

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Jaar

verslag 2022

Войовничі часи

Завжди думали: один солдат війни не робить.
Але тепер щосили шукаємо заспокоєння,
побачити, як зима стає ластівкою, і масло

вивчаємо на столі: як швидко зм'яшується те, що
може ще пом'якшитися у цьому світі: як легко нас розмазати!
але холод бризкає з екранів, з радіоголосів.

Вони віщають, що битва почалася, півтори людини
в Росії захотіли битися, хоча ми знаємо, що
мир приносить більшу шанобу, ніж насильство, і тільки людолюбство

забезпечить тобі місце в історії. І ще: гіпостась вояки,
головоріза — не суть, а ливарна форма, в котрій ти застигаєш.
Хто знищив гніздо ластівки, сам цілого яйця не висидить.

Треба пам'ятати наступне: ми всі народжуємося
біженцями в пошуках слушного місця у світі
безпеки, трошки щастя і ласкавих поглядів.

Отож відкрий дорогу до серця, бо там неосяжний простір.
І зрозумій: наше 'ласкаво просимо' — для ближніх бомбосховище.

Inleiding	3	7.3 Personeelsbeleid / Code Diversiteit & Inclusie	43
Hoofdstuk 1	5	7.4 ICT	44
Missie en doelen, subsidies en activiteiten in 2022		7.5 Financiën	44
		7.6 Huisvesting	44
		7.7 Exploitatieresultaat, financiële positie, realisatie doelstellingen	44
Hoofdstuk 2	7	7.8 Risicomanagement	46
Corona: tijdelijke steunmaatregelen		7.9 Recoupment	46
2.1 Toevoeging van budget aan bestaande rondes	7	7.10 Liquiditeitenbeheer	46
2.2 Tijdelijke steunmaatregelen	7		
2.3 Tijdelijk steunpakket voor meerjarig ondersteunde instellingen	8		
Hoofdstuk 3	10	Hoofdstuk 8	47
Creatie, productie en presentatie		Vooruitzichten 2023 en verder	
3.1 Regelingen gericht op creatie, productie en presentatie	11		
3.2 Programma's: talentontwikkeling, inclusie en innovatie	14	Hoofdstuk 9	49
		Samenwerking cultuurfondsen	
Hoofdstuk 4	18	Bijlagen	53
Vertaalde literatuur		1 Verslag Raad van toezicht	53
4.1 Creatie, talentontwikkeling en diversiteit & inclusie	18	2 Raad van advies en externe lezers	56
4.2 Productie en presentatie	20	3 Subsidies	65
– Overzicht activiteiten	22	4 Publicaties, websites, sociale media, voorlichting en de vertalingendatabase	103
		5 Balans & exploitatierekening	107
Hoofdstuk 5	27	6 Private stichtingen	109
Internationaal promoten en presenteren		Institutionele partners	111
5.1 Aanvragen en vertalingen	28	Inclusief verklaring gebruikte afkortingen	
5.2 Activiteiten	28		
5.3 Internationaal Cultuurbeleid	30	Fotoverantwoording & colofon	112
– Overzicht activiteiten	32		
Hoofdstuk 6	35		
Communicatie en evaluatie			
6.1 Communicatie	35		
6.2 Evaluatie	36		
Hoofdstuk 7	40		
Organisatie en personeel			
7.1 Bestuur en beheer	40		
7.2 Bezwaar, beroep en klachten	43		

Anjet Daanje wint de Boekenbon Literatuurprijs voor *Het lied van ooievaar en dromedaris*.

Libris Literatuur Prijs naar *Wormmaan* van Mariken Heitman.

Lisa Weeda: door de *Volkskrant* uitgeroepen tot het literaire talent van 2022. Ontving De Bronzen Uil voor *Aleksandra*.

Margreet Dorleijn (in goud) en Hanneke van der Heijden (rechts) ontvingen de Martinus Nijhoff Vertaalprijs voor hun vertalingen uit het Turks, in het bijzonder van Orhan Pamuk.

'Ik hoop dat de Martinus Nijhoff Vertaalprijs een stimulans is voor uitgevers, tijdschriften en festivals om meer te laten vertalen uit landen die regelmatig in het nieuws zijn, maar waarvan de literatuur grotendeels onzichtbaar blijft.'

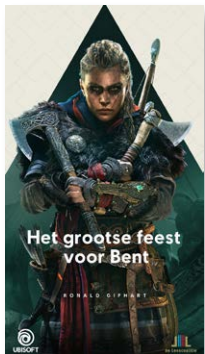
– Hanneke van der Heijden

J. Greshoff-prijs.

De Johnny 2022, oeuvreprijs voor podiumpoëzie, ging onder meer naar Babs Gons. De Johnny Stimuleringsprijs naar Daniëlle Zawadi.

Readification ontving vijf bekroningen: twee SponsorRingen (brons in de categorie Maatschappij en goud in het specialisme Innovatie), Goud bij de AMMA's, een bronzen Esprit en de SAN Accent.

Buitenleven van Nina Polak uitgeroepen tot het Bruut-TAAL Regenboogboek van het jaar.

Debutantenprijs Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.

Ook bekroond in 2022:

In Vertalië vielen twee kloeke boeken op waarin decennia werk en kennis schuilgaan. Of drie als we de 29 jaargangen *Filter* in een band denken: het tijdschrift werd door het vak 'onmisbaar' genoemd en ontving de Vertaalengel. De Taalboekenprijs ging naar de vijf auteurs van de cultuurgeschiedenis *Vertalen in de Nederlanden*: Theo Hermans, Cees Kosters, Inger Leemans, Ton Naaijken en Dirk Schoenaers. De jaarlijkse Filter Vertaalprijs ging naar de schaduwkunstenaars achter de Chinese klassieker *De droom van de rode kamer* van Cao Xueqin: Anne Sytske Keijser, Mark Leenhouts en Silvia Marijnissen. 'je leest, je proeft, en je bent verkocht', aldus de jury. Geri de Boer ontving de tweejaarlijkse Amy van Markenprijs voor literaire vertalingen uit de Scandinavische talen. Abi Daré's *Het meisje met de luidende stem*, in vertaling van Arjaan en Thijs van Nimwegen, werd door jongeren uitgeroepen tot Beste Boek voor Jongeren. De Aleida Schotprijs 2022 ging naar Charlotte Pothuizen voor haar vertalingen van moderne Poolse literatuur, in het bijzonder voor Szczepan Twardochs romans *De koning* en *Het zwarte koninkrijk*. Tobias Wals ontving een Special Honour of the Chapter van de Drahoman Prize voor vertalingen uit het Oekraïens.

'Broeierig, rauw en niets ontziend' oordeelde de Awater-vakjury bij de bekroning van Sasja Janssens dichtbundel *Virgula*. Anne Vegter ontving de Ida Gerhardt Poëzieprijs voor *Big data*. De jaarlijkse El Hizira Literatuurprijs heeft een reputatie in het vroeg ontdekken van talent opgebouwd; winnaars van de 31ste editie waren Karim Ellouta (poëzie) en Alara Adilow (proza). Ellouta nam deel aan het Slow Writing Lab 2022, Adilow ontving op basis van haar poëziedebuut *Mythen en stoplichten* een beurs voor het schrijven van een verhalenbundel. Koen Caris ontving op basis van zijn debuut *Stenen eten* een eerste beurs en zag deze roman bekroond met de Hebban debuutprijs. Ook Zindzi Zevenbergen die, samen met beeldmakers Hedy Tjin en Brian Elstak, debuteerde met *Lennox en de gouden sikkel* viel in de prijzen; haar jeugdroman werd bekroond met een Zilveren Griffel.

De Tollensprijs, naar eigen zeggen de oudste literaire prijs van Nederland, bekroont eens in de vijf jaar een vooraanstaand letterkundige. Die eer ging nu naar dichteres, columnist en theatermaker Ellen Deckwitz. De jaarlijkse Gouden Ganzenvaar, waarmee eveneens het grote belang van een letterkundige wordt onderstreept, is uitgereikt aan Nelleke Noordervliet. De Jonge Veer, een nieuwe prijs voor jonge schrijvers, was voor Nina Polak. In het Literatuurmuseum in Den Haag is het oeuvre van Marion Bloem bekroond; Donald Niedekker ontving er de F. Bordewijk-prijs voor zijn roman *Waarachtige beschrijvingen uit de permafrost*.

Met de Jan Wolkers Prijs is *Wolven op het ruiterspad*, een boek waar 'de liefde en bezieling van elke pagina adruip', tot het beste natuurboek van Nederland uitgeroepen. Tijs Goldschmidt zal als "essayist pur sang" bovendien de P.C. Hooft-prijs 2023 voor beschouwend proza ontvangen. Ook biografen Mirjam van Hengel en René van Stipriaan vielen in de prijzen: Van Stipriaan kreeg in Gent de Leonard Willemsprijs 2018-2021 voor *De hartenjager*, zijn biografie over Bredero (1585-1618). De Henriëtte de Beaufortprijs ging naar Mirjam van Hengel voor haar portret van Remco Campert, *Een knipperend ogenblik*. De jury selecteerde haar boek uit de rijke oogst aan (auto)biografisch werk van de afgelopen zes jaar.

Tot slot was de European Museum of the Year Award, een prestigieuze museumprijs voor innovatieve visies in de museumsector, voor het Museum van de Geest | Dolhuys in Haarlem, dat in het kader van leesbevordering subsidie ontving voor onder meer een kinderroute.

Inleiding

'Alleen vanaf de drempel, kijkend naar onze versimpelde, geordende wereld der grote dingen, ervaren we verandering, en dus Tijd. Die Tijd is het gevolg van ons onvermogen om de wereld te zien zoals hij werkelijk is.'

De wereld laten zien zoals hij is, of zou kunnen zijn, is wat de literatuur en kunsten doen, niet in de laatste plaats de roman waaruit dit citaat afkomstig is: *Het lied van ooievaar en dromedaris* van Anjet Daanje, een van de literaire hoogtepunten van 2022. Kunst en literatuur verhouden zich tot de werkelijkheid, maar geven die werkelijkheid ook vorm, richting en duiding, diepte en betekenis. Ook als er in een werk niets 'echts' gebeurt en uit louter 'verzinsels' bestaat. Juist vanwege het feit dat ze doordringen tot de werkelijkheid zijn kunstwerken, romans, gedichten van fundamenteel belang. Ze zijn om die reden ook gedoemd tot kwetsbaarheid.

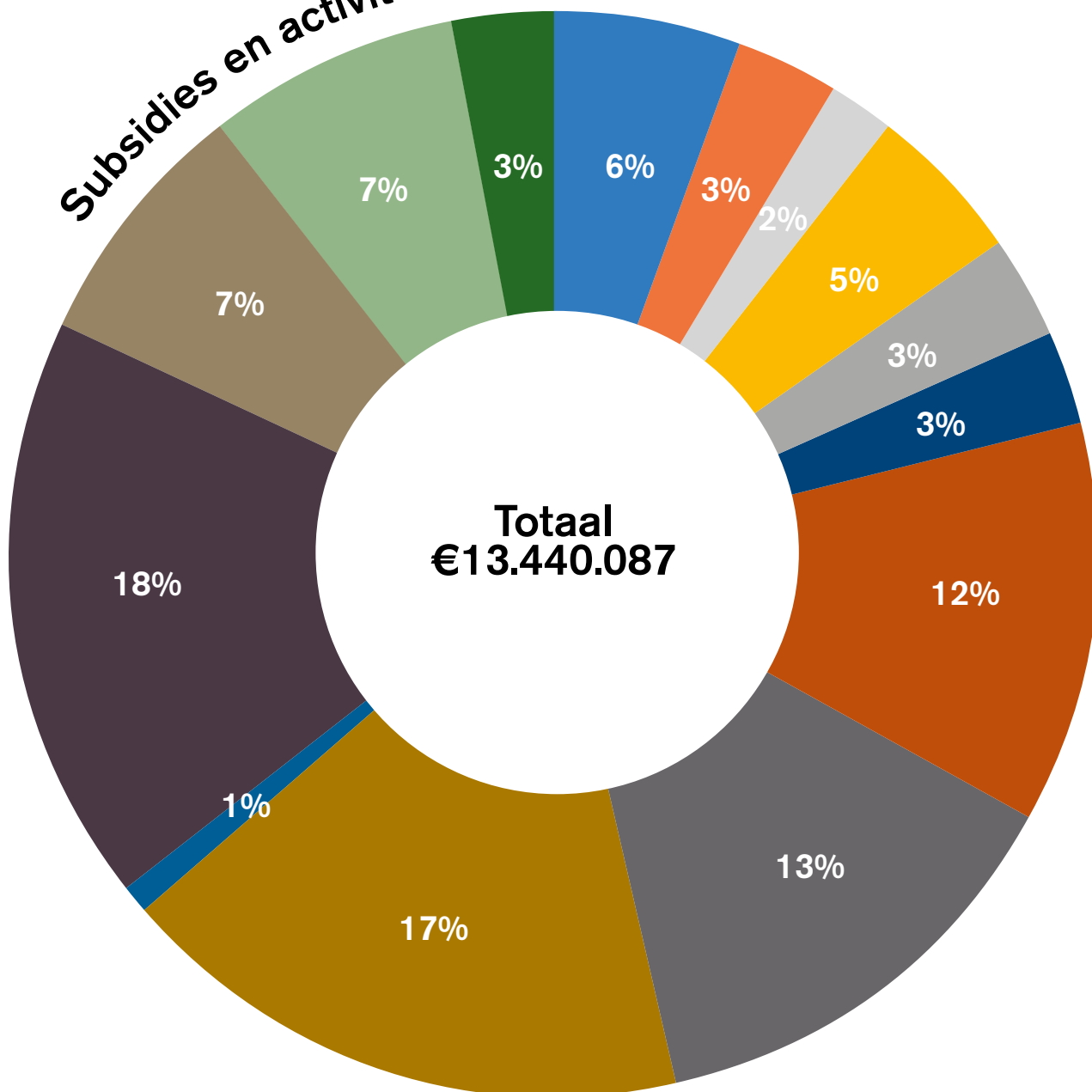
In 2022 raakten velen, onder wie schrijvers, kunstenaars, musici, acteurs op drift, onder meer vanwege de oorlog in Oekraïne. Complexe en onregelende discussies over goed en fout in relatie tot kunst en cultuur werden in alle hevigheid gevoerd. Een lang gevreesde, maar door weinigen nog verwachte aanslag op Salman Rushdie deed de wereld opschrikken, maar ook in Nederland zijn schrijvers, vertalers en publicisten niet vrij van bedreiging.

Het is zaak de kunsten te vieren en ze de aandacht te geven die ze verdienen. Ze zijn niet het zorgkind van de huidige tijd, maar wijzen de weg vooruit, bevragen alle thema's, en zijn relevanter en noodzakelijker dan ooit. Ze spreken tot de lezer en kijker van nu, zorgen voor beweging en verandering, zijn luis in de pels en brenger van schoonheid, troost en ontspanning ineen. De emotionele en maatschappelijke waarde van een goed boek, voorstelling of kunstwerk valt nauwelijks te overschatten. Ten aanzien van de literatuur en de kunsten is er geen reden tot bescheidenheid.

Literatuur en kunst mede mogelijk maken, aandacht vestigen op dat wat de moeite waard is, gekoesterd en gestimuleerd moet worden; het Nederlands Letterenfonds is trots daaraan, samen met de collega cultuurfondsen, uitgevers, festivals en andere culturele organisaties, een bijdrage te mogen leveren. En het is erkentelijk voor de steun van het ministerie van OCW en andere overheden, die de inzet van het Letterenfonds voor de literatuur, voor schrijvers en vertalers en voor de cultuursector in bredere zin, mogelijk maakt. Tot welke resultaten die inzet in 2022 heeft geleid, daarover leest u in dit jaarverslag.

- Covid makersregelingen
- Covid festivals & organisaties
- Covid overig
- Internationalisering
- Talentontwikkeling/diversiteit
- Productie en innovatie
- Festivals en literatuur educatie
- Projectsubsidies vertalers
- Projectsubsidies schrijvers & biografen
- Leesbevordering
- Arbeidsmarktmiddelen
- Steunfonds Oekraïense makers
- Translation Grants
- Overig

Subsidies en activiteiten 2022

Hoofdstuk 1

Missie en doelen, subsidies en activiteiten in 2022

Het Nederlands Letterenfonds is het publieke fonds voor de Nederlandse en Friestalige literatuur en één van de zes door het Rijk gefinancierde cultuurfondsen. Het fonds wil bijdragen aan een belezen, intelligente en creatieve samenleving waarin de rol van de letteren, van schrijvers en vertalers, wordt erkend en gewaardeerd. Het fonds is ervan overtuigd dat literatuur vormt, vermaakt en het kritisch denkvermogen stimuleert en dat literatuur ook buiten het boek van grote waarde is.

In het belang van deze missie heeft het Nederlands Letterenfonds de volgende specifieke doelen:

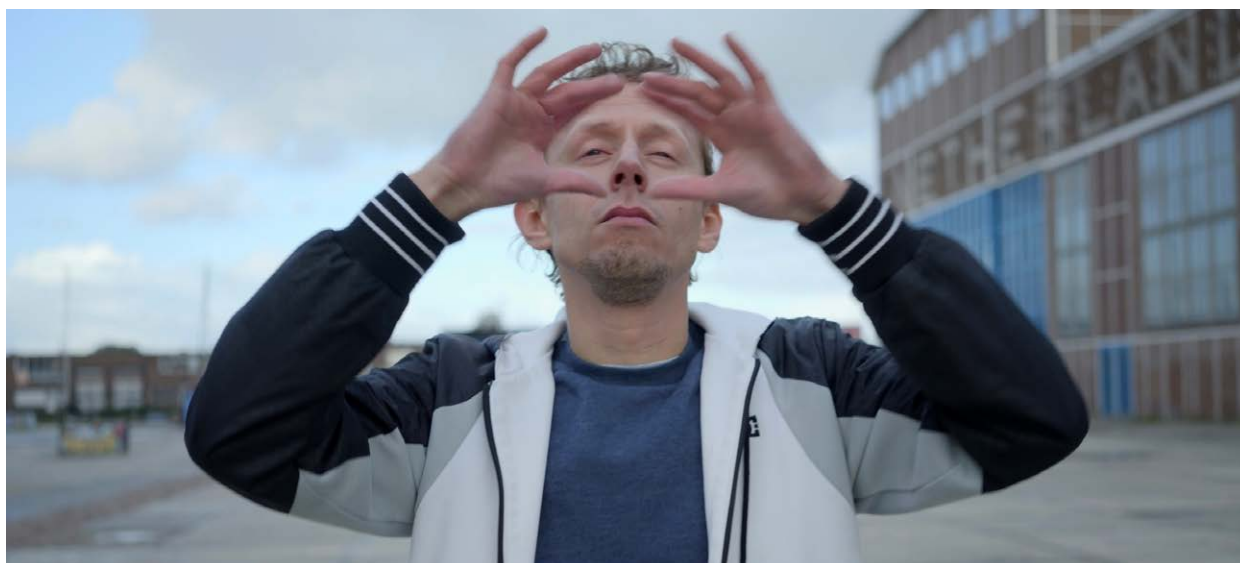
1. het bevorderen van de kwaliteit en diversiteit van de Nederlandse en Friestalige letteren;
2. het bevorderen van de kwaliteit en diversiteit van de literatuur uit andere taalgebieden in Nederlandse of Friese vertaling;
3. het bevorderen van de vertaling van kwalitatief hoogstaande oorspronkelijke Nederlands- en Friestalige literaire werken in andere talen dan het Nederlands en het Fries alsmede de internationale verspreiding van die vertalingen.

In ons land worden deze doelen gerealiseerd door kwaliteit en diversiteit (ook in verschillende genres en verschillende vormen) van nieuwe literatuur in de Nederlandse of Friese taal te bevorderen. Ondanks berichten over de krimpende markt voor Nederlandstalige literatuur zijn er 124 subsidies verstrekt aan evenzoveel schrijvers waarmee bijzondere romans,

verhalen- of poëziebundels, non-fictie- en jeugd- en kinderboeken, schrijversbiografieën en toneelteksten tot stand komen. Dit najaar ging de pilotregeling Makers buiten het boek van start waarmee de creatie van nieuwe vormen van literatuur extra gewicht krijgt binnen het subsidie-instrumentarium van het fonds, naast de al bestaande regeling Digitale literatuur. Net als in 2021 is een hoog aantal subsidies voor literaire vertalingen verstrekt. In totaal ging het om 245 beurzen voor 159 vertalers, onder wie dertien nieuwe aanvragers. Ook zijn zeven beginnende vertalers bij de start van hun carrière ondersteund met een ontwikkelbeurs.

Het Letterenfonds draagt bij aan de promotie van literatuur in binnen- en buitenland. Het was opnieuw een onzeker begin van het jaar voor de festivals en literair-educatieve activiteiten in Nederland met de plotselinge lockdown eind 2021. Na de laatste versoepelingen in maart 2022 kwam het literaire leven langzaam weer op gang. Het najaar kende een druk en levendig aanbod van literaire activiteiten, ook internationaal. De Leipziger Buchmesse kon in 2022 nog geen doorgang vinden, maar de beurzen in Bologna, Londen en Frankfurt wel. De Frankfurter Buchmesse, de belangrijkste internationale boekenbeurs ter wereld, had in oktober weer een bezetting van 70%. Uitgevers buiten Europa gaven in beperkte mate acte de présence.

Eind januari maakte het ministerie een vijfde steunpakket voor de culturele en creatieve sector bekend waarin onder meer financiële steun werd toegezegd voor de gesubsidieerde instellingen en makers/zzp'ers. Het fonds verlengde met het extra budget de succesvolle coronasteunregeling Van maker tot lezer en kon de meerjarig gesubsidieerde literaire festivals en literair-educatieve organisaties de nodige steun bieden. Het fonds blijft met subsidieregelingen en program-

Still uit de video *Veel zeggend / Imaginings* van regisseur Anja Hiddinga en Geelprodukt Filmproducties. In dit project kregen dove jongeren een workshop rappen in gebarentaal. In de lange videoclip reageren zij op de geschiedenis van gebarentaal in Nederland en tonen hun ervaringen met doof zijn nu en hun toekomstdromen.

ma's onvermoeibaar werken aan een zo rijk en divers mogelijk literair klimaat. Met de collega-cultuurfondsen wordt ingezet op grotere toegankelijkheid en bereikbaarheid voor aanvragers in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Op 19 januari 2022 werd daarvoor een digitaal verbindingsloket geopend bij het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied dat hiervoor samenwerkt met de rijkscultuurfondsen. Regelingen van het fonds werden opengesteld voor het Papiaments en Nederlandse Gebarentaal.

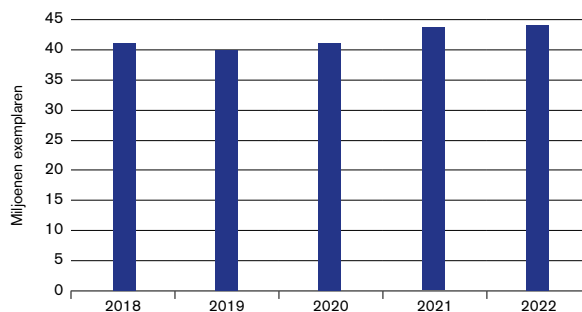

Chef de bureau Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied, Melanie Sloot opent op Bonaire een informatieavond voor potentiële aanvragers bij de rijkscultuurfondsen.

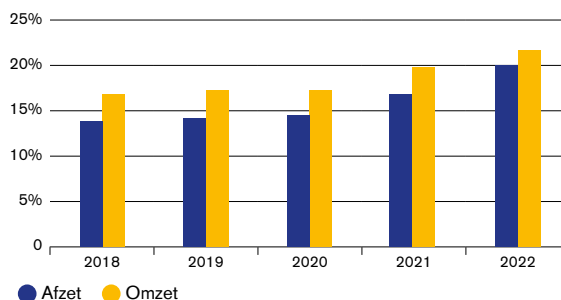
De kracht van samenwerking en het snel kunnen overleggen werd maar weer eens bewezen in de coronajaren toen het fonds zich samen met de belangrijkste schakels in de letterensector (Koninklijke Boekverkopersbond (KBb), de Mediafederatie (LUG), het Centraal Boekhuis (CB), (meerjarig) ondersteunde organisaties, de CPNB, Stichting Lezen, De Schrijverscentrale, De Schoolschrijver, de Taalunie, de Auteursbond en het Steunfonds Rechtensector) en met steun van het ministerie inzette voor behoud van de literaire infrastructuur. Buiten de landsgrenzen werd opgetrokken met Literatuur Vlaanderen en de ambassades. Nauwe samenwerking op strategisch en beleidsmatig niveau was er met de andere vijf rijkscultuurfondsen. Zo was het fonds namens deze fondsen dit jaar penvoerder van twee regelingen: één in het kader van de arbeidsmarktagenda en één die noodzakelijk werd door de oorlog in Oekraïne: het Steunfonds voor Oekraïense makers.

Door de Russische inval in Oekraïne eind februari raakten velen op de vlucht. In mei besloot het kabinet voor in Nederland verblijvende gevluchte kunstenaars een miljoen euro beschikbaar te stellen. Het Nederlands Letterenfonds opende daartoe namens de zes rijkscultuurfondsen in augustus het Steunfonds Oekraïense makers dat individuele makers en gezelschappen steun bood bij voortzetting van hun werkpraktijk in ballingschap. Nederlandse culturele organisaties werden uitgenodigd een aanvraag te doen, waarbij alle disciplines in aanmerking kwamen: film, podiumkunsten, beeldende kunst, creatieve industrie (waaronder architectuur en vormgeving), cultuureducatie, cultureel erfgoed, en letteren. Er werden 69 aanvragen ontvangen van 49 culturele organisaties in Nederland; daarvan zijn er 67 gehonoreerd. Hiermee worden 156 gevluchte kunstenaars ondersteund. Het Steunfonds krijgt in 2023 een vervolg.

Afzet A-boeken (boeken en e-books)

Aandeel anderstalig in A-boeken-verkoop in Nederland (excl. e-books)

Bron: KVB Boekwerk Markt Monitor, Verkoopcijfers 2022 op kvbookwerk.nl

In 2022 werden in Nederland meer boeken gekocht dan in voorgaande jaren. Er is een stijging van 0,4% ten opzichte van 2021. Dit is geen reden voor vreugde want tegelijkertijd kromp de markt voor Nederlandstalige boeken, vooral die van Nederlandstalige fictie. Van de verkochte boeken was één op de vijf (Vlaanderen: één op de zes) niet door een Nederlandse uitgever op de markt gebracht. Vergeleken met 2021 daalde het aandeel Nederlandstalige fictie met 10% (Vlaanderen: 13%). De groeiende Engelstalige markt en de krimpende markt voor Nederlandstalige fictie heeft consequenties voor meerdere schakels in de keten – voor de inkomenspositie van schrijvers en vertalers, voor Nederlandse uitgevers, maar zeker ook voor de Nederlandstalige lezer. Consequenties die ook het Letterenfonds raken en van invloed zijn op de beleidsdoelen. Het fonds is overtuigd van de kwaliteit en diversiteit van de Nederlandse literatuur die ook bij buitenlandse uitgevers hoge ogen gooit.

Hoofdstuk 2

Corona: tijdelijke steunmaatregelen

Eén ding was aan het begin van 2022 al duidelijk: de effecten van de coronaepidemie zullen langer doorrijlen dan de epidemie zelf. Na een korte periode van open boekhandels en vrije ruimte voor lezers en makers om elkaar te ontmoeten, begon 2022 toch weer met gesloten winkels, theaters en podia. Dankzij het vijfde coronasteunpakket ontvingen honderden makers en veertien literaire festivals en literair-educatieve organisaties extra ondersteuning.

In totaal kon het Letterenfonds dit jaar dankzij het steunpakket bijna een miljoen extra investeren. Bij de inrichting van de regeling Van maker tot lezer was er vooraf uitgebreid overleg met de Auteursbond die via het Steunfonds Rechtensector extra middelen kon verdelen. Daarbij werd onder meer besloten dat het Letterenfonds de VMTL-beurs naar € 3.000 zou ophogen, conform de verwachte hoogte bij de Auteursbond, zodat er voor makers geen financiële impuls zou zijn om voor het ene dan wel het andere loket te kiezen en een zo breed mogelijk groep bediend kon worden.

2.1 Toevoeging van budget aan bestaande rondes

Een deel van het vijfde coronasteunpakket is aangewend om meer schrijvers en vertalers via de reguliere Projectsubsidies te kunnen ondersteunen bij het schrijven of vertalen van nieuwe Nederlandse

literatuur. In totaal is € 247.500 verdeeld onder tien schrijvers, onder wie twee debutanten die een beurs ontvingen voor het schrijven van hun tweede boek. Daarnaast zijn drie extra beurzen aan literair vertalers verstrekt voor € 49.931.

2.2 Tijdelijke steunmaatregelen

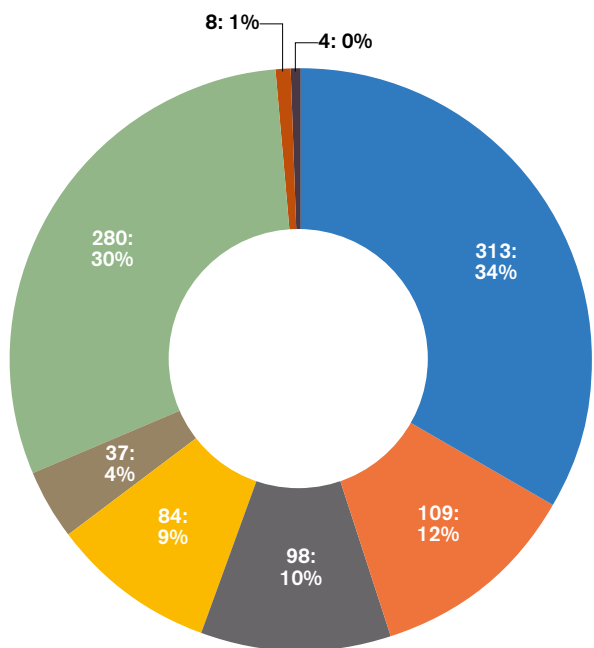
Begin april opende de tijdelijke coronasteunregeling **Van maker tot lezer 2022**. Net als in 2021 stond de regeling open voor een brede groep makers die recent direct of indirect in binnen- of buitenland door het Letterenfonds was ondersteund. Literaire schrijvers, performers, vertalers in het Nederlands of Fries, graphic novelists en illustratoren konden een beurs van € 3.000 aanvragen om een brug te slaan naar potentiële lezers. Om een zo breed mogelijke groep te kunnen bedienen is overleg gevoerd met de Auteursbond en aan de makers zelf gevraagd geen aanvraag in te dienen als deze voor hen financieel niet noodzakelijk was. Vrijwel alle ingediende aanvragen zijn gehonoreerd: er werden 135 beurzen verstrekt voor in totaal € 403.000. Hiervan werden er 38 toegekend aan nieuwe aanvragers. Met de nu toegekende beurzen kan een breed palet aan plannen worden gerealiseerd: van lezingen, literaire avonden en gastcolleges in binnen- of buitenland tot het volgen van (presentatie)trainingen, en van het maken van podcasts, trailers, poëzieroutes en video's tot de opzet van een vertalingendatabase voor een specifiek taalgebied.

In de aanloop naar de Boekenweek 2022 is in overleg met en via De Schrijverscentrale een vierde tijdelijke steunmaatregel ingericht om schrijvers een extra steun in de rug te geven. Bibliotheken, scholen, boekhandels, maar ook culturele en literaire organi-

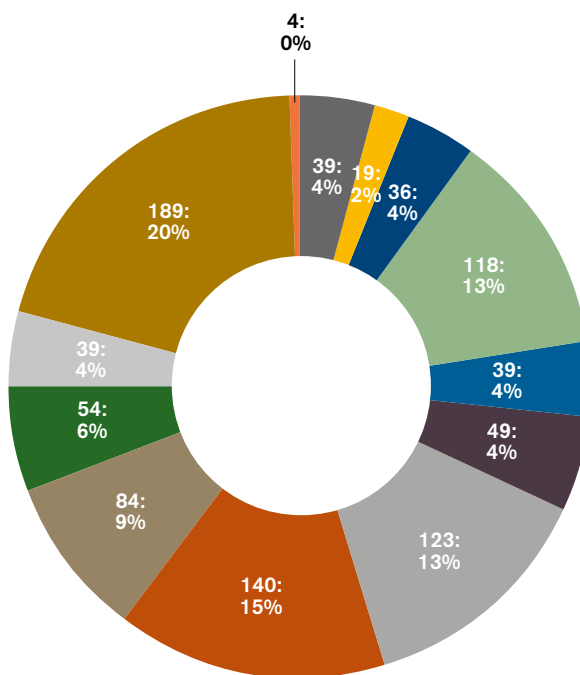

De tien debutanten die een eerste projectsubsidie ontvingen. Boven v.l.n.r.: Alara Adilow, Annemarié van Niekerc (Foto Fjodor Buis), Dries Muus (Foto Ruud Pos), Ine Boermans (Foto Marleen Sleuwwits), Koen Caris (Foto Jelmer de Haas). Onder: Leonieke Baerwaldt (Foto Neeltje Anita de Rover), Maxime Garcia Diaz (Foto Mateo Vega), Valentijn Hoogenkamp (Foto Sanja Marusic), Yentl van Stokkum (Foto Jan Reinier van der Vliet), Zindzi Zevenbergen (Foto Mounir Raji).

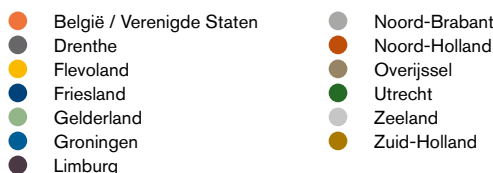
saties kregen 50% korting op schrijversbezoeken die via De Schrijverscentrale plaatsvonden tussen 21 maart en 1 oktober 2022. Voor het **stimuleren van schrijversoptredens** was € 250.000 beschikbaar. Binnen twee maanden was het complete budget toegekend. Er zijn meer dan 820 bemiddelingen tot stand gekomen dankzij de steunmaatregel, waardoor 392 schrijvers, dichters, spoken word-artiesten en illustratoren hun lezers konden ontmoeten. Ruim 450 organisaties maakten hier gebruik van, waarvan 10% nieuwe organisaties.

Verdeling schrijversoptredens via De Schrijverscentrale naar soort organisatie

Verdeling schrijversoptredens via De Schrijvercentrale naar regio

*België: Poëzieavond in Hasselt, georganiseerd door PANDA Collectief uit Heerlen dat in de gehele Euregio actief is; Verenigde Staten: livestream van drie jeugdboekenauteurs met De Nederlandse School in Bethesda, Maryland.

2.3 Tijdelijk steunpakket voor meerjarig ondersteunde instellingen

Uit de coronasteunmiddelen van het ministerie van OCW ontvingen veertien twee- of vierjarig door het Letterenfonds gefinancierde organisaties extra budget. In totaal is € 432.500 verdeeld met als doel de literaire infrastructuur overeind te houden en het aantal opdrachten aan makers en andere zzp'ers op peil te houden.

Interview met Ange Jessurun over haar boek *Faya Lobi. 200 jaar vurige liefde in de diaspora* op Wintertuin Curaçao, november 2022. Foto: Ramsay Soemanta.

Hoofdstuk 3

Creatie, Productie en Presentatie

Het was na weer een plotse lockdown in december 2021 een onzeker begin van het jaar voor het literaire leven. Met toenemende versoepelingen kwamen ook literaire activiteiten weer op gang, maar de loop zat er niet direct in. Dat had gevolgen voor door het fonds ondersteunde literaire activiteiten in die eerste maanden, bijvoorbeeld voor de Boek een dichter-actie die een flinke terugval in geboekte optredens liet zien en voor Writers Unlimited dat na bekendmaking van de lockdown besloot de 27ste editie van Winternachten internationaal literatuurfestival in Den Haag snel naar juni te verplaatsen. De laatste coronamaatregelen werden in maart opgeheven en dat leverde een vol najaar op met prachtige literaire en literair-educatieve activiteiten. Crossing Border in Den Haag kijkt terug op een drukbezocht festival in november en die maand was er ook een succesvolle editie van de Dag van het Literatuuronderwijs, weer als vanouds op locatie in De Doelen te Rotterdam. De veerkracht in het literaire veld is niet verloren gegaan.

Het Nederlands Letterenfonds ziet hoe dat literaire landschap in Nederland het laatste decennium gefragmenteerder maar ook rijker is geworden, zowel naar vorm als type kunstenaar. Hoewel nog steeds verreweg de meeste literatuur in boekvorm (ook e-boek) verschijnt, biedt het fonds al jaren subsidie-regelingen voor creatie waarbij een boek niet het noodzakelijke eindresultaat is, zoals de regeling digitale literaire projecten en de Werkbijdrage Theatertekst die samen met het Fonds Podiumkunsten wordt uitgevoerd. Najaar 2022 kwam daar de regeling Makers buiten het boek bij. Zij die werken aan literaire creatie anders dan een boek krijgen de mogelijkheid een projectsubsidie aan te vragen voor een performance, podcast of digitale uiting, waarbij de aanwezigheid van een presentatiepartner (zoals een literair festival) voorwaarde is. Een directe aanvraagmogelijkheid voor kunstenaars versterkt de professionaliteit en het cultureel ondernemerschap op individueel niveau, zo is de ervaring van het fonds.

Ook op andere manieren verbreedt het fonds het domein; door regelingen explicieter open te stellen voor het Papiaments bijvoorbeeld, de taal die naast het Nederlands op de Benedenwindse eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao wordt gesproken. Makers buiten het boek is de eerste regeling van het fonds die expliciet ook is opengesteld voor creatie in het Papiaments. Het fonds zet de komende jaren in op een grotere toegankelijkheid van aanvragers van de Caribische landen en de bijzondere gemeenten Bonaire, Saba en Sint Eustatius bij de ontwikkeling van nieuwe regelingen en voor zover dat past binnen de doelstellingen van die regelingen. De daarvoor vereiste statutenwijziging is in voorbereiding.

Uit de achterliggende gedachte dat tijd (meer) kwaliteit oplevert, investeert het fonds met project-subsidies direct in de creatie van talentvolle literaire makers (schrijvers en vertalers in alle genres, literaire performers, podcastmakers, biografen). Daarbij wordt ook gelet op fair pay, door voorwaarden te stellen zoals een modelcontract (waarin onder meer het oplopend royaltyperscentage is vastgelegd) en door een inkomensgrens te hanteren op verschillende regelingen. Ook in andere delen van de culturele en creatieve sector werden in 2022 stappen gezet. Zo liet VLAM21, waarin veertien meerjarig gesubsidieerde literaire en literair-educatieve organisaties verenigd zijn, samen met nog twee literaire organisaties door HTH Research onderzoek uitvoeren naar omgang met de Fair Practice Code en met name de fair pay. Het rapport kwam in februari uit en vormt een aanzet tot richtlijnen voor beloning en honorering bij de organisaties, ook voor zzp'ers.

Readification.

Effectief leesbevorderingsbeleid vraagt om samenwerking met relevante partners en aandacht op politiek landelijk niveau. Zo gaf staatssecretaris Gunay Uslu in haar Meerjarenbrief cultuur van 4 november een financiële basis aan het streven van het kabinet om te komen tot 'een toekomstgerichte bibliotheek(voorziening) in elke gemeente'. De urgentie van leesbevordering wordt, gezien de vele opiniestukken in dag- en weekbladen, algemeen gevoeld. Het fonds is met Stichting Lezen, de CPNB, Stichting Lezen en Schrijven, het Literatuurmuseum/ Kinderboekenmuseum, de Taalunie en de bibliotheken verenigd in de Leescoalitie. De Leescoalitie, NBD Biblion en gameontwikkelaar Ubisoft lanceerden in december een vervolg op het succesvolle Readification-project uit 2021. Readification is een vorm van leesbevordering waarbij literatuur voor jongeren gekoppeld wordt aan populaire videogames en bijbehorende werelden. De nieuwe Verborgenen

Verhalen achter Assassin's Creed Valhalla van Abdelkader Benali en Roderick Leeuwenhart zijn te lezen in de Ubisoft Special-app. Ook Manon Uphoff, Marion Pauw, Marcel van Driel en Rima Orie zullen verhalen schrijven voor dit project. Daarnaast is het fonds partner in een overleg voor de leesbevordering in het Fries, waar wordt meegedacht over een pilot van het succesvolle leesbevorderingsproject LesNô/Leeswaar, uitgevoerd door Passionate Bulkboek. Daarnaast verleende het fonds financiële steun aan het project 'Uitgesteld geluk', geïnspireerd op *De Decamerone* van Giovanni Boccaccio waarbij van mei tot augustus op honderd verschillende locaties in Friesland honderd verhalen van honderd schrijvers werden voorgelezen door een team van verhalenvertellers.

Het fonds investeert met subsidies in veel leesbevorderende activiteiten. Dit gebeurt bijvoorbeeld met meerjarige subsidies aan Passionate Bulkboek, Poëziepaleis en School der Poëzie. Maar ook door ondersteuning van Boek een dichter en andere acties van De Schrijverscentrale, de Boekenweek voor Jongeren van de CPNB (die dit jaar weer een Literatuur langs scholen verzorgde met jonge schrijvers) en door in Literatuurgeschiedenis.org van de Taalunie en de Koninklijke Bibliotheek te investeren, zodat de website kan uitgroeien tot een belangrijk educatief en leesbevorderend instrument voor leraren en leerlingen in Nederland, Vlaanderen, Suriname en het Caribisch deel van het Koninkrijk. Ook de investeringen in de Kinderboekenambassadeur en de Dichter des Vaderlands hebben deels een leesbevorderend doel. Op 6 april 2022 nam illustrator Martijn van der Linden het Kinderboekenambassadeurschap over van Manon Sikkel. De Kinderboekenambassadeur wordt voor twee jaar aangesteld door het Letterenfonds en Stichting Lezen, in samenwerking met De Schrijverscentrale, Stichting CPNB en het Kinderboekenmuseum. Lieke Marsman ging haar tweede ambtsjaar als Dichter des Vaderlands in. Eind januari 2023 verschijnt van

Lieke Marsman de bundel *Ter gelegenheid van poëzie*, een verslag van twee jaar Dichter des Vaderlands.

Kinderboekenambassadeur Martijn van der Linden.
Foto: Annemarie Terhell.

3.1 Regelingen gericht op creatie, productie en presentatie

a. Creatie in boekvorm

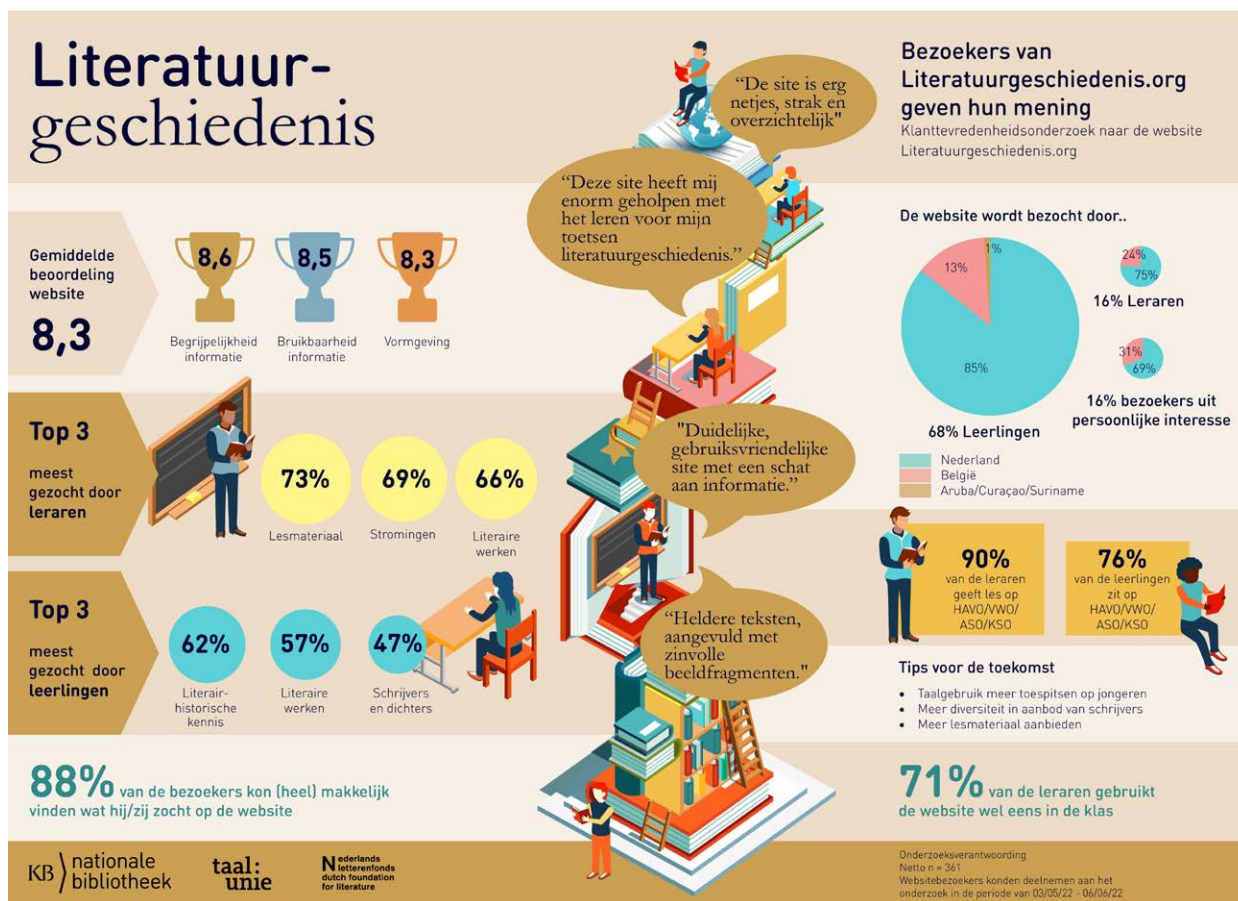
De meeste nieuwe literatuur verschijnt in boekvorm (ook e-boek). Met de regeling **Projectsubsidies voor publicaties** worden schrijvers in staat gesteld tijd vrij te maken voor de creatie van nieuw werk in verschillende genres. Ook stelt het fonds uit oogpunt van fair practice als voorwaarde dat uitgever en schrijver een modelcontract voor literair werk afsluiten voor het te schrijven boek. In 2022 zijn in totaal 108 werkbeurzen (2021: 114) toegekend op 154 binnengekomen aanvragen/aanvragers, onder wie 39 nieuwe aanvragers. De gemiddelde projectsubsidie was € 21.898 (2021 € 22.530). Door extra middelen uit het coronasteunpakket konden aan de groep debutanten tien in plaats van acht startersbeurzen van € 11.000 elk worden verleend.

Aanvullend op deze projectsubsidies zijn er sinds enkele jaren de **Ontwikkelbeurzen** waarmee schrijvers kunnen investeren in hun professionele ontwikkeling en cultureel ondernemerschap. In 2022 vroeg en 28

Beluister of lees de 100 verhalen van 'Uitgesteld geluk' op leeuwardencyoffiliterature.nl/uitgesteld-geluk

Literatuur- geschiedenis

schrijvers zo'n beurs aan, waarvan er zestien werden gehonoreerd (2021: 11 van de 19 aanvragen gehonoreerd). Hoewel er dit jaar een duidelijke stijging was van het aantal aanvragen, blijft het aantal relatief laag. Een mogelijke verklaring is dat dit jaar ook de tijdelijke steunregeling Van maker tot lezer, die zich deels op dezelfde doelen richt, werd uitgevoerd. De regeling Ontwikkelbeurzen zal nog deze beleidsperiode worden geëvalueerd. Belangrijk is dat het aantal aanvragers blijft stijgen.

Binnen **Schrijverslevens, biografieregeling** was het aantal aanvragen net als vorig jaar bescheiden: van de negen aanvragers ontvingen er vijf een positief besluit. Vanaf 2023 wordt een spreekuur voor potentiële aanvragers gestart. Het was voor de biografie wel een goed oogstjaar waarbij er in de pers veel aandacht was voor verschenen titels, zoals de biografie van Jac. van Looy door Marco Daane, van Theo van Doesburg door Sjoerd van Faassen en Hans Renders, van Etty Hillesum door Judith Koelemeijer, van Jeroen Willems door Mieke Koenen, van Gerrit Komrij door Arie Pos en Hella S. Haasse door Aleid Truijens (alle toekenningen uit de jaren 2013-2015).

b. Creatie buiten het boek

In samenwerking met het Fonds Podiumkunsten werd de regeling **Werkbijdrage theatertekst** weer uitgevoerd. Het gezamenlijke doel is de kwaliteit, diversiteit en ontwikkeling van het Nederlands theaterrepertoire te stimuleren. Door toneelschrijvers

een directe aanvraagmogelijkheid te bieden voor de creatie van nieuw werk wordt ook professionalisering van de doelgroep en stimulering van het cultureel ondernemerschap beoogd. Van de veertien aanvragen voor een nieuwe toneeltekst zijn er elf gehonoreerd. De schrijvers ontvingen beurzen van € 10.500 tot € 16.500. De regeling Werkbijdrage theatertekst werd in 2022 in opdracht van Fonds Podiumkunsten door een extern onderzoeksbureau geëvalueerd.

Met de regeling **Digitale literatuur** wordt co-creatie en innovatie van vernieuwende literaire projecten in het digitale domein gestimuleerd. Het aantal aanvragen veerde terug naar het niveau van voor de coronajaren. Van de 14 door verschillende organisaties ingediende aanvragen zijn er zeven gehonoreerd. Opvallend is de grotere betrokkenheid van makers van kleur. Een snel en bijzonder mooi resultaat is de wereldpremière op het Internationaal Film Festival Rotterdam van Vluchtval van Laura Stek. De met poëzie geanimeerde documentaire spiegelt de levenslopen van de 90-jarige dichter Jana Beranová en de 27-jarige Parijse freerunner Abdallah Marega, waarin vrije val en weer opstaan een gemeenschappelijk thema is.

In oktober trad de pilotregeling **Makers buiten het boek** in werking. Literaire makers die werken aan literaire creatie anders dan een boek krijgen de mogelijkheid een projectsubsidie aan te vragen voor tijd, ruimte en middelen om een performance, podcast of

digitale uiting te creëren. Ook kan een deel van het subsidiebedrag worden besteed aan professionele ontwikkeling. De regeling loopt tot en met september 2023 of totdat het budget uitgeput is, daarna volgt de evaluatie. Per maker kan een vast bedrag van € 10.000 worden aangevraagd. In de eerste maanden werd er vooral veel informatie ingewonnen, dertig makers en organisaties namen contact op met het fonds. Eind 2022 is de eerste aanvraag toegekend.

c. Productie en presentatie

In het streven doelmatigheid van het subsidie-instrumentarium te vergroten, zijn twee subsidieregelingen voor **literaire uitgeverijen** samengevoegd tot de regeling **Productiekosten bijzondere uitgaven**. Het totale budget dat beschikbaar is voor Nederlandse en Friese uitgevers bleef daarbij op peil. De regeling vervangt sinds september de regeling Geïllustreerde kinder- en jeugdliteratuur en de regeling Literaire uitgaven. Het fonds beoogt met de regeling de diversiteit van het aanbod aan hoogwaardige literatuur te handhaven door in te zetten op specifieke uitgaven en genres, zoals ook uitgaven in Nederlandse Gebarentaal. Het gaat met name om werken van groot belang waarvoor het publieksbereik in verhouding tot de productiekosten naar verwachting te klein is.

Literaire festivals/productiehuizen en literair-educatieve organisaties zijn een belangrijke factor waar het gaat om de vitaliteit van het literaire veld en de inzet op leesbevordering. Zij zijn een schakel tussen schrijvers, vertalers en het lezers- en luisterpubliek en scheppen mogelijkheden voor vormexperimenten en samenwerkingen met andere kunst disciplines. De drie regelingen van het fonds (vier- en tweejarig en incidenteel) ten behoeve van deze doelgroep behoren budgettair tot de grotere regelingen van het fonds.

Eerdere programma's van De Nieuwe Liefde, Amsterdam.

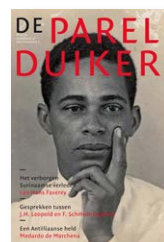

In 2022 waren er twee reguliere aanvraagrondes **Projectsubsidies literaire en literair-educatieve activiteiten**, waarbij het aantal aanvragen nog steeds achterblijft bij de jaren voor de pandemie (gemiddeld 50). In totaal waren er veertig aanvragen, waarvan er twintig zijn gehonoreerd (2021: 37 waarvan 19 gehonoreerd). Er waren drie nieuwe aanvragers. Er was in het najaar ook een aanvraagronde voor de tweejarig gesubsidieerde organisaties voor 2023-2024. Er kunnen jaarlijkse subsidies van € 50.000 of € 60.000 (exclusief indexatie) worden verleend. Daarnaast kan aan één organisatie in de hoogste categorie een toeslag van € 15.000 worden toegekend voor de belangrijke rol in de regio. Van de negen organisaties die een aanvraag deden konden

er acht worden gehonoreerd. Er waren twee nieuwe aanvragers, waarvan de aanvraag van De Nieuwe Liefde in Amsterdam, werd gehonoreerd. Daarnaast ontvingen de volgende organisaties opnieuw een tweejarige subsidie: Brainwash, Explore the North Productiehuis, Poetry Circle Nowhere (professionele producties en talentontwikkeling), Read My World, Samenleving en Kunst, Tilt en Watershed. Aan Explore the North werd een extra toeslag toegekend vanwege de belangrijke rol die het vervult in de regio en als talentontwikkelingsplek in Friesland. Het wil een infrastructuur creëren waarin Fries als taal kan floreren als basis voor kunstprojecten in verschillende disciplines, met de focus op literatuur.

In 2023 worden monitorgesprekken gevoerd met organisaties die vierjarig door het fonds worden ondersteund. De implementatie van de drie gedragscodes van de culturele sector – Good Governance, Fair Practice en Diversiteit & Inclusie – zal deel uitmaken van de gesprekken. Door de lockdown waarmee 2022 opende, de beperkingen die daaruit voortvloeiden en het feit dat het publiek de weg terug aanvankelijk niet leek te vinden, werd de flexibiliteit van organisatoren van literaire festivals en literair-educatieve instellingen dit jaar opnieuw op de proef gesteld. Het fonds ging met het kernteam van VLAM21, waarin meerjarig gesubsidieerde organisaties verenigd zijn, in overleg over onder meer de steunmaatregelen, vooruitzichten en de implementatie van de Fair Practice Code.

De regeling **Literair grensverkeer** wordt in samenwerking met Literatuur Vlaanderen (penvoeder) uitgevoerd. De regeling wil leesbevorderende of literaire projecten en initiatieven ondersteunen die de duurzame uitwisseling van kennis en expertise in het letterenveld stimuleren tussen de verschillende delen van het Nederlandse taalgebied. Van de tien aanvragen zijn er dit jaar zeven gehonoreerd. Er wordt gewerkt met een gezamenlijk Vlaams-Nederlandse adviescommissie. Dit najaar werd de regeling geëvalueerd door beide fondsen, leden van de adviescommissie en de Taalunie (zie hoofdstuk evaluatie). Voorjaar 2023 start een nieuwe regeling.

Het literaire tijdschrift blijft een uitgelezen bron om nieuwe stemmen te ontdekken. Twaalf literaire tijdschriften ontvangen in 2021-2024 een meerjarige subsidie van het fonds.

De twaalf deelnemers aan Slow Writing Lab VII: Melissa Knollenburg, Zanyar Aziz, Sam Hoeck, Elianne van Elderen; Julia de Dreu, Jan Wester, Betül Sefika, David Huyge; Tamar Berends, Anne Bosveld, Suehaylee Vergouwen, Karim Ellouta.

3.2 Programma's: talentontwikkeling, inclusie en innovatie

Het fonds heeft voor de huidige beleidsperiode de verbreding van het literair domein als speerpunt benoemd. Dit geldt zowel voor de instroom van nieuw en divers talent in de beroepsgroep als in de uitingen, nieuwe vormen en genres. Door de ontwikkeling en uitvoering van programma's – soms samen met een ander rijkscultuurfonds – creëert het fonds ruimte en aandacht voor talentontwikkeling van beginnende schrijvers, nieuwe literaire uitingsvormen en diversiteit onder makers. Zo kan via het Slow Writing Lab en #NieuweStukken structureel worden geïnvesteerd in nog-niet gedebuteerd schrijftalent en via Literatuur op het scherm en de basiscursus Literair podcasten wordt geëxperimenteerd met andere uitingsvormen. Deze programma's zorgen met dat wat al gebeurt door andere partners voor verbreding van het literair domein.

Op 28 februari is samen met het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie in Het Huis Utrecht de derde editie van **Literatuur op het scherm** gepresenteerd.

Het programma richt zich op ontwikkeling van een nieuwe literaire vormtaal en wil samenwerking en talent- en kennisontwikkeling tussen verschillende disciplines stimuleren. Vier teams van schrijvers, ontwerpers en programmeurs presenteerden hun project aan het publiek, waaronder twee getekende VR-installaties, een WhatsApp brievenbot en een 'dichtregel insprekzuil'. Dichter Dorien Dijkhuis blogde op de website van het Letterenfonds over het maakproces van de VR-installatie *Ver*.

Het in samenspraak met het Fonds Podiumkunsten ontwikkelde **#NieuweStukken** is een talentontwikkelingsprogramma, bedoeld om verhalen tot stand te brengen die ontbreken of onvoldoende verteld en gehoord worden op Nederlandse podia. De fondsen doen dit door netwerken aan te boren die de fondsen niet vanzelf bereiken en door stimulering van het talent van makers die nog geen plek vinden in het reguliere circuit. Er wordt gewerkt met vijf telkens wisselende partners, in 2022 El Hizjra, Explore the North, Filling the Gap, Mensen Zeggen Dingen en Nowhere.

Het programma #NieuweStukken werd op 10 maart 2022 met de partners geëvalueerd, de daar ingebracht aandachtspunten werden meegenomen naar editie vier, die voor de schrijvers start op 1 mei 2023.

Aan de zevende editie van het *Slow Writing Lab* wordt door twaalf schrijftalenten deelgenomen, waarvan drie Vlaamse. Op uitnodiging van het fonds selecteerden hogeschoolopleidingen Creative Writing van ArtEZ, Beeld en Taal (Image and Language) van de Gerrit Rietveld Academie en Writing for Performance van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht ieder twee afgestudeerde schrijftalenten voor het Slow Writing Lab VII. Dit jaar sloten ook twee Vlaamse kunstvakopleidingen aan: Conservatorium Antwerpen en RITCS Brussel. Zij selecteerden elk een schrijftalent uit hun alumni. Ook deBuren selecteerde een Vlaamse kandidaat. Vaste partner hiervoor vanuit België is Literatuur Vlaanderen. Ook is dit jaar weer aan twee organisaties gevraagd om talenten uit hun begeleidingskring voor te dragen; dat waren Poetry Circle en El Hizra.

Het Lab biedt deelnemers een omgeving waarin zij hun talent op creatief en professioneel gebied kunnen ontwikkelen. De twaalf deelnemers ontvingen een beurs van € 7.000 voor een persoonlijk creatief ontwikkeltraject. Ook waren er maandelijkse plenaire bijeenkomsten met masterclasses. Het programma wordt in samenwerking met het fonds vormgegeven en begeleid door Michiel Koelink (mediakunstenaar en docent aan de master MADTech van de Academie Minerva Groningen), Literatuur Vlaanderen en de betrokken kunstopleidingen. In 2022 waren er masterclasses van Merijn Bolink, Nienke Eijnsink, Babs Gons, Niels 't Hooft, Harminke Medendorp, Maud Sauer en Marthe Zeevenhooven. Een sessie in Brussel werd verzorgd door Rik D'Hiet en Gaea Schoeters. De deelnemers werden individueel begeleid in hun creatieve proces door Ditteke Mensink, Nienke Eijnsink en

Ted van Lieshout. Foto Anne Posthuma.

Marthe Zeevenhooven. Ter afsluiting van hun Lab-jaar maakten de deelnemers de publicatie *Hechtingen* en presenteerden die op 20 januari 2023 in Perdu.

In het streven het biculturele aanbod te vergroten, kende het fonds een tweejarige subsidie toe aan ROSE Academy en El Hizra. Beide talentontwikkelingsorganisaties richten zich op het ontdekken en professioneel begeleiden van pre-debutanten van kleur en zetten zich met een reeks aan activiteiten in voor een meer diverse en inclusieve literaire wereld. Ook uitgeverij Wilde Haren ontving subsidie in het kader van **Talentontwikkeling Intercultureel**. Met toestemming van de Rwandese auteur Fis-ton Mudacumura werd zijn boek vertaald naar een Nederlandstalige 3D-animatie, *Dromen van Sugira*. Daarnaast begeleidt en faciliteert Wilde Haren jong talent binnen de uitgeverij. In 2021 werd met het Podcastnetwerk de **basiscursus Literair podcasten** georganiseerd; twee groepen startten in september van dat jaar en twee groepen in januari 2022. De cursus is gericht op schrijvers en vertalers die weinig of geen ervaring hebben met het maken van audio. In totaal hebben 34 deelnemers de cursus doorlopen die bestond uit zes workshops door ervaren audio-makers, te weten Aletta Becker, Dennis Gaens, Siona Houthuys, Vinny Tailor, Stef Visjager en Michiel van de Weerthof. Op 24 juni 2022 vond de presentatie plaats van de laatste twee groepen in de Tolhuistuin in Amsterdam met mooie resultaten. Zo ontwikkelde schrijver Ted van Lieshout de podcast 66, waarvan een aflevering door DOCS van Radio 1 werd uitgezonden. Roline Redmond, schrijver van *De Doorsonen* waarvoor ze dit jaar de Brusseprijs voor het beste journalistieke boek ontving, werkt aan een podcast geïnspireerd op de orale verteltraditie, specifiek gericht op jongeren met een Caribische achtergrond. Alexander Schwarz blogde voor het fonds over het traject in 'Een andere vorm van vertellen'.

Residenties

De **Schrijversresidentie Amsterdam** kon voor het eerst weer zonder voorbehoud open voor buitenlandse schrijvers. Er verbleven in 2022 acht schrijvers. De Wit-Russische schrijver Sasja Filipenko, die eind 2021 zijn intrek nam, bleef na de jaarwisseling nog een maand in Amsterdam. De eerste nieuwe gastschrijver van 2022 was de Chinese dichter Wang Jiaxin die een essay schreef en samen met zijn vertaler Silvia Marijnissen enkele optredens verzorgde. De Britse schrijver Michel Faber legde gedurende zijn verblijf de laatste hand aan zijn volgende boek en was te gast bij Uitgelezen Verhalen in Deventer. Hengameh Yaghoobifarah trad tijdens hun residentie op bij Op de Schans en presenteerde de Nederlandse vertaling van hun debuutroman *Het ministerie van dromen*. De Amerikaans-Soedanese dichter Safia Elhillo had gedurende haar verblijf verschillende optredens op Poetry International. In de zomer was de Amerikaanse Jenny Offill te gast om verder te schrijven aan haar vierde roman. Ze trad ook op bij ILFU en in De

Balie. De Argentijnse schrijver Ariel Magnus deed tijdens zijn residentie onderzoek in het kader van zijn volgende historische roman. Hij werd geïnterviewd door *Het Parool*. Ook de Brits-Nigeriaanse Sarah Ladipo Manyika werkte aan een nieuw boek. Rond de jaarwisseling was de residentie enkele maanden gesloten voor onderhoud.

Ook was er in het kader van talentontwikkeling in internationale context voor twee beginnende literaire schrijvers met minimaal één boek weer de residentiemogelijkheid aan de **Jan van Eyck Academie** in Maastricht. De werk- en onderzoeksperiode van twee of drie maanden werd telkens afgesloten met een publiek schrijversgesprek, waarbij de writer in residence een schrijver uitnodigt wiens werk zij of hij inspirerend of verwant acht. Het schrijversgesprek dat Roberta Petzoldt hield met Jaap Blonk is als podcast en op YouTube terug te kijken en luisteren. Het schrijversgesprek van de tweede resident, Dorien de Wit, zal plaatsvinden na afloop van haar residentieperiode eind januari 2023. Na een evaluatie werd besloten vanaf volgend jaar de verblijfsperiodes te verlengen tot zes maanden, net als bij andere kunstenaars die aan de Van Eyck Academie verblijven.

Tot mei 2022 was schrijver Hafsah Mujalli gast in het programma **Amsterdam Vluchtstad** dat in samenwerking met de gemeente Amsterdam, de Anne Frank Stichting en het International Cities of Refuge Network (ICORN) wordt uitgevoerd. Amsterdam Vluchtstad biedt jaarlijks in de voormalige woning van de familie Frank onderdak aan een schrijver, dichter of journalist die in eigen land vanwege zijn werk wordt vervolgd of bedreigd dan wel in zijn schrijverschap wordt belemmerd. Hafsah Mujalli trad samen met het Nederlands Blazers Ensemble op tijdens de Dag van de Vrede op 21 september in TivoliVredenburg in Utrecht. In december 2022 ontving het fonds een nieuwe resident, de Mauritaniaanse schrijver Mohamedou Ould Slahi. Hij zal het komende jaar samen met De Balie in Amsterdam en het Noord Nederlands Toneel in Groningen aan voorstellingen en projecten werken.

Het **Vertalershuis Amsterdam** was heel 2022 niet beschikbaar voor buitenlandse vertalers uit het Nederlands omdat het stevig onder handen wordt genomen met het oog op verduurzaming van het pand en het beschikbaar maken voor minder valide tijdelijke bewoners. Het Vertalershuis zal op 21 juni 2023 de deuren weer openen.

De beschikbaarheid van het **Van Doesburghuis** in Meudon bij Parijs komt voort uit samenwerking met de Stichting Van Doesburghuis en de zes rijkscultuurfondsen. Najaar 2022 werd er door het fonds geworven voor writers in residence voor voorjaar 2023. De belangstelling was groot, het duo Daan Heerma van Voss en filosoof Errol Boon werd geselecteerd voor maart/april en Sytske van Koeveringe voor mei/juni 2023.

Niña Weijers vertrok in 2022 naar **Ledig House** in Upstate New York voor een vanwege de pandemie uitgesteld verblijf en het fonds deed samen met de Amerikaanse partner ArtOmi een oproep onder literair vertalers voor komend jaar waaruit Astrid Huisman werd geselecteerd.

Vanaf september werkte kunstenaar en schrijver Michael Tedja na bemiddeling door het fonds vijf maanden aan het **Netherlands Institute for Advanced Study (NIAS)** in Amsterdam temidden van vijftig wetenschappers en andere fellows aan een boek over onder meer zijn eigen kunstenaarschap en familiegeschiedenis. Dat boek zal naar verwachting in 2024 bij uitgeverij IJzer verschijnen. Elk academisch jaar is er in het eerste semester aan het NIAS een werkplek voor een Nederlandse writer in residence.

Mathieu Wijdeven ontvangt de Toneelschrijfprijs 2022 uit handen van juryvoorzitter Els Van Steenberghe. Foto Eric Kampherbeek.

Prijzen

De jaarlijkse Toneelschrijfprijs wordt afwisselend georganiseerd door Literatuur Vlaanderen en het Letterenfonds, in samenwerking met Fonds Podiumkunsten. De Taalunie heeft vooral een financierende rol. Dit jaar organiseerden Fonds Podiumkunsten en het Letterenfonds de prijs. De jury, bestaande uit recensent Els Van Steenberghe, dramaturg Karim Ameur en schrijver/theatermaker Maxine Palit de Jongh, koos in juni uit 122 inzendingen vier genomineerden: *„Rosa.* van Koen Boesman, *TAL.* van het collectief BOG., *Trojan Wars* van Peer Wittenbols en *Het waarom beantwoord* van Mathieu Wijdeven en Raoul de Jong. De laatsten werden tijdens het Nederlands Theaterfestival uitgeroepen tot winnaars van de Toneelschrijfprijs 2022. De prijs wordt mede mogelijk gemaakt door Stichting Lira Fonds, Sabam for Culture en deAuteurs en bedraagt € 10.000, de andere genomineerden ontvingen elk € 1.000.

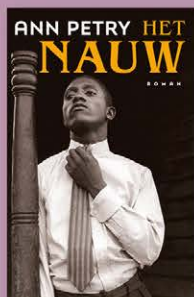

schwob

De mooiste boeken die u nog nooit heeft gelezen

Een ode aan de
meest troostrijke
plek: de keuken

De gelaagde, veel-
stemmige opvolger
van *De straat*

Het duistere hart
van Europees
imperialisme

Meesterlijk debuut
à la Beckett en
Sarraute

Hernieuwde
kennismaking met
een stilist pur sang

Hoofdstuk 4

Vertaalde literatuur

In 2022 vertaalden dertien nieuwe vertalers met diverse achtergronden de verhalenbundel *Lot* van de Amerikaanse schrijver Bryan Washington in het Nederlands. Zij volgden van januari tot en met juli een bijzonder en intensief vertaaltraject van het Vertalershuis Amsterdam/Nederlands Letterenfonds, het Expertisecentrum Literair Vertalen en uitgeverij Nijgh & Van Ditmar. Onder begeleiding van ervaren mentoren gingen zij elk met een verhaal van Washington aan de slag. De verhalenbundel werd in november in het bijzijn van Bryan Washington feestelijk gepresenteerd op het Crossing Border Festival in Den Haag. Een belangrijk project in een gezamenlijk streven de bloeiende Nederlandse vertaalcultuur ook voor de toekomst te borgen en inclusiever te maken.

Het is belangrijk om aandacht te hebben voor aanwas van nieuw vertaaltalent en grotere diversiteit in de beroepsgroep. Het fonds is zich daarvan terdege bewust. Verbreding van het domein en een streven naar diversiteit & inclusie zijn twee van de vier speerpunten die het fonds zich voor de periode 2021-2024 heeft gesteld. Ook de regeling Ontwikkelbeurzen vertalers, die eind 2021 startte, richt zich op een bredere doelgroep. De regeling staat ook open voor beginnende vertalers die nog niet eerder bij het fonds hebben aangevraagd, maar bijvoorbeeld een literaire vertaalopleiding hebben afgerond en al stappen hebben gezet als vertaler.

Het Schwob Young-programma, het moderne klassiekersprogramma van het fonds dat zich richt op lezers onder de vijfendertig jaar, kwam dit jaar tot wasdom. Schwob Young zorgt voor verbreding van het domein aan de vraagkant, maar zet ook in op leesbevordering, het derde speerpunt voor de huidige beleidsperiode. Voor het vierde speerpunt fair practice vormt de regeling Projectsubsidies voor literaire vertalingen het fundament. Een modelcontract tussen ver-

taler en uitgever is hier een voorwaarde waardoor een minimum woordtarief voor de vertaler is vastgelegd. Ondanks de berichten over stijgende papierprijzen en druk op uitgevers met een sterk literair profiel had het fonds in 2022 niet te maken met een terugloop in aanvragen van vertalers. Integendeel. Dit kan een na-ijleffect zijn van de coronasteunmaatregelen die het fonds in 2021 en 2022 ontwikkelde. Vermeldenswaardig is de projectsubsidie voor Rymke Zijlstra voor haar vertaling in het Fries van het succesvolle kinderboek *Lampje* van Annet Schaap dat voorjaar 2023 bij uitgeverij Afûk zal verschijnen. Ook de actualiteit liet zich gelden: het fonds behandelde meer aanvragen voor vertalingen uit het Oekraïens.

4.1 Creatie, talentontwikkeling en diversiteit & inclusie

In de regeling **Projectsubsidies voor literaire vertalingen**, die gericht is op stimulering van de kwaliteit en diversiteit van literaire vertalingen in het Nederlands, is het aantal aanvragen net als in 2021 hoog: er waren 273 aanvragen, waarvan er 245 zijn toegekend (2021: 273 waarvan 249 toegekend; ter vergelijking: in 2017-2020 waren er gemiddeld 248 aanvragen per jaar waarvan er 206 zijn toegekend.) Hier lijkt het succes van het tijdelijke aankoopbudget voor uitgeverijen ook dit jaar nog tot meer aanvragen te hebben geleid, onder meer van vertalers die niet eerder bij het fonds aanvroegen. Bij deze regeling geldt een inkomensgrens van maximaal € 45.000 verzamelinkomen.

De gemiddelde projectsubsidie was € 7.579 (2021: € 7.848). Daarnaast zijn er veertien toeslagen voor een voor- of nawoord toegekend (2021: 17). Er werd voor alle genres aangevraagd, inclusief beeldverhaal en poëzie, maar het leeuwendeel was fictie. Engels voerde de boventoon. In totaal waren er twintig nieuwe aanvragers (in 2021: 22); van de in behandeling genomen aanvragen van beginnende vertalers is 76% (2021: 85%) toegekend. Onder hen ook vertalers die eerder aan een talentontwikkelingstraject van het ELV of het Letterenfonds deelnamen. Dat is een mooie doorstroom.

Ook bijzonder: in 2022 verscheen een kloek overzicht *Vertalen in de Nederlanden. Een cultuurgeschiedenis*. De uitgave kwam tot stand met een productiesubsidie. 'De vijf auteurs die voor het boek tekenden roepen niet alleen een fascinerend beeld op van de controverses waardoor de vertaalpraktijk (schriftelijk en mondeling, in en uit het Nederlands) de eeuwen door getekend is geweest. Ze laten ook overtuigend zien hoe belangrijk een ogenschijnlijk bijkomstige bezigheid als het overzetten van een tekst in de ene taal van de andere altijd geweest is, nu misschien nog meer dan voorheen.' – Ger Groot in *NRC*. Beluister in de podcast *LeestSpreek* een interview met de makers.

De dertien deelnemers aan het vertaalproject 'Lot' en begeleiders.

Met de **ontwikkelbeurzen** worden startende (nog niet gedebuteerde), beginnende en ervaren literair vertalers in staat gesteld zich professioneel verder te ontwikkelen. De beurzen zijn een aanvulling op het scholingsaanbod van het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV) en verlagen de drempel richting Projectsubsidies. Een ontwikkelbeurs bedraagt in de regel maximaal € 2.000. Voor startende vertalers geldt een maximum van € 2.500. In 2022 vroegen zeventien vertalers een ontwikkelbeurs aan. Onder de zestien gehonoreerden waren zeven beginnende en negen ervaren vertalers. In 2022 is gewerkt aan aanpassing van de regeling die de instroom van vertalers in deze beroepsgroep en naar Projectsubsidies verder stimuleert.

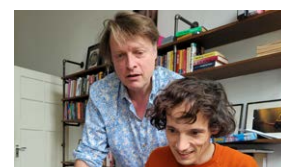
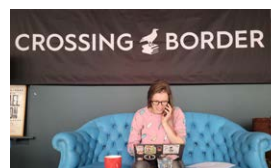
Programma's: talentontwikkeling en inclusie

Het was in 2022 weer mogelijk om fysiek bijeen te komen. De drieëntwintigste **Literaire Vertaaldagen** vonden zo als vanouds plaats in De Rode Hoed in Amsterdam. Voor het eerst konden de lezingen van de symposiumdag via een livestream worden gevolgd. Het thema was 'Vertalen is een leven lang leren'. Naast lezingen waren er twee artistieke entr'actes over literair vertalen en werden de Letterenfonds Vertaalprijzen uitgereikt. De workshopdag kreeg een andere opzet en een breder programma-aanbod. Naast de traditionele vertaalworkshops waarin het in groepsverband bespreken van vertalingen centraal stond, werden workshops aangeboden zoals het pitchen van vertalingen, sensitivity reading, zoeken op internet, taalvariatie, het vertalen van straattaal, poëzie en non-fictie, identificatie met romanpersonages en loopbaanadvies. Uit een publieksonderzoek van het fonds bleek grote waardering voor de Literaire Vertaaldagen die ook als een belangrijke netwerkbijeenkomst worden gezien. Ook trok deze editie veel nieuw publiek: een derde van de respondenten gaf aan voor het eerst de Vertaaldagen te bezoeken.

Het al eerder genoemde vertaalproject rond de verhalenbundel **Lot van Bryan Washington** richtte zich op het vergroten van de diversiteit onder literair vertalers Engels - Nederlands. Uit ruim 130 aanmeldingen

werden dertien beginnende vertalers geselecteerd. Naast motivatie en vertaaltalent werd gelet op kennis en affiniteit met de context van het coming-of-age-verhaal van een homoseksuele jongen in het multiculturele Houston. De vertalers werden bij het vertaalproces begeleid door gerenommeerde mentoren en namen deel aan verschillende meetings; lezingen van experts uit het veld, een online bijeenkomst in samenwerking met De Tank over queer vertalen en een bijeenkomst bij uitgeverij Nijgh & Van Ditmar met aandacht voor de loopbaan van de vertalers. De deelnemers blikten in een blog terug op het traject.

Zoals elk jaar organiseerde het Vertalershuis Amsterdam, in samenwerking met Crossing Border Festival, in november twee met elkaar verbonden vertaalworkshops gericht op talentontwikkeling voor beginnende literair vertalers in en uit het Nederlands, **The Chronicles** en **de Vertalersfabriek**. Tijdens The Chronicles, dat plaatsvond op het Crossing Border Festival, vertaalden de vijf deelnemers (elk onder de 40) onder begeleiding van een ervaren mentor-vertaler elke dag een kort, door het festival geïnspireerd verhaal van een beginnende schrijver (ook onder de 40).

De Vertalersfabriek: Laura Moleenaar; Bo-Elise Brummelkamp en mentor Kristen Gehrman; Hanalore Daudeij en mentor Han van der Vegt; Sofiane Boussahel en mentor Daniel Cunin; Irene de la Torre en mentor Gonzalo Fernández Gómez. Foto's Anna Eble.

Rosan Hollak interviewt Agustín Fernández Mallo en Adri Boon. Foto Parciful Werkman.

In samenwerking met de letterenfonds faciteert het **Expertisecentrum Literair Vertalen** twee vormen van individuele begeleiding voor beginnende literair vertalers in en uit het Nederlands. In 2022 zijn er 34 **ontwikkelingstrajecten** aangevraagd en acht toegekend. Eén daarvan is al afgerond, zeven zijn nog gaande. Door beginnende vertalers in het Nederlands zijn veertien **mentoraten** (voor begeleiding bij een literaire boekvertaling) aangevraagd en elf toegekend. Daarnaast is een honorarium beschikbaar gesteld voor een mentor die in groepsverband drie beginnende vertalers heeft begeleid bij de vertaling van *The Love Songs of W.E.B. Du Bois* van Honorée Fanonne Jeffers. Voor beginnende vertalers uit het Nederlands zijn drie mentoraten toegekend, waarvan er in 2022 twee zijn afgerond.

4.2 Productie en presentatie

Schwob brengt vergeten klassiekers uit de moderne wereldliteratuur onder de aandacht van uitgeverijen, pers, boekhandels en lezers. Er is een driedelige aanpak: door voor uitgeverijen onvertaalde klassiekers te signaleren, door financiële ondersteuning te bieden bij totstandkoming van de titels en door de zichtbaarheid te organiseren. Hiervoor wordt met twintig literaire uitgeverijen, 110 Nederlandse en Vlaamse boekhandels en dit jaar voor het eerst met zestien instagrammers samengewerkt.

Twintig uitgeverijen deden dit jaar een beroep op de **Schwob-subsidieregeling**. Met deze regeling beoogt het fonds de diversiteit van het aanbod aan hoogwaardig vertaalde literatuur, in het bijzonder moderne klassiekers, te stimuleren. Het fonds stimuleert uitgevers deze (digitale) werken uit te geven en het publieksbereik van de uitgave te vergroten door het exploitatiekort van de publicatie te subsidiëren. Er kwam een flink hoger aantal aanvragen binnen dan in 2021. Van de 36 aanvragen, voor titels in dertien talen, werden er 23 toegekend (2021: 29 aanvragen, 19 toegekend).

Viermaal per jaar wordt in het kader van een **Schwob-actie** een selectie van vijf tot tien recent verschenen klassiekers onder de aandacht gebracht van publiek en pers en in nauwe samenwerking met boekhandels in Nederland en Vlaanderen. Tijdens de vier acties stonden 28 titels uit de wereldliteratuur centraal. In titelkeuze wordt gestreefd naar evenwichtige vertegenwoordiging van literaire stemmen uit Europa tot ver daarbuiten.

Hoewel nog niet terug op het peil van voor de coronajaren werden er in 2022 toch weer twintig leesclubs georganiseerd door het hele land, waaronder meerdere Schwob Young-avonden voor lezers onder de vijfendertig jaar. Zij bogen zich onder meer over *Wittgensteins minnares*, het cultboek van de Amerikaan David Markson in vertaling van Erik Bindervoet en Robbert-Jan Henkes. Ook *Suriname, ik ben* van Bea Vianen stond een avond centraal, waarbij jonge lezers in gesprek gingen met de dochter van de Surinaamse schrijfster.

Pilots uit eerdere jaren onder de noemer Schwob Young kregen dit jaar een nadere uitwerking. Dit resulteerde in een actieve groep van jonge lezers tussen 20 en 35 jaar die online vertaalde klassiekers onder de aandacht brengt bij leeftijdsgenoten. Sinds medio 2022 bouwt Schwob in samenwerking met de Vlaamse partner deBuren uit Brussel aan een digitale community van jonge lezers op Instagram. Deze community besprak onder begeleiding van coach Corina Maduro in 2022 veertien Schwob-titels online met elkaar en voor hun volgers.

Prijzen

Het Letterenfonds organiseert en financiert diverse prijzen waarmee vertalingen uit het Nederlands onder de aandacht worden gebracht: de Vondel Translation Prize, Prix des Phares du Nord en Else Otten Übersetzerpreis. De frequentie van de prijzen is in deze beleidsperiode teruggebracht van tweejaarlijks naar eens in de drie jaar. De **Vondel Translation Prize** ging

naar David Doherty voor *Summer Brother* (World Editions, 2021), zijn Engelse vertaling van *Zomervacht* van Jaap Robben. De jury bestond uit Michele Hutchison (voorzitter), Jane Draycott en Susan Massotty. Tijdens een online ceremonie van The Society of Authors op 10 februari 2022 ontving Doherty het prijzengeld van € 5.000.

David McKay kreeg voor zijn spitsvondige vertaling van *Het leven op aarde* (*Adrift in the Middle Kingdom*, Handheld Press) van J.J. Slauerhoff een eervolle vermelding.

David Doherty en Letterenfonds-directeur Tiziano Perez.

Zeventien Nederlandse boekhandels selecteerden voor de longlist van de **Europese Literatuurprijs 2022** de twintig beste, hedendaagse Europese romans die in 2021 in Nederlandse vertaling zijn verschenen. De bekendmaking van de door een vakjury samengestelde shortlist op 22 juni in Spui25 in Amsterdam was live en online te volgen. Op 5 november 2022 werd de prijs op het Crossing Border Festival in Den Haag uitgereikt

aan auteur Agustín Fernández Mallo (€ 10.000) en zijn vertaler Adri Boon (€ 5.000) voor de *Nocilla-trilogie*. De jury bestond uit voorzitter Manon Uphoff, Martine Vosmaer, Hans Maarten van den Brink, Ilja Velthuis en Fons Plukker. In het kader van de **Vertalersgeluktournee** traden de genomineerde vertalers op in boekhandels in programma's die live en online te bezoeken waren. Organisatie en begeleiding van de vijf avonden in deze live-tournee lag opnieuw in handen van vertalers Nicolette Hoekmeijer en Andrea Kluitmann. Parallel hieraan is samen met lezerscommunity Hebban.nl de online reeks Vertalersgeluk georganiseerd.

Andrea Kluitmann en Nicolette Hoekmeijer openen de Vertalersgelukavond in Groningen. Foto Hanneke Marttin.

Josephine Rijnaarts (Duits-Nederlands) kreeg in 2021 al te horen dat zij de winnares was van de **Nederlands Letterenfonds Vertaalprijs**. Vanwege de pandemie moest zij tot juni 2022 wachten op de uitreiking. Naast haar op het podium stond de winnares van 2022, Veronika ter Harmsel Havliková. Het fonds bekroonde Ter Harmsel Havliková vanwege haar excellente vertalingen van belangrijke Nederlandstalige titels in het Tsjechisch, en haar cruciale rol als begeleider van nieuwe vertalers en bemiddelaar voor de Nederlandse literatuur in Tsjechië. Veronika ter Harmsel Havliková is een sleutelfiguur voor de Nederlandse literatuur in Tsjechië.

Letterenfonds Vertaalprijs-laureaten Ter Harmsel Havliková (links) en Rijnaarts. Foto Chris van Houts.

Overzicht activiteiten

LOT: Ontwikkelingstraject voor beginnende vertalers

Datum	Activiteit	Partner
januari tot juli	Werkperiode: de 13 vertalers werken onder begeleiding van hun mentor elk aan de vertaling van 'hun' verhaal. Deelnemers: Janne Van Beek, Stokely Dichtman, Carmen Felix, Mijke Hadewey van Leersum, Reshma Jagernath, Parel Joy, Joost Jungsik Vormeer, Laila de Miranda, Euphemia Ophelders, Lot Louis Veelenturf, Leen Vertessen, Diahann van van de Vijver, Adielle Westercappel. Mentoren: Nicolette Hoekmeijer, Astrid Huisman, Nadia Ramer, Manik Sarkar.	Expertisecentrum Literair Vertalen. Uitgeverij Nijgh & Van Ditmar.
28 februari	Startbijeenkomst met coach Canan Marasligil. Plus lezing door vertaler Robert Dorsman.	
25 april	Online bijeenkomst i.s.m. De Tank over queer vertalen met drie gastsprekers: Neske Beks, Louis van den Hengel en Olave Nduwanje.	
27 juni	Slotbijeenkomst met aandacht voor de loopbaan van de vertalers na dit traject, met o.a. lezingen van Jenny Mijnhiemer, Ebissé Wakjira-Rouw en de betrokken instellingen en speeddates met uitgevers.	
31 augustus-1 november	Blogs van de deelnemers over het vertalen van hun verhaal op letterenfonds.nl en literairvertalen.org	
5 november	Presentatie verhalenbundel samen met schrijver Bryan Washington op het Crossing Border Festival, Den Haag.	

The Chronicles & de Vertalersfabriek: talentontwikkeling voor vertalers in en uit het Nederlands

Datum	Activiteit	Partner
3-5 november	The Chronicles op het Crossing Border festival in Den Haag. Met schrijvers Anne van den Dool, Hanan Faour, Frida Isberg, Sheena Patel en Mauk Westerman Holstijn.	Crossing Border Festival.
7-11 november	<i>Vertalersfabriek</i> op het Nederlands Letterenfonds. Deelnemers: Sofiane Boussahel (NI-Frans), Bo-Elise Brummelkamp (NI-Engels), Hannalore Daudelij (Engels-NI), Laura Molenaar (Uslands-NI) en Irene de la Torre (NI-Spaans). Mentoren: Daniel Cunin (Frans), Kristen Gehrman (Engels), Gonzalo Fernández Gómez (Spaans), Kim Liebrand (Uslands), Han van der Vegt (Engels), Jonathan Reeder (Engels).	

Literaire Vertaaldagen

Datum	Activiteit	Samenwerkingspartner(s)	Aantal deelnemers
1 juli	Symposiumdag met als thema 'Vertalen is een leven lang leren' in de Rode Hoed te Amsterdam. Zes lezingen door Nico Groen, Nisrine Mbarki, Gerd Busse, Karina van Dalen-Oskam (Huygens ING), Lynn Brown, Juriaan Rammeloo (KVB Boekwerk), Jos Vos. Twee entr'actes door Jan Pieter van der Sterre en Reintje Ghoo en door Daniëlle Zawadi.	Co-organisatoren en -financiers: Stichting Lira Fonds, de Auteursbond, het Expertisecentrum Literair Vertalen en Literatuur Vlaanderen.	live 239 + online 94
2 juli	Workshopdag in het Amsterdams Lyceum te Amsterdam, met 15 workshops van een dagdeel. Naast vertaalworkshops ook thematische workshops, onder meer over het pitchen van je vertaling, het presenteren van jezelf als vertaler, sensitivity reading, redigeren, zoeken op internet, taalvariatie, het vertalen van respectievelijk straattaal, poëzie en non-fictie, identificatie met romanpersonages, het vertalen van een oeuvre en loopbaanadvies.		ochtend 118 middag 133

Schwob

Datum	Activiteit	Samenwerkingspartner(s)	Aantal deelnemers
6 februari & 3 april	Deel 3 & 4 van de vierdelige leesclub <i>Een jaar uit het leven van Gesine Cresspahl</i> van Uwe Johnson o.l.v. Alexander Reeuwijk.	Uitgeverij Van Oorschot en Boekhandel Van der Velde, Sneek.	10
14 februari	Leesclub <i>Beer</i> van Marian Engel in de Doopsgezinde Vermaning te Edam.	Boekhandel 't Pakhuys, Edam.	15
4 april	Leesclub <i>De vrouw van Martin Guerre</i> en <i>Het proces van Sören Qvist</i> van Janet Lewis in de Doopsgezinde Vermaning te Edam o.l.v. Alexander Reeuwijk.	Boekhandel 't Pakhuys, Edam.	15
20 april	Schwob Young o.l.v. Janine Mooij over <i>De vrouw van Martin Guerre</i> van Janet Lewis; interviews met Mathijs Deen en Jamie Breederveld	Boekhandel Van der Velde, Groningen.	20
16 mei	Leesclub <i>De Wolga ontspringt in Europa</i> van Curzio Malaparte o.l.v. Alexander Reeuwijk.	Boekhandel 't Pakhuys, Edam.	15
25 mei	Schwob Young o.l.v. Janine Mooij over <i>Wittgenstein's minnares</i> van David Markson; interviews met Lodewijk Verduin (redacteur Tirade) en Marlies Heuer.	Boekhandel Van der Velde, Groningen.	30
9 juni	Schwob Young over <i>Kindertijd</i> van Tove Ditlevsen o.l.v. Alexandra Koch (Schwob) en vertaalster Lammie Post-Oostenbrink.	Boekhandel Van der Velde, Drachten.	5
10 juni	Leesclub <i>Het blauwe uur</i> van Alexander Lernet-Holenia o.l.v. Alexandra Koch (Schwob).	Boekhandel Van der Velde, Drachten.	10
29 juni	Schwob Young o.l.v. Janine Mooij over <i>Suriname, ik ben</i> van Bea Vianen, met interviews met de dochter van de schrijfster en Michiel van Kempen.	Boekhandel Van der Velde, Groningen.	25
19 september	Leesclub over <i>De overgang van Venus</i> van Shirley Hazzard o.l.v. Alexander Reeuwijk.	Boekhandel 't Pakhuys, Edam.	15
16 oktober	Schwob Young over <i>Kitchen</i> van Banana Yoshimoto in Antiquariaat Colette te Den Haag o.l.v. Corina Maduro.		10
14 november	Leesclub over <i>De blauwe schuit</i> van Shugo Yamamoto o.l.v. Alexander Reeuwijk.	Boekhandel 't Pakhuys, Edam.	15
18 november	Leesclub over <i>Kitchen</i> van Banana Yoshimoto o.l.v. vertaler Maarten Liebrechts.	De Utrechtse Boekenbar.	20
24 november	Schwob Young over <i>Kitchen</i> van Banana Yoshimoto o.l.v. vertaler Maarten Liebrechts en Alexandra Koch (Schwob).	Boekhandel Van der Velde, Drachten.	5
27 november	Leesclub over <i>Kitchen</i> van Banana Yoshimoto o.l.v. vertaler Maarten Liebrechts en uitgever Isabel Harlaar.	Boekhandel Van der Velde, Drachten.	10
27 november	Leesclub over <i>Kitchen</i> van Banana Yoshimoto o.l.v. vertaler Maarten Liebrechts en uitgever Isabel Harlaar.	Boekhandel Van der Velde, Sneek.	13
29 november	Workshopdag Schwob Young bookstagram in Den Haag, o.l.v. Corina Maduro.		13
30 november (reprise)	Leesclub over <i>Kitchen</i> van Banana Yoshimoto o.l.v. vertaler Maarten Liebrechts.	De Utrechtse Boekenbar	20

Europese Literatuurprijs, Vertalersgeluktournee en bijbehorende leesclubs

Europese Literatuurprijs – gesubsidieerd door Stichting Lira Fonds, De Lancey & De la Hanty Foundation en het Nederlands Letterenfonds

Datum	Activiteit	Partner	Bezoekers
5 november	Uitreiking Europese Literatuurprijs aan Agustín Fernández Mallo en Adri Boon.	Crossing Border, Den Haag.	168
6 november	Interview met Agustín Fernández Mallo en Adri Boon door Marieke Groot.	Spui25, Amsterdam.	55 + 38 (live + online) + 29 online on demand
22 juni	Bekendmaking shortlist Europese Literatuurprijs door juryvoorzitter Manon Uphoff, met laudatio's door Cyrille Offermans, Sam de Wilde, Joost Baars, Maria Vlaar en Marjolijn de Cocq. Moderator: Dieuwertje Mertens.	Spui25, Amsterdam.	35 + 70 (live + online) + 94 online on demand

Online-leesclubs over de shortlist op Hebban.nl

De leesclubs hadden elk tussen de 20 en 40 inschrijvingen. Onder bezoekers is het aantal bezoeken aan de leesclubspots vermeld. Bij de start van elke leesclub werd een interview met de vertaler gepubliceerd, deze hadden in totaal 3.092 views. Ook konden de lezers vragen stellen aan de vertalers, dit leverde per boek 18 tot 44 gesprekken/reacties op.

Datum	Activiteit	Partner	Bezoekers
start 9 augustus	<i>Vang de haas</i> van Lana Bastašić en vertaler Pavle Trkulja.	Hebban.nl en Meulenhoff.	3.115
start 28 juni	<i>Nocilla-trilogie</i> van Agustín Fernández Mallo en vertaler Adri Boon.	Hebban.nl en Koppernik.	3.387
start 12 juli	<i>De wereld is niet stuk te krijgen</i> van Maxim Osipov en vertalers Yolanda Bloemen en Seijo Epema.	Hebban.nl en Van Oorschot.	2.593
start 22 augustus	<i>Het geknetter in de sterren</i> van Jón Kalman Stefánsson en vertaler Marcel Otten.	Hebban.nl en Ambo Anthos.	4.198
start 25 juli	<i>Een geest in de keel</i> van Doireann Ní Ghriofa en vertaler Caroline Meijer.	Hebban.nl en Van Oorschot.	4.451

Vertalersgelukstournee – gesubsidieerd door Stichting Lira Fonds – georganiseerd door vertalers Andrea Kluitmann en Nicolette Hoekmeijer i.s.m. het Letterenfonds.

Datum	Activiteit	Partner	Bezoekers
29 april	In de Westerkerk in Leeuwarden: Adiëlle Westercappel over <i>Open water</i> , Yolanda Bloemen en Seijo Epema over <i>De wereld is niet stuk te krijgen</i> en Martsje de Jong over haar Friese vertaling (uit het Nederlands) van een kort verhaal van Maxim Osipov. Moderator: Tialda Hoogeveen.	Van der Velde Boeken in Leeuwarden en Explore the North.	22
10 mei	In Kunstlievend genootschap Pictura te Groningen: Eline Jongsma en Janny Middelbeek-Oortgiesen over <i>Verzamelde werken</i> , Paula Stevens over <i>Witte zee</i> , Adiëlle Westercappel over <i>Open water</i> . Entr'acte door The Siskins. Moderator: Erwin de Vries.	Godert Walter Boekhandel in Groningen.	65
9 mei	Live en online vanuit Spui25 in Amsterdam: Andreas Dijkzeul over <i>Anomalie</i> , Jan van der Haar over <i>M. De man van de voorzienigheid</i> en Pavle Trkulja over <i>Vang de haas</i> . Moderator: Marieke de Groot.	Pantheon Boekholt, Amsterdam en Athenaeum Boekhandels, Amsterdam en Haarlem.	70 + ??
31 mei	Live en online vanuit de Hillegonda-kerk in Rotterdam: Yond Boeke en Patty Krone over <i>Het geluk van de wolf</i> , Peter Claessens over <i>Eurotrash</i> en Liesbeth van Nes over <i>Erfgoed</i> . Moderator: Elvin Post.	Boekhandel Maximus Hillegersberg, Rotterdam.	20 + 25
3 juni	In Van Pampus, Amsterdam: Yond Boeke en Patty Krone over <i>Het geluk van de wolf</i> en Yolanda Bloemen en Seijo Epema over <i>De wereld is niet stuk te krijgen</i> . Entr'acte door Euphemia Ophelders (Vereniging van Nieuwe Vertalers). Moderator: Irene van de Mheen.	Boekhandel Van Pampus, Amsterdam.	25
28 & 29 juni	Twee leesclubs met vertaler Caroline Meijer over <i>Een geest in de keel</i> . Moderator: Maartje Kroonen en Nienke Willemsen.	Boekhandel Bijleveld in Utrecht.	26
23 maart t/m 22 juni	Vertalersgeluk online: longlist-vertalers vertellen (iedere woensdag) over hun genomineerde vertalingen: - Liesbeth van Nes over <i>Erfgoed</i> van Miguel Bonnefoy (Frans) - Caroline Meijer over <i>Een geest in de keel</i> van Doireann Ní Ghriofa (Engels) - Jan van der Haar over <i>M. De man van de voorzienigheid</i> van Antonio Scurati (Italiaans) - Manon Smits over <i>Het eiland van de verdwenen bomen</i> van Elif Shafak (Engels) - Gerda Baardman en Jan de Nijs over <i>Prachtige wereld, waar ben je</i> van Sally Rooney (Engels) - Adri Boon over de <i>Nocilla-trilogie</i> van Agustín Fernández Mallo (Spaans) - Adiëlle Westercappel over <i>Open water</i> van Caleb Azumah Nelson (Engels) - Paula Stevens over <i>Witte zee</i> van Roy Jacobsen (Noors) - Eline Jongsma en Janny Middelbeek-Oortgiesen over <i>Verzamelde werken</i> van Lydia Sandgren (Zweeds) - Pavle Trkulja over <i>Vang de haas</i> van Lana Bastašić (Servo-Kroatisch) - Peter Claessens over <i>Eurotrash</i> van Christian Kracht (Duits) - Yolanda Bloemen en Seijo Epema over <i>De wereld is niet stuk te krijgen</i> van Maxim Osipov (Russisch) - Andreas Dijkzeul over <i>Anomalie</i> van Hervé Le Tellier (Frans) - Janny Middelbeek-Oortgiesen over <i>Osebol</i> van Marit Kapla (Zweeds) - Yond Boeke en Patty Krone over <i>Het geluk van de wolf</i> van Paolo Cognetti (Italiaans)	Hebban.nl (Vertalerskanaal) & Letterenfonds www.vertalersgeluk.nl	Op Hebban.nl totaal 2.875 views. Vertalersgeluk.nl onbekend.

"Dutch Writing Campaign returns for fourth year"

—The Bookseller
25 januari 2022

New Dutch Writing

1. Schotland (5 auteurs)
12 maart—*StAnza Poetry Festival, St Andrews*
14 mei—*Boswell Book Festival*
24-25 september—*Wigtown Book Festival*

2. Oxford (2 auteurs)
27 maart-1 april—*Oxford Literary Festival*

3. Londen (4 auteurs)
3 april—*The Addict*
5 juli—*European Poetry Festival*

4. Dublin, Ierland (4 auteurs)
25 mei—*International Literature Festival Dublin*
1 oktober—*Dublin Festival of History*

5. Manchester (1 auteur)
30 juni—*Manchester Poetry Library*

6. Ledbury (3 auteurs)
3 juli—*Ledbury Poetry Festival*

7. Kildare, Ierland (1 auteur)
9 juli—*European Poetry Festival*

8. Bantry, Ierland (5 auteurs)
8-15 juli—*West Cork Literary Festival*

9. Cardiff (1 auteur)
31 juli—*Seren Cardiff Poetry Festival*

10. Bath (1 auteur)
29 september—*Bath's Children's Literature Festival*

11. Cheltenham (10 auteurs)
10-16 oktober—*Cheltenham Literary Festival*

12. Sheffield (3 auteurs)
14 & 16 oktober—*Off the Shelf Festival of Words*

Online

Doorlopend. Zes online workshops literair vertalen Nederlands-Engels. Door Emma Rault, Laura Watkinson, P.C. Evans, David Colmer, Hester Velmans en Liz Waters.

Online

Doorlopend. Social media campagne door Sanne Vliegentharts' Books and Quills, onder meer rond video *The Dutch Books You Can't Buy*.

Online

30 september
Reading is Magic Festival
Lezing en illustratieworkshop door Maranke Rinck en Martijn van der Linden.

Boekhandelstournee

25-29 juni
Marco te Brömmelstroet en Thalia Verkade over *Movement. How to take back our streets and transform our lives (Het recht van de snelste)* in o.a. Oxford, Cambridge, Bristol en Londen

Hoofdstuk 5

Internationaal promoten en presenteren

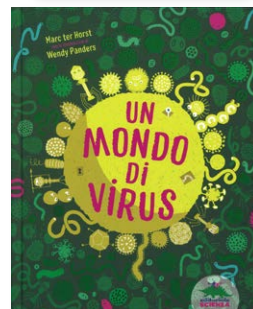
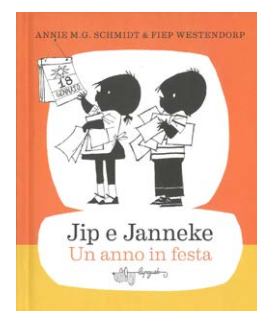
2022 stond voor promotie van de Nederlandse literatuur in het buitenland in het teken van herstel van internationale contacten. Het was na zware coronajaren weer mogelijk om te reizen en er werden veel beurzen bezocht. Algemeen werd gevoeld dat de fysieke ontmoeting op een beurs effectiever en krachtiger is dan een afspraak online. De boekenbeurs in Leipzig werd nog geannuleerd, maar de Frankfurter Buchmesse in oktober had een bezetting van 70% van het laatste topjaar 2019.

Bij promotie van Nederlandse literatuur maakt het fonds zeker voor poëzie en klassiekers het verschil. Voor andere genres, zoals fictie en kinder- en jeugdliteratuur, is meer sprake van een gezamenlijk streven met uitgevers. Het rechtstreeks benaderen van vertalers uit het Nederlands, zoals voor poëzie gebeurt, werpt vruchten af. Het was dan ook een goed jaar voor dit genre. Van Nachoem Wijnberg verschenen twee bundels in het Duits en een in Amerika, het debuut van Radna Fabias, *Habitus* getiteld, kreeg een Duitse en Spaanse uitgave en er verschenen bundels van onder anderen Marieke Lucas Rijneveld, Sasja Janssen, Anne Vegter en Simone Atangana Bekono. Ook klassiekers van Lucebert, Hendrik Marsman, Gerrit Achterberg, Martinus Nijhoff, Hanny Michaelis en Kees Ouwers vonden hun weg naar het buitenland.

Non-fictieklassiekers blijven in trek bij buitenlandse uitgevers. Het vlammende schotschrift *Het natio-*

naalsocialisme als rancuneleer van Menno ter Braak uit 1937 verscheen in het Frans en Spaans. *Herfsttij der Middeleeuwen* van Johan Huizinga kreeg drie nieuwe vertalingen. De met de Libris Geschiedenis Prijs bekroonde biografie *Erasmus. Dwarsdenker* van Sandra Langereis, geschreven met een biografiebeurs van het fonds, werd naar Duitsland en Italië verkocht en de al vaak vertaalde bestseller *'t Hooge Nest* van Roxane van Iperen kreeg er een vertaling in het Albanees en Hongaars bij. Een van de succesvolste internationale non-fictieschrijvers blijft Eva Meijer. Haar politiek-filosofische essay *De grenzen van mijn taal* werd naar zes landen verkocht.

Wat literaire fictie betreft, is het succes van het debuut *Aleksandra* van Lisa Weeda over een Oekraïense familiegeschiedenis, opvallend te noemen. Al acht landen kochten de rechten op deze historische en actuele roman, Anjet Daanje stond met haar veelbesproken en bekroonde roman *Het lied van ooievaar en dromedaris* – dat reeds een Duitse en Amerikaanse uitgever heeft – volop in de belangstelling op de Frankfurter Buchmesse. Kinder- en jeugdliteratuur blijft nipt het meest vertaalde genre. Noemenswaardig is de vertaling in het Engels van de gedichtenbundel uit 2000 *Jij bent de liefste* van Hans en Monique Hagen, met illustraties van Marit Törnqvist, die in vertaling van David Colmer verscheen in Amerika. In aanloop naar de kindercultuurcampagne FuturoPresente in 2023 (zie: Manifestaties/ICB) verscheen het opvallende aantal van 15 vertalingen van Nederlandse kinder- en jeugdboeken in het Italiaans. In het Oekraïens verschenen *Volle maan* van Paul van Loon en *Alaska* van Anna Woltz, beide vertaald door Iryna Koval. De meest vertaalde kinderboekenauteurs van 2022 zijn Annie M.G. Schmidt (zeven vertalingen van *Pluk van de Petteflet*, *Jip & Janneke*, *Otje en Floddertje*) en Annet Schaap (zes vertalingen van *Lampje*, *De Meisjes* en *De boom met het oor*).

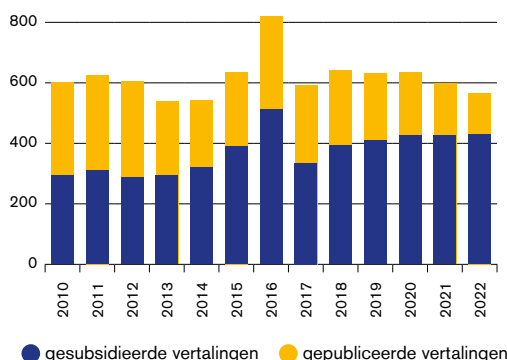

Een selectie uit de in 2022 verschenen Italiaanse vertalingen van Nederlandse kinder- en jeugdliteratuur.

5.1 Aanvragen en vertalingen

In 2022 verschenen 569 vertalingen uit het Nederlands in 44 verschillende talen, inclusief 18 heruitgaven. 60% is met een subsidie ondersteund. De verdeling over de genres was fictie (178), non-fictie (133), poëzie (51), graphic novel (24) en kinder- en jeugdliteratuur (189, waarvan 20 non-fictie titels en 73 prentenboeken). Bloemlezingen die zowel fictie als non-fictie en/of poëzie bevatten zijn bij alle relevante genres geteld. Het totaal is daarom hoger dan het totaal aantal publicaties. De inzet van recente campagnes en activiteiten in het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Frankrijk, Duitsland en Italië is duidelijk zichtbaar. In deze taalgebieden verschenen de meeste vertalingen. Duits gaat traditiegetrouw aan kop met dit jaar 97 vertalingen, gevolgd door Engels (76), Frans (61) en Italiaans (47). Ook in het Spaans en Russisch (elk 27), Chinees (16 plus 9 complex Chinees), Hongaars (18), Deens (16), Turks (14), Pools (13), Tsjechisch (12), Japans (11) en Macedonisch verschenen in 2022 tien of meer vertalingen uit het Nederlands.

Totaal aantal vertalingen van Nederlandstalige literatuur

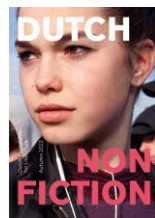
Het totaal aantal verschenen vertalingen van Nederlandstalige literatuur in de jaren 2010-2022 (stand 30 januari 2023) respectievelijk het aantal door de twee letterenfonds (of hun voorgangers) gesubsidieerde vertalingen.

Om ook de komende jaren te kunnen oogsten, zijn 329 **Translation Grants** toegekend, iets minder dan in 2021 (354). Veelzeggend is de opmerking van Chiara Scaglioni, redacteur van het Italiaanse Mondadori, die tijdens de London Book Fair na de aankoop van *Wat wij zagen* van Hanna Bervoets en *De geschiedenis van mijn seksualiteit* van Tobi Lakmaker wees op het belang van de Nederlandse literatuur waar het gaat om nieuwe stemmen. Het zijn geluiden die het fonds vaker van buitenlandse uitgevers hoort.

‘Dutch literature is original, worth reading, of high quality, topics are different’

Anna Muñoz van de Spaanse uitgeverij Acanalado

De toegekende Translation Grants hadden betrekking op uitgaves in 45 talen. Daarvan waren er 52 voor vertalingen in het Duits (16%) en 38 voor vertalingen in het Engels (11,6%), daarna volgden Frans (23), Italiaans (22), Spaans (21), Macedonisch (16), Pools (15), Perzisch (10). De subsidies zijn toegekend voor verschillende genres: kinder- en jeugdliteratuur (104), fictie (103), non-fictie (86), poëzie (21) en beeldverhaal (15).

5.2 Activiteiten

Publicaties en brochures

Dit jaar verschenen zes brochures met een selectie van de beste en meest kansrijke titels voor het buitenland. De brochures bieden een overzicht van recent verschenen titels, nieuwe vertalingen, succesvolle Nederlandse boeken in het buitenland en algemene informatie over het fonds. Voor de titelselectie per genre wordt gebruik gemaakt van klankbordgroepen en groepen deskundige lezers, zoals recensenten, academici, boekhandelaars en vertalers die het fonds adviseren. Naast de vijf reguliere brochures *New Dutch Fiction* (voorjaar en najaar), *Dutch Non-Fiction* (voorjaar en najaar) en *Dutch Children's Books* (voorjaar) was er een speciale editie met kinder- en jeugdliteratuur: *Windows and Mirrors: Books that Celebrate Diversity and Inclusion* vestigt de aandacht op titels waar ook kinderen uit minderheidsgroepen (bijvoorbeeld door gender, seksualiteit, etniciteit, religie of gezondheidsbeperkingen) zich aan kunnen spiegelen. Juist in een genre als kinder- en jeugdliteratuur waarin herkenning een grote rol speelt is aandacht voor diversiteit & inclusie van belang. Dit wordt ook internationaal gezien zoals blijkt uit de Kids' Conference op de Frankfurter Buchmesse die diversiteit van kinderboeken als onderwerp had.

Internationaal netwerk: boekenbeurzen, reguliere en online afspraken

Naast online afspraken hadden de specialisten internationaal van het fonds vanaf maart weer volop fysieke afspraken met internationale uitgevers op de reguliere boekenbeurzen in Bologna, Londen, Parijs en Frankfurt, en het stripfestival in Angoulême. De Leipziger Buchmesse in maart werd nog op het

laatste moment geannuleerd, maar er was wel een kleinere, vervangende beurs plaats waar het fonds aanwezig was. De geplande avond in het Haus des Buches vond doorgang. Voor een volle zaal traden Gerda Blees, Mathijs Deen en Johan De Boose op en gingen in gesprek met presentator Christoph Buchwald. Na twee jaar was er in maart ook weer een Fiera del Libro per Ragazzi in Bologna (Italië) en ook voor het in januari uitgestelde Festival de la Bande Dessinée d'Angoulême was er groen licht. Aan de vooravond van de London Book Fair in april organiseerde het fonds samen met Crossing Border een eerste internationale editie in Londen van The Addict. Hanna Bervoets en Simone Atangana Bekono lazen voor uit eigen werk en werden geïnterviewd door Cathy Rentzenbrink.

Het fonds was in april bij een bijeenkomst met Turkse non-fictieuitgevers en -agenten in het Nederlands consulaat in Istanbul en woonde er in juni het ITEF-fellowship bij met een netwerkbijeenkomst met een tiental uitgevers en enkele vertalers. Katja Maatsch van Carlsen Verlag was in juni in het kader van het bezoekersprogramma in Amsterdam voor afspraken met Nederlandse uitgevers en agenten. In september werd de Göteborg Bookfair door het fonds bezocht en werd de prijsuitreiking aan Olov Hyllienmark voor zijn vertaling van Marieke Lucas Rijneveld (*De avond is ongemak*, Tranan) bijgewoond. Op Crossing Border vond op 4 en 5 november de Nederlandse editie van **The Addict** plaats, een internationale netwerkbijeenkomst voor het boekenvak en een door het fonds gecureerd literair programma. Mariken Heitman, Philip Huff en Nina Polak lazen voor uit eigen werk en werden geïnterviewd.

Auteursbezoeken

Als de vertaling van een Nederlands boek is verschenen, dan kan het fonds buitenlandse uitgevers of festivals) ondersteunen bij de promotie door een bezoek van de schrijver, illustrator of vertaler mede te financieren via de regeling **Reiskosten buitenland (promotiereizen)**. Sinds het begin van de coronapandemie konden buitenlandse literaire organisaties ook subsidie aanvragen voor online promotiealternatieven. Daar werd veel gebruik van gemaakt. Dit jaar werd het weer mogelijk om te reizen. Het fonds ontmoedigt vliegverkeer en ziet ook steeds meer schrijvers de afweging maken in het voordeel van klimaatvriendelijker reizen. In 2022 werden 42 promotiereizen ondersteund. Claudia di Palermo, vertaalster van W.F. Hermans' *De donkere kamer van Damokles*, reisde in oktober langs bibliotheken en universiteiten van Triëst, Padua en Milaan waar zij onder anderen aan studenten Nederlands vertelde over Hermans' roman en haar vertaling. Marcia Luyten was in december in Buenos Aires ter promotie van de Spaanse vertaling door Marcela Cazau van *Moederland. De jonge jaren van Máxima Zorreguieta*. Zij schreef hierover een blog op de website van het fonds.

Hanna Bervoets (links) en Simone Atangana Bekono (rechts) op The Addict, Londen. Foto: Victor Schiferli.

5.3 Internationaal Cultuurbeleid

Campagnes en manifestaties

In het verlengde van het buitenlandse promotiebeleid organiseert het fonds grootschalige internationale campagnes om Nederlandse schrijvers en hun werk zichtbaar te maken op internationale podia en ter ondersteuning van de buitenlandse uitgevers. Vertalers spelen een belangrijke rol in de presentatie van de Nederlandse literatuur in het buitenland. Het fonds besteedt daarom binnen de campagnes veel aandacht aan de kunst van literair vertalen en de rol van de vertaler binnen het boekenvak. Zo worden er online en offline workshops georganiseerd en krijgen vertalers een structurele rol in de programmering van de campagnes en de sociale media.

Verenigd Koninkrijk en Ierland: New Dutch Writing

Sinds 2019 brengt de campagne New Dutch Writing Nederlandse literatuur onder de aandacht in het Verenigd Koninkrijk en Ierland, met een accent op jonge auteurs en vertalen. Het New Dutch Writing-team (het fonds in samenwerking met de Britse literaire organisator Modern Culture) organiseerde dit jaar in samenwerking met literaire festivals en podia **meer dan dertig evenementen**, zowel online als fysiek, rond evenzoveel schrijvers en vertalers. Een hoogtepunt was het **Cheltenham Literature Festival** waar van 10 tot 16 oktober negen Nederlandse auteurs waren geprogrammeerd: Pieter Waterdrinker, Christine Otten, Tessa Leuwsha, Ilja Leonard Pfeijffer, Hanna Bervoets, Rodaan Al Galidi, Harmen van Straaten en Frank Westerman. Zij namen deel aan discussiepanels, presentaties en lezingen. Martine Gosselink, directeur van Het Mauritshuis, was in Cheltenham ter promotie van de Engelse vertaling van het Mauritshuis-jubileumboek *Pennen over penselen*. In totaal werden de programmaonderdelen met New Dutch Writing-auteurs door 1.000 mensen bezocht. In juli traden Simone Atangana Bekono en Radna Fabias op tijdens het Lebdury Poetry Festival. Fabias nam ook deel aan een vertaalworkshop rondom haar werk, samen met vertaler David Colmer. Marijke Schermer, Ilja Leonard Pfeijffer, Rodaan Al Galidi en Miek Zwamborn traden die maand op tijdens het Ierse West Cork Literary Festival; Michele Hutchison verzorgde er twee poëzievertaalworkshops. Online werd in het laatste kwartaal elke maand een drukbezochte online vertaalworkshop georganiseerd: David Colmer en Hester Velmans verzorgden respectievelijk een kinder- en jeugdliteratuurworkshop en een fictieworkshop en Liz Waters deed een non-fictieworkshop. Het Verenigd Koninkrijk kent een actieve lezers- en uitgeversscene op YouTube en Instagram. Dit bereik werd aangeboord door BookTuber en socialmedia-expert Sanne Vliegenthart op haar @Booksand-Quillskanalen. In opdracht van New Dutch Writing bedacht zij enkele campagnes voor Youtube, Twitter, TikTok en Instagram (zie ook 6.1).

Frankrijk en Zwitserland: vervolg Phares du Nord

Op 2 juni vond in Parijs voorafgaand aan Le Boekenbal opnieuw een **B2B**-ontmoeting plaats tussen Nederlandse en Franse uitgevers en rechtenmanagers op het Atelier Néerlandais, een bijeenkomst die het fonds organiseert samen met het Bureau International de l'Édition Française (BIEF). In augustus trad Barbara Stok tijdens het festival **Le Livre sur les Quais** in het Zwitserse Morges op in zowel het Franstalige als Engelstalige programma. Zij werd geïnterviewd door Margot Dijkgraaf. Tijdens het 41ste stripfestival **Quai des Bulles**, dat jaarlijks plaatsvindt in de Franse kustplaats Saint-Malo, organiseerde het fonds in samenwerking met de Nederlandse ambassade en curator Stefan Nieuwenhuis een grote expositie, een publieksgesprek en live-tekenen op het festival en in de binnenstad. Het festival, dat 36.000 bezoekers trok, werd door twaalf nieuwe en gearriveerde talenten uit Nederland bezocht: Niek van Ooijen, B. Carrot, Dido Drachman, Sterric, Bob op 't Land, Melanie Kranenburg, Sam Peeters, Peter van Dongen, Aimée de Jongh, Frenk Meeuwssen, Erik de Graaf en Typex. Het jaar werd afgesloten met de **Salon du livre et de la presse jeunesse** in de Parijse voorstad Montreuil waar Simon van der Geest optrad. Van hem en Annet Schaap werden in het kader van het festival video's opgenomen die vertoond worden op Franse basisscholen. Via La Télé du Salon op Franse televisie en digiborden op school worden meer dan een half miljoen kinderen bereikt.

Italië: voorbereiding kindercultuurcampagne 2023

In 2023 zal het Letterenfonds in samenwerking met de Nederlandse ambassade in Rome, Fonds Podiumkunsten, SEE NL en Fonds Cultuurparticipatie onder de titel **FuturoPresente** meerdere presentaties van Nederlandse kindercultuur organiseren in Italië. In voorbereiding hierop zijn contacten met Italiaanse uitgevers geïntensiveerd. In juni werden **acht programmeurs van festivals en beurzen** uitgenodigd voor een bezoek aan Amsterdam om kennis te maken met kinderboekenschrijvers (Annet Huizing, Ted van Lieshout, Janny van der Molen, Edward van de Vendel en Anna Woltz), uitgevers (Querido, Lemniscaat) en de Fiep Westendorp Foundation, vertaler Olga Amagliani, recensent Mirjam Noorduijn en Maartje Bolt, oprichter van Het Mooie Kinderboekenfestival.

Duitsland: aanloop Leipziger Buchmesse 2024

Op 10 mei organiseerde het fonds in samenwerking met Literatuur Vlaanderen en de Nederlandse ambassade in Berlijn een **introductiebijeenkomst voor Duitse redacteuren** van nieuwe, nog niet vertaalde Nederlandse en Vlaamse titels in fictie en non-fictie. Omdat Nederland en Vlaanderen in 2024 gastland zijn op de Buchmesse in Leipzig was dit een gelegenheid om te zaaien wat later geoogst kan worden. Er werden titels gepitcht door vertalers Nederlands-Duits en medewerkers van het fonds. Het zorgde voor de verkoop van twee titels: *Uit het leven van een hond* van Sander Kollaard aan Kanon Verlag en *Niemandsland* van Adwin de Kluyver aan mareverlag.

Bettina Baltschev en Margot Dijkgraaf zijn samen aangesteld als intendanten voor het Nederlands-Vlaams gastlandschap op en rond de Leiziger Buchmesse 2024. Foto Marc Driessen.

In juni zijn elf organisaties ontvangen voor het vierdaagse **Fellowship van Duitse festivalorganisatoren**. Zij kregen een breed overzicht van de literatuur uit de Lage Landen en gelegenheid om vijftien schrijvers en illustratoren te ontmoeten; van alle auteurs zijn nieuwe Duitse vertalingen in voorbereiding. Het Fellowship kwam tot stand in samenwerking met Literatuur Vlaanderen, de Nederlandse ambassade in Berlijn en Poetry International Festival in Rotterdam.

Deelnemers Fellowship in Rotterdam. Foto: Literatuur Vlaanderen.

Om recente Duitse vertalingen van Nederlandse en Vlaamse auteurs onder de aandacht te brengen, startte het fonds vorig jaar in samenwerking met Literatuur Vlaanderen, de Nederlandse ambassade en de Vlaamse Vertegenwoordiging in Berlijn de **boekenpodcast Kopje Koffie**, bedoeld voor Duitstalige

lezers en luisteraars. Recente afleveringen waren er met Gerda Blees (over *Wir sind das Licht*), Jessica Durlacher (over *Die Stimme*), David van Reybrouck (over *Revolusi*) en Marcel Möring (over *Eden*). De podcasts zijn tot nu toe ruim 6.000 keer gedownload door luisteraars uit 45 landen, waarvan 4.500 keer in Duitsland.

Samenwerking met de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, CELA en de Taalunie

Voor werving en behoud van nieuwe vertalers uit het Nederlands zet het fonds met ingang van deze beleidsperiode in op nauwere samenwerking met de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN), een dynamische gemeenschap van onderzoekers, docenten en vertalers. Het fonds droeg door betaling van reiskosten bij aan de organisatie van het driejaarlijkse Colloquium Neerlandicum dat in augustus in samenwerking met de Radboud Universiteit werd georganiseerd.

Het Letterenfonds bleef ook in 2022 samenwerken met de Taalunie in het kader van het **Gastschrijversprogramma buitenland** dat afdelingen Nederlands als vreemde taal in staat stelt een gastschrijver te ontvangen. In het kader hiervan gaf Frank Westerman samen met vertaler Joakim Sundström een lezing en een vertaalatelier aan de Universiteit van Stockholm. Nachoem M. Wijnberg bezocht na het verschijnen van de vertaling van *Afscheidswedstrijd* (Raffaelli Editore) de opleidingen Nederlands in Napels, Rome en Bologna.

Netwerk vertalers van Nederlandse Literatuur

Bij het verlenen van Translation Grants wil het Letterenfonds de kwaliteit van de vertaling gewaarborgd zien. Voorwaarde is dat buitenlandse uitgevers werken met de door Literatuur Vlaanderen en het fonds geaccrediteerde vertalers per genre. Eind 2022 bevatten de lijsten van geaccrediteerde vertalers in totaal 739 (2021: 730) namen. Een overzicht staat op flandersliterature.be.

In de loop van het jaar ontving het fonds 65 proefvertalingen ter beoordeling, waarvan 49 op verzoek van buitenlandse uitgevers. De beoordelingen worden gedaan door professionele literair vertalers en/of docenten vertaalwetenschap. Als een vertaling onvoldoende kwaliteit heeft, dan wordt de uitgever aangeraden om met een andere vertaler te werken. Van de 65 proefvertalingen zijn er veertig positief beoordeeld, vijftien afgewezen, en tien nog in behandeling. Recent werden Arabische, Franse, Hebreeuwse, Russische en Spaanse vertalers aan de vertalerslijsten toegevoegd.

Overzicht activiteiten

Bezoekersprogramma

Periode	Naam	Samenwerkingsverband
8-11 juni	Ontvangst van 11 Duitse programmeurs en directeuren van literatuurfestivals en literaire podia (voorbereiding gastlandschap 2024). Deelnemers: Literaturhaus Berlin — Janika Gelinek. Literaturhaus Wiesbaden — Susanne Lewalter. Literarisches Colloquium Berlin — Lara Gross. Poetry on the Road — Regina Dyck. Globale° - Festival für grenzüberschreitende Literatur — Tobias Pollok. Die Euregio liest — Ina Engelhardt. Literaturfestival Berlin — Simone Schröder. Literaturhaus München — Katrin Lange. Literaturhaus Leipzig — Thorsten Ahrend. Burg Hülshoff — Farah Heiss. Kunststiftung NRW — Dagmar Frette.	Literatuur Vlaanderen Nederlandse Ambassade in Berlijn Poetry International Festival in Rotterdam
12-14 juni	Katja Maatsch van Carlsen Verlag (kinder- en jeugdliteratuur). Zes bezoeken aan uitgevers en agenten in Amsterdam.	
15-16 juni	Ontvangst Italiaanse programmeurs festivals en beurzen (voorbereiding campagne jeugdcultuur, FuturoPresente 2023). Kennismaking met onder meer schrijvers en uitgeverijen en festivals. Presentatie digitaal project Storyscope. Bezoeken voorstellingen. Deelnemers: Salone del Libro - Giorgia de Angelis, Lorenza Honorati en Maria Giulia Brizio. Internazionale Kids - Martina Recchiuti. Festivaletteratura Mantova - Carla Nicolini en Laura Baccaglioni. Pordenonelegge - Valentina Gasparet. GenderBender - Mauro Meneghelli.	Nederlandse Ambassade in Rome Anne Frank Huis EYE Filmmuseum

Boekenbeurzen & prospectiereizen

Periode	Naam	Aantal afspraken
17-20 maart	Festival de la Bande Dessinée d'Angoulême, Frankrijk.	20
18-20 maart	Leipzig, Duitsland: afspraken met directie boekenbeurs en 20 uitgeverijen	20
21-24 maart	Fiero del Libro per Ragazzi, Bologna, Italië.	50
5-7 april	London Book Fair, V.K.	circa 100
29 april	Bijeenkomst op het Nederlandse consulaat in Istanbul, Turkije met non-fictieuitgevers en -agenten.	
10 mei	Bijeenkomst i.s.m. de Nederlandse ambassade in Berlijn en Flanders Literature: presentatie nieuwe fictie en non-fictie aan Duitse uitgeverijen.	15
2 juni	Le Boekenbal, Parijs, Frankrijk: B2B ontmoeting voor 22 Nederlandse uitgevers met Franse uitgevers en rechtenmanagers i.s.m. Atelier Neerlandais en BIEF.	n.v.t.
2 juni	Afspraken met Franse uitgevers (alle genres)	25
6-10 juni	Deelname ITEF-fellowship in Istanbul, Turkije. Inclusief netwerkbijeenkomst op het Nederlandse consulaat met uitgevers en enkele vertalers.	10+
19-22 september	Göteborg Bookfair, Zweden.	15
19-23 oktober	Frankfurter Buchmesse, Duitsland.	circa 200
4-5 november	The Addict op Crossing Border Festival, Den Haag. Internationale netwerkborrel voor het boekenvak plus literair programma (met Mariken Heitman, Philip Huff en Nina Polak).	circa 80

Internationaal Cultuurbeleid

Frankrijk en Zwitserland: vervolg Phares du Nord

Periode	Activiteit & samenwerkingspartner(s)	Bezoekers
Doorlopend	Promotievideo's van Nederlandse schrijvers in Franse vertaling (kinder- en jeugdliteratuur, beeldverhaal, fictie): Hanna Bervoets, Ewout Kieft, Annet Schaap, Simon van der Geest ten Barbara Stok. De video's kwamen tot stand met ondersteuning van de volgende samenwerkingspartners en/of co-financierders: La Joie de Livre, SLPJ.	De video's van Schaap en Van der Geest zijn o.a. vertoond op Franse basisscholen (televisie en digiborden) via La Télé du Salon en bereikten zo meer dan 500.000 kinderen.
9 & 11 februari	I.s.m. online platforms Bookalicious en VLEEL: online interviews Ilja Leonnard Pfeijffer over <i>Grand Hotel Europa</i> .	In totaal enkele honderden kijkers.
9 maart	Maison de la Poésie in Parijs: optreden Hanna Bervoets n.a.v. <i>Wat wij zagen</i> .	200 (uitverkocht)
9 april	Le Livre à Metz: deelname Ewout Kieft aan 'table ronde' <i>Numérique, nouveau monstre?</i> n.a.v. zijn <i>De onvolmaakten</i> .	circa 100
22-23 april	Festival de Paris: optredens Hanna Bervoets en Frank Westerman. Moderator: Margot Dijkgraaf. Organisatie i.s.m. de Nederlandse ambassade Parijs.	35 + 25
25 mei	Oh les beaux jours in Marseille: optreden Hanna Bervoets op openingsavond van het festival.	circa 280
2 juni	Le Boekenbal, residentie van de Nederlandse ambassadeur in Parijs: optredens van Hanna Bervoets, Ilja Leonnard Pfeijffer, Bart van Loo en Geneviève Brisac rond het thema 'Europa'.	totaal circa 140
9 juni	Marché de la Poésie in Parijs: optreden Anne Vegter. Moderatie: Margot Dijkgraaf.	35 zittende bezoekers + tientallen 'langslopenden'
29 augustus – 4 september	Optredens Barbara Stok op festival Le Livre sur les Quais in Morges (Engelstalige programma; interviewer: Margot Dijkgraaf).	70
7-9 oktober	<i>Voici mon histoire</i> – Nederlandse presentatie in de binnenstad en op de 41 ^{ste} editie van het stripfestival Quai des Bulles in Saint Malo, georganiseerd i.s.m. de ambassade in Parijs en gastcurator Stefan Nieuwenhuis, met onder meer een expositie, publieksgesprekken en live-tekenen. Delegatie van 12 auteurs: Niek van Ooijen, B. Carrot, Dido Drachman, Sterric, Bob op 't Land, Melanie Kranenburg, Sam Peeters, Peter van Dongen, Aimée de Jongh, Frenk Meeuwssen, Erik de Graaf en Typex.	Het festival trok 36.000 bezoekers.
30 november- 5 december	Presentatie van Nederlandse kinder- en jeugdcultuur in Montreuil i.s.m. de Nederlandse ambassade in Parijs en Franse partners (Salon du Livre et Presse de la Jeunesse à Montreuil, La Joie de Livre). Op en rondom de kinderboekenbeurs Salon du Livre et Presse de la Jeunesse in Montreuil brachten Simon van der Geest en Annet Schaap hun werk onder de aandacht in fysieke en online activiteiten.	De kinderboekenbeurs trok 180.000 bezoekers.

Duitsland: aanloop naar Nederlands-Vlaams gastlandschap Leipzig 2024

Periode	Activiteit & samenwerkingspartner(s)	Bezoekers
Doorlopend	Duitstalige boekenpodcast <i>Kopje Koffie</i> : nieuwe afleveringen met Marente de Moor, Tobi Lakmaker, Gerda Blees, Gerbrand Bakker, Stefan Hertmans, Lize Spit, Jessica Durlacher, David van Reybrouck, Cees Nooteboom en Marcel Möring. I.s.m. Literatuur Vlaanderen, de Nederlandse ambassade Berlijn en de Vlaamse Vertegenwoordiging in Berlijn.	Tot nu toe is de podcast meer dan 6.000 keer beluisterd in 45 verschillende landen
17 maart	Pieter van Os over <i>Versteckt vor aller augen</i> in Ariowitsch Hau, Leipzig.	20
18 maart	Wieteke van Zijl over <i>Sieh hin!</i> , Museum der bildenden Künste, Leipzig.	circa 60
19 maart	Interviews met Gerda Blees, Mathijs Deen en Johan De Boose (door Christoph Buchwald) in Haus des Buches, Leipzig.	90

Verenigd Koninkrijk en Ierland: New Dutch Writing-campagne

Periode	Activiteit & samenwerkingspartner(s)	Bezoekers
doorlopend	Campagne op YouTube, Twitter, TikTok en Instagram door Sanne Vliegthart's Books and Quills. Onder meer rond video <i>The Dutch Books You Can't Buy</i> . Zie 6.1	Meer dan 5.000 views van video
10 februari	Online uitreiking Vondel Translation Prize aan David Doherty (voor <i>Summer Brother</i> van Jaap Robben) i.s.m. The Society of Authors in Londen.	196
25 maart-3 april	Oxford Literary Festival: optredens Pieter Waterdrinker (in <i>The Turbulent End of Communism</i>), Jaap Robben en Geert Mak (in <i>Voices of Europe: The Dream of Europe</i>).	80
20 april, 10 mei en 7 juni	Drie online vertaalworkshops voor geïnteresseerden in literair vertalen uit het Nederlands in het Engels. O.l.v. Emma Rault (fictie), Laura Watkinson (non-fictie) en P.C. Evans (poëzie). Alle workshops waren uitverkocht.	Circa 50 totaal
3 april	The Addict, in club The Social in Londen: optredens Simone Atangana Bekono en Hanna Bervoets. Organisatie i.s.m. Crossing Border, Den Haag en ondersteuning van de Nederlandse ambassade in Londen.	200
14 mei	Boswell Book Festival in Schotland: optreden Pieter Waterdrinker (en Charlotte van den Broeck i.s.m. Flanders Literature).	90 live + online (25 live + online)
25 mei	International Literature Festival Dublin: Hans en Monique Hagen en vertaler David Colmer.	niet bekend
25-29 juni	Boekhandeltournee van Marco te Brömmelstroet en Thalia Verkade, o.a. in Oxford, Cambridge, Bristol en Londen	102 bezoekers in totaal
30 juni	Manchester Poetry Library: optreden Radna Fabias.	30
3 juli	Lebdury Poetry Festival: optreden Radna Fabias en Simone Atangana Bekono. Fabias nam tevens deel aan een vertaalworkshop o.l.v. David Colmer rondom haar werk.	20
5 & 9 juli	European Poetry Festival in Londen: Nederlandse avond met Jaap Blonk en Asha Karami. European Poetry Festival in Kildare, Ierland: optreden Samuel Vriezen.	50 in totaal
8-15 juli	West Cork Literary Festival in Bantry, Ierland: optredens Marijke Schermer, Ilja Leonard Pfeijffer, Rodaan Al Galidi en Miek Zwamborn. Michele Hutchison verzorgde twee poetry translations workshops.	150 in totaal
31 juli	Seren Cardiff Poetry Festival: optreden K. Michel.	niet bekend
24-25 september	Wigtown Book Festival, Schotland: twee optredens Pieter Waterdrinker – interview over <i>Tsjajkovskistraat 40</i> en deelname discussie over verleden, heden en toekomst van Rusland.	68 + 45
30 september	Reading is Magic Festival: online event met Maranke Rinck en Martijn van der Linden rond hun creatie Bob Popcorn (lezing en illustratieworkshop).	31
29 september	Bath's Children's Literature Festival: workshop met Jean-Claude van Rijckeghem.	200
30 september	Toronto Festival of Authors, Canada: deelname Pieter Waterdrinker aan discussieavond over culturele en politieke omwentelingen.	niet bekend
1 oktober	Dublin Festival of History: presentatie <i>The Van Gogh Sisters</i> door Willem-Jan Verlinden.	140 live + nog online te bekijken.
10-16 oktober	Cheltenham Literature Festival: live optredens van Nederlandse auteurs. Het programma kwam mede tot stand met ondersteuning van de Nederlandse ambassade in Londen, Cheltenham Literature Festival en Flanders Literature: - 10 oktober, Rodaan Al Galidi (52 bezoekers) - 12 oktober, Ilja Pfeijffer (110 bezoekers) - 12 oktober, met Martine Gosselink, Christine Otten, Tessa Leuwsha. Onder leiding van moderator Rosie Goldsmith (324 bezoekers) - 13 oktober, Marijke Schermer (46 bezoekers) - 13 oktober, Pieter Waterdrinker (263 bezoekers) - 15 oktober, Harmen van Straaten en Laura Watkinson (50 bezoekers) - 16 oktober, Hanna Bervoets, (109 bezoekers)	945 totaal
14-16 oktober	Off the Shelf Festival of Words in Sheffield: optredens Frank Westerman en Harmen van Straaten, en illustratiewerkshops van Van Straaten i.s.m. vertaalster Laura Watkinson.	109 in totaal
18 oktober, 15 november en 14 december	Drie online vertaalworkshops voor geïnteresseerden in literair vertalen uit het Nederlands in het Engels. O.l.v. David Colmer (kinder- en jeugdliteratuur), Hester Velmans (fictie) en Liz Waters (non-fictie). Alle workshops waren uitverkocht.	circa 50 totaal

Hoofdstuk 6

Communicatie en evaluatie

6.1 Communicatie

Om de betrokkenheid bij literatuur en het werk van het Letterenfonds te vergroten en om nieuwe doelgroepen te bereiken, zijn sociale media van groot belang. Het aantal volgers op deze Letterenfonds-kanalen groeide licht tot sterk (tussen de 10 en 25%), het aantal impressies of views daalde. Dit is min of meer in lijn met landelijke ontwikkelingen. In de regel zijn mensen op meer kanalen actief, maar daalt het dagelijks gebruik per kanaal, met name op Facebook. Instagram groeide het sterkst in aantal gebruikers. Het is voor het fonds van belang de communicatiemix verder te verbreden. Eind 2022 is gestart met zowel een Nederlands- als Engelstalig kanaal op LinkedIn om gericht te communiceren met professionele partners en doelgroepen. Ook is nagedacht over een Instagramstrategie die zich vooral richt op nieuwe en jonge doelgroepen en makers. Een overzicht van het bereik van alle communicatiekanalen is opgenomen in bijlage 2.

Een aantal primaire processen is herzien en verbeterd, deels nadat een deel van de techniek, waaronder statistieken verloren ging. De website-statistieken zijn vanaf Q4 gedetailleerder ingericht. Ook is het bereik van de nieuwsbrieven flink verbreed. Dit blijft de meest directe en gerichte vorm van communicatie met stakeholders. De Nederlandse nieuwsbrief gaat nu naar 3.531 abonnees (was 2.600; +36%); de *What's New in Dutch Literature*-niewsbrief naar 1.136 (was 800; +42%) buitenlandse uitgeverij en andere geïnteresseerden. De belangstelling voor deze nieuwsbrieven is onverminderd hoog: de open ratio ligt op 56,5% respectievelijk 38,9% en dat is ruim boven het marktgemiddelde dat op respectievelijk 40 en 20% ligt.

Identiteit en nieuwe website

Najaar 2022 is door bureau Verve, stakeholders en medewerkers van het Letterenfonds uitgebreid gesproken over de identiteit van het fonds. Op basis hiervan is een nieuw en inspirerend merkverhaal gemaakt. Dit traject wordt in 2023 gecontinueerd en verder geconcretiseerd. Een belangrijke ambitie voor de nieuw te ontwikkelen website is het behalen van de A-status op het vlak van digitale toegankelijkheid. Het onderzoek van Krisztina Gracza naar de vertalingendatabase.nl – een van de meest bekeken onderdelen van de website – leverde bruikbare wensen en tips op van gebruikers die een rol gaan spelen in het traject.

In Nederland

Twee doelen staan voorop in de communicatie van het Letterenfonds. Helder informeren en faciliteren van (potentiële) aanvragers en het laten zien van de resultaten van subsidies en samenwerkingen. Zo wordt zowel de kwaliteit van de ingediende aanvragen bevorderd als de instroom van nieuwe aanvragers. Met het tonen van de resultaten wordt de breedte, diversiteit en levendigheid van de literatuur in Nederland zichtbaar.

Op de website worden (potentiële) aanvragers geïnformeerd over mogelijkheden en voorwaarden. Daarbij zijn bij alle regelingen ook de antwoorden op veelgestelde vragen en voorbeeldverhalen opgenomen. Van het spreekuur voor nieuwe schrijvers en aanvragers maakten vijftien debutanten gebruik. Bij de introductie van de regeling Makers buiten het boek zijn dertig potentiële aanvragers telefonisch of per e-mail op weg geholpen. Er is veel werk gemaakt van het informeren van nieuwe vertalers over de mogelijkheden bij het fonds en elders, zoals bij het ELV. Via meerdere presentaties gingen fondsmedewerkers met 55 beginnende vertalers in en uit het Nederlands in gesprek.

Daarnaast verzorgt het Letterenfonds regelmatig presentaties voor nieuwe generaties letterkundigen, zowel in huis, online als op locatie. In de loop van het jaar gingen fondsmedewerkers in gesprek met studenten van vier universiteiten. Via verschillende presentaties en symposia in Friesland, Nederland en België is het internationale werk van het fonds voor enkele honderden mensen toegelicht. Zie bijlage 2.

Om beginnende vertalers uit het Nederlands over het voetlicht te brengen en de band te ondersteunen tussen deze doelgroep en het in verbouwing zijnde Vertalershuis Amsterdam, schreef Andrea Kluitmann vier columns voor de websites van het Vertalershuis/Letterenfonds.

De jaarlijkse werving van nieuwe leden voor de verschillende adviescommissies (samen: de Raad van advies) is net als vorig jaar ondersteund met een korte video waarin drie adviescommissieleden op toegankelijke en persoonlijke wijze over het werk vertellen. Daarnaast is de open oproep onder de aandacht gebracht bij mensen met een relevant netwerk. De oproep is ook breed gedeeld via de nieuwsbrief, sociale media, en advertenties op relevante websites. De selectiecommissie ontving veel goede reacties en kon acht nieuwe leden aanstellen, waarvan twee met een biculturele achtergrond.

Het resultaat van de subsidies van het Letterenfonds wordt zichtbaar gemaakt door het fondslogo op te nemen in het resulterende boek of de aankondiging van ondersteunde projecten of evenementen. Op sociale media worden maandelijks albums met recent

verschijnen en ondersteunde titels gedeeld met een breed publiek. Ondersteunde activiteiten worden aangekondigd via website, nieuwsbrieven en social media.

Media in Nederland en Vlaanderen werden via 21 persberichten geïnformeerd over de coronasteunmaatregelen, het Steunfonds Oekraïense Makers, het aanstaande Vlaams-Nederlandse gastlandschap in Leipzig, de nieuwe editie van Slow Writing Lab, debutantenbeurzen, schrijvers die in de schrijversresidenties in Amsterdam verbleven en over prijzen en bijbehorende nominaties en activiteiten: Toneelschrijfprijs, Europese Literatuurprijs, Letterenfonds Vertaalprijs, Vondel Translation Prize.

Publicitaire samenwerking was er in de loop van het jaar met Hebban, Bazarow en *Boekblad*. Bij grotere projecten zoals Boek een dichter, de Europese Literatuurprijs of de Toneelschrijfprijs wordt publicitair samengewerkt of afgestemd met relevante partners zoals de Taalunie, Fonds Podiumkunsten, Literatuur Vlaanderen, de Poëzietafel, De Schrijverscentrale, Hebban.nl, Athenaeum Boekhandels, Spui25, *De Groene Amsterdammer* en de webredactie van Athenaeum Boekhandel. Voor de Toneelschrijfprijs zijn in overleg met Fonds Podiumkunsten door Robbie Redactie vier video-interviews gemaakt met de genomineerden.

Op het **Vertalerskanaal** van de online lezerscommunity Hebban.nl worden regelmatig vertalers uitgenodigd om over hun werk te vertellen aan de hand van een recent door het fonds ondersteunde vertaling. De focus ligt op vertalingen die wat betreft genre of taalgebied niet in aanmerking komen voor de Europese Literatuurprijs. Rond de Kinderboekenweek werden essays gepubliceerd van kinderboeken- en YA-vertalers.

Gepubliceerde subsidiebesluiten worden met grote regelmaat overgenomen door *Boekblad*, *INCT* en *Tzum*. Publicitaire zwaartepunten in 2022 waren de Europese Literatuurprijs en de Toneelschrijfprijs. *NRC Handelsblad* schreef over de genomineerden en bracht een interview met laureaten Wijdevan en De Jong. De Europese Literatuurprijs trok de aandacht van *Boek & lezer*, *Boekblad Magazine*, *De Groene Amsterdammer* en vrijwel alle grote kranten: *de Volkskrant*, *NRC Handelsblad*, *De Morgen* en *Het Parool*.

Internationaal

Het 100 jaar-Willem Frederik Hermans-jaar bracht een internationale doorbraak van zijn werk met recensies in onder meer de *NY Review of Books*, *The Guardian* en *Harper's Magazine*. In december noemde schrijver Jonathan Franzen *Beyond Sleep* (vertaling Ina Rilke) in *Western Australia Today* als zijn boekentip van het jaar.

De campagne **New Dutch Writing** is in 2022 in het Verenigd Koninkrijk en Ierland doorgezet. *The Bookseller*, het belangrijkste vakblad, had aandacht voor het vierde jaar van de campagne, de nieuwe vertalingen uit het Nederlands en de hoogtepunten van het afgelopen jaar. Mede dankzij de campagne is Nederlandse literatuur in de publieksmedia een vaste waarde geworden: door het jaar verschenen er bijna 70 recensies of interviews over werk van 21 schrijvers, van Anton de Kom tot Marjolijn van Heemstra en van Auke Kok tot Maranke Rinck.

In vervolg op de Insta-campagne van 2021 heeft BookTuber en socialemedia-expert Sanne Vliegert (Books and Quills) dit jaar in opdracht van New Dutch Writing enkele campagnes voor Youtube, Twitter, TikTok en Instagram bedacht en uitgevoerd. In de eerste coronamaanden werd nog de campagne van 2021 doorgezet. In november maakte ze een halfuur durende Youtube-video over de Nederlandse leescultuur, getiteld: *The Dutch Books You Can't Buy*. Hierin wordt ingegaan op Nederlandse leesgewoonten, de literaire canon, de Boekenweek en het werk van het Letterenfonds. De video is ruim 5.000 keer bekeken.

Op de Engelse sociale media-kanalen van het fonds (@DutchLiterature) worden internationale recensies van werk van Nederlandse auteurs gedeeld, net als nominaties of bekroningen. Tot de best bekeken posts behoorden ook dit jaar de samen met het NDW-team gemaakte reeks *Translation Tuesday*, met een door een vertaler zelf gekozen citaat uit de recente vertaling, en de ook in het kader van NDW georganiseerde online vertaalworkshops.

Het aanstaande gastlandschap in **Leipzig** is begin 2022 door Artefakt Kulturkonzepte aangekondigd in de Duitse pers. Dat ging in de vorm van een tweetrapsraket: op 9 maart zijn te verwachten vertalingen en aanstaande optredens onder de aandacht gebracht, op 18 maart werd het persbericht over het **gastlandschap 2024** uitgestuurd en het beursprogramma aangekondigd. En met succes. In zes weken tijd verschenen zeker 163 artikelen in gedrukte media, op radio of online. De helft van deze media-aandacht ging uit naar het gastlandschap. Daarnaast was er veel aandacht voor schrijvers als Mathijs Deen, Gerda Blees, Gerbrand Bakker, Pauline de Bok, Wieteke van Zeil en Tobi Lakmaker. Ook de bekroning van Helga van Beuningen en Marieke Lucas Rijneveld met de Preis der Leipziger Buchmesse trok veel aandacht.

6.2 Evaluatie

Dit najaar zijn in samenwerking met Blueyard voorbereidingen getroffen voor een kwantitatief waarderingsonderzoek onder de aanvragers uit de jaren 2021 en 2022 en een kwalitatief stakeholdersonderzoek onder een brede selectie partners. De

onderzoeken worden voorjaar 2023 door respectievelijk een onderzoeksbureau en een onafhankelijke journalist uitgevoerd. De resultaten worden meegenomen in de vierjaarlijkse zelfevaluatie van het fonds. Ter voorbereiding zijn met de andere rijkscultuurfondsen afspraken gemaakt over opzet, de doelgroep en te bevragen thema's van de waarderingsonderzoeken teneinde de vergelijkbaarheid van de onderzoeken te vergroten. Dit helpt bij beantwoording van de vraag hoe doelmatig het Letterenfonds functioneert in het kader van de evaluatie van ZBO's.

Dit jaar kreeg de nieuwe organisatiestructuur van het fonds zijn beslag. Een reorganisatie die met ingang van de nieuwe beleidsperiode was ingezet om het fonds toekomstbestendiger te maken en waar een intern evaluerend traject deel van uitmaakte. Uit die evaluatie kwam de behoefte aan werken in kleinere teams, meer aandacht voor interne communicatie en processen, minder werkdruk en een gestructureerd evaluatiebeleid naar voren en die in de nieuwe organisatiestructuur beter zijn geborgd.

Evaluatie regelingen

De adviescommissie **Schrijverslevens, biografie-regeling** evalueerde in november na twee jaar de regeling en de aanvragen (het aantal, de aangeleverde informatie en de beoordeling). De gezamenlijk met het Fonds Podiumkunsten uitgevoerde regeling **Werkbijdrage Theatertekst** werd in opdracht van Fonds Podiumkunsten – de penvoerder over de regeling – geëvalueerd door een extern onderzoeksbureau. De voorlopige resultaten werden eind van het jaar gedeeld.

Ook de regeling **Literair grensverkeer** die het fonds jaarlijks met Literatuur Vlaanderen uitvoert, is geëvalueerd. Geconstateerd werd dat de huidige regeling voor de uitwisseling met Suriname en de Caribische eilanden niet voldoet. De gestelde voorwaarden sluiten niet aan bij de literaire infrastructuur en behoeften daar. De nieuwe regeling, die voorjaar 2023 bekend wordt gemaakt, zal flexibeler zijn, meer aanvraagmomenten kennen en meer ingericht zijn op kleinere uitwisselingen.

Evaluatie programma's

Opzet en inrichting van programma's worden structureel geëvalueerd, ook met de partners. Bij verschillende programma's worden deelnemers om een evaluatieverslag gevraagd. In 2022 voerde het fonds voor het eerst ook een kwantitatief onderzoek uit onder deelnemers aan de Literaire Vertaaldagen die dit jaar een nieuwe opzet hadden.

De Europese Literatuurprijs is ook door de deelnemende partners geëvalueerd. Ook het talentontwikkelingsprogramma **#NieuweStukken**, dat het fonds met Fonds Podiumkunsten uitvoert en waarin verschillende culturele instellingen participeren, werd in gezamenlijkheid geëvalueerd. De verbeter- en aandachtspunten worden meegenomen in de nieuwe editie die in 2023 start. Ook werd deskresearch gedaan naar

het Slow Writing Lab, een belangrijk talentontwikkelingsprogramma van het Letterenfonds voor nog niet gedebuteerde schrijvers. Als vertrekpunt voor verder onderzoek is in kaart gebracht in welke richtingen de deelnemers uit de eerste zeven edities van het Slow Writing Lab zich hebben ontwikkeld.

Monitorgesprekken meerjarig gesubsidieerden

Met de meerjarig ondersteunde literaire tijdschriften en festivals worden tussentijdse **monitorgesprekken** gevoerd. In 2022 waren er gesprekken met de redacties van de twaalf gesubsidieerde **literaire tijdschriften** die in 2020 een vierjarige subsidie ontvingen. In deze tussentijdse evaluatie werd teruggekeken op de doelen die de tijdschriftredacties zich in de aanvraag hadden gesteld. Ook de gedragscodes voor de culturele en creatieve sector, met name die van Fair Practice en Diversiteit & Inclusie, waren onderwerp van gesprek. De gesubsidieerde literaire tijdschriften verplichten zich tot bepaalde minimum honorariumtarieven voor hun auteurs. Het is een stap in de richting van fair pay, maar het fonds realiseert zich dat met de jaarlijkse subsidie van € 15.000 per tijdschrift een billijk honorarium voor schrijvers en vertalers nauwelijks is te realiseren.

De monitorgesprekken met de vierjarig gesubsidieerde **literaire festivals** die dit jaar zouden plaatsvinden, werden vanwege personele omstandigheden uitgesteld tot voorjaar 2023. De drie codes voor de cultuursector zullen vanzelfsprekend deel uitmaken van die gesprekken, wel is er coulance voor wat de prestaties betreft; de zware coronajaren hebben vanzelfsprekend een negatieve invloed gehad op eerder geformuleerde prestatiedoelen van de festivals en literair-educatieve organisaties. Het fonds organiseert in 2024 opnieuw een aanvraagronde voor de vierjarig gesubsidieerden.

Dit najaar vonden er gesprekken plaats met tien **biografen** over de voortgang van hun project. Met één biograaf werd afgesproken de subsidierelatie vanwege persoonlijke omstandigheden te beëindigen; het verleende subsidiebedrag werd lager vastgesteld.

Controlemomenten

Bij productiesubsidieregelingen zijn controlemomenten ingebouwd. Zo worden productiesubsidies voor uitgevers in Nederland uitbetaald na ontvangst van bewijsexemplaren en dat geldt ook voor de grootste groep buitenlandse subsidieontvangers, ook van buitenlandse uitgeverijen wordt een dergelijk bewijs verlangd om een toegekende Translation Grant daadwerkelijk te ontvangen.

Presentatie onderzoek

Dit jaar gaven twee onderzoekers een voorlopige tussentijdse presentatie bij het fonds van hun onderzoek. Op 21 juni presenteerde Krisztina Gracza, die een enquête deed onder gebruikers en niet-gebruikers van de vertalingendatabase van het

fonds in het kader van haar promotieonderzoek aan ELTE Boedapest en de Universiteit van Utrecht, haar resultaten die zullen worden uitgewerkt in twee publicaties, waaronder een wetenschappelijk artikel in *Internationale Neerlandistiek*. De 349 externe respondenten vertegenwoordigden een brede mix professionals, met name vertalers, uitgeverijen in Nederland en daarbuiten, en onderzoekers. Twee derde van hen was bekend met de vertalingendatabase.nl, meer dan de helft (55%) gebruikt hem met enige regelmaat een derde gebruikt de database zelfs vaak (maandelijks, wekelijks of dagelijks). De groep regelmatige gebruikers is in het algemeen bijzonder positief en noemt de vertalingendatabase gebruiksvriendelijk, overzichtelijk en nuttig. Op 24 oktober was het de beurt aan **Laurens Ham**, docent moderne Nederlandse Letterkunde aan de Universiteit van Utrecht en ook essayist en dichter. Hij deed in het kader van zijn NWO Veni-project (over de rol die auteurs hebben gespeeld in het Nederlandse literaire subsidiebeleid), onderzoek in het archief van het fonds naar met name aanvraagstrategieën van schrijvers die – vanaf 1965 – een verzoek hebben ingediend voor een werkbeurs. De presentaties werden gevolgd gevolgd door inspirerende discussies met de fondsmedewerkers.

Nieuwe regelingen

In 2022 was het Letterenfonds penvoerder op tijdelijke regelingen die samen met de andere rijkscultuurfondsen worden uitgevoerd. Dit waren de regeling stimulering HR-expertise culturele en creatieve sector en de regeling Stage Cultuur Inclusief die in het kader van de arbeidsmarktagenda worden uitgevoerd en het Steunfonds Oekraïense makers. De twee eerstgenoemde regelingen zijn najaar 2022 verlengd. Ook voor het Steunfonds komt er in 2023 een nieuwe ronde.

Deze regelingen zijn in 2022 gestart of verlengd, op volgorde van publicatiedatum in de Staatscourant:

- Tijdelijke regeling van maker tot lezer 2022 (28 maart)
- Vierde aanvullende ondersteuningsmaatregel meerjarig gesubsidieerde instellingen Nederlands Letterenfonds Covid-19 (28 mei)
- Regeling Steunfonds Oekraïense makers (15 augustus) waarvan het Letterenfonds penvoerder is
- Pilotregeling Makers buiten het boek (7 september)
- Regeling Productiekosten bijzondere uitgaven (16 september)
- Regeling stimulering HR-expertise culturele en creatieve sector (verlenging per 12 september) waarvan het Letterenfonds penvoerder is
- Regeling Stage Cultuur Inclusief (verlenging per 12 september) waarvan het Letterenfonds penvoerder is.

Doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid

Het fonds streeft er naar zijn doelen te bereiken door de uitvoering van subsidieregelingen en de ontwikkeling en uitvoering van programma's al dan niet in samenwerking met relevante partners. Tijdens de coronajaren kon het fonds – ook omdat vanwege de pandemie de uitvoering van programma's werd bemoeilijkt – opnieuw ervaren hoe effectief subsidieregelingen zijn. Subsidieregelingen zijn over het algemeen minder arbeidsintensief dan programma's, het fonds constateert echter ook dat juist met de ontwikkeling en uitvoering van programma's andere belangrijke doelen en speerpunten van het fonds effectief bereikt kunnen worden, zoals verbreding van het domein, diversiteit & inclusie en talentontwikkeling. Met de ontwikkeling en uitvoering van specifieke programma's kan bovendien de afstand van het fonds tot het veld en nieuwe doelgroepen worden geslecht. Ook dat is belangrijk voor de rol die het fonds voor zichzelf ziet.

Schrijvers en vertalers vormen de grootste groep aanvragers bij het Letterenfonds. Zij keren regelmatig terug met een nieuwe aanvraag en dan beoordelen externe lezers en commissieleden aan de hand van richtlijnen het resultaat van de eerdere toekenning (boekpublicatie). De resultaten van de projectsubsidies worden dus voortdurend kwalitatief beoordeeld en geven een beeld van de **doeltreffendheid van de twee grote subsidieregelingen voor schrijvers en vertalers**. Door een kwalitatieve beoordeling op titelniveau en door alle verleende projectsubsidies jaarlijks uit te splitsen naar literaire genres (en voor vertalingen ook taalgebied), waarbij ook het aantal nieuwe aanvragers binnen de regeling telkens in kaart wordt gebracht, wordt inzicht verkregen in de mate waarin het doel wordt gerealiseerd; het bevorderen van de **kwaliteit en diversiteit** van de Nederlands- en Friestalige letteren en die van de literatuur uit andere taalgebieden in Nederlandse of Friese vertaling.

Om tot een beter inzicht te komen over de noodzaak van deze vorm van subsidiëring – met andere woorden: hadden deze doelen ook bereikt kunnen worden zonder subsidie? – vraagt het fonds sinds enkele jaren schrijvers en vertalers op het aanvraagformulier naar het belang van een eerdere toekenning. Uit de reacties blijkt dat de achterliggende gedachte bij deze vorm van subsidiëring (geld is tijd is kwaliteit) in ieder geval door de aanvragers algemeen wordt onderschreven. Sommigen zien de toekenning ook als een vorm van erkenning. Een kleine selectie uit recente reacties van schrijvers en vertalers: Bovenstaande reacties geven onderbouwing aan

'De ondersteuning van het Letterenfonds is voor alle projecten cruciaal geweest, zowel voor het schrijven als voor de researchreizen. (...) Dankzij het Letterenfonds heb ik mijn schrijverschap kunnen ontwikkelen.' (*schrijver*)

'Zonder deze beurs/beurzen zou ik geen tijd vrij kunnen maken om de boeken te schrijven – de ondersteuning van het fonds is werkelijk zeer belangrijk' (*schrijver*)

'De werkbeurzen betekenden dat ik me voornamelijk op literair vertalen kon richten. Doordat ik minder andere vertaalopdrachten hoefde aan te nemen, had ik de tijd en de ruimte om de vertalingen de aandacht te geven waar ze om vroegen.' (*vertaler*)

'In alle gevallen heb ik dankzij de werkbeurs meer tijd aan de vertaling kunnen besteden waardoor die alleen maar beter is geworden en er veelal lovende kritieken volgden, geregeld met expliciete lof voor de vertaling. Geen werkbeurs zou minder tijd voor de vertaling en dus minder kwaliteit hebben betekend of tot een inkomen onder het minimum hebben geleid.' (*vertaler*)

de conclusie dat het gewenste beleidseffect van de regelingen wordt bereikt en dat de doeltreffendheid groot is. De vraag naar doelmatigheid is lastiger te beantwoorden. Een beleid is doelmatig als het gewenste beleidseffect met zo min mogelijk kosten wordt bereikt. De vraag naar doelmatigheid maakt telkens deel uit van de evaluatiegesprekken binnen het fonds met het bureau en leden van de Raad van advies waarin ingezet wordt op een goede balans tussen efficiëntie (zonder afbreuk te doen aan de werking) en gestelde doelen.

Effectmeting internationalisering

Om ontwikkelingen op het gebied van vertalingen uit het Nederlands en Fries bij te houden en te meten, heeft het fonds de vertalingendatabase.nl ontwikkeld. Hierin worden alle vertalingen geregistreerd van Nederlandse en Friestalige literatuur die in het buitenland zijn verschenen of in voorbereiding zijn. Deze database is één van de meest geraadpleegde onderdelen van de Letterenfondswebsite en een onmisbaar instrument voor promotie van Nederlandse literatuur in het buitenland.

Op 31 december 2022 bedroeg het aantal vertalingen in de vertalingendatabase 24.315 treffers (waarvan 22.922 gepubliceerde vertalingen en 1.393 nog in voorbereiding), waarvan 17.801 daadwerkelijk aanwezig in de bibliotheek van het Nederlands Letterenfonds. Deze unieke collectie kan op afspraak door vertalers en wetenschappers worden gebruikt voor onderzoek.

De vertalingendatabase.nl is een voortdurend work-in-progress. De cijfers over 2022 geven dus nog geen compleet beeld van de oogst aan vertalingen. Dat geldt ook voor eerdere jaren: zo werd in de loop van 2022 van 73 titels bekend dat ze in 2021 zijn verschenen, daarmee komt het totaal nu op 658 vertalingen uit het Nederlands (in het jaarverslag 2021 stond de teller op 585).

Het fonds dankt Literatuur Vlaanderen, Nederlandse en buitenlandse uitgeverijen, auteurs en vertalers voor het toesturen van (niet-gesubsidieerde) vertalingen van Nederlandse literatuur. Andersom doneert de het fonds extra exemplaren aan de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag die de aanwinsten voor hun collectie op Twitter deelde. Met deze donatietraditie is bij de KB inmiddels een schaduwcollectie van een groot deel van de Letterenfondsbibliotheekcollectie aan het ontstaan. Daarnaast zijn in 2022 vertalingen van Nederlandse literatuur geschonken aan het Huis van Alle Talen (Openbare Bibliotheek Amsterdam), de Airport Library op Schiphol, de Bibliotheek van de Vakgroep Nederlands van de ELTE Universiteit in Budapest en het Multatuli Museum te Amsterdam.

Fysieke resultaten van het werk van de afdeling buitenland van het Letterenfonds zijn ook zichtbaar op het Instagram-account *dutchliteratureintranslation*. In 2022 zijn 98 omslagen gedeeld van recente vertalingen van Nederlandse literatuur, waarmee het totaal op 1.016 komt. Het aantal volgers steeg licht naar 1.672.

Airport Library

Het ministerie van OCW kende in 2020 voor een periode van vier jaar subsidie toe voor de Airport Library: de bibliotheek op Amsterdam Airport Schiphol. Probiblio zorgt voor de exploitatie, het Nederlands Letterenfonds is formeel verantwoordelijk. Het Letterenfonds heeft in samenwerking met Probiblio en Studio Kloeck het afgelopen jaar gewerkt aan een vertalersapplicatie voor kinderen rondom het vertalen van *Pluk van de Petteflet* van Annie M.G. Schmidt en Fiep Westendorp. De vertalers die hieraan een bijdrage leverden zijn David Colmer, Irina Leek, Valentina Fresch, Amelia de Vaal, Erhan Güler en Orsolya Varga. De applicatie zal vanaf 29 april t/m 29 oktober 2023 gedraaid worden op de Airport Library.

Hoofdstuk 7

Organisatie en personeel

7.1 Bestuur en beheer

Kernwaarden

Het Nederlands Letterenfonds hanteert vier kernwaarden: kwaliteit, diversiteit, integriteit en openheid. Deze waarden gelden behalve voor de totstandkoming van subsidiebeslissingen en de uitvoering van activiteiten ook voor de inrichting van de organisatie en het personeelsbeleid.

Governance-structuur

Het Letterenfonds heeft een Raad van toezicht-model. Het governance-model is vastgelegd in de statuten en nader uitgewerkt in het huishoudelijk reglement, een reglement van de Raad van toezicht en een directiereglement. Tiziano Perez is op 1 april 2019 door de minister van OCW herbenoemd tot directeur-bestuurder van het Nederlands Letterenfonds tot 1 april 2024. Hij is niet herbenoembaar. De directeur-bestuurder is belast met het besturen van het fonds en met het beheer van en de beschikking over het vermogen van het fonds, waaronder het nemen van beslissingen op subsidieaanvragen. Hij is verantwoordelijk voor de strategie, het beleid en realisatie van de doelstellingen. Het huishoudelijk reglement is in 2022 herzien vanwege wijzigingen in de organisatiestructuur.

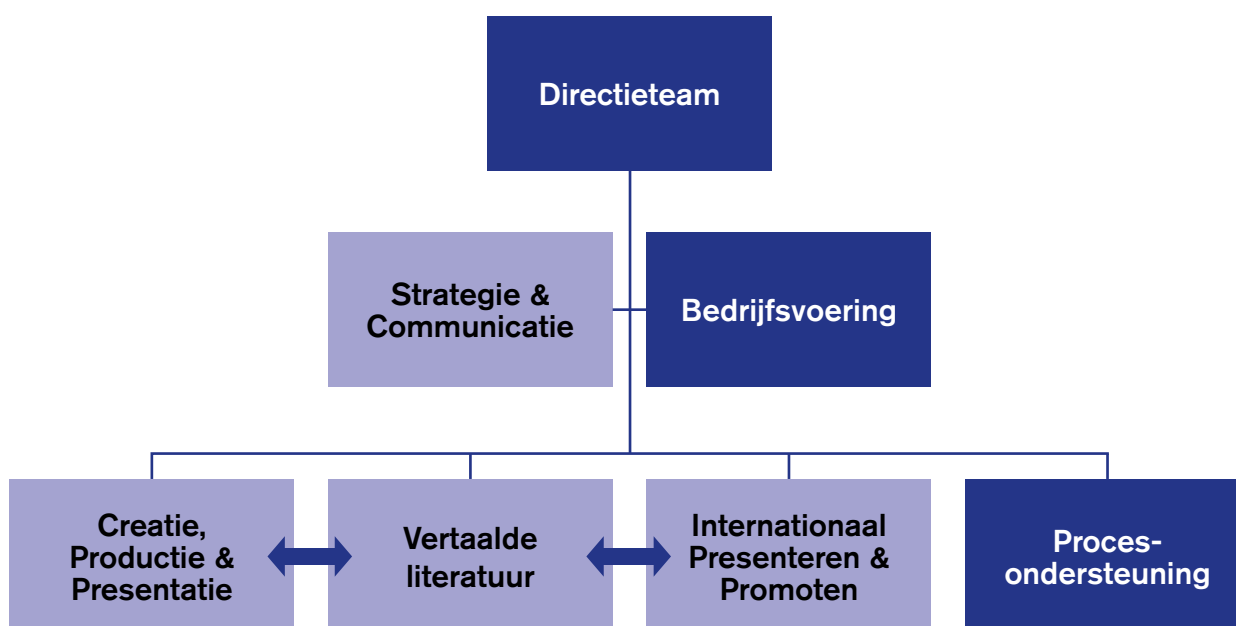
De Raad van toezicht met maximaal zeven leden is verantwoordelijk voor het houden van toezicht op het beleid van de directeur-bestuurder en op de algemene gang van zaken in het fonds. De Raad van toezicht

staat de directeur-bestuurder met advies terzijde. Van zijn samenstelling en werkzaamheden wordt hierna separaat verslag gedaan in het verslag van de Raad van toezicht (zie bijlage 1).

Organisatieverandering

Onder regie van organisatiestrateg Thomas van Dalen en in samenwerking met HR-adviseur Gill van Wijnhoven is in maart 2022 het organisatieplan vastgesteld. Voorafgaand aan het plan heeft een zorgvuldig proces plaatsgevonden waarin de organisatie in volle breedte is betrokken. De gedeelde veranderagenda die volgde uit dit proces heeft tot doel een flexibeler, creatiever en minder hiërarchisch fonds waarin medewerkers meer synergie en samenhang ervaren. Dit heeft zijn weerslag gekregen in een nieuwe organisatiestructuur waarin teams een centrale rol spelen en processen helder zijn belegd. Naast de bijgestelde structuur is het functieboek vernieuwd, zijn nieuwe functies geïntroduceerd en taken anders belegd. Minder versnippering van taken, een betere uitwisseling van kennis en meer aandacht voor interne processen als evaluatie, innovatie en beleid dragen bij aan de doelmatigheid en doeltreffendheid van het fonds. Het organisatieplan heeft niet geleid tot ontslagen. In dit hoofdstuk wordt bij de relevante paragrafen verder ingegaan op de uitwerking van het plan.

Met de structuurwijziging, die medio 2022 is doorgevoerd, zijn er geen afdelingshoofden meer maar teams die worden gecoördineerd door een teamcoördinator. Daarnaast zijn er twee geheel nieuwe functies geïntroduceerd: de directeur interne zaken en de beleidsstrateg. De huidige organisatie bestaat uit een tweekoppige directie en zes teams, die zijn ingericht op flexibiliteit en zelforganisatie. Het directieteam stuurt hiërarchisch aan en bestaat uit de directeur-bestuurder, gericht op externe zaken

en beleid, en de directeur interne zaken, gericht op de bedrijfsvoering en procesondersteuning. De medewerkers van creatie, productie en presentatie (CPP), internationaal presenteren en promoten (IPP), vertaalde literatuur, en strategie en communicatie vallen hiërarchisch onder de directeur-bestuurder. De medewerkers van bedrijfsvoering en procesondersteuning vallen hiërarchisch onder de directeur interne zaken. De teams worden functioneel aangestuurd door teamcoördinatoren, met uitzondering van het stafteam strategie en communicatie.

Directeur interne zaken, Elise Althoff. Foto: Victor Schiferli.

Adviesstructuur subsidies

De directeur-bestuurder wint waar nodig advies in over de ingediende subsidieaanvragen bij adviescommissies, die per subsidieronde worden samengesteld uit de Raad van advies van het Letterenfonds. De leden van de Raad van advies worden door de directeur-bestuurder benoemd voor de duur van twee jaar, met de mogelijkheid van herbenoeming voor twee jaar. Aan de benoeming gaat een voordracht door de selectiecommissie vooraf; de selectiecommissie bestaat naast de directeur-bestuurder uit twee externe leden, één uit kringen van de Auteursbond (Gerry van der Linden) en één vertegenwoordiger van de Literaire Uitgeversgroep / Mediafederatie (Elik Lettinga).

Het beleid van het Letterenfonds is erop gericht de culturele diversiteit binnen de Raad van advies te vergroten. Dit is in 2022 onder meer gedaan door potentiële kandidaten met een biculturele achtergrond zelf actief te benaderen en vacatures onder de aandacht te brengen van een inmiddels breder en diverser netwerk, met het nadrukkelijke verzoek de vacatures binnen het eigen netwerk te verspreiden (zie ook 6.1). Dit heeft enkele goede kandidaten met een biculturele achtergrond opgeleverd.

Bij enkele subsidieregelingen maken de adviescommissies gebruik van externe adviseurs, zoals bij de Projectsubsidies voor literaire vertalingen, waarbij literaire werken en vertalingen uit zeer veel verschillende taalgebieden worden beoordeeld en die expertises niet allemaal in één commissie vertegenwoordigd zijn.

Wet, regelgeving en gedragscodes

Het Letterenfonds is een zelfstandig bestuursorgaan. Het is gebonden aan onder meer de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en het daarin verankerde gelijk-

heidsbeginsel. Subsidiebeslissingen van het fonds zijn gebaseerd op het Algemeen reglement en de deelreglementen van het fonds, die door de directeur-bestuurder worden vastgesteld en aan de voorafgaande goedkeuring door de minister van OCW zijn onderworpen. De beslissingen van de directeur-bestuurder zijn voor bezwaar vatbaar en kunnen ter toetsing worden voorgelegd aan de bestuursrechter. Naast de Awb past het fonds zowel de Gedragscode Cultuurfondsen als de Governance Code Cultuur toe. Van de Gedragscode Cultuurfondsen wordt op één punt afgeweken. Paragraaf 6 van deze code schrijft voor dat het jaarverslag informatie dient te bevatten over afgewezen projecten. Het Letterenfonds past dit gedeeltelijk toe. Bij de afweging van belangen tussen volledige openheid over de behandeling van bij het fonds ingediende subsidieaanvragen enerzijds en privacy van individuele aanvragers anderzijds, wordt door het fonds geen informatie verstrekt over afgewezen aanvragen van natuurlijke personen. Afgewezen aanvragen van rechtspersonen worden wel in de publiekseditie van het jaarverslag opgenomen.

Integriteit en het vermijden van de schijn van belangenverstrengeling binnen de hele organisatie (Raad van toezicht, directeur-bestuurder, medewerkers en adviseurs) zijn, zoals de Awb voorschrijft, een terugkerend punt van aandacht. Openheid met respect voor de privacy van aanvragers en het intellectuele eigendom van creatieve plannen en een goed evenwicht tussen de verschillende organen van het fonds, met vastgelegde advies- en besluitprocedures, zijn daarbij richtsnoer. Over alle subsidiebesluiten wordt achteraf aan de Raad van toezicht gerapporteerd.

Ten aanzien van belangenverstrengeling wordt afgeweken van principe 3 van de Governance Code Cultuur en wordt het strengere normenkader uit de Awb gevolgd. Verder wordt er op grond van wettelijke verplichtingen die op het Letterenfonds van toepassing zijn ook afgeweken van aanbeveling 5 bij principe 1: eventuele exploitatieoverschotten vloeien, mits de Algemene reserve op voldoende hoogte is, naar het bestemmingsfonds OCW. Tot slot benoemt niet de Raad van toezicht, maar de minister van OCW de directeur-bestuurder (in afwijking op aanbeveling 7 bij principe 7).

Toegekende subsidies worden gepubliceerd op de website van het fonds, via de nieuwsbrief verspreid, en in de uitgebreidere, digitale publiekseditie van dit jaarverslag gepubliceerd. Bij betalingen is sprake van formele en technische functiescheiding; er zijn altijd ten minste vier ogen bij betrokken.

Functies en nevenfuncties van de Raad van toezicht, directeur-bestuurder en leden van de Raad van advies staan op de website van het fonds. Nevenfuncties van medewerkers zijn in kaart gebracht en worden periodiek besproken op wijzigingen.

In 2022 had Tiziano Perez de volgende neven-functies: qualitate qua directeur-bestuurder van de Stichting Bert Schierbeekfonds en de Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur; lid van de Raad van advies van de Koninklijke Vereniging van het Boekenvak en lid van de Raad van advies van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, geassocieerd lid van het bestuur van het Expertise-centrum Literair Vertalen en namens de rijkscultuurfondsen, lid van de ledenraad van Platform ACCT.

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

De aanstelling van Adri van der Peet als Functionaris Gegevensbescherming is in 2022 verlengd voor drie jaar. Hij is ook aangesteld door de andere rijkscultuurfondsen. In 2022 heeft Van der Peet zijn jaarlijkse onderzoek gedaan en rapport uitgebracht over zijn bevindingen. Ook heeft hij enkele aanbevelingen gedaan om het AVG-beleid te versterken. Dit rapport is met de Raad van toezicht gedeeld en wordt opgevolgd in 2023. Er waren dit jaar geen AVG-gerelateerde incidenten.

WNT

De beloningen van de directeur-bestuurder en directeur interne zaken voldoen aan de normen van de Wet normering topinkomens (WNT). Voor beide functionarissen bleef de bezoldiging onder het plafond dat voor topfunctionarissen van de rijkscultuurfondsen in 2022 is vastgesteld op € 180.000 per jaar bij een voltijds dienstverband. Zie voor de verschillende bestanddelen de WNT-verantwoording (in bijlage 1).

Werk aan Uitvoering

Met het programma Werk aan Uitvoering (WAU) werkt de overheid aan verbetering van de publieke dienstverlening. Het fonds heeft een aanvraag ingediend om in de periode 2022 tot en met 2026 te werken aan de toekomstbestendigheid en (digitale) toegankelijkheid van de eigen dienstverlening middels de IT-omgeving, website, archivering en Wet open overheid (Woo). Daarnaast worden twee thema's gezamenlijk opgepakt met de andere cultuurfondsen: het proces voor interdisciplinaire subsidieaanvragen en scholing en training, met in het bijzonder aandacht voor diversiteit en inclusie. In november 2022 zijn de middelen toegekend voor uitvoering in de huidige beleidsperiode middels een ophoging van de instellingssubsidie. Vanwege de beperkte resterende tijd in 2022 zal de uitvoering hoofdzakelijk in de jaren 2023 tot en met 2026 plaatsvinden.

Voor de monitoring en evaluatie van de WAU wordt gebruik gemaakt van het vierjaarlijkse waarderingsonderzoek dat begin 2023 plaatsvindt, als nulmeting. Voor de nieuwe website en de digitale toegankelijkheid daarvan wordt gestreefd naar de A-status.

Aanvullend zijn de volgende kritische prestatie-indicatoren (KPI's) en doelstellingen geformuleerd, waarover via de jaarverslagen wordt gerapporteerd. De huidige waarden van de KPI's dienen als nulmeting, en zijn gemeten in het 4e kwartaal van 2022.

- Omvang van het archief dat is overgedragen naar het Nationaal Archief, in jaren. Huidige waarde: nul jaar. Doelstelling daarbij is om eind 2026 de eerste vijf jaar aan archiefdocumenten te hebben aangeleverd;
- Resultaatmeting van de tweejaarlijkse Erfgoedmonitor via de kleurenrapportage, waarin de prestaties voor het beheer van overheidsinformatie worden uitgedrukt in groen, geel, oranje, rood of grijs (grijs betekent niet van toepassing). Huidige waarde in de Monitor 2021-2022: vier groene velden, 2 gele velden, 5 rode velden en 3 grijze velden. Doelstelling is om eind 2026 op alle resultaatgebieden geel of groen te scoren.
- Percentage subsidieregelingen waarvoor de afhandeling volledig digitaal kan plaatsvinden. Huidige waarde: 5%. Doelstelling hiervoor is 100% voor de nieuwe beleidsperiode (2025-2028).
- Toename van het aantal bezoekers aan de Nederlandse homepage van de website van het Nederlands Letterenfonds en het aantal bezoekers dat doorklikt naar een subsidiepagina van een reguliere subsidieregeling. Huidige waarde: de homepage werd 13.550 keer bezocht door 6.331 unieke bezoekers in het 4^e kwartaal van 2022, de reguliere subsidiepagina's werden 9.533 keer bezocht door 5.487 unieke bezoekers.
- Toename van het aantal talen dat beschikbaar is op (delen van) de website van het Nederlands Letterenfonds. Huidige waarde: twee talen, Nederlands en Engels.
- Doorlooptijd Woo-verzoeken. Huidige waarde: niet van toepassing, er zijn in 2022 geen Woo-verzoeken ingediend bij het fonds. Doelstelling is een afhandeling binnen de wettelijke termijn.

Archiefwet

Op de archieven van het Nederlands Letterenfonds en zijn rechtsvoorgangers is de Archiefwet van toepassing. Het Letterenfonds heeft achterstanden bij de overbrenging van documenten naar het Nationaal Archief en ook de selectielijst, een document waarin wordt bepaald hoe lang delen van het archief bewaard moeten blijven, moet geactualiseerd worden. In overleg met het Nationaal Archief waren afspraken gemaakt over de door het Nationaal Archief te verlenen bijstand bij het opstellen van een nieuwe selectielijst voor het Nederlands Letterenfonds. Door de coronacrisis is dit vertraagd, maar inmiddels zijn in 2022 de eerste stappen gezet in kennisopbouw, het opschonen van het archief en is er een plan van aanpak opgesteld.

7.2 Bezwaar, beroep en klachten

Het Letterenfonds heeft een bezwaar- en klacht-procedure die is beschreven in het huishoudelijk reglement. Een interne commissie met een externe onafhankelijke voorzitter, Maarten Asscher, onderzoekt ingediende bezwaren, hoort bezwaarmakers en brengt advies uit aan de directeur-bestuurder over de afhandeling ervan.

Tegen de voor bezwaar en beroep vatbare besluiten van de directeur-bestuurder werden in 2022 in totaal achttien bezwaarschriften ingediend. Eén bezwaar werd ingetrokken, vier bezwaarschriften werden gegrond en één gedeeltelijk gegrond verklaard. Negen bezwaarschriften zijn ongegrond verklaard. Eind 2022 waren er nog drie bezwaarschriften in behandeling. Daarnaast werden acht bezwaarschriften uit 2021 afgehandeld, waarvan drie gegrond en 5 ongegrond zijn verklaard.

In 2022 werden geen klachten ingediend, wel vond afronding plaats van een in 2021 ingediende klacht die door de directeur-bestuurder schriftelijk en met redenen omkleed niet in behandeling was genomen. Hiertegen werd door de auteur beroep ingediend bij de Rechtbank Midden-Nederland. Op 30 maart heeft de rechtbank uitspraak gedaan: de rechtbank verklaarde zich onbevoegd. Het verzet hiertegen is op 26 augustus ongegrond verklaard. Tegen deze uitspraak kan geen hoger beroep worden aangetekend.

7.3 Personeelsbeleid / Code Diversiteit & Inclusie

Eind 2022 bedroeg de totale formatie van het bureau 30,40 fte (vorig jaar 29,14), waarvan 0,89 fte tot 1 maart 2023 is gedetacheerd bij de Gemeente Amsterdam. Van de in totaal 42 medewerkers (inclusief oproepkrachten) zijn er 31 vrouw en 11 man. De werknemers vallen in de volgende leeftijdsgroepen: 7 werknemers onder de 30 jaar, 7 werknemers tussen de 30 en 40 jaar, 13 werknemers tussen de 40 en 55 jaar en 15 werknemers van 55 jaar of ouder. Ondanks de beperkingen als gevolg van corona was het mogelijk om aan drie studenten een stageplaats van enkele maanden te bieden en een 'snuffelstage' aan een middelbare scholier. Het fonds kon een beroep doen op een vrijwilliger voor werkzaamheden aan de fondsbibliotheek en het archief.

Het personeelsverloop bij het Letterenfonds is laag, de dienstverbanden zijn langdurig. Het bevorderen van de culturele diversiteit, ook in de samenstelling van de organisatie, is een van de uitgangspunten van het personeelsbeleid en een zaak van langere adem. In 2022 zijn vijf medewerkers in dienst getreden en ging een medewerker uit dienst. Bij personeelswisselingen en een verdere uitbreiding van de organisatie zal het fonds zich blijven inspannen om de diversiteit

te vergroten, waarbij ook aandacht blijft uitgaan naar meer balans in gender.

Het Letterenfonds was betrokken bij de totstandkoming van de nieuwe Code Diversiteit & Inclusie, en draagt direct en indirect (bijvoorbeeld via subsidie-regelingen) actief bij aan de realisering van de hierin geformuleerde doelstellingen. Deze zijn geformuleerd rond de 4P's: Programma, Partners, Personeel, Publiek. Dat betekent ook dat binnen de eigen organisatie gewerkt wordt aan een inclusieve werksfeer. De werkgroep inclusie, waarin collega's van verschillende teams zijn vertegenwoordigd, speelt daarin een rol. Als gevolg van de coronacrisis en toenemende werkdruk heeft deze werkgroep minder beslag gekregen in 2022. In het komende jaar wordt verder gewerkt aan de inclusie binnen het fonds.

In 2022 is gewerkt aan een strategisch personeelsbeleid dat begin 2023 zal worden geïmplementeerd. Onderdeel van het beleid is een analyse van de huidige context, personele kenmerken en gewenste organisatiecultuur. De analyse leidt tot een viertal beleidsthema's waaraan wordt gewerkt via verschillende instrumenten, die nieuw worden ingezet of waarvoor bestaande worden herzien, zoals vernieuwing van de arbeidsvoorwaarden, coaching en strategische personeelsplanning. Een belangrijke verandering die met het organisatieplan is ingezet, is het vervangen van de hiërarchische beoordelingscyclus door reflectiegesprekken. Met een systeem van reflectiegesprekken komt meer aandacht voor (door)ontwikkeling van medewerkers, meer regie en eigen verantwoordelijkheid voor de eigen ontwikkeling bij medewerkers en wordt een open-gesprekscultuur gestimuleerd.

Arbidsvoorwaarden en HRM/Fair Practice Code

Structurele werkzaamheden van substantiële omvang voor het Letterenfonds worden zo veel mogelijk uitgevoerd op basis van een arbeidscontract. Bij het verlenen van opdrachten wordt toepassing gegeven aan de Fair Practice Code. Het Letterenfonds kent een eigen arbeidsvoorwaardenreglement dat wordt vernieuwd en naar verwachting in 2023 wordt vastgesteld. Hierin wordt onder andere het beleid voor thuiswerken verwerkt. Het fonds is aangesloten bij het ABP Pensioenfonds en volgt in beginsel de loonontwikkeling bij de Rijksoverheid. Per 1 juli zijn de salarissen verhoogd in lijn met de salarisschalen van de nieuwe CAO Rijk. Daarnaast zijn in 2022 vergoedingen verstrekt voor de thuiswerkplek (met een looptijd van vijf jaar) en ontvangen medewerkers een thuiswerkvergoeding voor gewerkte dagen vanuit huis.

In 2020 is onder begeleiding van extern HR-adviseur Gill van Wijnhoven bij het fonds het persoonlijk ontwikkelplan geïntroduceerd. In 2022 is hier verder uitvoering gegeven en hadden alle medewerkers mogelijkheid om ontwikkelbudget in te zetten voor professionele ontwikkeling, en voor hun mentale en fysieke gezondheid. De gevolgen van corona en aan-

houdende werkdruk zorgen voor een langdurige druk op de organisatie. Daarbovenop hebben de organisatiewijzigingen geleid tot onrustige periodes. Dit is mede zichtbaar in een toename van de verzuimcijfers. Nu eind 2022 de nieuwe structuur meer is gezet, is een start gemaakt met het creëren van overzicht, afstemming en het maken van ruimte. Overleggen vinden plaats in een nieuwe structuur, elk team heeft gewerkt aan een teamplan en de teamcoördinatoren en directieleden worden gecoacht in hun nieuwe rol.

Medezeggenschap

Het fonds heeft een actieve personeelsvertegenwoordiging (PVT). Het eerste halfjaar van 2022 heeft voor de PVT voornamelijk in het teken gestaan van de afronding van het organisatieplan. De PVT nam verder deel aan een overleg tussen de personeelsvertegenwoordigingen van de andere cultuurfondsen en kwam eenmaal samen met de Raad van toezicht. In het najaar zijn drie nieuwe leden gestart en heeft een overdacht van taken plaatsgevonden. De nieuwe leden zijn gestart met een cursus over medezeggenschap en zijn met de directeur-bestuurder in gesprek over de vernieuwing van de arbeidsvoorwaarden.

Vertrouwenspersonen en regelingen

Het Letterenfonds heeft een klokkenluidersregeling en een protocol ongewenste omgangsvormen. In 2022 is een kennismaking georganiseerd waarin de twee externe vertrouwenspersonen van het fonds zijn voorgesteld, Francine Prak en Jan van Kooten.

7.4 ICT

De ICT-omgeving van het fonds is aan vervanging toe. De plannen die hiervoor begin 2022 vorm kregen zijn onderbroken vanwege personele omstandigheden. In november zijn de plannen herzien en verschillende partijen uitgenodigd om advies uit te brengen over een nieuwe, toekomstbestendigere inrichting van de digitale werkplek. De verbeteringen in de ICT-werkomgeving zullen medio 2023 hun beslag krijgen.

7.5 Financiën

In 2022 heeft het Letterenfonds geïnvesteerd in de financiële administratie. Er is een uitbreiding geweest van de personeelsformatie door invulling van de vacature controller. Ook zijn er vervolgstappen genomen om de aansluiting tussen de administratie en de sub-administratie Salesforce verder te verbeteren. Ten slotte is er een start gemaakt met de vernieuwing van de IT infrastructuur en werkomgeving met onder andere aandacht voor de bedrijfsapplicaties zoals Salesforce en het administratiepakket Exact.

7.6 Huisvesting

Het Letterenfonds is gevestigd in het Letterenhuis in Amsterdam. De panden Nieuwe Prinsengracht 89 en 91 zijn in eigendom en beheer van het fonds. Zowel nummer 91 als een groot deel van het hoofdbouw op nummer 89 wordt door het Letterenfonds verhuurd aan Stichting Lezen, De Schrijverscentrale, Amsterdam University Press, Nationaal Comité 4 en 5 mei en het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten.

Uitvoering groot onderhoud

Begin 2022 is het meerjarenonderhoudsplan (MJOP) geactualiseerd. Er heeft hoofdzakelijk regulier periodiek onderhoud plaatsgevonden, enkele grotere onderhoudswerkzaamheden worden opnieuw ingepland in 2023. In oktober is een eerder uitgevoerd onderzoek geactualiseerd naar het energieverbruik van het Letterenhuis. De voorgestelde maatregelen uit dit onderzoek worden vertaald naar een advies voor verduurzaming van het gebouw.

Vertalershuis Amsterdam

Het Vertalershuis, onderdeel van het Letterenfonds, is ook fondseigendom. Het Vertalershuis huist al ruim twintig jaar in een oud en prachtig pand in de Van Breestraat 19 in Amsterdam-Zuid. In 2022 is gestart met duurzame renovatie van het gebouw; inclusief isolatie van muren en ramen, een luchtwarmtepomp, zonnepanelen en douche-wtw. Het voormalige kantoor op de begane grond is omgebouwd tot slaapkamer, ten behoeve van minder valide vertalers. De bibliotheekruimte is uitgebreid met een vide. Naar verwachting kan maart 2023 worden gestart met de herinrichting.

Residenties

De schrijversresidentie aan het Spui in Amsterdam en de residentie aan het Merwedeplein (programma Amsterdam Vluchtstad), waar het Letterenfonds jaarlijks verblijf biedt aan buitenlandse schrijvers, worden door het Letterenfonds gehuurd van de Stichting Johan Polak respectievelijk de Anne Frank Stichting. De laatste maanden van 2022 zijn gebruikt voor onderhoud aan de residentie op het Spui. Een overzicht van de activiteiten is te lezen in hoofdstuk 3.

7.7 Exploitatieresultaat, financiële positie, realisatie doelstellingen

Het Nederlands Letterenfonds stelt jaarlijks in het derde kwartaal cijfers op waarin een prognose is opgenomen voor het boekjaar – met name voor nog te besteden projectsubsidies – en bespreekt deze met de Raad van toezicht. De financiële overzichten worden opgesteld conform het Handboek verantwoording subsidies Cultuurfondsen voor de subsidieperiode 2021-2024 en de hierin vermelde overige wet- en regelgeving, waaronder de Wet op het specifiek cultuurbeleid. Ook dit jaar moest die begroting vanwege nieuwe subsidietoekenningen in het vierde

kwartaal nog worden bijgesteld. De definitieve begroting 2022 werd vastgesteld in december en door de Raad van toezicht goedgekeurd.

De instellingssubsidie van OCW voor de periode 2021-2024 werd begin juni gewijzigd en bedraagt € 60.022.779. Dit is inclusief de loon- en prijsbijstelling 2021 en 2022, en inclusief de in 2021 en 2022 ontvangen € 6.021.270 voor steunmaatregelen voor de letterensector in verband met de gevolgen van de coronacrisis. Dit is tevens inclusief de toegekende WAU-middelen 2022-2024.

De subsidie ten behoeve van steunmaatregelen in verband met corona kon niet volledig voor 1 januari 2023 worden besteed. Het restant ter hoogte van € 8.300 is toegevoegd aan het bestemmingsfonds OCW. Tevens is de dotatie van € 377.872 aan het bestemmingsfonds per 31 december 2021 dit jaar teruggevorderd door het ministerie van OCW conform verwachting. Per 31 december 2022 is deze € 377.872 onttrokken aan het bestemmingsfonds OCW.

Het fonds ontving in november een subsidie voor Werk aan Uitvoering (WAU), een subsidie in het kader van een overheidsbreed programma ter verbetering van de publieke dienstverlening. Het betreft een ophoging van de instellingssubsidie 2021-2024 van € 1.145.000. In 2022 is € 36.523 besteed. Het resterende onbestede deel van 2022 ter hoogte van € 168.477 is toegevoegd aan het bestemmingsfonds OCW.

Verder ontving het fonds voor de periode 2021-2024 een projectsubsidie internationaal cultuurbeleid (ICB) van € 2.578.580 en een projectsubsidie van € 620.000 ten behoeve van de Airport Library in 2021-2024.

Bij de projectsubsidie internationaal cultuurbeleid (ICB) is dit jaar een budgetaanpassing doorgevoerd. Het budget 2022 is voor € 188.639 omlaag bijgesteld, met onder meer een bijstelling van € 100.000 voor *Translation Grants* en € 30.000 voor de internationale ambassadeurs.

In augustus 2022 werd een subsidie van € 800.000 door OCW verleend aan het fonds voor het oplossen van arbeidsmarktknelpunten en het stimuleren van HR-expertise en stageplaatsen voor de hele culturele sector. In november 2021 was er eveneens een ophoging van € 800.000. Het betreft een verhoging en verlenging van de in 2019 toegekende subsidie tot een totaal van € 3.125.000. Het Letterenfonds is penvoerder namens de andere rijkscultuurfondsen voor deze subsidie. Omdat de voorbereiding voor dit project vertraging opliep is de looptijd van deze projectsubsidie door het ministerie van OCW verlengd tot en met 31 december 2023. Hiervoor is een samenwerking aangegaan met Binoq Atana (Stage Cultuur Inclusief) en CAOP (HR-vouchers). Voor 2023 resteert een bedrag van € 110.409.

Het fonds ontving medio juli 2022 een projectsubsidie voor het Steunfonds Oekraïense makers van € 1.000.000, hiervan is € 996.157 besteed in 2022.

In november 2022 ontving het fonds een projectsubsidie Impuls makers voor de periode 2022-2023 van € 848.000. Deze projectsubsidie is bestemd voor herstelmaatregelen om makers – met speciale aandacht voor startende makers – de kans te bieden zich te ontwikkelen en na een periode van coronabeperkingen weer aan de slag te kunnen. Momenteel werkt het fonds aan het vorm geven van deze werkzaamheden, in 2022 zijn er geen middelen besteed. De bestedingen volgen in 2023.

Binnen de apparaatslasten valt vooral de onderbesteding op bij de personeelslasten en de organisatiekosten. De personeelslasten vallen ca € 257.000 lager uit ten opzichte van de begroting ad € 2,8 miljoen bij de personeelslasten. Met name veroorzaakt door latere invulling van vacatures en ontvangen ziekengelden. Bij de organisatiekosten is er onderbesteding van ca € 112.000, met name veroorzaakt door lagere ICT-kosten dan verwacht (- € 99.000). Deze ICT-kosten nemen naar verwachting toe in 2023.

Aan de algemene reserve zijn in 2022 de lager vastgestelde subsidies ad € 22.903 toegevoegd, net als de rente van het ministerie van Financiën ad € 62.971. Ten laste van de algemene reserve is de overbruggingsubsidie 2023 voor stichting Boekids van € 52.920. De algemene reserve bedraagt nu ultimo 2022: € 664.884.

In 2021 zijn twee bestemmingsreserves gevormd uit het Bestemmingsfonds OCW, te weten: Renovatie Vertalershuis en de reserve Inkomenspositie Literair vertalers. De bestemmingsreserve Renovatie Vertalershuis is in 2022 ongewijzigd en bedraagt € 515.000. Aan de bestemmingsreserve Inkomenspositie Literair vertalers is in 2022 € 32.838 onttrokken, en bedraagt nu ultimo 2022: € 760.100.

Aan de bestemmingsreserve RAOCC APK is in 2022 € 32.231 onttrokken, en bedraagt nu ultimo € 89.500.

Door de toevoeging aan het bestemmingsfonds OCW van het restant van de subsidie voor Werk aan Uitvoering (WAU) ter hoogte van € 168.477 en de onttrekking ter hoogte van € 369.572 met betrekking tot de coronasteunmaatregelen bedraagt het bestemmingsfonds OCW uiteindelijk € 1.024.977. Hiervan is totaal € 850.000 geoormerkt, te weten € 350.000 als een extra investering in de Leescoalitie, voor Nieuwe Makers € 200.000, Vertaalsubsidies Buitenland/Translation Grants € 200.000, Biografie-regeling € 50.000 en Publiekscampagnes € 50.000.

Het eigen vermogen van het Letterenfonds OCW bedraagt eind 2022 totaal € 3.337.442, dit betekent een afname met het exploitatieresultaat 2022 ad € 233.210.

7.8 Risicomanagement

Risicomanagement is een integraal onderdeel van het gevoerde beleid en omvat de onderdelen strategie, operationeel, financieel, financiële verslaglegging en (verandering van) wet- en regelgeving. Directie en Raad van toezicht van het Nederlands Letterenfonds zijn goed op de hoogte van de belangrijkste risico's en onzekerheden van een publiek cultuurfonds en de literaire sector, en zijn van mening dat de interne risicomanagement- en controlesystemen waarmee de organisatiebrede risico's worden beheerst, ook in 2022 goed hebben gewerkt. De belangrijkste strategische risico's voor het Nederlands Letterenfonds zijn het behouden van de (wettelijke) functie en de financiering door het ministerie van OCW en de reputatie van het fonds. Operationele risico's betreffen met name de rechtmatigheid van de te verstrekken subsidies, ICT-cyberaanvallen, de continuïteit van sleutelfuncties, fraude, ICT-infrastructuur en het beheer van het Letterenhuis. Periodiek wordt de financiële positie bewaakt en op basis van de financiële risico's worden plannen zo nodig bijgesteld.

Gelet op aard en omvang van de voorgenomen activiteiten voor de periode 2021-2024 en de daaraan verbonden risico's formuleert het Letterenfonds net zoals dat voor de periode 2017-2020 het geval was, een streefpercentage voor de algemene reserve van ongeveer 5,9% eind 2022, oplopend tot 7,9% eind 2024. Dit laatste percentage is gerelateerd aan de financiële risico's die verbonden zijn aan de behandeling van de relatief omvangrijke vierjarige subsidies voor literaire festivals en educatieve instellingen, die in het laatste jaar van de beleidsperiode plaatsvindt. Verder heeft het fonds per 1 oktober 2022 een nieuwe organisatiestructuur. In 2023 gaan we met de nieuwe organisatie een kwaliteitsslag maken in de risicomatrix en het risicomanagement. Vooralsnog is er geen aanleiding het streefpercentage verder aan te passen. In 2022 is de algemene reserve verhoogd van € 631.930 naar € 664.884, dit blijft nog onder de genoemde 5,9%.

7.9 Recoupment

Auteurs hebben een meldplicht als zij de inkomensgrens overschrijden. Die grens is € 45.000 belastbaar verzamelinkomen gemiddeld tijdens de duur van het project. Als minimumduur geldt een jaar, maximaal geldt het gemiddelde verzamelinkomen over drie jaar – ook als het schrijven of vertalen van het boek langer dan drie jaar in beslag neemt. De melding bij het Letterenfonds moet door de auteur worden gedaan na ontvangst van de definitieve belastingaanslag van de inspecteur over de relevante jaren. In 2022 is er geen sprake geweest van een melding door een auteur. In 2022 is er geen steekproef onder auteurs en vertalers gehouden inzake het verzamelinkomen; in 2023 wordt dit weer opgepakt.

Bij drie subsidieregelingen, namelijk de regelingen *Geïllustreerde kinder- en jeugdliteratuur*, *Literaire uitgaven* en *Translation Grants* is sprake van lager vastgestelde subsidies voor een totaal van € 22.903, dat is toegevoegd aan de Algemene reserve. Ook is bij een biograaf de subsidie lager vastgesteld (zie 6.2).

De *Schwob-regeling* bepaalt dat de uitgever de uitbetaalde subsidie terugbetaalt wanneer het aantal verkochte exemplaren het in het besluit tot subsidieverlening vermelde aantal heeft bereikt binnen drie jaar na dat besluit. Dit aantal is vastgesteld op 4.000 verkochte exemplaren. In 2022 was dit niet aan de orde.

7.10 Liquiditeitenbeheer

Sinds 2011 worden de liquide middelen van het Letterenfonds op grond van de wettelijke bepalingen op dit gebied volledig aangehouden op een rekening courant bij het ministerie van Financiën.

Hoofdstuk 8

Vooruitzichten 2023 en verder

Het jaar 2023 zal deels in het teken staan van voorbereiding op de nieuwe vierjarige cultuursubsidieperiode die in 2025 van start gaat. Gesprekken tussen de rijkscultuurfondsen, het ministerie van OCW en de Raad voor Cultuur over de subsidieregeling culturele basisinfrastructuur (bis) 2025-2028 krijgen in de eerste maanden van dit jaar hun beslag. Uitgangspunt van staatssecretaris Gunay Uslu is een reguliere, waar mogelijk vereenvoudigde aanvraagprocedure met minder administratieve lasten voor aanvragers en ruimte voor nieuwkomers. De Raad voor Cultuur brengt hierover in de eerste helft van 2023 advies uit.

Parallel hieraan wordt gestart met de inrichting van een vernieuwingsagenda voor het cultuursubsidiestelsel voor de periode 2029 en verder. Algemeen wordt de mening gedeeld dat het huidige systeem niet meer goed aansluit op de noden en behoeften in de cultuursector. Bij de gesprekken over de stelselherziening zijn de rijkscultuurfondsen nauw betrokken. Een advies van de Raad voor Cultuur over de vernieuwingsagenda wordt in november 2023 verwacht.

Op de agenda van dit jaar staan onder meer de voorbereiding van het nieuwe beleidsplan 2025-2028 en de vierjaarlijkse visitatie van de rijkscultuurfondsen. In het voorjaar start het Letterenfonds met de organisatie van bijeenkomsten met leden van de Raad van advies, partners uit het letterenveld en de Raad van toezicht. Onderwerpen van gesprek zijn de rol, regelingen en activiteiten van het fonds in het licht van de kansen en ontwikkelingen in letteren-, lees- en uitgeefcultuur. De uitkomsten van deze gesprekken worden betrokken bij de invulling van het beleidsplan van het fonds. In het kader hiervan zullen de kernregelingen en -programma's worden geëvalueerd en naar verwachting herzien. Onder de gebruikers van het fonds zullen in het voorjaar waarderingsonderzoeken worden gehouden, uitgevoerd door onderzoeks- en adviesbureau BMC. Journalist Maarten Delsing zal in opdracht van het Letterenfonds een stakeholdersonderzoek uitvoeren. Blueyard begeleidt en coördineert beide onderzoekstrajecten die samen met een zelfevaluatie als informatie zullen dienen voor de visitatie van het Letterenfonds. Deze laatste zal in het najaar van start gaan en in december worden afgerond.

In 2023 wordt gestart met de uitvoering van de impulsregelingen en -programma's voor startende makers, waartoe staatssecretaris Uslu in haar Hoofdlijnenbrief Cultuur 2022 extra middelen beschikbaar heeft gesteld. De impulsmiddelen zullen onder andere worden besteed aan een nieuwe regeling Van maker tot lezer speciaal voor startende makers en aan

(uitbreidingen van) talentontwikkelingsprogramma's in Nederland en het Caribisch deel van het koninkrijk.

Om hun bereik en zichtbaarheid op het Caribisch deel van het Koninkrijk (CdK) te intensiveren zijn de rijkscultuurfondsen samen met het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied de eenjarige pilot 'Verbindingsloket' gestart. Eind 2022 hebben de onderzoekers Tibisay Sankatsing Nava en Lysanne Charles de pilot geëvalueerd. Het aantal contactmomenten en vragen uit het CdK is duidelijk toegenomen en het initiatief werd breed gewaardeerd. Een andere belangrijke conclusie is de behoefte aan een duurzame voortzetting en uitbreiding van het Verbindingsloket. Mede op basis van de evaluatie beslissen de fondsen begin 2023 over de te nemen vervolgstappen.

De promotionele activiteiten van het Letterenfonds in het buitenland zullen zich in 2023 toespitsen op de organisatie van het gastlandschap op de Leipziger Buchmesse 2024. In aanloop naar de beurs zullen in Leipzig en andere steden in Duitsland verschillende presentaties van Nederlandse en Vlaamse letteren en kunsten worden georganiseerd, in samenwerking met Literatuur Vlaanderen, de Nederlands ambassade in Berlijn en de collega rijkscultuurfondsen. In 2023 zijn tevens literaire manifestaties in Italië, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk voorzien.

Financiële vooruitzichten

In haar brief van 20 oktober 2022 over de toekomst van de culturele basisinfrastructuur, bevestigde staatssecretaris Uslu dat de voor de huidige subsidieperiode beschikbare verruiming van het budget voor bis en fondsen gehandhaafd zal blijven. Aangenomen mag worden dat de reguliere bis-subsidie voor het Nederlands Letterenfonds in de periode 2025-2028 niet zal dalen.

Voor de huidige subsidieperiode is aan het Nederlands Letterenfonds een vierjaarlijkse instellingssubsidie verleend van € 60.022.779. Dit bedrag is inclusief loon- en prijsbijstelling 2022 ad € 1.431.441, de COVID-steunpakketten van € 6.021.270 en de per 10 november 2022 toegezegde middelen voor Werk aan Uitvoering (WAU) van € 1.145.000. Daarnaast is in totaal € 26.646.580 aan projectsubsidies beschikbaar gesteld voor activiteiten in het kader van het internationaal cultuurbeleid en de Airport Library, en voor regelingen ten behoeve van Oekraïense makers, fysieke boekhandels en arbeidsmarktnelpunten in de culturele en creatieve sector.

Namens de zes rijkscultuurfondsen zal het Letterenfonds in 2023 een beroep doen op extra middelen voor de steunregeling voor Oekraïense makers (€ 500.000) en voor arbeidsmarktnelpunten (€ 800.000). De bestemming en besteding van deze middelen vinden in nauwe afstemming met de collega-cultuurfondsen plaats.

De staatssecretaris van Cultuur en Media, Gunay Uslu reikt de Johannes Vermeer Prijs 2022 uit aan Arnon Grunberg. Met haar unanieme keuze voor Grunberg als laureaat benadrukt de jury "ook de positie van de literatuur en van het woord in brede zin in het Nederlandse kunstenveld." Foto: Anne Reitsema

Hoofdstuk 9

Samenwerking cultuurfondsen

De zes rijkscultuurfondsen, het Filmfonds, Fonds voor Cultuurparticipatie, Fonds Podiumkunsten, Mondriaan Fonds, Nederlands Letterenfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, dragen zorg voor een belangrijk deel van de rijksge subsidieerde kunst en cultuur.

Zij bedienen gezamenlijk een breed scala aan makers, andere zzp'ers en instellingen in de culturele sector. In deze rolverdeling zijn de fondsen, vanuit hun inhoudelijke kennis van de cultuurpraktijk en hun relatieve afstand tot de politiek en het rijksbeleid, niet alleen deskundig uitvoerder, maar ook beleidsvoorbereider op hun disciplines. Het is hun opdracht de kennis over hun werkterreinen intensief te delen met onder meer het ministerie van OCW en de Raad voor Cultuur en een bijdrage te leveren aan de integrale rijksvisie en beleidsontwikkeling.

De strategische en beleidsmatige samenwerking tussen de fondsen is inmiddels structureel ingebed. Ze houden elkaar goed op de hoogte van relevante ontwikkelingen en vinden elkaar op die terreinen en onderwerpen waar gezamenlijk optrekken zinvol en effectief is.

Deze paragraaf geeft uitdrukking aan die samenwerking en is terug te vinden in de jaarverslagen van de zes fondsen.

Codes

In de jaren 2021-2024 wordt voor het eerst van de meerjarig gesubsidieerde culturele instellingen gevraagd de verschillende codes, te weten de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie te onderschrijven en toe te lichten in hun aanvragen. Fondsen en Raad voor Cultuur hanteren daarbij het principe 'pas toe en leg uit'. De toepassing van de codes maakt in deze beleidsperiode deel uit van de jaarlijkse monitoring van de culturele instellingen.

Ruimte voor nieuwe verhalen en inclusie maakt een belangrijk onderdeel uit van de gezamenlijke strategische agenda en het instrumentarium van de fondsen. Zij dragen al jaren gezamenlijk de urgentie van inclusie in de sector uit met drie gezamenlijke belofte: op zoek te gaan naar verhalen die nu niet gehoord worden; talent en vernieuwing ruimte te geven – niet alleen bijvoorbeeld bij de doorontwikkeling van gevestigd talent, maar juist ook van beginnende makers; en het versterken van inclusie en diversiteit in de eigen organisaties en adviseursnetwerken.

De behaalde resultaten op deze doelen worden door de afzonderlijke fondsen benoemd in de jaarverslagen.

In de periode 2021-2024 werken de fondsen samen met de uitvoerders van de Code D&I in de zogeheten &Awards. Tijdens het *Event Code D&I* op 3-5 november 2022 ontvingen zowel een project als een persoon

die zich bijzonder hebben ingezet voor een meer inclusieve cultuursector een prijs. De projectprijs (€ 20.000) ging naar *Kleur*, een aanjager van inclusiviteit en diversiteit in de film- en televisiewereld, zowel voor als achter de camera. De &Award Persoonsprijs (€ 5.000) werd verleend aan artistiek directeur, theatermaker en choreograaf Alida Dors.

Collegiale samenwerking en overleg

Net als eerdere jaren, vond intensief en effectief structureel overleg plaats van de directeuren over strategie en (beleids)ontwikkeling. Ook werd op uitvoerend niveau samengewerkt. Zo werkten in 2022 drie van de zes fondsen met dezelfde HR-consulent op zzp-basis. Deze HR-consulent houdt zich onder meer bezig met de opstelling van een ontwikkel- en opleidingsplan voor de fondsmedewerkers.

In het kader van de Europese privacywetgeving *Algemene Verordening Gegevensbescherming* (AVG), die in mei 2018 in werking trad, maken de fondsen gezamenlijk gebruik van een onafhankelijke functionaris gegevensbescherming (FG) die toezicht houdt op en adviseert over de naleving van de verordening. Ook nemen medewerkers van de fondsen deel aan het Fondsenoverleg Diversiteit waarin ook de private fondsen en het ministerie van OCW vertegenwoordigd zijn. De beleidsadviseurs en juristen van de fondsen hebben geregeld overleg, alsmede de hoofden communicatie. Controllers bespreken zaken die de financiën aangaan en stemmen begrotingsbeheer en verantwoording af. IT-medewerkers vervangen elkaar bij afwezigheid en wisselen informatie uit. Er was regelmatig overleg tussen de communicatiemedewerkers, zowel op het vlak van kennisdeling, als in breder extern verband met onder meer de communicatieafdeling van OCW en CAOP. De vijf personeelsvertegenwoordigingen en de ene ondernemingsraad wisselen onderling kennis uit. De beleidsmedewerkers overlegden regelmatig over de visities van de rijkscultuurfondsen in 2023. Tot slot is er de werkgroep Onderzoek Fondsen die zich buigt over evaluaties en onderzoek, en daarover regelmatig overleg met het ministerie van OCW voert. De werkgroep boog zich in 2022 over de plannen voor een gezamenlijke evaluatie van de coronamaatregelen.

Herstelpakketten en impuls makers in verband met covid-19

De gevolgen van de pandemie voor de culturele en creatieve sector bepaalden voor een belangrijk deel de agenda in 2022. Tijdens de pandemie werd de uitvoering van de steunmaatregelen voor de culturele sector deels bij de rijkscultuurfondsen belegd. In 2022 werden de laatste middelen van deze zogeheten steunpakketten verdeeld. Daarnaast heeft staatssecretaris Uslu in haar hoofdlijnenbrief *Herstel, vernieuwing en groei* middelen vrij gemaakt voor startende makers. Deze groep heeft door de pandemie onvoldoende kans gekregen zich te ontwikkelen op een essentieel moment in hun carrière. De tijdelijke impulsmiddelen helpen hen om een werkpraktijk op te bouwen. De uitvoering van de middelen gaat grotendeels begin 2023 van start.

Samen met het ministerie van OCW hebben de fondsen afgestemd hoe de effecten van de steunmaatregelen in kaart worden gebracht. De fondsen voeren evaluaties van hun eigen regelingen uit, en daarnaast vindt een gezamenlijk onderzoek naar van de coronasteunmaatpakketten plaats, uitgevoerd door onderzoeksbureaus SEO, AEF en het Kohnstamm Instituut.

HR-voucherregeling

Net als in 2021 boden de fondsen aan meerjarig gesubsidieerde instellingen ruimte om de HR-expertise te vergroten en de Codes beter te doen landen. Het Letterenfonds is penvoerder voor de trajecten in het kader van de arbeidsmarktagenda (naast de HR-vouchers ook met de Stage Cultuur Inclusief – zie de lijst hieronder). Aanvragers konden via uitvoeringsorganisatie CAOP een voucher ontvangen om tot € 20.000 incl. btw advies in te winnen bij een erkend HR-adviseur. Op deze manier konden instellingen op een laagdrempelige manier aan de slag gaan met het personeelsbeleid. In 2022 ontving CAOP 131 aanvragen waar 141 instellingen mee gemoeid waren. Het merendeel van de ingediende projectplannen betrof verzoeken tot ondersteuning bij implementatie van de Fair Practice Code, met name op het gebied van eerlijke beloning van makers en zzp'ers. In andere gehonoreerde aanvragen stond de transitie van een project- en freelancegeoriënteerde organisatie naar een organisatie met vaste medewerkers centraal. Ook werden verschillende aanvragen gehonoreerd die tot doel hadden afspraken uit de Code Diversiteit & Inclusie in de organisatie in te bedden. Tot slot werden de vouchers ingezet voor het versterken van de HR-functie door opleidingsplannen te maken of de HR-cyclus goed te organiseren. Omdat het maximaal aan te vragen budget was opgehoogd van € 6.000 naar € 20.000 ontstond ruimte om meer aandacht te besteden aan het formuleren van uitgangspunten van goed werkgever- en opdrachtgeverschap. Daarmee heeft een verdieping plaatsgevonden van de implementatie van instrumenten naar meer fundamentele gesprekken over het waarom en het hoe van die instrumenten. Daarop volgend konden passende instrumenten worden geïmplementeerd. Ten opzichte van 2021 is er door organisaties meer ingezet op het versterken van de sociale veiligheid. De HR-vouchers worden ook in 2023 en 2024 voortgezet.

Innovatielabs

Namens de zes rijkscultuurfondsen voerde het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie samen met CLICKNL een tweede open call Innovatielabs uit; makers en instellingen uit alle artistieke en creatieve disciplines waren welkom een bijdrage aan te vragen voor plannen die een impuls geven aan veerkracht in de culturele en creatieve sector. Doel was aanvragers uit te nodigen toepasbare kennis en werkvormen te ontwikkelen die ten goede komen aan de wendbaarheid en weerbaarheid van de sector. Met de Innovatielabs werd uitvoering gegeven aan de aanbevelingen uit het advies van de Raad voor Cultuur *Onderweg naar overmorgen* (november 2020).

In 2021 was de respons op de eerste open call veel groter dan verwacht, maar liefst 189 aanvragers reageerden met uiteenlopende plannen. In 2022 hebben nog eens 131 initiatieven een aanvraag ingediend binnen de tweede open call.

Aanspreekpunt namens de zes rijkscultuurfondsen

Sinds 2017 bieden de zes fondsen gezamenlijk één aanspreekpunt aan voor cross-sectorale vragen. Zowel projecten die meerdere cultuurgebieden combineren als projecten die een duidelijk maatschappelijke component hebben, kunnen bij het aanspreekpunt terecht voor advies. In nauwe samenwerking met een vertegenwoordiging vanuit elk fonds onderzoekt het aanspreekpunt voor (potentiële) aanvragers binnen de bestaande regelingen van de fondsen of er mogelijkheden zijn. Gezien de drempelverlagende werking en de efficiëntie van dit gezamenlijke aanvraagloket voor cross-sectorale projecten spraken de fondsen de intentie uit tot een voortzetting voor de komende jaren. In 2022 is daarnaast een onderzoek ingezet naar een uitbreiding of herijking van het aanspreekpunt. Dit wordt in 2023 uitgevoerd.

Johannes Vermeer Prijs

De Johannes Vermeer Prijs, staatsprijs voor de kunsten, wil uitzonderlijk artistiek talent eren en verder stimuleren. De prijs bestaat uit een geldbedrag van € 100.000 bestemd voor de realisatie van een speciaal project. De jurybegeleiding en algehele coördinatie van de Johannes Vermeer Prijs is sinds 2021 in handen van de zes rijkscultuurfondsen, met het Mondriaan Fonds als penvoerder. Laureaat was in 2022 schrijver Arnon Grunberg. Hij ontving de prijs op 14 november uit handen van staatssecretaris Gunay Uslu. De juryleden Andrée van Es (voorzitter), Pierre Audi, Romana Vrede, Hicham Khalidi en Sjeng Scheijen kozen unaniem voor Grunberg. “Een auteur die op geheel eigen wijze urgenties en thema's in het maatschappelijk debat bevraagt en zich daarbij onbevooroordeeld geïnteresseerd toont in de intenties van een ander. Iemand die zich langs zogeheten hokjes of politieke trends beweegt en een inspirerende rol van betekenis speelt voor jonge kunstenaars. Als schrijver heeft hij een eigen, onnavolgbare stem: na drie zinnen weet je dat hij aan het woord is, en dat is een zeldzame kwaliteit.”

Mores.online

Bij het meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag Mores.online kunnen mensen uit de culturele en creatieve sector contact opnemen met een vertrouwenspersoon. Het meldpunt is oorspronkelijk ontstaan vanuit de podiumkunsten, waarna meer deelsectoren zich aansloten. In 2022 hebben de fondsen zich hard gemaakt voor continuering van Mores.online met financiële ondersteuning. Op verzoek van de fondsen werd in 2022 het bestuur van Mores.online uitgebreid met een zetel specifiek op cultuureducatie om ook dat deel van de sector bij te staan op dit dossier.

Samenwerkingspilot verbindingsloket Caribisch gebied

De minister van OCW heeft in het beleidskader voor 2021-2024 de rijkscultuurfondsen gevraagd de subsidieregelingen, voor zover dat past binnen de doelstelling van de regelingen, open te stellen voor aanvragers van de drie Caribische landen Curaçao, Aruba en Sint-Maarten en de drie bijzondere gemeenten Bonaire, Saba en Sint Eustatius en de toegankelijkheid voor hen te vergroten.

De zes rijkscultuurfondsen onderzoeken gezamenlijk hoe zij de communicatie met de eilanden kunnen versterken. De samenwerking met het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied (PBCCG) vormt daar een onderdeel van. Penvoerder is het Fonds voor Cultuurparticipatie. Doel van de pilot was de toegankelijkheid en bereikbaarheid voor aanvragers in het Caribisch deel van het Koninkrijk te vergroten. Het PBCCG was in 2022 het aanspreekpunt voor het Caribisch deel van het Koninkrijk en trad verbindend op tussen de rijkscultuurfondsen en (potentiële) aanvragers. Eind 2022 is de pilot geëvalueerd. In 2023 wordt besloten hoe de samenwerking kan worden voortgezet.

Steunfonds Oekraïense makers

In 2022 opende het Nederlands Letterenfonds namens de zes rijkscultuurfondsen een loket dat professionele kunstenaars die recent uit Oekraïne en Rusland naar Nederland zijn gevlucht tijdelijke ondersteuning biedt in de uitoefening van hun werkpraktijk. Het Steunfonds is zowel gericht op individuele makers als op gezelschappen. Aanvragen konden worden ingediend

door Nederlandse culturele organisaties namens en in samenwerking met een individuele kunstenaar of een gezelschap. Alle disciplines komen in aanmerking: film, podiumkunsten, beeldende kunst, creatieve industrie (waaronder architectuur en vormgeving), cultuureducatie, cultuurparticipatie, cultureel erfgoed, en letteren. In 2022 zijn 69 aanvragen ontvangen van 49 culturele organisaties in Nederland; daarvan zijn er 67 gehonoreerd. In totaal is € 941.157 toegekend. Hiermee worden 156 gevluchte kunstenaars ondersteund. Het Steunfonds krijgt in 2023 een vervolg.

Werk aan Uitvoering

De rijkscultuurfondsen omarmen de beleidsdoelstellingen van het programma Werk aan Uitvoering (WaU), gericht op de verbetering van dienstverlening. Ieder fonds diende in 2022 voor de uitvoering van de ambities eigen plannen in. Binnen een aantal trajecten, zoals op het gebied van scholing van medewerkers of kennisvergroting van interdisciplinariteit wordt samengewerkt.

Samenwerkende fondsen	samenwerking / regeling	beschrijving
Alle zes cultuurfondsen	Aanspreekpunt interdisciplinaire aanvragen	Gezamenlijk aanspreekpunt voor (potentiële) aanvragers van projecten die meerdere cultuurgebieden combineren en projecten die een duidelijke maatschappelijke component hebben.
Alle zes cultuurfondsen	Johannes Vermeer Prijs	De staatsprijs is bestemd voor een opmerkelijk getalenteerde, actief werkende kunstenaar die in Nederland geboren en/of werkzaam is, en heeft als doel een verdiepende impuls te geven aan de artistieke praktijk van de laureaat. Het Mondriaan Fonds is penvoerder.
Alle zes cultuurfondsen en het Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied	Verbindingsloket voor vergroting bereik Caribisch deel Koninkrijk	Samen met het PBCCG stelden de fondsen een extra aanspreekpunt open voor het Nederlands Caribisch gebied. Penvoerder namens de fondsen is het Fonds voor Cultuurparticipatie.
Fonds Podiumkunsten en Nederlands Letterenfonds	Kwartiermaker Zeeland	Pilot per 2021 gericht op het versterken van de culturele infrastructuur in Zeeland. De kwartiermaker richt zich op het creëren van samenwerkingen waarin cultureel veld, gemeenten en provincie zich gezamenlijk mede-eigenaar voelen van de culturele infrastructuur, inclusief nieuwe initiatieven.
Fonds Podiumkunsten en Nederlands Letterenfonds	Werkbijdrage theatertekst	Gezamenlijke werkbijdrage voor theatertekst met het doel de kwaliteit, diversiteit en ontwikkeling van het Nederlands theaterrepertoire te stimuleren.
Fonds Podiumkunsten en Nederlands Letterenfonds (i.s.m. Literatuur Vlaanderen, Lira en Sabam)	Toneelschrijfprijs	Heeft als doel de Nederlandstalige toneelschrijfkunst en de opvoering van Nederlandstalig toneelwerk onder de aandacht te brengen en te stimuleren. De prijs wordt uitgereikt aan de auteur van het beste oorspronkelijk Nederlandstalig toneelwerk.
Fonds Podiumkunsten t.b.v. alle sectoren	Slecht Weer Fonds	Revolverend fonds waaruit festivalorganisaties die een tekort hebben opgelopen als gevolg van onvoorziene omstandigheden een bijdrage kunnen krijgen. Het staat open voor festivals uit alle sectoren.
Fonds Podiumkunsten t.b.v. alle sectoren	Handelingskader inreisverklaring cultuur	Bedoeld om inreizende professionals uit de culturele en creatieve sector, die door de corona uitbraak problemen ondervinden aan de grens, te ondersteunen. Het loket werd per 17 september 2022 gesloten.
Nederlands Filmfonds en Fonds Podiumkunsten	Tekstmarkt	Kruisbestuivingsprogramma tussen schrijvers van Podiumkunsten en filmscenario's met Zuid-Afrika.

Nederlands Filmfonds en Mondriaan Fonds	De Verbeelding	Films (speelfilmlengte) op het snijvlak van beeldende kunst en cinematografie, gemaakt in een samenwerking tussen kunstenaars en producenten.
Nederlands Filmfonds en Nederlands Letterenfonds	Books on Screen	Organisatie internationale netwerkbijeenkomsten voor filmproducenten en rechtenmanagers van literaire uitgeverijen.
Nederlands Filmfonds en Stimuleringsfonds Creatieve Industrie	Immerse\Interact / Immerse\Interact XL	Met samenwerkingsproject Immerse\Interact stimuleren het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Nederlands Filmfonds projecten binnen het interdisciplinaire medialandschap, waarbij projecten op het vlak van digital storytelling en de inzet van interactieve of immersieve media centraal staan. Voor de aanvraagronde van 30 augustus 2022 gold de mogelijkheid voor een (aanvullende) realiseringsbijdrage: Immerse\Interact XL.
Nederlands Letterenfonds en Fonds Podiumkunsten	#NieuweStukken	Subsidieregeling sinds november 2018 voor tien talentvolle beginnende schrijvers (ook dichters en woordkunstenaars) waarvan de verhalen nog te weinig te horen zijn op de Nederlandse podia. Er wordt samengewerkt met vijf partners die ervaring hebben met het produceren van teksten voor het podium, en een netwerk hebben dat aanvullend is op het netwerk van de fondsen. Jaarlijks is er ruimte voor tien beginnende schrijvers. In 2022 is het programma geëvalueerd en is de editie van 2023 voorbereid.
Nederlands Letterenfonds t.b.v. alle sectoren	HR-voucherregeling voor de cultu- rele en creatieve sector	Subsidieregeling per februari 2021 gericht op het bevorderen van de kwaliteit van het HRM bij meerjarig gesubsidieerde instellingen bij de fondsen. Een HR-voucher kan worden aangevraagd voor o.m. het ontwikkelen van opleidingsbeleid voor medewerkers, advies over de optimale inzet van vrijwilligers, algemene scan van het personeelsbeleid en mogelijke verbeteringen, begeleiding bij de verdere verankering van het diversiteitsbeleid in de organisatie, etc.
Nederlands Letterenfonds t.b.v. alle sectoren	Stage Cultuur Inclusief	Culturele organisaties kunnen gebruikmaken van platform Stage Cultuur Inclusief voor het plaatsen van vacatures voor stage- en startersplekken. Het platform is bedoeld om de instroom van divers talent te bevorderen. Stage Cultuur Inclusief is een initiatief van de zes rijkscultuurfondsen, en is verlengd tot 1 november 2023.
Nederlands Letterenfonds t.b.v. alle sectoren	Steenfonds Oekraïense makers	Kunstenaars die voor de Russische agressie in Oekraïne gevlucht zijn en in Nederland verblijven, kunnen een bijdrage ontvangen voor de uitoefening van hun werkpraktijk.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Fonds Podiumkunsten	Upstream	Met Upstream ondersteunen zowel het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie als het Fonds Podiumkunsten (de laatste in samenwerking met Sena) vernieuwende artistieke formats en samenwerkingen binnen de Nederlandse pop-/urban muziek. De fondsen en Sena willen met behulp van Upstream de muziekindustrie in Nederland verbreden en versterken, internationaal sterker voor de laten dag komen en crossovers naar andere disciplines stimuleren.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Nederlands Letterenfonds	Literatuur op het Scherm	Dichters/schrijvers maken met vormgevers nieuw werk in het digitale domein. Er is eens in de twee jaar een open oproep. In 2022 hebben de deelnemers het resultaat van hun samenwerking gepresenteerd.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds	Voorlichting talent binnen en buiten het kunstvakonderwijs (Get a Grant)	De fondsen geven gezamenlijk voorlichting over o.a. talentontwikkeling en regelingen bij de fondsen. Dit gebeurt binnen en buiten het kunstvakonderwijs.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds	Residency Arita/Japan	Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en het Mondriaan Fonds bieden sinds 2016 gezamenlijk twee residency perioden aan in de Japanse keramiekregio Saga. De werkperiode in Japan biedt aan veelbelovende kunstenaars en ontwerpers de ruimte om onderzoek te doen op artistiek en technisch gebied en hun eigen werk te ontwikkelen. Een belangrijk uitgangspunt van deze residency is om speciale technieken te leren binnen de oudste keramische industrie van Japan en deze in het eigen werk toe te passen.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie t.b.v. alle sectoren	Innovatielabs	Namens de zes rijkscultuurfondsen voerde het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie samen met CLICKNL een open call Innovatielabs uit; makers en instellingen uit alle artistieke en creatieve disciplines waren welkom een bijdrage aan te vragen voor plannen die een impuls geven aan veerkracht in de culturele en creatieve sector.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Fonds Podiumkunsten, Filmfonds, Nederlands Letterenfonds en Mondriaan Fonds	Residency Van Doesburghuis	Fondsen bieden sinds 2017 via open oproepen gezamenlijk een residency aan in het Van Doesburghuis in Meudon-Val-Fleury/Parijs waar professionele makers hun artistieke praktijk verder kunnen ontwikkelen. Gezien de doelgroep van professionele makers, neemt het FCP geen deel aan deze samenwerking.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Mondriaan Fonds en Fonds voor Cultuurparticipatie	Digitaal erfgoed	Samenwerking met betrekking tot regelingen rondom digitaal erfgoed.
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Mondriaan Fonds, Fonds voor Cultuurparticipatie	Stimuleren Eigentijds gebruik ambachten	Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Mondriaan Fonds hebben in 2020 een open oproep ontwikkeld voor ontwerpers en beeldend kunstenaars om een samenwerking aan te gaan met één of meerdere ambachtslieden en zo eigentijds gebruik van ambachten te stimuleren. Het Fonds voor Cultuurparticipatie zet in op eigentijdse beoefening en het borgen van onder andere ambachtelijke kennis en vaardigheden via de regeling Immaterieel erfgoed. De samenwerking krijgt in 2023 een vervolg.

Bijlage 1

Verslag Raad van toezicht

In dit verslag legt de Raad van toezicht van het Letterenfonds verantwoording af over de wijze waarop hij in 2022 invulling heeft gegeven aan zijn taak. Aandacht wordt besteed aan de interne organisatie, de uitgangspunten voor het toezicht en de wijze waarop de Raad van toezicht zijn taken heeft uitgevoerd.

De Raad van toezicht (RvT) van het Letterenfonds telt zeven personen. De leden hadden in 2022 de volgende relevante (neven)functies.

Roos Vermeij (benoemd tot 1 september 2026)
Voorzitter Rijkcommissie toekomst arbeidsongeschiktheids-stelsel (per 25 november), wethouder economie en wijken Rotterdam (tot 16 juni). Lid Raad van Commissarissen Rijnmond Dokters (per 1 juli), lid partijbestuur PvdA (per 12 juni), bestuurslid Stichting Machiavelli, voorzitter Raad van toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Michèle Lopes Cardozo (tot 1 april 2022)
Financieel manager en consultant. Lid Raad van toezicht van Stichting Primo NH in liquidatie, bestuurslid van de Mgr. A. van Loon Stichting, lid Raad van toezicht OPSPOOR, lid Raad van toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Ruben Maes (benoemd tot 1 juli 2023)
Eigenaar/directeur Bureau &MAES. Voorzitter van de selectiecommissie van de VPRO, lid Raad van toezicht Leidse Podia, lid Raad van toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Claudia Zuidema (benoemd tot 1 juli 2024)
Directeur-uitgever deLex BV en directeur deLex Media en Management BV, Amsterdam. Oprichter van de Mr. S.K. Martens Academie. Interimmanagement en consultancy in uitgeverijbranche. Lid bestuur (secretaris) Stichting Female Intellectual Property Experts, lid Raad van toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Malika El Ayadi (benoemd tot 1 februari 2024, herbenoembaar)
Hogeschooldocent bij de School voor Journalistiek Utrecht, verbonden aan de Hogeschool Utrecht. Adviseur Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten,

lid Ledenraad Rabobank, lid Raad van toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Hans Bennis (benoemd tot 1 juni 2024, herbenoembaar)
Emeritus hoogleraar Nederlandse Taalkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Voorzitter van het bestuur van de Stichting TalenTalenT, het bestuur van de Stichting Taal naar Keuze en het bestuur van vereniging AmstellandKunst, voorzitter van de Raad van Advies van het Instituut voor de Nederlandse Taal, lid Raad van toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Aafje de Roest (benoemd tot 1 maart 2025, herbenoembaar)
Promovenda Moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Leiden. Lid Raad van toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

Tati Vereecken-Suwarganda (benoemd tot 1 december 2026, herbenoembaar)
Managing Director voor HALAL Amsterdam en Berlijn. Voorzitter van Stichting Stokroos, voorzitter (q.q.) van de beleggingsadviescommissie Stokroos / Rozestok bij Van Lanschot Kempen, lid van de Raad van Toezicht van Stichting Unfair, bestuurslid/penningmeester Stichting TalenTalenT, bestuurslid Stichting Open The Doors. lid van de oudervertegenwoordiging in de Medezeggenschapsraad (MR) van het VSO Alphons Laudy, bestuurslid Cobra museum voor Moderne Kunst (tot september 2022), lid van de oudervertegenwoordiging in de Medezeggenschapsraad van het Barlaeus Gymnasium (tot september 2022), lid Raad van toezicht van Stichting Bert Schierbeekfonds en Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur.

De leden van de RvT worden benoemd door de staatssecretaris van OCW.

Collectieve verantwoordelijkheid

De RvT werkt volgens het principe van collectieve verantwoordelijkheid. Dit principe komt ook terug in de samenstelling van de RvT, waarvoor het uitgangspunt is dat elk van de leden in principe in staat moet zijn het functioneren van het Letterenfonds op hoofdlijnen te beoordelen.

Profiel en mutaties

Er is een profiel voor de RvT als geheel. Wanneer er een vacature ontstaat wordt daarnaast een specifiek profiel opgesteld. Daarbij wordt gekeken naar zowel de competenties die aanwezig zijn in de raad als naar de diversiteit in achtergronden van de verschillende leden. De man-vrouwverhouding en de culturele diversiteit zijn daarbij belangrijke elementen. In 2022 is één lid afgetreden en is een

nieuw lid toegetreden: Tati Vereecken-Suwarganda. De man-vrouwverdeling bestaat daarmee uit vijf vrouwen (waaronder de voorzitter) en twee mannen. De achtergrond van de leden is divers en kan worden getypeerd als een evenwichtige mengeling van openbaar bestuur, letteren, non-profitsector en bedrijfsleven.

Governance

Het Letterenfonds hanteert de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit & Inclusie. De RvT en het bestuur streven naar excellente uitvoering van deze codes, om daarmee ook een voorbeeld te kunnen zijn voor andere organisaties. Leidend voor zowel RvT als het bestuur is de gedachte dat goed governance in de kern gaat over doen. Basis zijn de normen uit de codes en de interne reglementen voor het bestuur en de RvT; maar wezenlijker is dat alle betrokkenen gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor die normen. Als het gaat om de rolverdeling tussen partijen geldt dat de afspraak is dat beide partijen vanuit hun eigen rol dit onderscheid bewaken. De voorzitter van de RvT heeft hier expliciet een rol waar het gaat om het bewaken van de rolverdeling tussen besturen en toezicht houden. De RvT baseert zich in het toezicht zowel op de door het bestuur verstrekte stukken als op eigen waarneming. Dit doet hij bijvoorbeeld door het bijwonen van bijeenkomsten die het Letterenfonds organiseert, kennis uit het eigen netwerk, presentaties over actuele onderwerpen voorafgaand aan de reguliere vergaderingen et cetera.

De RvT benoemt de externe accountant en voert jaarlijks ook buiten aanwezigheid van de directeur-bestuurder een gesprek met de accountant over diens bevindingen bij de controle van de jaarrekening. Daarnaast spreekt de RvT op basis van vertrouwelijkheid ook ieder jaar met de personeelsvertegenwoordiging en het managementteam. Op deze wijze wordt een brede blik op het functioneren van de organisatie verzekerd.

Het toezien op de integriteit van organisatie en processen is een belangrijk onderdeel van de taak van de RvT. Enerzijds krijgt dit vorm in de omgang met meldingen van mogelijke integriteitsschendingen. Het Letterenfonds kent hiervoor onder meer een Klokkenluidersregeling en een vertrouwenspersoon. Het huishoudelijk reglement van het Letterenfonds bevat bepalingen om belangenverstrengeling bij leden van de RvT te voorkomen. Kern is dat zij geen belang mogen hebben bij de beslissingen van het Letterenfonds. De nevenfuncties van de leden van de RvT zijn ook te raadplegen op de website van het Letterenfonds.

Werkzaamheden 2022

De RvT is in 2022 vijf keer regulier bijeengekomen. Naast de meer financieel-technische zaken die in het kader van de planning- en control cyclus

jaarlijks terugkomen, stond het jaar onder meer in het teken van de extra taken als gevolg van de coronamaatregelen en de oorlog in Oekraïne en de consequenties hiervan voor het fonds en het functioneren van het fonds. Verder is er extra aandacht geweest voor het intern functioneren van het fonds in reflectie op het organisatietraject dat in 2022 is geïmplementeerd. Leden van de RvT hadden zitting in twee sollicitatiecommissies van het Letterenfonds. Delegaties van de RvT kwamen buiten de reguliere vergaderingen om enkele malen bijeen, onder meer ter voorbereiding op het einde van de termijn van de directeur-bestuurder. De voorzitter voerde samen met de directeur-bestuurder het jaarlijkse driehoeksoverleg met de DG Media & Creatieve Industrie van OCW en nam deel aan het overleg van de voorzitters van raden van toezicht van de rijkscultuurfondsen.

Blijvend is de aandacht voor de vraag wat de impact is van het fonds en hoe die meer geëxpliciteerd kan worden. Op deze manier geeft de RvT invulling aan zijn adviserende rol.

Vanwege de beëindiging van de zittingstermijn van Michèle Lopes Cardozo is de RvT in 2022 op zoek gegaan naar een opvolger met kennis van administratieve en financiële processen en bekendheid met de controlepraktijk van accountantskantoren. Na een openbare sollicitatieprocedure is Tati Vereecken-Suwarganda voorgedragen als nieuw lid van de RvT. Zij is per 1 december door staatssecretaris van OCW Gunay Uslu benoemd.

Tati Vereecken-Suwarganda.

Zelfevaluatie

De jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad van toezicht heeft op 13 december 2022 plaatsgevonden in aanwezigheid van alle leden. Op basis van de principes van de Governance Code Cultuur werd gereflecteerd op het functioneren van de RvT, de samenwerking met de directeur-bestuurder, de positie van de RvT ten opzichte van de organisatie en de houding van de RvT ten opzichte van ontwikkelingen in de samenleving. Vervolgens zijn de reflecties besproken, waarbij het uitgangspunt is geweest: wat moet meer, beter of anders. Dit heeft geleid tot concrete afspraken over de jaarplanning, de inrichting van de vergaderagenda en de verhoging van de interactie met de organisatie.

De RvT is tevreden over de onderlinge verhoudingen binnen de RvT, de verdeling van competenties, de samenstelling en de open communicatie. Er is

een transparante en open relatie tussen RvT en de directeur-bestuurder. De informatieverstrekking vanuit het fonds is helder en compleet.

De Raad van toezicht heeft in 2022 ook apart gesproken met de personeelsvertegenwoordiging. Het belangrijkste gespreksonderwerp was het interne organisatie-traject. Met ingang van september 2022 neemt de directeur interne zaken deel aan de vergaderingen van de RvT. Voorts is gesproken over het functioneren van en de samenwerking met de directeur-bestuurder. De remuneratiecommissie heeft de bevindingen als basis genomen voor het jaarlijkse functioneringsgesprek dat zij namens de RvT met de directeur-bestuurder heeft gevoerd.

WNT-verantwoording

De honorering van de leden van de Raad van toezicht blijft ruim onder de WNT-norm.

Naam RvT-lid	R. Vermeij	C. Zuidema	M. Lopes Cardozo	R. Maes	M. El Ayadi	H. Bennis	A. de Roest	T. Vereecken-Suwarganda
Periode	1/1/ - 31/12	1/1/ - 31/12	1/1/ - 1/4	1/1/ - 31/12	1/1/-31/12	1/1/ - 31/12	1/3-31/12	1/12 -31/12
WNT-maximum	€ 27.000	€ 18.000	€ 4.500	€ 18.000	€ 18.000	€ 18.000	€ 18.000	€ 1.500
Beloning	€ 2.340	€ 900	€ 600	€ 1.800	€ 1.800	€ 3.600	€ 1.200	€ 300

Bijlage 2

Raad van advies en externe lezers

De Raad van advies kan uit maximaal vijftig mensen bestaan. Bij elkaar vormen zij de pool van deskundigen die adviseren over subsidieaanvragen; uit de Raad van advies worden per regeling adviescommissies gevormd.

De leden van de Raad van advies worden in principe benoemd voor twee jaar, met de mogelijkheid van herbenoeming voor twee jaar (zie paragraaf 7.1 van dit jaarverslag).

In 2022 zijn in de Raad van advies acht nieuwe leden aangesteld: Sophia Blijden, Wil Boesten, Harm Damsma, Katelijne De Vuyst, Judith Eiselin, Mojdeh Feili, Henk Pröpper en Jabik Veenbaas. Met de jaarwisseling liep de termijn af van Linda Ackermans, Ted van Lieshout, Canan Marsaligil, Rachid Novaire, Staša Pavlović, Kila van der Starre, Tirsia With en Kenneth van Zijl. Per 2023 zijn acht nieuwe leden aangesteld: Jesse van Amelsvoort, Dirk Bertels, Yolanda Bloemen, Hilde Keteleer, Nienke van Levenink, Anouk Prins, Tonya Sudiono en Dominique van Varsseveld.

In deze bijlage worden achtereenvolgens de (neven) functies van de leden van de Raad van advies genoemd (deze zijn ook te vinden op de website) en daarna per regeling de samenstelling van de betreffende adviescommissie.

Bij sommige regelingen wordt daarnaast ook gebruik gemaakt van externe lezers; de namen van deze externe adviseurs worden vervolgens (per regeling) genoemd. Tot slot zijn de leden van de zogenoemde klankbordgroepen vermeld: zij adviseren het Lettenfonds bij de samenstelling van de brochures voor internationale uitgeverijen.

Samenstelling, (neven)functies en rooster van aftreden Raad van advies per 31 december 2022
– Hein Aalders (1957), *benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar*.

Is neerlandicus, publicist en hoofdredacteur van het literair-historische tijdschrift *De Parelduiker*. Van 2007 tot 2012 was hij redacteur literatuur bij Uitgeverij Bas Lubberhuizen. In 2005 promoveerde hij op de poëzieopvattingen van J. Slauerhoff (*Van ellende edel. De criticus Slauerhoff over het dichterschap*). Sedertdien publiceert hij tal van letterkundige artikelen en boeken, en bezorgde hij een bloemlezing, een brievenboek en, samen met Menno Voskuil, de nieuwe editie van de *Verzamelde gedichten* en het *Verzameld proza* van Slauerhoff. Met Hans Keller maakte hij drie documentaires, resp. over de Italiaanse schrijvers Cesare Pavese, Giorgio Bassani en Curzio Malaparte.

– Linda Ackermans (1988), *benoemd tot 1 januari 2023, niet herbenoembaar*.

Promoveert via een Promotiebeurs voor Leraren van NWO aan de Radboud Universiteit Nijmegen op een institutioneel onderzoek naar young-adultliteratuur. Haar onderzoek focust op de status van young-adultliteratuur in het Nederlandse literaire veld en de mogelijkheden tot inzet van deze vorm van literatuur in het voortgezet onderwijs. Naast haar promotiewerkzaamheden is Ackermans werkzaam als docent Nederlands en als extern redacteur voor NBD|Biblion. Recensies en bijdragen over (jeugd)literatuur van haar hand verschijnen in diverse media. Eerder werkte zij als projectmedewerker bij Stichting CPNB.

– Siebe Bluijs, *benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar*.

Is literatuurwetenschapper met een expertise in media en literaire vernieuwing. Hij is als postdoctoraal onderzoeker verbonden aan de Universiteit van Tilburg, waar hij onderzoek doet naar digitale literatuur uit Nederland en Vlaanderen. Zijn proefschrift, voltooid aan de Universiteit Gent, schijnt licht op het naoorlogse literaire hoorspel in de Lage Landen. Hij voltooide Film- en Literatuurwetenschap en Literary Studies aan de Universiteit Leiden en behaalde een diploma Grafisch Ontwerp aan de KABK in Den Haag. Met Lars Bernaerts stelde hij *Luisterrijk der letteren: Hoorspel en literatuur in Nederland en Vlaanderen* (Academia Press, 2019) samen. Met Inge Arteel, Lars Bernaerts en Pim Verhulst maakte hij de bundel *Tuning in to the Neo-Avant-Garde: Experimental Radio Plays in the Postwar Period* (Manchester University Press, 2021).

– Sophia Blijden, *benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar*.

Is schrijver, dichter, redacteur en programmamaker. Ze is werkzaam als redacteur bij *Brommer op zee*: het boekenprogramma van de VPRO. In 2017 richtte ze het feminist platform *Stories of Womanhood* op, waarmee ze persoonlijke verhalen rondom 'vrouw

zijn' een creatief podium biedt. Na de masteropleiding Moderne Nederlandse Letterkunde te hebben afgerond in 2018 is ze werkzaam geweest als programmamaker voor diverse literaire festivals. Met haar eigen poëzie en proza staat ze op podia door het hele land en publiceerde ze onder andere in *Deus Ex Machina* en *nY-magazine*.

– Wil Boesten, *benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar.*

Werkte als romanschrijver en vertaler Duits. Recent vertaalde hij werk van Albert Vigoleis Thelen en Rüdiger Safranski. Hij is de auteur van drie romans (Atlas Contact), publiceerde in diverse literaire en culturele tijdschriften en schreef de verhalenbundel *The Giant Everywhere*, die de basis vormt voor het gelijknamige jazz&litteratuur podiumprogramma. Hij geeft les aan de Vertalersvakschool en verzorgde mentoraten voor het Expertisecentrum Literair Vertalen. Ook zat hij in het bestuur en de redactie van diverse culturele stichtingen. De Duitse taal kreeg hij als bonustaal ingegoten tijdens zijn opvoeding, opgeleid werd hij als leraar Nederlands.

– Erica van Boven, *benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar.*

Werkte tot 2018 als hoogleraar Letterkunde aan de Open Universiteit en tot 2017 als hoofddocent moderne Nederlandse letterkunde aan de RUG. Zij publiceerde boeken en artikelen over tal van onderwerpen uit de Nederlandse literatuur van de twintigste eeuw, met het accent op publieksliteratuur, literaire kritiek en gender. Tot 2017 leidde zij het NWO-project Dutch Middlebrow Literature 1930-1940. Zij bekleedde vele bestuurs- en adviesfuncties: bij de Jan Campert-Stichting, het Literatuurmuseum, de Stichting Jaarlijkse Literatuurprijs voor fictie en non-fictie en het Prins Bernhard Cultuurfonds, en was lid van literaire jury's: Constantijn Huygensprijs, F. Bordewijkprijs, Jan Greshoffprijs, Librisprijs, P.C. Hooftprijs.

– Ricardo Burgzorg (1959), *benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar.*

Co-produceert een documentaire over een Haags cultureel 'icoon' en initieert (educatie)projecten rondom het slavernijverleden. Hij is lid van de Raad van Toezicht van Stichting MusicalMakers. Ricardo Burgzorg heeft op het gebied van (inter)nationaal cultuurbeleid ruim kennis en ervaring opgebouwd door zijn functies bij de Raad voor Cultuur, het Fonds Podiumkunsten, het Nederlands Filmfonds, de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur en diverse andere overheidsfondsen. Met zijn bedrijf über blick ontwikkelde hij o.a. My first Art Collection en het Indian Film Festival The Hague. Ook is hij als gastcurator verbonden aan de stichting Oude Groninger Kerk in verband met de manifestatie Bitterzoet Erfgoed.

– Harm Damsma, *benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar.*

Is literair vertaler en werkt als zodanig al meer dan vijftientig jaar nauw samen met Niek Miedema. Samen vertaalden zij, naast werk van eigentijdse schrijvers zoals David Mitchell, Hilary Mantel en Colson Whitehead, verschillende klassiekers, waaronder *Ivanhoe* van Walter Scott, *A Clockwork Orange* van Anthony Burgess en *Lord of the Flies* van William Golding. Hun oeuvre werd bekroond met de Nederlands Letterenfonds Vertaalprijs 2016. Als solist vertaalde Damsma werk van onder meer James Purdy, Peter Matthiesen en James Baldwin. Van 1990 tot 2000 was Damsma docent Vertalen Engels-Nederlands aan het Instituut voor Vertaalwetenschap van de UVA. Van huis uit is hij Neerlandicus.

– Katelijne De Vuyst (1958), *benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar.*

Vertaalt sinds 1996 proza en poëzie uit het Frans (en Engels en Nieuwgrieks). Ze vertaalde onder meer werk van Louis Aragon, Blaise Cendrars, Mina Loy, Anne Sexton, Stevie Smith, Paul Valéry, Jules Barbey d'Aurevilly, Emmanuel Bove, Caroline Lamarche, Olivier Rolin en Oliver Rohe. Daarnaast is ze redacteur van de *Poëziekrant* en leidt regelmatig vertaalworkshops voor het ELV en de Vertalersvakschool Antwerpen. Tot eind 2022 was ze voorzitter van de adviescommissie poëzie bij Literatuur Vlaanderen.

– Judith Eiselin (1970), *benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar.*

Neerlandicus. Werkt als criticus en publicist. Ze schrijft sinds 1993 voor *NRC Handelsblad* (en andere periodieken) over literatuur en kunst. Na tien jaar als kinderboekenrecensent beoordeelt zij nu vooral Nederlandstalige fictie. Daarnaast heeft ze een vijftiental kinder- en jeugdboeken gepubliceerd en een roman. Ze zat in de loop der jaren in diverse jury's zoals van de Libris Literatuur Prijs, de Gouden Uil voor Jeugdliteratuur, de Bob den Uylprijs en de Theo Thijssenprijs.

– Mojdeh Feili, *benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar.*

Is schrijver, redacteur, boekrecensent en programmamaker. Na de masteropleiding English Literature in a Visual Culture te hebben afgerond in 2018 is ze werkzaam geweest als marketing- en publiciteitsmedewerker bij een uitgeverij en als verkoper in een boekwinkel. Inmiddels schrijft ze voornamelijk zelf, onder meer voor *Het Parool*, *Oneworld*, *Storytel*, *Dipsaus* en *Lilith Magazine*. In 2021 werd haar verhaal 'Zeemeermers' gepubliceerd in de bundel *Damn Horny* en in 2020 verscheen haar verhaal 'Eindelijk als Alice' in de bundel *De goede immigrant*. Daarnaast werkt ze mee aan diverse literaire festivals en culturele programma's.

– Siuli Ko, *benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar.*

Is creative producer en programmeur in de digitale cultuur, nieuwe media, en kunst & technologie. Met haar bedrijf K.O. Productions ondersteunt zij diverse multidisciplinaire kunstprojecten en makers bij de conceptontwikkeling, fondsenwerving en het projectmanagement. Sinds 2021 is zij programmeur Nieuwe Media voor Cinekid, het film- en mediafestival voor de jeugd. Daarnaast is Siuli Ko lid van de domeincommissie Interactive & Games voor de Nederlandse Audiovisuele Producenten Alliantie (NAPA). Ze begon haar werk in de nieuwe mediasector bij V2 Instituut voor de Instabiele Media in Rotterdam in 2003.

– Kim Liebrand (1981), *benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar.*

Is literair vertaler Zweeds en IJslands. Ze vertaalde werk van o.a. Amanda Svensson, Tove Jansson en Jonas Gardell. Eerder werkte ze onder meer als klantadviseur bij Openbare Bibliotheek Gelderland-Zuid, als fondsredacteur bij Uitgeverij De Geus en als redacteur voor literair productiehuis Wintertuin. Ze studeerde Scandinavische talen en culturen in Groningen, Stockholm en Reykjavik en deed de master Redacteur/editor in Amsterdam.

– Ted van Lieshout (1955), *benoemd tot 1 januari 2023, niet herbenoembaar.*

Is een veelbekroonde dichter, schrijver en beeldend kunstenaar. Hij is de auteur van de succesvolle prentenboekenserie *Boer Boris*, maar ook van de controverse roman *Mijn meneer*. Ted van Lieshout was voorzitter van de jury die tweejaarlijks de Fiep Westendorp Stimuleringsprijzen toekent aan beginnende illustratoren.

– Willemijn Lindhout (1976) *benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar.*

Werkt als zelfstandig redacteur voor diverse auteurs en uitgeverijen. De afgelopen negen jaar was ze in dienst van uitgeverij Podium, waar ze de vaste redacteur was van een groot aantal Nederlandse schrijvers in uiteenlopende genres. Ook maakte ze deel uit van de Redactieraad van *Hollands Maandblad* en zat ze in de jury van WriteNow! Hiernaast is ze een van de oprichters van de stichting Lamoer, een talkshow over boeken. Eerder werkte ze als bureauredacteur voor uitgeverij Atlas. Ze studeerde aan de UvA (master Redacteur/editor, cum laude) en aan de RUG (Nederlandse taal- en letterkunde en Communicatiekunde).

– Canan Marsaligil (1979), *benoemd tot 1 januari 2023, niet herbenoembaar.*

Is schrijfster, literair vertaalster, uitgeefster, podcastmaker en curatrice. Ze werkt in het Engels, Frans, Turks, Nederlands en soms ook in het Spaans, in Nederland en in het buitenland. Ze is vooral geïnteresseerd in het uitdagen van officiële discoursen en

in de strijd om vrije meningsuiting wereldwijd, via een waaier aan creatieve projecten en activiteiten, van literatuur tot films en strips. Marsaligil werkt als artistiek coördinator voor Stichting Perdu in Amsterdam.

– Marita Mathijssen (1944), *benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar.*

Is emeritus hoogleraar Nederlandse Letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Zij is gespecialiseerd in de negentiende eeuw en schreef daarover vele studies. Verder is zij bekend als Mulisch-kenner en bezorger van de poëzie van Hans Faverey. Ze publiceert geregeld in *NRC Handelsblad* en de *Volkskrant*. Haar werken, zoals de biografie *Jacob van Lennep. Een bezielde schavuit* (2018) en *L: de lezer van de 19de eeuw* (2021), zijn zeer gunstig ontvangen. Zij was betrokken bij de oprichting en het bestuur van diverse literaire of culturele podia. Zij studeerde Nederlandse taal- en letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam en promoveerde aan de Universiteit van Utrecht. Zij is als bestuurslid verbonden aan de Stichting Ons Erfdeel en aan de Stichting Vrienden van het Harry Mulisch Huis (beide onbezoldigd).

– Vincent Merckx (1987), *benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar.*

Werkt als redacteur op de nieuwsdienst van de Vlaamse openbare omroep VRT. Hij combineert een passie voor digital storytelling met zijn liefde voor journalistiek én fictie. Sinds 2011 bouwde Merckx een bloeiende online community op rond het werk van de Belgische conflictjournalist Rudi Vranckx. Hij is eindredacteur van de podcast Vranckx & Byloo en won met zijn multimediale longreads de Belfius Persprijs en de titel van Meesterverteller van de Stichting Verhalende Journalistiek. Twee jaar lang doceerde hij het vak 'Scrollytelling' aan KASK en Arteveldehogeschool in Gent. Hij schreef kortverhalen voor de magazines *Tirade* en *SLANG* en debuteerde in 2017 met de roman *De man die niet schoot* (Uitgeverij Lannoo).

– Arjen van Meijgaard (1973), *benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar.*

Is docent Nederlands aan de Vrije School Den Haag en de School voor Jong Talent van het Koninklijk Conservatorium. Hij schrijft recensies voor *Tzum*, boekhandel Athenaeum en NBD/Biblion. Daarvoor werkte hij als onderwijscoördinator, docent NT2 en boekverkoper. Van Meijgaard studeerde Nederlandse taal- en letterkunde in Utrecht en liep stage aan de Universiteit van Coimbra. In 2013 haalde hij zijn Educatieve master in Leiden. Na zijn debuut *We hebben alles bij ons*, publiceerde hij november 2022 zijn tweede roman *De laatste klanken van Icarus*. Hij publiceerde korte verhalen in o.a. *Extaze*, *Deus Ex Machina* en *De Tweede Ronde*.

– Rachid Novaire (1979), *benoemd tot 1 januari 2023, niet herbenoembaar.*

Is auteur van proza en theater. Hij schreef een verhalenbundel *Reigers in Cairo* (1999) en zes romans waaronder *Maisroest* (2003), *Het lied van de rog* (2007), *Afkomst* (2008), *Zeg maar dat we niet thuis zijn* (2015) en *De vooravond* (2021). Novaire werd tweemaal genomineerd voor de Libris Literatuur Prijs.

– Marrigje Pajmans (1981), *benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar.*

Is literatuurwetenschapper, gespecialiseerd in de vroegmoderne periode, die ze bestudeert vanuit hedendaagse dekoloniserende en ecokritische perspectieven. Ze werkt als universitair docent Nederlandse letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam. Ze verricht onderzoek naar afwijkende stemmen in vroegmoderne discoursen over kolonialisme en slavernij. In haar proefschrift *Dichter bij de waarheid* demonstreert ze met Foucaults begrip 'parrhesia' (waarheid spreken) hoe Vondel politieke conflicten in de Republiek dramatiseerde in zijn treurspelen. Daarnaast is Pajmans actief geweest voor ArtEZ, als redacteur bij Uitgeverij Boom en als programmeur bij Perdu. Ze is jurylid geweest voor de VSB Poëzieprijs (2016) en de Libris Prijs (2017) en werkt als adviseur voor het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

– Staša Pavlović (1987), *benoemd tot 1 januari 2023, niet herbenoembaar.*

Is een Sloveense literair vertaler, woonachtig in België. Ze vertaalde uit het Pools werk van o.a. Wiesław Myśliwski, Justyna Bargielska en Joanna Bator; uit het Nederlands werk van o.a. Stefan Hertmans en Toon Tellegen en uit het Sloveens in het Nederlands het werk van o.a. Tomaž Šalamun (samen met Tom Van de Voorde). Ze werkt als zelfstandig redacteur, adviseur en proeflezer voor diverse uitgeverij en instellingen en schrijft over taal, literatuur en cultuur. Eerder was ze curator en organisator van culturele manifestaties en festivals in Slovenië en werkte ze als redacteur bij de Sloveense uitgeverij Beletrina, waar ze verantwoordelijk was voor hedendaagse literatuur in vertaling.

– Henk Pröpper (1958), *benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar.*

Is schrijver en essayist. Hij publiceerde recent *Hartslag 27* en *Het woord en het beeld*. Eerder was hij directeur-uitgever van De Bezige Bij en A.W. Bruna (2011-2016), directeur van het Nederlands Letterenfonds en het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds (2003-2011) en directeur van het Institut néerlandais in Parijs (1998-2003). Daarnaast werkt(e) hij voor talrijke kranten, weekbladen en literaire tijdschriften. Momenteel schrijft hij voor de *Volkskrant* en *Terras*. Hij bekleedde vele bestuursfuncties in de culturele sector en is nu onder meer voorzitter van de Martinus Nijhoffprijs, lid van de aanstellingscommissie voor de Raad voor Cultuur en lid van het bestuur van de Gouden Ganzenveer.

– Femke Schavemaker (1973), *benoemd tot 1 januari 2023, herbenoembaar.*

Werkt als zelfstandig copywriter/creatief strateeg in advertising. Ze was voorheen creatief directeur bij o.a. LBi Lost Boys. Ze won verschillende (inter)nationale prijzen voor haar digitale werk, waaronder The Webbys. In 2017 verscheen haar debuutroman *Karkas* bij Nijgh en Van Ditmar. Femke Schavemaker studeerde Filosofie in Amsterdam. Later volgde ze enige tijd de schrijfopleiding aan de Rietveld Academie.

– Janneke Siebelink (1974), *benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar.*

Is werkzaam als samensteller van het boekenprogramma van De Uitmarkt, en als moderator/interviewer doet ze wat ze in al haar werk belangrijk vindt: inspireren en auteurs en lezers met elkaar verbinden. Daarnaast is ze betrokken bij Renew The Book Innovation Award en de CPNB. Hiervoor werkte ze ruim zesenhalf jaar als hoofdredacteur boeken bij bol.com en richtte het platform lees.bol.com op. In deze hoedanigheid had ze zitting in de Boekenraad van de *Volkskrant*, schreef ze voor verschillende media, schoof ze regelmatig aan bij *Tijd voor Max* en maakte ze deel uit van verschillende jury's waaronder *Write Now!*. Ook schreef ze familiebiografieën en werkte ze bij verschillende uitgeverijen. Siebelink is columnist voor *Libelle*. In 2022 verscheen haar debuutroman *Soms sneeuwt het in april*. Ze studeerde aan de Frederik Muller Academie.

– Kila van der Starre (1988), *benoemd tot 1 januari 2023, niet herbenoembaar.*

Is literatuurwetenschapper en neerlandicus. Ze is docent aan de Universiteit Utrecht en ze werkt als freelancer. Ze promoveerde aan de UU op *Poëzie buiten het boek. De circulatie en het gebruik van poëzie*, dat online beschikbaar is als e-boek. Haar onderzoek richt zich op de manieren waarop mensen poëzie gebruiken in het alledaags leven, waaronder poëzie in de openbare ruimte, in rouwadvertenties, op Instagram, op gebruiksvoorwerpen, op de radio, op het lichaam (poëzietatoeages) en op het podium. Samen met Babette Zijlstra gaf ze in 2018 het poëziedoe-boek *woorden temmen. 24 uur in het licht van Kila&Babsie* uit. In 2017 lanceerde ze de crowdsourcingwebsite *Straatpoëzie.nl* en publiceerde ze het onderzoeksrapport *Poëzie in Nederland*. Met Sarah Posman en Jeroen Dera stelde ze in 2016 het boek *Dichters van het nieuwe millennium* samen. Ze was jurylid van onder andere de C. Buddingh'-Prijs (2019) en de Grote Poëzieprijs (2020).

– Ronnie Terpstra, *benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar.*

Is boekverkoper en hoofd inkoop bij Boekhandel van der Velde, een boekhandelsketen met negen vestigingen in het noorden des lands. Hij was drie seizoenen lid van het DWDD-boekenpanel, zat in 2016 in de jury van de Piter Jelles Prijs en recenseert af en toe voor het tijdschrift *Oor*.

– Manon Uphoff (1962), *benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar.*

Is auteur van romans, verhalenbundels, essays en novellen. In 2019 verscheen haar roman *Vallen is als vliegen*, die werd bekroond met de driejaarlijkse Charlotte Köhlerprijs voor proza. Zij is lid en mede-oprichter van het schrijverscollectief FixDit dat zich inzet voor meer diversiteit in de letteren, de canon en het onderwijs. Ze is bestuurslid van de Anna Bijns Stichting, bestuurslid van de MdNL, jurylid van de jaarlijkse Joost Zwagerman Essayprijs en juryvoorzitter van de Europese Literatuurprijs 2022. Ze was bestuursvoorzitter van PEN. Zij is tevens werkzaam als scenarioschrijver en zelfstandig schrijfdocent.

– Jabik Veenbaas (1959), *benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar.*

Is schrijver, dichter, vertaler en filosoof. Hij publiceerde acht Nederlands- en Friestalige dichtbundels, drie Friestalige verhalenbundels en drie Nederlands- en Friestalige essaybundels. Verder publiceerde hij tal van vertalingen, vooral van filosofisch werk en poëzie. Zijn essaybundel *De Verlichting als kraamkamer* stond in 2014 op de shortlist voor de Socrates Wisselbeker. In 1999 ontving hij de Obe Postma Prijs van de provincie Fryslân, voor zijn vertaling van *Van het Friese land en het Friese leven* van Obe Postma. Met Willem Visser ontving hij in 2011 de Filter-vertaalprij, voor de vertaling van *Kritiek van het oordeelsvermogen* van Immanuel Kant.

– Wytske Versteeg, *benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar.*

Schrijft romans (*Grime*; *Quarantaine*; *Boy*; *De Wezenlozen*) en non-fictie (*Verdwijnpunt*; *Dit is geen Dakloze*). Haar werk is vertaald in zeven talen en werd onder andere bekroond met de BNG Literatuurprijs en de Frans Kellendonkprijs. Ze is redactielid van literair tijdschrift *De Gids*. Ook doceert ze proza bij ArtEZ en romanschrijven bij de Schrijversvakschool. Naast haar literaire werk is Versteeg gepromoveerd politicoloog. Ze werkt geregeld voor diverse Nederlandse universiteiten.

– Geertjan de Vugt (1985), *benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar.*

Is als Coördinator Wetenschap & Kunst werkzaam bij de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen. Daarnaast is hij poëziecriticus voor *de Volkskrant*, *Poëziekrant* en *DW B*. Hij promoveerde cum laude op een proefschrift over de opkomst van politiek dandyisme, dat in 2018 verscheen als *Political Dandyism in Literature and Art: Genealogy of a Paradigm*. Als literatuurwetenschapper was hij verbonden aan de University of Wisconsin-Madison, Princeton University en het Internationales Forschungszentrum Kulturwissenschaften in Wenen. Hij vertaalde non-fictie uit het Engels en het Duits. In 2022 publiceerde hij *Fonkelrozen. Over vingerafdrukken* bij Van Oorschot.

– Sanne Walvisch (1978), *benoemd tot 1 januari 2025, niet herbenoembaar.*

Richt zich als interim manager op digitale communicatie en innovatie. Op dit moment werkt zij onder meer voor de Openbare Bibliotheek Amsterdam. Sanne werkt sinds 2002 aan de digitale transformatie van het Nederlandse medialandschap. Ze leidde de digitale en innovatie afdelingen van een breed scala publiekstijschriften, kranten en nieuwszenders zoals *Vogue*, *Het Financieele Dagblad* en BNR en adviseerde diverse uitgeverij en media-startups.

– Diederik van Werven, *benoemd tot 1 januari 2024, niet herbenoembaar.*

Is gepensioneerd universitair docent literatuur. Aan het Amsterdam University College (en eerder op University College Roosevelt, Middelburg) verzorgde hij cursussen Political Shakespeare, postkoloniale literatuur, poëzie uit de romantiek, de opkomst van de roman in Engeland, en academische vaardigheden. Tevens was hij studentendecan. In 2001 promoveerde hij op de ontvangst in Nederland van de romans van George Eliot. Achttien jaar was hij opleider van leraren en vertalers, en daarnaast zelfstandig vertaler. Hij vertaalde vooral voor culturele instellingen en voor wetenschappers in de letteren en de sociale wetenschappen.

– Lies Wijnterp (1982), *benoemd tot 1 januari 2024, herbenoembaar.*

Werkt als studieleider bij de opleiding Kunst en Economie en als onderzoeker bij het lectoraat Creatieve Maakprocessen en Ondernemerschap van de Hogeschool voor de Kunsten (HKU) in Utrecht. Daarnaast is ze producent, programmamaker en adviseur voor een aantal internationale film- en literatuurprojecten. Eerder promoveerde ze aan de Radboud Universiteit Nijmegen op een onderzoek naar de rol van bemiddelaars in het internationale succes van de Argentijnse auteur Jorge Luis Borges. Ook woonde ze vijf jaar in Bogotá (Colombia), waar ze twee documentaires maakte, de programmering deed van een festival voor animatie en gaming en projectleider was voor de Nederlandse Ambassade toen Nederland gastland was op de Bogotá International Book Fair.

– Tirsa With, *benoemd tot 1 januari 2023, herbenoembaar.*

Is stemactrice, schrijfster en marketeer. Sinds april 2022 is ze als presentator verbonden aan het televisieprogramma Het Klokhuis (NTR). Ze studeerde cum laude af in literatuurwetenschappen en nam deel aan het Slow Writing Lab, een 'vrije master' voor schrijvers van het Letterenfonds. In 2020 werd haar verhaal 'Schrammen voel je tenminste' gepubliceerd in de bundel *De goede immigrant* van Uitgeverij Pluim. In opdracht van Uitgeverij Velt vertaalde ze *Brown Girl Dreaming*, de poëtische memoires van prijswinnend auteur Jacqueline Woodson. Voor dit boek sprak ze ook het audioboek in, en sindsdien groeit haar audiopoortfolio gestaag, met samenwerkingen

gen met NOC*NSF, het Stedelijk Museum en diverse uitgeverijen. Eerder zette ze haar expertise in literaire performance en spoken-word ook in als adviseur voor het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

– Kenneth van Zijl, *benoemd tot 1 januari 2023, niet herbenoembaar.*

Is journalist en programmamaker, op dit moment werkt hij af en aan aan een documentaire en schrijft hij over wetenschappelijk onderzoek van Wageningen University & Research. De afgelopen twintig jaar heeft Van Zijl honderden interviews met schrijvers gemaakt en vele lange schrijversportretten, met nationale en internationale auteurs – bekend en onbekend. Hij presenteerde het radioprogramma *Knetterende Letteren* dat later als televisieprogramma op NPO Cultura werd voortgezet. In samenwerking met het Nederlands Letterenfonds presenteerde Van Zijl de maandelijkse talkshow *Letteren&cetera* vanuit de bibliotheek van het Letterenfonds.

Samenstelling adviescommissies per regeling of programma

* toegevoegd adviseur

Projectsubsidies voor publicaties van schrijvers van literair werk

adviescommissie 'ervaren schrijvers': Erica van Boven, Judith Eiselin, Marrigje Paijmans, Jabik Veenbaas, Wytske Versteeg, Geertjan de Vugt en Kenneth van Zijl (voorzitter).

adviescommissie 'starters': Sophia Blijden, Rashid Novaire, Marrigje Paijmans, Manon Uphoff, Jabik Veenbaas, Wytske Versteeg, Geertjan de Vugt en Kenneth van Zijl (voorzitter).

adviescommissie 'oeuvrebouwers': Sophia Blijden, Judith Eiselin, Rashid Novaire, Manon Uphoff, Jabik Veenbaas, Wytske Versteeg, Geertjan de Vugt en Kenneth van Zijl (voorzitter).

bureau: Jacques Huiskes en Raoul Markaban.

Ontwikkelbeurzen (auteurs)

bureau: Xenia van Diest en Jan Kamp.

Schrijverslevens, biografieregeling

adviescommissie: Hein Aalders, Erica van Boven, Marita Mathijssen en Kenneth van Zijl (toegevoegd commissielid).

bureau: Greetje Heemskerk en Jan Kamp.

Makers buiten het boek

bureau: Raoul Markaban.

Werkbijdrage theatertekst

adviescommissie: Arnoud Breitbarth, Aike Dirkzwager, Rob de Graaf, Enver Husicic, Karin Netten en Joan Nunnely (voorzitter).

bureau: Ron Visser en Robin Zijlstra (Fonds Podiumkunsten) en Jacques Huiskes (Letterenfonds).

#NieuweStukken

Valentijn Byvanck (voorzitter), Willemijn Barelds, Marjolijn van Heemstra, Enver Husicic, Thomas Verbogt
bureau: Micheline Matla, Jenny Mijnhijmer (beiden Fonds Podiumkunsten), Greetje Heemskerk en Jacques Huiskes (beiden Letterenfonds).

Reiskosten: verblijfsbeurzen residenties inclusief schrijversresidentie Spui

bureau: Martine Bibo, Xenia van Diest, Fleur van Koppen, Raoul Markaban en Eva Prakken.

Digitale literaire projecten

adviescommissie eerste ronde: Janneke Siebelink, Siebe Bluijs en Dirk Bertels (extern adviseur).

adviescommissie tweede ronde: Femke Schavemaker, Siuli Ko en Vincent Merck.

bureau: Suzanne Meeuwissen (technisch voorzitter) en Xenia van Diest.

Cursus Literair podcasten (voor schrijvers en vertalers)

bureau: Suzanne Meeuwissen en Eva Prakken.

Geïllustreerde kinder- en jeugdliteratuur (tot najaar 2022)

adviescommissie: Linda Ackermans (tekst), Kirsten König (tekst), Ted van Lieshout (beeld en tekst) en Tammo Schuringa (beeld en tekst).
bureau: Marlies Hoff en Agnes Vogt.

Literaire uitgaven (oorspronkelijk werk; tot najaar 2022)

bureau: Jan Kamp.

Bijzondere literaire uitgaven (vanaf najaar 2022)

bureau: Jan Kamp, Ilonka Reintjens en Agnes Vogt.

(Incidentele) Projectsubsidies literaire en literatuur-educatieve activiteiten

adviescommissie eerste ronde: Canan Marasligil, Mojdeh Feili, Ricardo Burgzorg (inhoudelijk voorzitter) en Willemijn Lindhout.
adviescommissie tweede ronde: Lies Wijnterp (inhoudelijk voorzitter), Mojdeh Feili en Ricardo Burgzorg.
bureau eerste ronde: Pieter Jan van der Veen (technisch voorzitter) en Xenia van Diest.
bureau tweede ronde: Ilonka Reintjens (technisch voorzitter) en Xenia van Diest.

Tweejarige subsidies 2023–2024

adviescommissie: Ricardo Burgzorg, Willemijn Lindhout, Tirsia With en Lies Wijnterp (inhoudelijk voorzitter).
bureau: Pieter Jan van der Veen (technisch voorzitter) en Xenia van Diest.

Literair grensverkeer

adviescommissie: Lies Wijnterp (voorzitter), Tirsia With (beide vanuit Letterenfonds), Bas Kwakman, Vincent Coomans en Lotte Dodion (vanuit Literatuur Vlaanderen).
bureau: Pieter Jan van der Veen (Nederlands Letterenfonds), Arman Erdil en Adinda Aryanto (beiden Literatuur Vlaanderen).

Algemeen reglement

adviseurs: Ricardo Burgzorg, Siuli Ko, Canan Marasligil, Vincent Merckx, Arjen van Meijgaard, Lidewijde Paris, Femke Schavemaker, Lies Wijnterp en Tirsia With.
bureau: Suzanne Meeuwissen en Pieter Jan van der Veen.

Projectsubsidies voor literaire vertalingen

adviescommissie eerste ronde: Staša Pavlović (voorzitter), Wil Boesten, Barbara de Lange (toegevoegd lid), Katelijne de Vuijst en Diederik van Werven.
bureau: Fleur van Koppen (Frans, Italiaans, Slavische en Overige talen), Petra Schoenmaker (Duits, Spaans en Scandinavische talen), Anne Swarttouw en Lisa Thunnissen (Engels).
adviescommissie tweede ronde: Staša Pavlović (voorzitter), Wil Boesten, Harm Damsma, Kim Liebrand, Katelijne De Vuyst en Diederik van Werven.
bureau: Fleur van Koppen en Camilla Pargentino (Frans, Italiaans, Slavische en Overige talen), Petra

Schoenmaker (Duits, Spaans en Scandinavische talen), Anne Swarttouw en Lisa Thunnissen (Engels).
adviescommissie derde ronde: Diederik van Werven (voorzitter), Wil Boesten, Kim Liebrand, Staša Pavlović en Katelijne De Vuyst.
bureau: Camilla Pargentino (Frans, Italiaans en Slavische talen), Petra Schoenmaker (Duits, Scandinavische talen en Spaans), Anne Lopes Michielsen, Anne Swarttouw (Engels) en Lisa Thunnissen (Overige talen).

Ontwikkelbeurzen vertalers

bureau: Lisa Thunnissen.

Schwob

adviescommissie: Ronnie Terpstra, Kim Liebrand en Henk Pröpper.
bureau: Alexandra Koch en Fleur van Koppen.

Slow Writing Lab

De deelnemers aan LabVII zijn geselecteerd door hogeschoolopleidingen Creative Writing van ArtEZ (Frank Tazelaar), Beeld en Taal van de Gerrit Rietveld Academie (Gijs Müller), Writing for Performance van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (Mathijs Verboom), de Vlaamse kunstvakopleidingen: Conservatorium Antwerpen (Marleen Vertongen) en RITCS Brussel (Rik D'hiet) en enkele organisaties buiten de kunstvakopleidingen: Poetry Circle, El Hizra en deBuren.

Translation Grants for Foreign Publishers

bureau: Jane Dinmohamed.

Reiskosten buitenland: promotiereizen

bureau: Camilla Pargentino en Jan Steinz.

Van maker tot lezer 2022 (tijdelijke coronasteunmaatregel)

bureau: Eva Prakken.

Steunfonds Oekraïense makers (i.s.m. de andere rijkscultuurfondsen)

bureau: Eva Prakken.

Verbindingsloket Stichting Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied (i.s.m. de andere rijkscultuurfondsen)

bureau: Suzanne Meeuwissen neemt namens het Letterenfonds deel aan de werkgroep.

WAU-gelden - deelplan interdisciplinaire initiatieven (Mondriaan Fonds i.s.m. Fonds Podiumkunsten en Letterenfonds)

bureau: Suzanne Meeuwissen is vanuit het Letterenfonds betrokken.

Open Oproep Innovatielabs

bureau: Greetje Heemskerk en Suzanne Meeuwissen

Externe lezers/adviseurs

*nieuwe adviseur

Projectsubsidies voor publicaties van schrijvers van literair werk

Drama: Pol Eggermont, Paulien Geerlings.

Fries: Jesse van Amelsvoort*, Joke Corporaal, Arjan Hut*, Jelma Knol, Doeke Sijens, Bart Temme*.

Kinder- en jeugdliteratuur: Linda Ackermans, Joukje Akveld, Jan Van Coillie, Toin Duijx, Annelies Fontijne, Lien Fret, Jaap Friso*, Mireille Geus, Jos van Hest, Marijke van Mil, Frauke Pauwels*, Jürgen Peeters, Rineke van Teeseling, Katrien Temmerman, Herman Verschuren, Henk van Viegen, Floortje Zwigtman.

Non-fictie: Mischa Andriessen, Hans Cottyn, Marten Dessing, Femke Essink, Frank Helleman, Koen Hilberdink, Pieter Hoexum, Leen Huet, Lotte Jensen, Atte Jongstra, Sara Kee, Marsha Keja, Sandra Langereis, Thijs Lijster*, Cyrille Offermans, Marringje Pajmans, Miriam Piters, Floor van Renssen, Jan Rock, Monica Soeting, Lieselot De Taeye, Gé Vaartjes, Joost de Vries, Dirk van Weelden.

Poëzie: Mischa Andriessen, Jan-Willem Anker, Maria Barnas, Gerda Blees, Anneke Brassinga, Maarten Buser, Hamide Dogan*, Gillis Dorleijn, Dirk De Geest, Erwin Jans, Jan de Jong, Bram Lambrecht*, Jens Meijen*, Ton Naaijken, Johan Sonnenschein, Bart Van der Straeten, Han van der Vegt, Anne Vegter.

Proza: Arie Altena, Jörgen Apperloo, Harry Bekkering (oud advies), Persis Bekkering, Lars Bernaerts, Daan Borloo*, Eva Bouman, Elke Brems, Hans Maarten van den Brink, Anne van den Dool*, Nico Dros, Stephan Enter*, Hans Enters, Yolanda Entius, Paul Gellings, Pien 't Hart, Sanneke van Hassel, Roman Helinski, Pieter Hoexum, Liesbeth D'Hoker, Bram Ieven, Tom Van Imschoot, Atte Jongstra, André Keikes*, Sander Kollaard*, Sebastiaan Kort, Dirk Leyman, Gilles van der Loo*, Renée van Marissing*, Laurent De Martelaer*, Marita Mathijssen, Tara Neplenbroek, Lodewijk van Oord*, Marringje Pajmans, Miriam Piters, Miriam Rasch, Bennie Roeters, Tom Rummens, Inge Schilperoord, Merijn Schipper, Rob Schouten, Sofie De Smyter, Monica Soeting, Daan Stoffelsen, Bart Temme*, Saskia Veen*, Thomas Verbogt, Carmen Verhoeven, Liliane Waanders (oud advies), Dirk van Weelden, Janneke Weijermars, Gerwin van der Werf, Lodewijk van Zonneveld.

Schrijverslevens, biografie-regeling

Maarten Dessing, Sjoerd van Faassen, Jaap Goedegebuure, Sandra Langereis, Stephan Sanders, Gé Vaartjes en Maria Vlaar.

Makers buiten het boek

Renée van Marissing en Thomas Verbogt.

Productiekosten bijzondere uitgaven (vanaf najaar 2022)

Joukje Akveld, Mischa Andriessen, Maria Barnas, Maarten Dessing, Annelies Fontijne, Lieneke Frerichs,

Reintje Gianotten, Sander Kollaard, Ted van Lieshout, Janita Monna, Mirjam Noorduijn, Rob Schouten, Tammo Schuringa, Kees Snoek, Monica Soeting, Carmen Verhoeven en Dirk van Weelden.

Projectsubsidies voor literaire vertalingen

17^e eeuw Nederlands: Gijsbert Rutten.

Afrikaans: Ronelda Kamfer en Hans Ester.

Chinees: Daan Bronkhorst.

Deens: Annelies van Hees en Henk van der Liet.

Duits: Henri Bloemen, Sander Brouwer, Hans Ester, Anne Folkertsma, Peter Groenewold, Henk Harbers, Iwona Maczka, Ton Naaijken, Liesbeth van Nes, Jerker Spits en Els Snick*.

Engels: Peter Bergsma, Lidwien Biekmann, Otto Boele, Theo Bögels, Tjalling Bos, Astrid Bracke, Linda Broeder, Odin Dekkers, Toon Dohmen*, Herman Duchenne, Christophe van Eecke*, Aleid van Eekelen-Benders, Hans Enters, Jan Fastenau, Aleid Fokkema, Molly van Gelder, Nico Groen*, Nelleke Groot*, Daphne de Heer, Thomas Heerma van Voss*, Nicolette Hoekmeijer, Vincent Hunink, Sjaak de Jong, Vanessa Joosen, Andrea Kluitmann, Rob Kuitenbrouwer, Emy Koopman, Cees Koster, Joost Krijnen, Barbara de Lange, Frank Lekens, Peter Liebregts, Maydo van Marwijk Kooy, Caroline Meijer, Tia Nutters*, Sarah Posman, Maria Postema, Els de Roon Hertoge, Els Snick, Daan Stoffelsen, Han van der Vegt, Marijke Versluys en Laura Watkinson*.

Estisch: Aire Wilbrink.

Frans: Maarten van Buuren, Martin de Haan, Rokus Hofstede, Jeanne Holierhoek, Rebecca van Raamsdonk, Marijke Scholts, Marc Smeets en Sabine Verhulst.

Fries: Tia Nutters en Jabik Veenbaas.

Grieks: Margarita Bonatsou* en Katja de Herdt*.

Hebreeuws: Wout van Bekkum en Uzi Hagai.

Italiaans: Yolanda Bloemen, Yond Boeke, Alpita de Jong, Patty Krone, Linda Pennings, Laura Pignatti*, Liesje Schreuders en Reinier Speelman.

Japans: Elbrich Fennema*, Luk Van Haute, Ivo Smits en Jacques Westerhoven.

Koreaans: Remco Breuker.

Noors: Janke Klok, Maydo van Marwijk Kooy en Suze van der Poll.

Oekraïens: Jan Paul Hinrichs en Eric Metz.

Portugees: Britt Dams.

Russisch: Jan Paul Hinrichs, Arthur Langeveld, Peter van Nunen, Ksenia Robbe* en Emmanuel Waegemans.

Spaans: Jacqueline Hulst, Bertold van Maris, Karina Miñano, Joke Mayer, Mariolein Sabarte Belacortu, Nanne Timmer*, Jasper Vervaeke en AnneMieke Vulkers.

Turks: Hamide Dogan.

Tsjechisch: Eva Drion en Veronika ter Hamsel Havliková*.

IJslands: Thorgeir Gudlaugsson, Ýmir Már Cornelisson Meijles* en Arend Quak.

Zweeds: Annelies van Hees, Henk van der Liet; Jan-nah Loontjens*, Clementine Luijten*, Maydo van Marwijk Kooy en Suze van der Poll.

Schwob

Peter de Voogd, Peter Bergsma, Edith Koenders, Firdaous Oueslati, Jacqueline Hulst, Klawa Koppenol, Jelle Noorman, Peter Groenewold, Veronika Havliková, Erika Winkler, Ivo Smits, Reinier Speelman, Sjef Houppermans en Lisette Keustermans.

Steunfonds Oekraïense makers (i.s.m. de andere rijkscultuurfondsen)

Maziar Afrassiabi, Corinne van Egeraat, David Herman, Britt Jennissen, Tatiana Koleva, Sophie Leferink, Michel Maas, Luuk Nouwen, Ruth Slob, Ineke Smits, Arthur Steiner, Milos Trakilovic, Annelys de Vet, Tanja Vranic.

Klankbordgroepen

De brochures voor het buitenland worden door de afdeling buitenland in overleg met zogenoemde klankbordgroepen samengesteld. Deze bestaan uit adviseurs die zijn gespecialiseerd in Nederlandse literatuur en die vanuit hun professionele achtergrond een inschatting kunnen maken van de (voor een specifiek genre) meest geschikte titels voor de buitenlandse markt. In 2022 zijn zes brochures samengesteld waarbij de volgende klankbordgroepen waren betrokken:

Fictie (inclusief thrillers en graphic novels)

Esther op de Beek (Universiteit Leiden), Margot Dijkgraaf (schrijver en literair organisator), Arjen Fortuin (NRC), Tim van den Hoed (Utrechtse Boekenbar) en Andrea Kluitmann (literair vertaler).

Non-fictie

Regine Dugardyn (Socrates & Co), Michele Hutchinson (literair vertaler), Bertram Mourits (Literatuurmuseum), Maya Shamir (SLAA), Jan Steinz (Boekhandel Zwart op Wit, alleen voorjaar 2022) en Geertjan de Vugt (*de Volkskrant*).

Kinder- en jeugdliteratuur

Joukje Akveld (*Het Parool*), Bas Maliepaard (*Trouw & GVP*), Mirjam Noorduijn (NRC), Pjotr van Lenteren (*de Volkskrant*) en Jaap Friso (*GVP & Leeuwarder Courant*).

Bijlage 3

Subsidies

Reguliere subsidies	aantal aanvragen*	aantal afwijzingen / niet in behandeling	ingetrokken	aantal toekenningen*	aantal bezwaren**	besteed budget €*
Doel 1: Creatie, productie en presentatie	310	98	8	204	7	4.509.160
Projectsubsidies voor publicaties (van schrijvers)	144	40	6	98	6	2.117.500
Ontwikkelbeurzen schrijvers	28	12		16		32.016
Schrijverslevens, biografieregeling	9	3	1	5		165.000
Makers buiten het boek	1			1		10.000
Werkbijdrage theatertekst (i.s.m. Fonds Podiumkunsten)						39.880
Algemeen reglement (Talentontwikkeling)	1			1		7.000
Reiskosten buitenland (residentie)	6	6				-2.500
Digitale literatuur / talentontwikkeling interdisciplinair	14	6	1	7		111.905
Algemeen reglement (Boekids)	1			1		52.920
Geïllustreerde kinder- en jeugdboeken	13	7		6		16.758
Literaire uitgaven (oorspronkelijk werk)	20	2		18		72.397
Productiekosten bijzondere uitgaven	5	1		4		17.012
Projectsubsidies literaire en literatuur-educatieve activiteiten	40	20		20	1	355.380
Tweejarige subsidies 2023-2024 (inclusief indexatie)	9	1		8		975.590
Vierjarige subsidies 2021-2024 (indexatie)	0					222.052
Literair grensverkeer (i.s.m. Literatuur Vlaanderen)						-
Algemeen reglement (Diversiteit)	3			3		240.000
Eregelden	9			9		67.500
Writer in residence Spui Amsterdam	7			7		8.750
Doel 2: Literair vertalen in het Nederlands	327	37	5	285	16	1.999.250
Projectsubsidies voor literaire vertalingen	270	26	2	242	16	1.806.814
Ontwikkelbeurzen vertalers	17		1	16		32.838
Schwob	36	11	2	23		85.848
Algemeen reglement (o.m. Vertalersvakschool en Fries)	4			4		73.750
Doel 3: Internationaal	409	30	7	372	0	1.045.917
Translation Grants for Foreign Publishers	346	28	2	316		833.548
Aanvullend honorarium	12			12		18.925
Vertalershuis Amsterdam	0					
Reiskosten buitenland (promotiereis)	49	2	5	42		33.444
Algemeen reglement (o.m. Airport Library)	2			2		160.000
Doel 4: Overig en projectsubsidies OCV	228	1	1	226	0	3.257.389
Algemeen reglement (o.m. CPNB)	8			8		130.552
ICB: Translation Grants for Foreign Publishers	13			13		99.466
Stimulering HR-expertise culturele en creatieve sector	131			131		2.079.214
Stage Cultuur inclusief	7			7		7.000
Steunfonds Oekraïense makers	69	1	1	67		941.157
Subtotaal reguliere activiteiten en projectsubsidies OCV	1.134	160	18	956	20	10.811.716

Coronasteunpakketten	aantal aanvragen*	aantal afwijzingen / niet in behandeling	ingetrokken	aantal toekenningen*	aantal bezwaren**	besteed budget €*
Vierde aanvullende ondersteuningsmaatregel meerjarig gesubsidieerde instellingen	14			14		432.500
Algemeen reglement (De Schrijverscentrale)	1			1		250.000
Projectsubsidies voor publicaties (van schrijvers)	10			10		247.500
Projectsubsidies voor literaire vertalingen	3			3		49.931
Tijdelijke regeling van maker tot lezer 2022	143		8	135		403.000
Subtotaal tijdelijke coronasteun	171	0	8	163	0	1.382.931
Totaal generaal	1.445	166	29	1.250	20	12.194.647

* afgehandeld in 2022, inclusief afgehandelde aanhoudingen uit 2021 en ingetrokken subsidies.

** afgehandeld in 2022, inclusief afgehandelde bezwaren uit 2021. Er werden geen klachten ingediend in 2022. De rechtbank deed uitspraak in verband met een klacht uit 2021: De rechtbank verkaarde zich onbevoegd.

Prijzen	aantal	besteed budget €
Nederlands Letterenfonds Vertaalprijs 2022 naar Veronika ter Harmsel Havlíková	1	15.000
Vondel Translation Prize naar David Doherty voor <i>Summer Brother</i>	1	5.000
Europese Literatuurprijs naar Agustín Fernández Mallo en Adri Boon voor <i>de Nocilla-trilogie</i>	2	15.000

Aanvragen voor een subsidie dienen altijd voorafgaand aan het project te worden voorgelegd. Aanvragen kunnen ofwel worden ingediend door natuurlijke personen (individuele schrijvers en vertalers) ofwel door rechtspersonen, zoals in Nederland gevestigde reguliere literaire uitgeverijen met een (inter)nationaal distributienetwerk en aansluiting bij de erkende boekhandel. Organisaties die zich uitsluitend bezighouden met wetenschap of onderwijs kunnen geen subsidie aanvragen. Conform de Gedragscode Cultuurfondsen zijn hieronder alle gehonoreerde aanvragen en de afgewezen aanvragen van rechtspersonen vermeld. Subsidies zijn in principe brutobedragen waarover nog belasting moet worden betaald.

Doel 1: Creatie, productie en presentatie

Projectsubsidies voor publicaties en Ontwikkelaarzen (voor schrijvers)

Projectsubsidies voor publicaties worden door het Nederlands Letterenfonds toegekend als investering in de totstandkoming van literair Nederlands- en Fries-talig werk dat bij een reguliere uitgever in een redelijke opgave wordt uitgegeven en algemeen verkrijgbaar is in de boekhandel. Voor het te schrijven boek dient een modelcontract met de uitgeverij te zijn of worden afgesloten. Het kan daarbij gaan om boeken (of e-books) in vrijwel alle literaire genres: romans, verhalen, literaire non-fictie, poëzie, kinder- en jeugdboeken en toneel. Het budget voor de projectsubsidies is in 2022 ver-ruimd met middelen uit de coronasteunpakketten.

Schrijvers kunnen tegelijk met de projectsubsidie ook een zogenoemde **ontwikkelaarzen** aanvragen (van maximaal € 2.500). Hiermee investeert het Letterenfonds in het kunstenaars- en het cultureel ondernemerschap van auteurs. De schrijver kan kiezen voor een vorm van scholing, coaching, of begeleiding die op dat moment in zijn of haar professionele ontwikkeling past; ook reis- of verblijfskosten voor studie-doeleinden in binnen- of buitenland (bijvoorbeeld in een schrijversresidentie) kunnen worden bekostigd met een ontwikkelaarzen. De ontwikkelaarzen worden gefinancierd uit extra middelen die beschikbaar zijn gesteld door het ministerie van OCW voor talentontwikkeling. In 2022 ontvingen zestien schrijvers een ontwikkelaarzen.

Binnen de regeling **Projectsubsidies** worden drie groepen schrijvers onderscheiden met elk een eigen aanvraagmoment: de groep recent gedebuteerde schrijvers alsmede de schrijvers die inmiddels twee literaire titels hebben gepubliceerd, de *starters*; de groep schrijvers die al minimaal drie literaire titels hebben gepubliceerd en nog geen vijf projectsubsidies c.q. werkbeurzen hebben ontvangen, de *oeuvrebouwers*, en tot slot de schrijvers die al minimaal vijf projectsubsidies c.q. werkbeurzen hebben ontvangen, de *ervaren schrijvers*.

In totaal zijn 108 aanvragen gehonoreerd; daarbij waren 24 schrijvers met een eerste aanvraag en/of toekenning (*).

In de zogeheten 'startersronde' is door 44 schrijvers een aanvraag ingediend. In totaal ontvingen 24 schrijvers een beurs voor het schrijven van een tweede of derde boek; onder hen tien debutanten. De subsidiebandbreedte in deze ronde loopt van € 11.000 tot € 27.500 (voor een derde boek).

Er kon aan maximaal tien debutanten een eerste beurs worden toegekend:

Alara Adilow* voor een roman, *Prometheus*,
€ 11.000

Leonieke Baerwaldt* voor een roman, *Querido*,

€ 11.000

Ine Boermans* voor een roman, Prometheus,

€ 11.000 (en een ontwikkelbeurs voor ondernemerschap, € 2.500)

Koen Caris* voor een roman, Atlas Contact, € 11.000

Maxime Garcia Diaz* voor een dichtbundel, De Bezige Bij, € 11.000 (en een ontwikkelbeurs voor reiskosten en scholing, € 2.500)

Valentijn Hoogenkamp* voor een roman, De Bezige Bij, € 11.000

Dries Muus* voor een roman, Ambo|Anthos, € 11.000 (en een ontwikkelbeurs voor reiskosten en onderzoek, € 1.900)

Annemarié van Niekerk* voor een roman, Atlas Contact, € 11.000

Yentl van Stokkum* voor een dichtbundel, Hollands Diep, € 11.000

Zindzi Zevenbergen* voor een jeugdroman, De Harmonie, € 11.000

Daarnaast ontvingen veertien schrijvers een beurs voor het schrijven van een derde boek:

Patrick Bassant voor een roman, Wereldbibliotheek, € 16.500

Daan Borrel voor een roman, De Bezige Bij, € 11.000

Lars de Brabander* voor een roman, Aspekt, € 11.000

Marnix de Bruijne* voor een non-fictieboek, Querido, € 11.000

Eva Coolen* voor een roman, Das Mag, € 11.000

Martin de Haan* voor een roman, De Arbeiderspers, € 16.500 (en een ontwikkelbeurs voor reiskosten en onderzoek, € 2.000)

Mariken Heitman voor een roman, Atlas Contact, € 27.500

Willemijn Kranendonk* voor een roman, Van Oorschot, € 11.000

Olga Majeau* voor een roman, Querido, € 11.000

Nisrine Mbarki* voor een roman, Pluim, € 11.000 (en een ontwikkelbeurs voor onderzoek, € 2.500)

Marlene Rebel* voor een jeugdroman, Volt, € 8.250

Machteld Siegmann voor een roman, Ambo|Anthos, € 27.500 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, € 196)

Lucinda Vos* voor een jeugdroman, Volt, € 8.250

Nadia de Vries voor een roman, Pluim, € 22.000 (en een ontwikkelbeurs voor scholing en onderzoek, € 2.460)

In de ronde voor de zogeheten 'oeuvrebouwes' zijn 41 van de 58 aanvragen gehonoreerd. De subsidie-brandbreedte in deze ronde loopt van € 11.000 tot € 55.000.

Reggie Baay voor een non-fictieboek, Atlas Contact, € 22.000

Neske Beks voor een roman, Querido, € 16.500

H.M. van den Brink voor een non-fictieboek, De Arbeiderspers, € 55.000

Maurits de Bruijn voor een roman, Das Mag,

€ 11.000

Ricus van de Coevering voor een roman, Atlas Contact, € 16.500

Robert van Dijk voor een jeugdroman, Gottmer, € 22.000

Willemijn van Dijk voor een historische roman, Ambo|Anthos, € 16.500

Martin Michael Driessen voor een roman, Van Oorschot, € 16.500

Willem du Gardijn voor een roman, Koppertnik, € 27.500

Annemarie de Gee voor een roman, Thomas Rap, € 11.000

Elke Geurts voor een roman, Lebowski, € 22.000 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, € 2.500)

Tim Gladdines voor een YA-roman, Marmer, € 22.000

Babs Gons* voor een verhalenbundel, Atlas Contact, € 11.000

Jonathan Griffioen voor een dichtbundel, Lebowski, € 22.000

Laura van der Haar voor een verhalen-/essaybundel, De Bezige Bij, € 22.000

Thomas Heerma van Voss voor een roman, Das Mag, € 38.500

Guido van Hengel voor een non-fictieboek, Van Oorschot, € 27.500

Eeltsje Hettinga voor een Friestalige dichtbundel, Afûk, € 38.500

Rozalie Hirs voor een dichtbundel, Querido, € 33.000

Janneke Holwarda* voor een roman, Wereldbibliotheek, € 16.500

Tineke Honingh* voor een jeugdroman, Van Goor, € 16.500 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, € 1.711)

Renske Jonkman voor een non-fictieboek, Nijgh & Van Ditmar, € 16.500

Chris Keulemans voor een non-fictieboek, Jurgen Maas, € 27.500

Bertram Koeleman voor een roman, Atlas Contact, € 27.500

Sytske van Koeveringe voor een roman, Atlas Contact, € 16.500

Emy Koopman voor een roman, Prometheus, € 27.500

Alma Mathijssen voor een roman, De Bezige Bij, € 27.500

Frank Meester voor een non-fictieboek, Ten Have, € 11.000

Donald Niedekker voor een roman, Koppertnik, € 33.000

Erik Nieuwenhuis voor een roman, Brooklyn, € 11.000

Martijn den Ouden voor een dichtbundel, Querido, € 11.000 (en een ontwikkelbeurs voor residentiekosten, € 1.074)

Henk Präpper voor een roman, De Bezige Bij, € 22.000

Erna Sassen voor een YA-roman, Leopold, € 33.000

Hans Schnitzler* voor een non-fictieboek, De Bezige Bij, € 11.000
Vamba Sherif voor een roman, De Geus, € 16.500
Anja Sicking voor een roman, Lebowski, € 16.500
Marjan Slob voor een essay, Ambo|Anthos, € 38.500
Mustafa Stitou voor een dichtbundel, De Bezige Bij, € 38.500
Michael Tedja voor een dichtbundel, IJzer, € 27.500
Lammert Voos* voor een roman, AFdH, € 27.500
Lucas de Waard voor een roman, De Geus, € 16.500

In de aanvraagronde voor de zogeheten 'ervaren schrijvers' is door 52 schrijvers een aanvraag ingediend. In totaal zijn er 43 gehonoreerd. De subsidiebandbreedte in deze ronde loopt van € 11.000 tot € 33.000.

Jan Baeke voor een dichtbundel, De Bezige Bij, € 33.000
Maria Barnas voor een dichtbundel, Van Oorschoot, € 33.000
Martijn Benders voor een dichtbundel, De Kaneelfabriek, € 16.500 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, € 2.475)
Chrétien Breukers voor een roman, Vleugels, € 22.000
Frans Budé voor een dichtbundel, Meulenhoff, € 33.000
Kreek Daey Ouwens voor een dichtbundel, Wereldbibliotheek, € 33.000
A.H.J. Dautzenberg voor een roman, Atlas Contact, € 33.000
Arjen Duinker voor een dichtbundel, Querido, € 33.000
Bibi Dumon Tak voor een prozaboek, De Geus, € 33.000
Wouter Godijn voor een roman, Atlas Contact, € 27.500
Hans Hagen voor een jeugdroman, Querido, € 11.000
Auke Hulst voor een roman, Ambo|Anthos, € 33.000
Atte Jongstra voor een essaybundel, AFdH, € 33.000
Hester Knibbe voor een dichtbundel, De Arbeiderspers, € 33.000
Enne Koens voor een jeugdroman, Luitingh-Sijthoff, € 22.000
Rindert Kromhout voor een adolescentenroman, Leopold, € 16.500
Frans Kuipers voor een dichtbundel, Atlas Contact, € 27.500
Sjoerd Kuyper voor een jeugdroman, Hoogland & Van Klaveren, € 16.500
Astrid Lampe voor een dichtbundel, Querido, € 33.000
Tomas Lieske voor een roman, Querido, € 33.000
Benny Lindelauf voor een jeugdroman, Querido, € 16.500

Gerry van der Linden voor een dichtbundel, Nieuw Amsterdam, € 16.500
Jannah Loontjens voor een essayistische roman, De Geus, € 22.000 (en een ontwikkelbeurs voor scholing, € 1.400)
Guus Luijters voor een autobiografie, Nieuw Amsterdam, € 11.000
Hedda Martens voor een verhalenbundel, Querido, € 22.000
Willem Melchior voor een roman, Atlas Contact, € 27.500
Jan van Mersbergen voor een roman, Cossee, € 33.000
K. Michel voor een dichtbundel, Atlas Contact, € 33.000
Edzard Mik voor een roman, Querido, € 27.500
Tonnus Oosterhoff voor een dichtbundel, De Bezige Bij, € 33.000
Jamal Ouariachi voor een roman, Querido, € 33.000
Daan Remmerts de Vries voor een jeugdroman, Querido, € 27.500
Bennie Roeters voor een roman, Passage, € 11.000 (en een ontwikkelbeurs voor scholing en onderzoek, € 2.500)
Daniël Rovers voor een essaybundel, Wereldbibliotheek, € 27.500
Jowi Schmitz voor een jeugdroman, Hoogland & Van Klaveren, € 22.000
Rob Schouten voor een dichtbundel, De Arbeiderspers, € 27.500
Pauline Slot voor een roman, De Arbeiderspers, € 27.500
Nicolette Smabers voor een roman, Kleine Uil, € 22.000 (en een ontwikkelbeurs voor ondernemerschap, € 2.500)
Albertina Soepboer voor een meertalige (Nederlandse en Friese) dichtbundel, Frysk en Frij, € 22.000
Arie Storm voor een roman, Prometheus, € 33.000
Ivo Victoria voor een (non-)fictieboek, Meulenhoff, € 33.000
Elly de Waard voor een dichtbundel, De Harmonie, € 16.500
Koos van Zomeren voor een roman, De Arbeiderspers, € 11.000

Bij wijze van uitzondering is aan twee eerdere ontvangers van een projectsubsidie in 2022 een ontwikkelbeurs toegekend:

Frank Keizer voor reiskosten, € 1.300
Jannie Regnerus voor onderzoek, € 2.500

Schrijverslevens, biografieregeling

De Schrijverslevens, biografieregeling stimuleert de totstandkoming van biografieën met als onderwerp één of meer hoofdpersonen die toonaangevend dan wel van groot belang zijn (geweest) voor de letterkundige geschiedenis van Nederland. Biografen kunnen binnen deze regeling subsidie aanvragen om (archief) onderzoek te kunnen doen en voor het schrijven van de biografie. Het maximale bedrag is € 50.000. In 2022 werden acht aanvragen in behandeling genomen. Hiervan zijn er vijf gehonoreerd, voor in totaal vier biografieën. Bijna alle aanvragers zijn nieuw dan wel ontvangen voor het eerst een biografiebeurs*:

Yra van Dijk* voor een biografie van **Marga Minco**, Prometheus, € 21.600

Judit Gera* voor een biografie van **Marga Minco**, Prometheus, € 28.400

Erik Jan Harmens* voor een biografie van **Menno Wigman**, Prometheus, € 50.000

Nico Keuning voor een biografie van **Belcampo**, Querido, € 25.000

Merel Leeman* voor een biografie van **Anna Blaman**, Atlas Contact, € 50.000

Makers buiten het boek

In oktober trad de pilotregeling Makers buiten het boek in werking. Makers die werken aan literaire creatie anders dan een boek hebben daarmee de mogelijkheid om een projectsubsidie van € 10.000 aan te vragen die hen tijd, ruimte en middelen biedt om een performance, podcast of digitale uiting te creëren. Ook kan een deel van het subsidiebedrag worden besteed aan de eigen professionele ontwikkeling. Waar bij de projectsubsidies voor literair werk van schrijvers een modelcontract met een uitgeverij randvoorwaardelijk is, wordt bij de regeling Makers buiten het boek een verbintenis met een literair productiehuis of andere literaire organisatie verwacht.

In 2022 is over één aanvraag besloten:

Robin Kramer* voor het maken van een literaire podcast voor website Papieren Helden, € 10.000

Werkbijdrage theatertekst

In 2022 werd de subsidieregeling Werkbijdrage theatertekst voor de zesde keer uitgevoerd. De werkbijdragen worden toegekend als investering in de totstandkoming van nieuw werk voor theater. De regeling wordt uitgevoerd in samenwerking met het Fonds Podiumkunsten met als gezamenlijk doel de kwaliteit, diversiteit en ontwikkeling van het Nederlands theaterrepertoire te stimuleren.

Van de veertien aanvragen die in behandeling zijn genomen, konden er elf worden gehonoreerd. De verleende bedragen zijn inclusief een bijdrage van € 1.500 voor een openbare presentatie.

Marjolein Bierens voor *Rimpelingen, het geheim van een hofhouding*, € 10.500

Oscar van den Boogaard voor *Het Sterfbed*, € 16.500

Sem Anne van Dijk voor *Anemoonbewoners*, € 14.500

Joeri Heegstra voor *Eurofront*, € 14.500

Olivier Herter voor *Dat het was..*, € 14.500

Ira Kip voor *Stand van zaken. Poer a sani!*, € 16.500

Melissa Knollenburg voor *Elektroshock*, € 14.500

Marjet Moorman voor *De stille zonde*, € 16.500

Bo Tarenskeen voor *Wittgenstein 2*, € 16.500

Anna Maria Versloot voor *the guru is currently absent*, € 16.500

Roos Voorhorst voor *The Family Fair*, € 16.500

Digitale literatuur

De regeling Digitale literaire projecten heeft tot doel veelbelovende nieuwe literaire initiatieven op het gebied van digitale media en internet te ondersteunen. Aanvragen kunnen alleen worden ingediend door rechtspersonen. Van de veertien ontvangen aanvragen is er één door de aanvrager ingetrokken en voldeed één niet aan de ingangseisen. Van de twaalf aanvragers deden er tien voor het eerst een beroep op deze regeling*. Zeven van de twaalf aanvragen zijn gehonoreerd:

Acteursgroep Wunderbaum met *Boze bejaarden*, radiodrama, € 0

Club Lam* met *The Graces*, een social media storytelling-project, € 10.000

Codeglue met *The Great Orator*, een interactieve VR en AI-omgeving, € 20.000

Hi-Lo Art* met *Baken Afsluitdijk*, een locatiegebonden geluidswerk, € 18.000

Noordwoord* met *The Sound of this Place*, een literaire 'audio momentopname' van een situatie/locatie, € 0

NOX (theater)* met de audiofilm *Nagasaki*, € 0

PANDA Collectief* met *De Natuurlijke Gids*, een interactieve, literaire app, € 0

Prospektor* met *Vluchtval*, een geanimeerde filmdocumentaire, € 15.300

Scoop* met *Visual Poetry*, een zestal stop motion animatiefilms en een literaire workshop, € 17.080

Slowpony* met *De erfenis*, een caleidoscopische zesdelige podcastserie, € 20.000

Uitgeverij Wilde Haren* met *Dromen van Sugira*, € 0

Watershed* met *Verhalen voor Saga*, een serie literaire minipodcasts, € 11.525

Geïllustreerde kinder- en jeugdboeken

Voor geïllustreerde kinder- en jeugdboeken die zich door een bijzondere kwaliteit en samenhang van tekst en beeld onderscheiden van het reguliere aanbod, kon tot oktober 2022 subsidie worden aangevraagd binnen de regeling Geïllustreerde kinder- en jeugdliteratuur. Deze regeling is nu opgegaan in de regeling Productiekosten bijzondere uitgaven, die meer ruimte biedt voor verbreding van de diversiteit van het boekenaanbod voor kinderen en jongeren.

Toekenningen in deze regeling werden en worden na publicatie definitief vastgesteld op basis van de n calculatie; in 2022 is een aantal eerder toegekende projecten op basis hiervan lager vastgesteld.

Tot oktober 2022 zijn dertien aanvragen ontvangen, waarvan er twee op formele gronden niet in behandeling konden worden genomen. In totaal is € 25.321 toegekend voor zes uitgaven:

Afûk voor de Friese uitgave *De letterfretter* van schrijver Lida Dijkstra en illustrator Berber van den Brink: € 5.687

KNNV Uitgeverij voor *De bionische vogel* van schrijver Annemarij van Broekhoven en illustrator Margot Westermann: € 0

Loopvis voor *Mensen dieren* van schrijver en illustrator Yoko Heiligers: € 5.229

Luitingh-Sijthoff voor *Ik voel ik voel wat jij niet ziet* van schrijver Lotte Stegeman en illustrator Mark Janssen: € 4.463

Luitingh-Sijthoff voor *Het levende hoofd* van schrijver Els Pelgrom en illustrator Sylvia Weve: € 0

Querido voor *Uit het kijken kwam het zien* van schrijver Paul De Moor en illustrator Ingrid Godon: € 1.775

Querido voor *Achter de bomen stond een leeuw* van schrijver en illustrator Daan Remmerts de Vries: € 0

Querido voor *Vandaag houd ik mijn spreekbeurt over de anaconda* van schrijver Bibi Dumon Tak en illustrator Annemarie van Haeringen: € 3.595

Rubinstein voor *De grote Vincent van Gogh Atlas - Junior editie* van schrijver Nienke Denekamp en illustrator Geert Gratama: € 4.572

Stichting De Moanne voor *De Nye Moanne* van schrijvers Erik Betten, Jacco de Boer, Lida Dijkstra, Irem Esinti, Martsje de Jong, Janna van der Meer, Dolf Verroen, Wessel de Vries en illustratoren Anne Graswinckel, Linda de Haan, Yke Reeder, Babs Wijnstra, Roel Luijten: € 0

Wilde Haren voor *Allemaal pech* van schrijver en illustrator Kim ter Horst: € 0

Literaire uitgaven

Nederlandse en Friese uitgevers kunnen bij het Nederlands Letterenfonds een tegemoetkoming in de kosten aanvragen voor de uitgave van moeilijk te exploiteren en oorspronkelijk in het Nederlands of Fries geschreven titels, die bestemd zijn voor een algemeen lezerspubliek en die de kwaliteit en diversiteit van het boekenaanbod vergroten. Tot oktober 2022 kon dat via de regeling Literaire uitgaven. Deze regeling is nu opgegaan in regeling Productiekosten bijzondere uitgaven.

In 2022 is over twintig aanvragen besloten. Daarbij is voor achttien uitgaven subsidie toegekend:

Atlas Contact voor *Studio Haiku* door Lotte Didion, € 2.053

De Arbeiderspers voor *Elk boek is een gevaar* door Ronit Palache, € 3.321

De Arbeiderspers voor *De Indische doofpot* door Maurice Swirc, € 0

De Arbeiderspers voor *Mijn verzonnen familie* door Arthur Japin, € 9.511

Hoogland & Van Klaveren voor *De nachtlantaarns van meneer Makkellie* door Alice Hoogstad, € 6.387

International Theatre & Film Books voor *Verzameld toneelwerk* door Rik van den Bos, € 6.694

Jurgen Maas voor *Dromen over Anne Frank* door Maha Hassan, € 2.934

Jurgen Maas voor *Vrijtijdsgedichten* door Lamia Makaddam, € 1.629

Kwakman & Smet Uitgevers voor *Palganeem* door Lies Van Gasse, € 5.300

Leopold voor *Ommouw me* door Ted van Lieshout, € 3.152

LM Publishers voor *Goden kunnen toveren* door Kees van der Plas, € 0

Querido voor *Verdwenen levens* door Florette Dijkstra, € 976

Querido voor *Het souterrain van Mance Post* door Truska Bast, € 3.924

Querido voor *Aan rozen denk ik in de winter* door Gerben Wynia, € 3.215

Querido Facto voor *Leven en werk van Jan Veth* door Johan Huizinga, € 3.650

Rubinstein voor *Album van de Caraïbische poëzie* door Michiel van Kempen en Bert Paasman, in samenwerking met Noraly Beyer, € 6.230

Rubinstein voor *De grote Chagall atlas* door Nienke Denekamp, € 8.445

Van Oorschot voor *Bijna een man* door J.J. Voskuil, € 5.104

Van Oorschot voor *Monsieur le Coloriste, Jac. van Looy, dubbel talent* door Marco Daane, € 2.450

Wijdemeer voor de hertaling van *De reade bwarre* door Jetske Bilker, € 7.000

Productiekosten bijzondere uitgaven

Nederlandse en Friese uitgeverijen kunnen bij het Nederlands Letterenfonds een tegemoetkoming in de kosten aanvragen voor de uitgave van moeilijk te exploiteren maar bijzondere literaire titels, die bestemd zijn voor een algemeen lezerspubliek en die de kwaliteit en diversiteit van het boekenaanbod vergroten.

De regeling Productiekosten bijzondere uitgaven is ingevoerd in oktober 2022, en vervangt de regelingen Geïllustreerde kinder- en jeugdliteratuur en Literaire uitgaven.

In het laatste kwartaal van 2022 is over vijf aanvragen besloten:

De Geus voor *Ik zal alles verdragen, ook mezelf* door Leopold Flam, € 8.225

Querido voor *Vanavond is het feest* door Maayke Koolen, € 2.826

Querido voor *Ik stuur deze brief maar op goed geluk weg. Brieven 1939-1950* door Hella S. Haasse, € 1.537

Querido voor *Zam Zam* door Anne Vegter, € 4.424

Waanders voor *Springlevend* door Saskia de Bodt, € 0

Projectsubsidies literaire en literatuur-educatieve activiteiten

Literaire organisaties kunnen subsidie aanvragen voor het organiseren van literaire manifestaties en activiteiten die het Nederlandse literaire klimaat bevorderen en die gericht zijn op een breed en divers publiek. Naast de meerjarige subsidies (voor twee en voor vier jaar), waarmee festivals en literatuur-educatieve organisaties van (inter)nationaal belang kunnen worden ondersteund, kent het Letterenfonds incidentele ondersteuningsmogelijkheden. In totaal zijn (in twee rondes) veertig aanvragen voor incidentele subsidies ontvangen. Daarvan zijn er twintig toegekend, onder meer aan drie nieuwe aanvragers*. Over de volgende projectsubsidie aanvragen is in 2022 besloten:

Bevordering Lees- en Schrijfplezier voor vijf edities van het literaire programma *Books on Tour*, € 0

Buro05 voor de literaire programma's *Literaturia* en *KidsLiteraturia* op het Noorderzon festival, € 15.000

Cobra Museum voor Moderne Kunst voor een literaire publicatie en activiteitenprogramma rondom een tentoonstelling over Marokkaanse kunst, € 0

De Nieuwe Liefde voor een serie literaire publieksprogramma's, waaronder *Literary Society*, *Wat je zegt, ben je zelf* en *Big Shots & Rising Stars*, € 40.000

De Schrijfschool voor het literair-educatieve programma *Kort Rotterdams*, een serie schrijflessen op middelbare scholen, € 7.500

Fixdit voor een bewustzijns campagne door middel van podcasts, een manifest, een tour, leesclubs en lesbrieven, om aandacht te geven aan literaire werken van vrouwen, € 0

Frontaal Podium voor het promoten en presenteren van literaire evenementen, € 0

Frontaal Podium voor het ontwikkelen en uitvoeren van literaire manifestaties waarin aanstormend talent en gevestigde auteurs in één programma worden gepresenteerd, € 11.000

G10 van de Economie voor het festival *G10*, waar literatuur, filosofie en andere kunstuitingen met elkaar in aanraking komen, € 0

Granate voor het maandelijks literaire programma *Words That Matter*, waarin dichters maatschappelijke thema's aankaarten vanuit een kunstzinnige en persoonlijke invalshoek, € 22.500

Grasnapolsky Festivals voor het internationale uitwisselingsproject *Je kijkt over het land*, waar dichters uit het grensgebied Groningen-Nedersaksen met elkaar samenwerken, € 12.000

Grenzeloos Geluid voor *Oorzaken*, festival voor verhalende audio en podcasts, in Amsterdam en op tour door het land, € 17.500

IBBY Nederland voor het jaarprogramma van IBBY Nederland 2022, € 20.000

Jan van Eyck Academie* voor de eerste editie van het internationale Jan van Eyck Literatuurfestival in Maastricht, € 15.000

Jong Talent voor het podium en talentontwikkelings-

programma *Spraakwater*, gericht op jongeren en jongvolwassenen in Almere, € 0

Kleine Lettertjes voor *De Mooie Kinderboeken Karavaan*, bestaande uit drie edities van Het Mooie Kinderboekenfestival in Amsterdam, Nijmegen en Den Bosch, een serie voorprogramma's en een online alternatief, € 25.000

Landschapstriënnale 2023 voor het publieksprogramma *Landschap langs de Waddenkust*, een literair-kunstzinnige tocht door het Waddengebied, € 0

Literair café 'De Geestgronden' voor het organiseren van een serie bijeenkomsten over literatuur en beeldende kunst in Burgh-Haamstede, € 0

Mensen Zeggen Dingen voor het ontwikkelen van een landelijk spoken word-programma in de vorm van o.a. (open) podium-evenementen, talkshows, podcasts, schoolprogramma's en workshops, € 40.000

MIMIK voor het festival *Lopend Vuur* in Deventer, met dichtersoptredens en een educatief programma voor de bovenbouw havo/vwo, € 0

Moving Mountains voor het literaire programma *Bergen & Boeken* tijdens het *Dutch Mountain Film Festival*, € 0

Nationaal Jenevermuseum voor het poëzieprogramma *Straks gaat het jenever sneeuwen*, bestaande uit tentoonstellingen en een gedichtenwedstrijd voor scholieren en schrijvers, € 0

Passionate Bulkboek voor twee nieuwe interdisciplinaire samenwerkingen met Villa Zebra en Beeld en Geluid t.b.v. het stimuleren van Nederlandstalige letteren bij jongeren, € 0

PEN Nederland voor het jaarprogramma 2022 van PEN Nederland, € 24.500

Poëzieclub voor het bevorderen van belangstelling voor poëzie via evenementen, publicaties, prijzen en andere projecten, € 0

Rimpelingen* voor diverse literaire projecten in broedplaats en podium De Baaiert in Zeeland, € 12.500

Rotown Magic voor literaire activiteiten in Rotterdam, in het bijzonder de talkshow *Rotterdam Late Night* en het interviewprogramma *Guiding Voices*, € 10.000

Spraakuhloos voor het (inter)nationale woordkunstfestival *Tell 'em*, € 0

Square Web voor de Groningse talkshow *Onder de Vulkaan* over literatuur, wetenschap en kunst, € 5.000

Square Web voor een vervolg op de maandelijkse Groningse talkshow *Onder de Vulkaan* over literatuur, wetenschap en kunst, € 11.355

Storytelling Centre voor de diverse programma's van het Storytelling festival in Amsterdam, Rotterdam, Nijmegen en Utrecht, € 12.500

The Writer's Guide (to the Galaxy) voor de tweejaarlijkse literaire publicatie *Lit Mag*, € 0

Theater Bellevue voor een talentontwikkelingsprogramma voor jonge podiumschrijvers, € 12.500

Theatergroep Punch voor een ontwikkeltraject voor nieuwe, ongevestigde toneelschrijvers, € 0

Tot de Verbeelding voor een digitaal literair audio-project in de openbare ruimte in Kootwijk, € 0

VPRO voor de *Meet Ups* van de Brommer op Zee Boekenclub op diverse plekken in Nederland, € 0

Vrij Links voor het interdisciplinaire project *Vrije Kunst/ Cancelkunst* in Groningen en Amsterdam, aangevuld met e-Salons en een online presentatie-omgeving, € 0

Wintertuin Curaçao* voor het *Wintertuin Festival Curaçao*, het enige jaarlijkse literatuurfestival op Curaçao, inclusief kinderprogramma en digitale aanloopperiode, € 26.525

Woordnacht voor de zesde editie van het literaire festival *Woordnacht* in Rotterdam, € 15.000

Zonnewende Flevoland voor het jaarlijkse poëziefestival *Sunsation*, een openluchtviering van de zonnewende, € 0

Tweejarige subsidies 2023-2024

Met de Tweejarige subsidies stelt het fonds exploitatiesubsidies beschikbaar aan organisaties die literaire manifestaties of activiteiten gericht op literaire jeugdeducatie ontwikkelen. In 2022 kon worden aangevraagd voor de periode 2023-2024. Met deze subsidie kan er gewerkt worden aan de verdere inhoudelijke ontwikkeling en professionalisering van de organisatie. De regeling beoogt het middenveld te versterken en is bedoeld voor instellingen die activiteiten organiseren van bewezen kwaliteit en met een (boven)regionale uitstraling.

Er konden jaarlijkse subsidies van € 50.000 of € 60.000 (exclusief indexatie) worden verleend; daarnaast kon aan één organisatie in de hoogste categorie een toeslag van € 15.000 worden toegekend voor de belangrijke rol in de regio. Deze toeslag is verleend aan Explore the North voor de belangrijke functie die deze organisatie speelt in de literaire infrastructuur in Noord-Nederland.

In 2022 is over negen aanvragen besloten, waarvan er één door een nieuwe aanvrager was ingediend:

Brainwash festival, € 127.010
Explore the North, € 158.761
De Nieuwe Liefde*, € 105.840
Poetry Circle Nowhere, € 105.840
Poëzieclub, € 0
Read My World, € 127.010
Samenleving en Kunst, € 105.840
Tilt, € 105.840
Watershed, € 105.840

De Nieuwe Liefde ontving voor het eerst een tweejarige subsidie. Boekids werd afgewezen voor een tweejarige subsidie, maar ontving voor 2023 een eenmalige overbruggingssubsidie. Zie hiervoor het Algemeen reglement.

Literair grensverkeer

De regeling Literair Grensverkeer wordt uitgevoerd door Literatuur Vlaanderen en het Nederlands Letterenfonds. Daarbij treedt Literatuur Vlaanderen op als penvoerder. De beoordeling van de aanvragen gebeurt door een Vlaams-Nederlandse adviescommissie. Een subsidie bedraagt per project minimaal € 5.000 en maximaal € 12.500. De regeling is bedoeld om leesbevorderende of literaire projecten en initiatieven te ondersteunen die de duurzame uitwisseling van kennis en expertise in het letterenveld stimuleren tussen de verschillende delen van het Nederlandse taalgebied. De focus ligt daarbij in het bijzonder op (nieuwe) projecten of initiatieven die het grensoverschrijdende potentieel van de Nederlandstalige (kinder- en jeugd) literatuur vergroten en/of de professionele samenwerking tussen verschillende delen van het taalgebied versterken. Voor de evaluatie van de regeling zie ook paragrafen 3.1.c en 6.2 elders in dit jaarverslag.

In 2022 zijn tien aanvragen voorgelegd. Daarvan konden er negen in behandeling worden genomen en zijn er zeven gehonoreerd voor een totaal van € 62.010:

Stichting **Fixdit** voor het project '#LEESEEN-VROUW' in Nederland en Vlaanderen: € 12.500
Stichting **De Gids** voor het project 'Eenzame Avonturen' in Nederland en Vlaanderen: € 8.600
Stichting **Poëzieclub** voor het project 'Ontwikkelen en Ontmoeten' in Nederland en Vlaanderen: € 5.000
Vereniging **Schrijversgroep '77** – voor een netwerktentoonstelling Surinaamse Literatuur in Nederland en Vlaanderen: € 0.
Stichting **Skrifi** voor het project 'Plezier in lezen' met Nederlandse schrijvers in Suriname: € 6.250
Stichting **Tilt** voor het project 'Samenwerking Tilt & Bibliotheek Kortrijk' in Nederland en Vlaanderen: € 12.500
Vzw **Willemsfonds** voor een talentontwikkeling- en coachingproject in Nederland en Vlaanderen rond de uitreiking van de Bronzen Uil: € 0
Stichting **Wintertuin** voor het project Connecting Emerging Literary Artists (CELA) in Nederland en Vlaanderen: € 5.000
Stichting **Wintertuin** voor het project 'Skirbi|Writing @ Curaçao', talentontwikkeling op Curaçao en een uitwisseling met Nederland en Vlaanderen: € 12.160

Algemeen reglement

In het kader van Talentontwikkeling is nog één beurs (van € 7.000) voor een deelnemer aan het **Slow Writing Lab 2022** ingeboekt. Voorts zijn aan drie organisaties subsidies toegekend:

Rose Stories voor de doorontwikkeling van de Story Academy in 2023-2024: € 100.000

El Hizjra voor de doorontwikkeling van het Verhalen-huis 2025 inclusief programmering en talentontwikkeling: € 120.000

Uitgeverij Wilde Haren voor het animatieproject *Dromen van Sugira*: € 20.000

Tot slot is een eenmalige overbruggingssubsidie toegekend aan **literair jeugdfestival Bookids**: € 52.920

Eregelden

Sinds 1992 werd door het fonds de regeling eregelden uitgevoerd; hiermee konden ongeveer 25 oudere schrijvers en vertalers een jaarlijks eregeld ontvangen. Deze regeling is medio 2012 in opdracht van het ministerie van OCW stopgezet; nieuwe toekenningen zijn niet meer mogelijk. Zij die reeds een eregeld kregen toegekend van het Nederlands Letterenfonds zullen dit ook in de toekomst blijven ontvangen.

Reeds voor 1960 verleende het toenmalige ministerie van CRM eregelden aan letterkundigen. Kunstenaarsverenigingen konden leden voor deze eregelden voordragen. In 1992 hevelde het ministerie het lopende 'eregeldbudget' over naar het fonds. Een eregeld werd verleend op grond van de verdiensten van de schrijver of vertaler voor de Nederlands- of Friestalige literatuur, de leeftijd van de schrijver en de daarmee verband houdende vermindering van de mogelijkheid het schrijver- en/of vertalerschap op de oude voet voort te zetten. De hoogte van de subsidie is maximaal € 7.500 per jaar.

In 2022 ontvingen negen schrijvers en vertalers een eregeld: Remco Campert (†), Aline Glastra van Loon, Margriet Heymans, Else Hoog, Hannes Meinkema (†), Marga Minco, Els Pelgrom, Ton van Reen en Frans van Woerden.

† Remco Campert is op 4 juli 2022 in Amsterdam op 92-jarige leeftijd overleden. Hannes Meinkema is op 22 november 2022 in Amsterdam op 79-jarige leeftijd overleden. Voor beide auteurs is op de website van het Nederlands Letterenfonds een in memoriam gepubliceerd.

Writers in residence Spui Amsterdam

In de Schrijversresidentie Amsterdam zijn in 2022 in totaal acht schrijvers ontvangen. Het verblijf van Sasja Filipenko liep door over de jaarwisseling. In 2022 is aan zeven buitenlandse schrijvers in totaal € 8.750 aan beurzen verstrekt: Wang Jiaxin, Michel Faber, Hengameh Yaghoobifarah, Safia Elhillo, Jenny Offill, Ariel Magnus en Sarah Ladipo Manyika. Meer hierover op pagina 15/16 van dit jaarverslag.

Doel 2: Vertalen

Projectsubsidies voor literaire vertalingen

Met de projectsubsidies voor literaire vertalingen investeert het fonds in de kwaliteit van nog tot stand te komen literaire vertalingen in het Nederlands en Fries in alle genres: romans, verhalen, literaire non-fictie, poëzie, drama, kinder- en jeugdboeken en graphic novels. Aanvragen kunnen zowel worden ingediend door recent gedebuteerde als door (meer) ervaren vertalers. Voor de vertaling dient een modelcontract te zijn afgesloten met een reguliere uitgever. Projecten waar meer dan twee vertalers aan werken komen niet voor subsidie in aanmerking. Bij de beoordeling van de aanvragen spelen de literaire kwaliteit van de brontekst, de literaire vertaalkwaliteit van eerdere vertalingen (met name van recent werk) en de moeilijkheidsgraad van de vertaling een belangrijke rol. Daarnaast kan een toeslag worden aangevraagd voor selectie- en editiewerkzaamheden of voor het schrijven van een voor- of nawoord.

In 2022 vroegen 21 vertalers voor de eerste keer een projectsubsidie aan; in dertien gevallen kon deze aanvraag worden gehonoreerd (*). Daarnaast is voor het schrijven van een voor- of nawoord bij vijftien vertalingen een aanvullend subsidiebedrag verstrekt. In totaal zijn 245 projectsubsidies verstrekt aan 159 vertalers:

Ralph Aarnout voor de vertaling uit het Duits van Lukas Maisel *Tanners Erde*, Atlas Contact, € 1.900
Heijo Alting voor zijn aandeel in de vertaling uit het Spaans van Andrés Neuman *Fractura*, Unieboek | Het Spectrum, € 6.697
Margaretha van Andel voor de vertaling uit het Engels van Kevin Crossley-Holland *Arthur: The Always King*, Lemniscaat, € 4.655
Jos den Bekker voor de vertaling uit het Spaans van José Enrique Ruiz-Domenec *El sueño de Ulises*, Meulenhoff, € 16.489
Lidewij van den Berg voor de vertaling uit het Frans van Maurice Leblanc *Les confidences d'Arsène Lupin*, Oevers, € 3.390
Monique ter Berg voor haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Louise Erdrich *The Sentence*, Unieboek | Het Spectrum, € 5.280 en voor de vertalingen van A.M. Homes *The Unfolding*, De Bezige Bij, € 6.710 en Leonard Woolf *The Wise Virgins*, HetMoet, € 8.536
Peter Bergsma voor de vertalingen uit het Engels van John Steinbeck *Cannery Row*, Van Oorschot, € 6.185 en J.M. Coetzee *The Pole*, Cossee, € 3.244
Elbert Besar voor de vertaling uit het Duits van Hengameh Yaghoobifarah *Ministerium der Träume*, De Geus, € 8.237
Lidwien Biekman voor haar aandeel in de vertalingen uit het Engels van Keiron Pim *Endless Flight: The Life of Joseph Roth*, Atlas Contact, € 8.433 en Ottessa Moshfegh *Lapvona*, De Bezige Bij, € 4.648 en voor de vertaling van Maggie O'Farrell *The Marri-*

age Portrait, Nijgh & Van Ditmar, € 9.900

Erik Bindervoet voor de vertaling uit het Engels van George Saunders *Liberation Day*, De Geus, € 3.457

Koen Boelens voor de vertaling uit het Engels van Burkhard Bilger *Fatherland*, Ambo|Anthos, € 11.553

Anneke Bok voor haar aandeel in de vertalingen uit het Engels van TJ Klune *The House in the Cerulean Sea* en *Under the Whispering Door*, Volt, € 6.456 en € 7.066 en voor de vertaling van Cecile Pin *Wandering Souls*, Hollands Diep, € 5.153

Hans Boland voor de vertaling uit het Russisch van Joeri Felsen *Bedrog* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Athenaeum - Polak & Van Gennep, € 8.895

Michel Bolwerk* voor de vertaling uit het Duits van Uwe Wittstock *Februar 33*, Cossee, € 7.583

Adri Boon voor de vertaling uit het Catalaans van Najat El Hachmi *Dilluns ens estimaran*, Meulenhoff, € 7.623 en de vertalingen uit het Spaans van César Aira *El congreso de literatura* en *La liebre*, Koppertnik, € 2.445 en € 7.459

Floor Borsboom voor de vertalingen uit het Frans van Marie Ndiaye *La vengeance m'appartient*, De Geus, € 8.252 en Delphine de Vigan *Les enfants sont rois*, De Geus, € 8.140

Tjalling Bos voor de vertaling uit het Engels van Efraïm Traoré *Children of the Quicksands*, Leopold, € 5.335 en de vertaling uit het Afrikaans van Jaco Jacobs *Dinge wat ek nie van skape geweet het nie*, Ploegsma, € 3.025

Arthur Bot* voor de vertaling uit het Grieks van Theodoros Papakostas *Chorai oli i archeotita sto asensier?*, Brandt, € 5.500

Jan Robert Braat voor de vertaling uit het Russisch van Anatoli Koeznetsov *Babi Yar*, De Bezige Bij, € 12.793

Geert van Bremen voor de vertaling uit het Japans van Junichiro Tanizaki *Neko to Shōzo to futari no onna*, Meulenhoff, € 4.070

Linda Broeder voor de vertalingen uit het Engels van Jen Beagin *Big Swiss*, Atlas Contact, € 10.656 en Thomas Harding *White Debt*, De Arbeiderspers, € 10.010

Leen Van Den Broucke voor de vertaling uit het Engels van Louise Kennedy *Trespases*, Pluim, € 5.814

Carlijn Brouwer* voor de vertaling uit het Frans van Adèle Rosenfeld *Les méduses n'ont pas d'oreilles*, De Bezige Bij, € 3.800

Edgar de Bruin voor de vertalingen uit het Tsjechisch van Karel Čapek *Devatero pohádek* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Meridiaan, € 5.784 en van Jáchym Topol *Supermarket sovětských hrdinů* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Voetnoot, € 3.012

Mia Buursma voor haar aandeel in de vertaling uit het Spaans van Almudena Grandes *Inés y la alegría*, Signatuur, € 15.874

Peter Claessens voor de vertaling uit het Duits van Edgar Selge *Hast du uns endlich gefunden*, De Arbeiderspers, € 7.370

Brigitte Coopmans voor de vertaling uit het Spaans

van Pilar Quintana *Los abismos*, Meridiaan, € 4.620 en Juan Gabriel Vásquez *Volver la vista atrás*, Signatuur, € 15.741

Kiki Coumans voor de vertalingen uit het Frans van Jean Giono *Jean le Bleu*, De Arbeiderspers, € 9.438, en Jean Giono *Manosque-des-Plateaux*, Vleugels, € 3.618, en Christian Oster *Loin d'Odile*, Vleugels, € 3.383

Tatjana Daan voor de vertalingen uit het Frans van Romain Rolland *Jean-Christophe* en *Jean-Christophe (La Foire sur la place, Antoinette en Dans la maison)*, Meulenhoff, € 24.009 en € 17.171

Rikkie Degenaar voor haar aandeel in de vertaling uit het Spaans van Almudena Grandes *Inés y la alegría*, Signatuur, € 12.988

Irene Dirkes voor haar aandeel in de vertaling uit het Duits van Anna Haag *'Denken ist heute überhaupt nicht mehr Mode'* *Tagebuch 1940 - 1945*, Alfabet, € 7.299

Veronica Divendal* voor de vertaling uit het Turks van Ahmet Altan *Hayat Hanim*, De Bezige Bij, € 5.677

Toon Dohmen voor zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Orlando Figes *The Story of Russia*, Nieuw Amsterdam, € 6.694

Pieter van der Drift voor de vertaling uit het Italiaans van Davide Morosinotto *L'ultimo cacciatore*, Pelckmans, € 5.957

Ghislaine van Drunen voor de vertaling uit het Frans van Anne Berest *La carte postale*, Nieuw Amsterdam, € 5.871

Mariella Duindam voor de vertaling uit het Engels van Frances Liardet *Think of Me*, Nieuw Amsterdam, € 12.320

Arie van der Ent voor de vertalingen uit het Russisch van Vladimir Korolenko *Dnevnik (1917-1921)*, Woord In Blik, € 11.814 en Andrej Koerkov *Grijze bijen*, Prometheus, € 9.389 en Sergej Jesenin *Stichotvorenija skandalista* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Woord In Blik, € 3.789

Jan Lodewijk Eshuis* voor de vertaling uit het Russisch van Sasja Filipenko *Hetze*, Meridiaan, € 3.515

Elbrich Fennema voor de vertaling uit het Japans van Michiko Aoyama *osagashimono wa toshositsu he*, Meulenhoff, € 8.600

Anne Folkertsma voor de vertaling uit het Duits van Fridolin Schley *Die Verteidigung*, Wereldbibliotheek, € 3.749 en Natascha Wodin *Nastjas Tränen*, Atlas Contact, € 4.730

Reintje Ghoos voor haar aandeel in de vertalingen uit het Frans van Édouard Louis *Changer: méthode*, De Bezige Bij, € 3.300 en Nicolas Mathieu *Connemara*, Meulenhoff, € 9.743

Lisette Graswinckel voor de vertalingen uit het Engels van Rachel Ingalls *Mrs Caliban*, Orlando, € 3.476 en Bethan Roberts *My Policeman*, Podium, € 10.449 en Kay Dick *They*, Orlando, € 2.750

Eef Gratama voor de vertalingen uit het Frans van J.C. Mourlevat *La Rivière à l'envers*, Querido, € 3.962 en Christelle Dabos *La tempête des échos*, Luitingh-Sijthoff, € 16.341

Nico Groen voor de vertaling uit het Engels van Rachel Carson *Silent Spring* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Athenaeum - Polak & Van Gennep, € 10.716

Martin de Haan voor de vertaling uit het Frans van Michel Houellebecq *Anéantir*, De Arbeiderspers, € 21.430

Jan van der Haar voor de vertalingen uit het Italiaans van Natalia Ginzburg *Le piccole virtù*, Nijgh & Van Ditmar, € 4.845 en Giorgio Fontana *Prima di noi*, De Arbeiderspers, € 21.626

Joep Harmsen* voor de vertaling uit het Spaans van Brenda Navarro *Casas vacías*, Borgerhoff & Lamberrigts, € 4.031

Wim Hartog voor de vertaling uit het Russisch van Konstantin Paustovski *Het rijk van de nachtegaal*, Van Oorschot, € 18.068

Goverdien Hauth-Grubben voor de vertalingen uit het Duits van Sasha Marianna Salzmann *Im Menschen muss alles herrlich sein*, Meridiaan, € 11.605 en Helga Schubert *Judasfrauen*, Pluim, € 4.221

Ria van Hengel voor de vertalingen uit het Duits van Thomas Bernhard *Die Ursache* en *Korrektur*, beide voor Vleugels, € 4.205 en € 13.812, en voor Christine Lavant *Erzählungen* en het schrijven van een nawoord daarbij, Vleugels, € 11.784

Robbert-Jan Henkes voor de vertaling uit het Russisch van Aleksandr Blok *Двенадцать* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Vleugels, € 1.562

Henrieke Herber voor de vertaling uit het Italiaans van Enrico Galiano *Felici contro il mondo*, Luitingh-Sijthoff, € 12.166

Nicolette Hoekmeijer voor de vertaling uit het Engels van Kate Zambreno *Drifts*, Koppertnik, € 6.464 en Toni Morrison *Recitatif*, De Bezige Bij, € 2.090 en Jess Walter *The Angel of Rome: And Other Stories*, Marmer, € 8.438

Hero Hokwerda voor de vertaling uit het Grieks van Margarita Lymberaki *De strooien hoeden*, Meulenhoff, € 11.000

Jeanne Holierhoek voor de vertaling uit het Frans van Simone de Beauvoir *Pyrrhus et Cinéas* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Vleugels, € 3.030

Sylvie Hoyinck voor de vertaling uit het Hebreeuws van Ayelet Gundar-Goshen *Meéfo javo zeév*, Cossee, € 9.251

Liesbeth Huijzer voor de vertalingen uit het Noors van Maria Navarro Skaranger *Emily forever*, De Geus, € 3.603 en Mona Høving *Noe som hjelper*, Oevers, € 2.805 en Ingvild H. Rishøi *Stargate. En julefortelling*, Koppertnik, € 2.315

Peter Huijzer* voor de vertaling uit het Duits van Karl Marx *Ökonomisch-philosophische Manuskripte*, Boom, € 8.201

Astrid Huisman voor de vertaling uit het Engels van Sinéad Gleeson *Constellations: Reflections from Life*, HetMoet, € 9.449

Jetty Huisman voor de vertaling uit het Engels van Nuala O'Connor *Nora. A Love Story of Nora Barnacle and James Joyce*, Marmer, € 13.910

Hendrik Hutter voor de vertaling uit het Spaans van Fernando Aramburu *Los vencejos*, Wereldbibliotheek, € 22.556

Sjaak de Jong voor zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Alex Rowson *The Young Alexander*, Atlas Contact, € 8.242

Jenny de Jonge voor de vertalingen uit het Engels van Kevin Brooks *Bad Castro*, De Harmonie, € 4.589 en Meg Rosoff *Friends Like These*, Luitingh-Sijthoff, € 4.531 en Katherine Rundell *The Girl Savage / Cartwheeling in Thunderstorms*, Luitingh-Sijthoff, € 5.718

Eline Jongsma voor de vertaling uit het Zweeds van Jens Liljestrand *Även om allt tar slut*, Atlas Contact, € 15.514

Annelies Jorna voor de vertaling uit het Engels van Philip Reeve *Utterly Dark and the Face of the Deep*, Ploegsma, € 6.875

Jan Bert Kanon voor de vertaling uit het Duits van Alice Rühle-Gerstel *Der Umbruch oder Hanna und die Freiheit*, Van Maaskant Haun, € 13.750

Hans Kloos voor de vertaling uit het Zweeds van Balsam Karam *Singulariteten*, Kievenaar, € 4.325

Inge Kok voor de vertalingen uit het Engels van R.C. Sherriff *Greengates*, Atlas Contact, € 9.680 en Matt Rowland Hill *Original Sins*, Atlas Contact, € 9.900 en Elizabeth Jane Howard *Slipstream*, Atlas Contact, € 18.700

Maartje de Kort voor de vertaling uit het Frans van Rebecca Gisler *D'oncle*, Vleugels, € 2.926 en voor de vertaling uit het Portugees van José Saramago *Terra do pecado*, Caminho, € 8.910

Arieke Kroes voor haar aandeel in de vertaling uit het Spaans van Elvira Lindo *A corazón abierto*, Signatuur, € 4.442

Angélique de Kroon voor de vertaling uit het Zweeds van Agneta Pleijel *Dubbelporätt*, Oevers, € 3.141

Rob Kuitenbrouwer voor zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Jill Lepore *New York Burning*, De Arbeiderspers, € 7.590

Pieter Lamberts* voor zijn aandeel in de vertaling uit het Spaans van Andrés Neuman *Fractura*, Unieboek | Het Spectrum, € 5.518

Barbara de Lange voor de vertalingen uit het Engels van Ann Quin *Berg*, Oevers, € 5.005 en Mary Austin *The Land of Little Rain*, Koppertnik, € 3.913 en Virginia Woolf *To the Lighthouse*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, € 7.700

Paul van der Lecq voor de vertalingen uit het Engels van Julia Blackburn *Dreaming the Karoo. A People called the !Xam*, De Bezige Bij, € 8.800 en Stephen Graham *The Gentle Art of Tramping*, Oevers, € 5.445 en zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Alice Walker *Gathering Blossoms Under Fire. The Journals of Alice Walker*, De Arbeiderspers, € 9.735

Auke Leistra voor de vertalingen uit het Engels van Alexander MacLeod *Animal Person*, De Bezige Bij, € 7.700 en Virginia Cowles *Looking for Trouble*, De Arbeiderspers, € 17.600 en Victoria Belim *The Red*

Sirens; A Ukranian Family Story, De Arbeiderspers, € 8.910 en Carl Erik Fisher *The Urge; Our History of Addiction*, De Arbeiderspers, € 11.110

Frank Lekens voor de vertalingen uit het Engels van William Gaddis *Carpenter's Gothic*, Kievenaer, € 13.386 en voor zijn aandeel in de vertalingen van Keiron Pim *Endless Flight: The Life of Joseph Roth*, Atlas Contact, € 11.000 en Jill Lepore *New York Burning*, De Arbeiderspers, € 7.590 en Orlando Figes *The Story of Russia*, Nieuw Amsterdam, € 6.144

Nan Lenders voor de vertaling uit het Engels van Aanchal Malhotra *The Book of Everlasting Things*, Nieuw Amsterdam, € 17.834

Karol Lesman voor de vertaling uit het Pools van Jakub Malecki *Saturnin*, Querido, € 5.610

Kim Liebrand voor de vertaling uit het IJslands van Friðja Ísberg *Merking*, De Geus, € 3.476 en de vertaling uit het Zweeds van Sven Lindqvist *Utrota varanda jävel*, De Geus, € 5.640

Maarten Liebrechts voor de vertalingen uit het Japans van Banana Yoshimoto *Kitchen*, Das Mag, € 4.275 en Mieko Kawakami *Heaven*, Podium, € 5.204

Inger Limburg voor haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Karen Joy Fowler *Booth*, Nieuw Amsterdam, € 7.226 en voor de vertaling van Ann-Marie MacDonald *Fayne*, Nijgh & Van Ditmar, € 28.050

Saskia van der Lingen voor de vertaling uit het Engels van Mohsin Hamid *The Last White Man*, De Bezige Bij, € 3.520

Gertrud Maes voor de vertaling uit het Frans van Leïla Slimani *Regardez-nous danser*, Nieuw Amsterdam, € 10.010

Silvia Marijnissen voor de vertalingen uit het Chinees van Zheng Xiaohong *selectie gedichten* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Poëziecentrum, € 6.857 en Yinni *selectie van 50 gedichten* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Poëziecentrum, € 7.579

Etta Maris* voor de vertaling uit het Italiaans van David Salomoni *Magellano. Il primo viaggio intorno al mondo*, Athenaeum - Polak & Van Gennep, € 7.810

Nisrine Mbarki voor de vertaling uit het Engels van bell hooks *Feminism is for Everybody* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Walburg Pers, € 3.315

Sanne van der Meij voor de vertaling uit het Frans van Roland Buti *Grand National*, Vleugels, € 3.872

Irene van de Mheen voor haar aandeel in de vertaling uit het Spaans van Elvira Lindo *A corazón abierto*, Signatuur, € 4.442 en voor de vertaling van Andrés Barba *Vida de Guastavino y Guastavino*, De Bezige Bij, € 1.258

Janny Middelbeek-Oortgiesen voor de vertalingen uit het Zweeds van Karolina Ramqvist *Bröd och mjölk*, Nijgh & Van Ditmar, € 7.942 en Ia Genberg *Detaljerna*, De Bezige Bij, € 3.685 en Kerstin Ekman *Löpa varg*, Ambo|Anthos, € 4.664 en Johanna Hedman *Trion*, Ambo|Anthos, € 9.460

Niek Miedema voor zijn aandeel in de vertalingen uit het Engels van Hilary Mantel *Beyond Black*, Meridiaan, € 7.700 en William Gerhardie *Futility*, Van

Maaskant Haun, € 3.575 en Ian McEwan *Lessons*, De Harmonie, € 9.137 en Hernán Díaz *Trust*, Atlas Contact, € 5.151

Anita van der Molen voor de vertaling uit het Litouws van Kristina Sabaliauskaitė *Petro imperatorė*, Prometheus, € 7.935

Marianne Molenaar voor de vertaling uit het Noors van Knut Hamsun *Under Høststjernen*, Oevers, € 3.564

Femke Muller voor de vertaling uit het Deens van Kaspar Colling Nielsen *Frelseren fra Hvidovre*, Oevers, € 8.272 en de vertaling uit het Zweeds van Frida Nilsson *Hedvig!*, Querido, € 2.805

Frans van Nes voor de vertaling uit het Estisch van Ilmar Taska *Elüüsiumi kutse*, Nobelman, € 6.735

Liesbeth van Nes voor de vertaling uit het Duits van Horst Krüger *Das zerbrochene Haus*, Alfabet, € 5.995

Jan de Nijs voor de vertalingen uit het Engels van Eleanor Catton *Birnam Wood*, Ambo|Anthos, € 7.370 en Coco Mellors *Cleopatra and Frankenstein*, Ambo|Anthos, € 6.820 en zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Louise Erdrich *The Sentence*, Unieboek | Het Spectrum, € 5.280

Arjaan van Nimwegen voor zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Cormac McCarthy *The Passenger* en *Stella Maris*, De Arbeiderspers, € 10.850

Thijs van Nimwegen voor zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Cormac McCarthy *The Passenger* en *Stella Maris*, De Arbeiderspers, € 10.850

Jelle Noorman voor de vertaling uit het Engels van Alain de Botton *How to Survive the Modern World*, Atlas Contact, € 6.239 en de vertaling uit het Frans van Mohamed Mbougar Sarr *La plus secrète mémoire des hommes*, Atlas Contact, € 13.557

Marcel Otten voor de vertaling uit het IJslands van Gyrdir Eliasson *Sandárþókin*, Oevers, € 2.255

Esther Ottens voor de vertaling uit het Engels van J.M. Barrie *Peter and Wendy*, Gottmer, € 5.170

Hilde Pach voor de vertalingen uit het Hebreeuws van Eshkol Nevo *Gever nichnas bapardes*, Unieboek | Het Spectrum, € 9.240 en Nir Baram *Haolam hoe sjmoea*, De Bezige Bij, € 10.230

Irma Pieper voor de vertaling uit het Tsjechisch van Ivan Klíma *Soudce z milosti*, Wereldbibliotheek, € 20.961

Lucy Pijtersen voor de vertaling uit het Noors van Linn Ullmann *Jente*, 1983, De Geus, € 5.368

Ruud van de Plassche voor de vertaling uit het Engels van Clare Mac Cumhaill & Rachael Wiseman *Metaphysical Animals: How Four Women Brought Philosophy Back To Life*, Ambo|Anthos, € 8.253

Claudia de Poorter voor haar aandeel in de vertalingen uit het Engels van TJ Klune *The House in the Cerulean Sea*, Volt, € 5.576 en *Under the Whispering Door*, Volt, € 6.102

Jantsje Post voor de vertaling uit het Duits van Nino Haratischwili *Das mangelnde Licht*, Meridiaan, € 12.045

Ard Posthuma voor de vertaling uit het Duits van Franz Kafka *Nachgelassene Schriften und Fragmente*

I en II en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Koppertnik, € 4.372

Lammie Post-Oostenbrink voor de vertalingen uit het Deens van Eva Tind *Kvinden der samlede verden*, Oevers, € 9.504 en Charlotte Weitze *Rosarium*, Meridiaan, € 11.330

Charlotte Pothuizen voor de vertalingen uit het Pools van Olga Tokarczuk *Czuly narrator*, De Geus, € 4.673 en Katarzyna Ryrych *Łopianowe pole*, Clavis, € 3.801

Kitty Pouwels voor de vertaling uit het Portugees van Maria Judite de Carvalho *Os Armários Vazios*, De Bezige Bij, € 3.300

Lucienne Pruijs voor haar aandeel in de vertaling uit het Duits van Anna Haag *'Denken ist heute überhaupt nicht mehr Mode' Tagebuch 1940 - 1945*, Alfabet, € 7.299 en de vertaling uit het Duits van Dörte Hansen *Zur See*, HarperCollins Holland, € 6.801

Nadia Ramer voor de vertaling uit het Engels van Monica Ali *Love Marriage*, De Geus, € 15.840

Josephine Rijnaarts voor de vertalingen uit het Duits van Esther Kinsky *Rombo*, Pluim, € 8.878 en Hans Erich Nossack *Spätestens im November*, Oevers, € 9.735

Lucie van Rooijen voor haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Karen Joy Fowler *Booth*, Nieuw Amsterdam, € 7.226

Josephine Rutenberg voor de vertaling uit het Engels van Jennifer Nansubuga Makumbi *Manchester Happened*, Cossee, € 8.704

Karina van Santen voor haar aandeel in de vertalingen uit het Engels van Claire-Louise Bennet *Cheekout 19*, Koppertnik, € 4.004 en Ali Smith *Companion Piece*, Prometheus, € 2.604 en Salman Rushdie *Victory City*, Pluim, € 5.844

Lucie Schaap voor de vertaling uit het Engels van Julie Otsuka *The Swimmers*, Lebowski, € 3.930

Wybrand Scheffer voor de vertaling uit het Engels van Sinclair McKay *Berlin: Life and Loss in the City that Shaped the Century*, Atlas Contact, € 17.270

Anda Schippers* voor de vertaling uit het Engels van Barbara Pym *A Glass of Blessings*, Van Maaskant Haun, € 7.971

Ariane Schluter voor de vertalingen uit het Engels van Emilie Pine *Ruth & Pen*, Nieuw Amsterdam, € 6.213 en Kristina Gorcheva-Newberry *The Orchard*, Nieuw Amsterdam, € 9.244

Eugenie Schoolderman voor de vertalingen uit het Spaans van Ariana Harwicz *La débil mental*, Vleugels, € 2.975 en Federico Falco *Los llanos*, Koppertnik, € 6.158

Hilda Schraa voor de vertaling uit het Italiaans van Ilaria Tuti *Come vento cucito alla terra*, De Bezige Bij, € 9.147

Roel Schuyt voor de vertaling uit het Albanees van Ismail Kadare *Kur sunduesit grinden*, Querido, € 4.235 en de vertaling uit het Sloveens van Drago Jančar *Ob nastranku sveta*, Querido, € 7.065

Jan Sietsma voor de vertaling uit het Duits van Werner Herzog *Jeder für sich und Gott gegen alle*, De Arbeiderspers, € 11.065

Pauline Slot voor haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Alice Walker *Gathering Blossoms Under Fire. The Journals of Alice Walker*, De Arbeiderspers, € 8.408

Manon Smits voor de vertaling uit het Italiaans van Alba de Céspedes *Quaderno proibito*, Meridiaan, € 9.350

Marina Snoek-Gorelik* voor de vertaling uit het Oekraïens van Oksana Zabozjko *Dvzinok*, Cossee, € 2.306 en haar aandeel in de vertaling van Tanja Maljartsjoek *Zaboettja*, Meulenhoff, € 2.665

Astrid Staartjes voor de vertaling uit het Engels van Saša Jovanović *The Rabbit, Runner 1, Scratch!*, € 503

Ymke van der Staay voor de vertaling uit het Duits van Kristine Bilkau *Nebenan*, Cossee, € 6.303

Jan Pieter van der Sterre voor zijn aandeel in de vertalingen uit het Frans van Édouard Louis *Changer: méthode*, De Bezige Bij, € 3.300 en Nicolas Mathieu *Connemara*, Meulenhoff, € 9.743

Paula Stevens voor de vertaling uit het Noors van Roy Jacobsen *Rigels øyne*, De Bezige Bij, € 7.652

Tjadine Stheeman voor haar aandeel in de vertaling uit het Engels van Ottessa Moshfegh *Lapvona*, De Bezige Bij, € 4.648 en voor de vertaling van Charlotte Perkins Gilman *The Yellow Wall-paper and Selected Writings* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Orlando, € 5.040

Saskia Taggenbrock voor haar aandeel in de vertaling uit het Frans van Maryse Condé *L'Évangile du nouveau monde*, Orlando, € 3.853

Nina Targan Mouravi voor de vertaling uit het Russisch van Stanislav Aseyev *Het concentratiekamp in de Paradijsstraat*, Jurgen Maas, € 5.388

Peter Valkenet voor de vertaling uit het Spaans van Paulina Flores *Isla Decepción*, Meridiaan, € 7.600

Rob van der Veer voor de vertaling uit het Afrikaans van Elsa Joubert *Ons wag op die Kaptein*, Aldo Manuzio, € 4.224 en de vertaling uit het Engels van Joan Lindsay *Picnic at Hanging Rock*, Mozaiek, € 7.334

Han van der Vegt voor de vertaling uit het Engels van W.H. Auden *Selected Poems*, Van Oorschot, € 16.343

Jeske van der Velden voor de vertaling uit het Engels van Pankaj Mishra *Run and Hide*, Atlas Contact, € 10.450 en Elizabeth Hardwick *Seduction and Betrayal*, Nijgh & Van Ditmar, € 7.150

Ruben Verhasselt voor de vertaling uit het Hebreeuws van Zeruya Shalev *Plia*, Meulenhoff, € 11.110

CL Vermeulen voor de hertaling van JC van Lynden *Logica*, Noordboek, € 7.220

Joris Vermeulen voor de vertaling uit het Frans van Jean-Baptiste Del Amo *Le fils de l'homme*, De Bezige Bij, € 7.370

Jos Vos voor de vertaling uit het Japans van Matsuo Basho *Zen hokku* en voor het schrijven van een nawoord hierbij, Athenaeum - Polak & Van Gennep, € 8.223

Lette Vos voor de vertaling uit het Engels van Nadia Wassef *Shelf Life*, De Geus, € 7.106

Martine Vosmaer voor haar aandeel in de vertalingen uit het Engels van Claire-Louise Bennet *Checkout 19*, Koppernik, € 4.004 en Ali Smith *Companion Piece*, Prometheus, € 2.604 en Salman Rushdie *Victory City*, Pluim, € 5.844

Arie van der Wal voor de vertaling uit het Spaans van José Emilio Pacheco *Batallas en el desierto*, Koppernik, € 1.233

Tobias Wals* voor zijn aandeel in de vertaling uit het Oekraïens van Tanja Maljartsjoek *Zaboettja*, Meulenhoff, € 2.665

Roos van de Wardt voor de vertaling uit het Engels van Barbara Trapido *Brother of the More Famous Jack*, De Geus, € 7.700

Maarten van der Werf voor zijn aandeel in de vertaling uit het Engels van Alex Rowson *The Young Alexander*, Atlas Contact, € 8.242

Ydelet Westra voor de vertaling uit het Zweeds van Håkan Nesser *Schack under vulkanen*, De Geus, € 9.406

Arthur Wevers voor de vertaling uit het Engels van Ian Buruma *The Collaborators*, Atlas Contact, € 9.680

Mark Wildschut voor de vertaling uit het Duits van Martin Mittelmeier *Freiheit und Finsternis*, Ten Have, € 7.425 en Byung-Chul Han *Infokratie*, Ten Have, € 2.750

Ine Willems voor de vertalingen uit het Engels van Octavia E. Butler *Kindred*, Signatuur, € 11.021 en Sarah Moss *The Fell*, Orlando, € 4.378

Martine Woudt voor de vertalingen uit het Frans van Maurice Leblanc *Le bouchon de cristal*, Oevers, € 8.008 en Emilienne Malfatto *Le colonel ne dort pas*, Cossee, € 1.661 en Clara Dupont-Monod *S'adapter*, Meulenhoff, € 3.942 en haar aandeel in de vertaling uit het Frans van Maryse Condé *L'Évangile du nouveau monde*, Orlando, € 3.853

Nele Ysebaert voor de vertaling uit het Engels van Susan Taubes *Divorcing*, Oevers, € 12.513

Michal van Zelm voor de vertaling uit het Deens van Josefine Klougart *Alt dette kunne du få*, Oevers, € 9.570 en de vertaling uit het Noors van Victoria Kielland *Mine menn*, Oevers, € 4.202

Rymke Zijlstra* voor de vertaling uit het Nederlands in het Fries van Annet Schaap *Lampje*, Afûk, € 6.337

Prescilla van Zoest voor de vertaling uit het Frans van Christophe Boltanski *Les vies de Jacob*, Cossee, € 5.072

Ontwikkelbeurzen vertalers

De regeling Ontwikkelbeurzen literair vertalers stelt zowel startende als ervaren literair vertalers in staat zich professioneel te ontwikkelen. Met een ontwikkelbeurs is het bijvoorbeeld mogelijk coaching, scholing, een studiereis of residentieperiode te realiseren of een fragmentvertaling met leesrapport voor uitgevers te maken. De beurzen zijn enerzijds een aanvulling op het scholingsaanbod van het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV) en anderzijds op de regeling Projectsubsidies. Er is voor deze regeling maximaal € 200.000 per kalenderjaar beschikbaar in de beleidsperiode 2021-2024. Om de overgang tussen beide fasen nog kleiner te maken is de regeling ontwikkelbeurzen begin 2023 uitgebreid met zogenoemde startersbeurzen (voor een eerste literaire vertaling).

Een ontwikkelbeurs bedraagt in de regel maximaal € 2.000. Voor startende vertalers gaat het echter om maximaal € 2.500. Deze groep bestaat uit vertalers die een literaire vertaalopleiding hebben afgerond en aantoonbare stappen in hun vertaalcarrière hebben gezet maar nog géén literaire boekvertaling op hun naam hebben staan (en dus nog niet in aanmerking komen voor de regeling Projectsubsidies).

Kiki Coumans voor twee studiereizen, € 2.000

Annelie David voor coaching, € 1.326

Arie van der Ent voor een fragmentvertaling, het schrijven van een leesrapport en het benaderen van uitgeverijen, € 1.760

Elisabeth Hekkenberg* voor een fragmentvertaling (uit het Frans), het schrijven van een leesrapport en het benaderen van uitgeverijen, € 2.415

Willem Hoogendoorn* voor het vertalen van gedichten uit het Spaans, coaching, het opstellen van een leesrapport en het benaderen van uitgevers, € 2.500

Liesbeth Huijter voor een studiereis, € 2.000

Jos van Kan* (vertaler Duits) voor coaching, € 2.000

Harrie Lemmens voor het organiseren van een evenement als onderzoek naar nieuwe manieren om lezers te vinden, € 2.000

Kim Liebrand voor een studiereis, € 1.030

Silvia Marijnissen voor het organiseren van een reeks bijeenkomsten, € 2.000

Nhomy Mettendaf* (vertaler Engels) voor het laten maken van een website, € 2.500

Fannah Palmer* voor het volgen van de professionaliseringscursus van het ELV, een fragmentvertaling (uit het Engels), het schrijven van een leesrapport en het benaderen van uitgeverijen, € 2.430

Els de Roon Hertoge voor een fragmentvertaling, het schrijven van een leesrapport en het benaderen van uitgeverijen, € 1.877

Manon Smits voor een fragmentvertaling, het schrijven van een leesrapport en het vertalen van recensies, € 2.000

Adiëlle Westercappel voor coaching en het schrijven van een artikel over het vertaalproces, € 2.500

Parel Wilmering* voor een fragmentvertaling (uit het Engels), het opstellen van een leesrapport en het inschakelen van een begeleider daarbij, € 2.500

Schwob

De Schwob-regeling biedt een handreiking aan literaire uitgeverijen die een risicovolle maar belangrijke nieuwe vertaling in het Nederlands willen publiceren. Nederlandse uitgeverijen kunnen voor dergelijke publicaties een bijdrage in de productie- en promotiekosten aanvragen. Daarbij wordt voorrang gegeven aan vertalingen in het Nederlands uit taalgebieden of landen waar géén instituut of fonds bestaat dat voorzieningen kent ter ondersteuning van de vertaalkosten van een boekuitgave.

Bij de beoordeling van de aanvraag spelen onder meer de begroting en de literaire (vertaal)kwaliteit van de voorgelegde 'moderne klassieker' en van de beoogde vertaler een rol. Met dit initiatief wil het Letterenfonds de nieuwsgierigheid naar vertaalde literatuur verbreden en de kwaliteit en diversiteit van literatuur in Nederlandse vertaling ondersteunen.

In 2022 is er besloten over de volgende aanvragen:

Aldo Manuzio voor de uitgave van J.G. Farrell *Troubles* in vertaling van Rob van der Veer: € 7.000

Athenaeum - Polak & Van Gennep voor de uitgave van Joeri Felsen *Bedrog* in vertaling van Hans Boland: € 1.475

Atlas Contact voor de uitgave van Ann Petry *The Narrows* in vertaling van Lisette Graswinckel: € 0

Atlas Contact voor de uitgave van Miklós Bánffy *Darabokra szaggattatol* in vertaling van Rebekka Hermán Mostert: € 2.766

Atlas Contact voor de uitgave van Margaret Kennedy *The Feast* in vertaling van Inge Kok: € 0

Cossee voor de uitgave van Dorothy West *The Wedding* in vertaling van Anna Helmers-Dieleman: € 0

Cossee voor de uitgave van Konrad Merz *Ein Mensch fällt aus Deutschland* in vertaling van Lore Coutinho: € 2.917

Das Mag voor de uitgave van Banana Yoshimoto *Kitchen* in vertaling van Maarten Liebrechts: € 2.961

De Arbeiderspers voor de uitgave van Anatoli Mariëngof *Mijn eeuw, mijn vrienden en vriendinnen* in vertaling van Robbert-Jan Henkes: € 2.880

De Arbeiderspers voor de uitgave van Gwendolyn Brooks *Maud Martha* in vertaling van Adiëlle Westercappel: € 0

De Geus voor de uitgave van Nancy Mitford *Love in a Cold Climate* in vertaling van Janine van der Kooij: € 0

De Geus voor de uitgave van Nancy Mitford *The Pursuit of Love* in vertaling van Janine van der Kooij: € 0

De Geus voor de uitgave van Paul Lomami Tchi-bamba *Ngando (le crocodile)* in vertaling van Manik Sarkar: € 2.050

Gottmer voor de uitgave van J.M. Barrie *Peter Pan* in vertaling van Esther Ottens: € 0

Jurgen Maas voor de uitgave van Waguih Ghali *Beer in the snookerclub* in vertaling van Paul Heijman: € 1.783

Jurgen Maas voor de uitgave van Abd ar-Rahmaan

Moenief *Sjark al-Moetawassit* in vertaling van Djûke Poppinga: € 4.720

Koppernik voor de uitgave van Curzio Malaparte // *Volga nasce in Europa* in vertaling van Jan van der Haar: € 5.000

Koppernik voor de uitgave van Mary Austin *The Land of Little Rain* in vertaling van Barbara de Lange: € 2.900

Koppernik voor de uitgave van Ota Pavel *Jak jsem potkal ryby* in vertaling van Edgar de Bruin: € 1.530

Koppernik voor de uitgave van Norah Lange *Cuadernos de infancia* in vertaling van Lisa Thunnissen: € 2.348

Meridiaan voor de uitgave van Alba de Céspedes *Quaderno proibito* in vertaling van Manon Smits: € 4.541

Meulenhoff voor de uitgave van Romain Rolland *Jean-Christophe* in vertaling van Tatjana Daan: € 0

Meulenhoff voor de uitgave van Margarita Liberaki *Ta psáthina kapéla* in vertaling van Hero Hokwerda: € 6.618

Mozaïek voor de uitgave van Joan Lindsay *Picnic at Hanging Rock* in vertaling van Rob van der Veer: € 2.270

Oevers voor de uitgave van Ann Quin *Berg* in vertaling van Barbara de Lange: € 0

Oevers voor de uitgave van Susan Taubes *Divorcing* in vertaling van Nele Ysebaert: € 3.466

Oevers voor de uitgave van Hans Erich Nossack *Spätestens im November* in vertaling van Josephine Rijnaarts: € 3.180

Oevers voor de uitgave van Tarjei Vesaas *Kimén* in vertaling van Marin Mars: € 2.000

Orlando voor de uitgave van Charlotte Perkins Gilman *The Yellow Wallpaper and Selected Writings* in vertaling van Tjadine Stheeman: € 0

Orlando voor de uitgave van Kay Dick *They* in vertaling van Lisette Graswinckel: € 4.179

Signatuur voor de uitgave van Rebecca West *This Real Night* in vertaling van René van Veen: € 0

Van Maaskant Haun voor de uitgave van Friedrich Torberg *Der Schüler Gerber* in vertaling van Kris Lauwerys: € 5.500

Van Maaskant Haun voor de uitgave van Alice Rühle-Gerstel *Der Umbruch oder Hanna und die Freiheit* in vertaling van Jan Bert Kanon: € 6.764

Vleugels voor de uitgave van Thomas Bernhard *Korrektur* in vertaling van Ria van Hengel: € 7.000

Wilde aardbeien voor de uitgave van Harry Martinson *Aniara. En revy om människan i tid och rum* in vertaling van Anna Rottier: € 0

Woord in blik voor de uitgave van Ivan Kotljarevski *Aeneis* in vertaling van Arie van der Ent: € 0

Woord in blik voor de uitgave van Vladimir Korolenko *Dnevnik (1917-1921)* in vertaling van Arie van der Ent: € 0

Individuele deskundigheidsbevordering voor vertalers in en uit het Nederlands i.s.m. het Expertisecentrum Literair Vertalen

In samenwerking met de letterenfondsden faciliteert het Expertisecentrum Literair Vertalen een tweetal vormen van individuele begeleiding voor literair vertalers gedurende het begin van hun carrière. Beginnende vertalers zonder vertaalopdracht kunnen in aanmerking komen voor een **ontwikkelings-traject** (voorheen ontwikkelingsbeurs), waarbij zij met een ervaren vertaler aan de slag gaan met de vertaling van een zelf gekozen kort verhaal of een literair fragment. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan de praktische kant van een vertaalloopbaan, met als beoogd resultaat de publicatie in een literair tijdschrift of publicatie van het gekozen boek. Jaarlijks kan slechts een beperkt aantal aanvragen worden gehonoreerd. Vertalers komen in aanmerking voor een **mentoraat** als zij beschikken over een (model)contract en aan het begin staan van hun vertaalcarrière. De beginnende vertaler wordt bij het vertalen van een literair werk begeleid door een ervaren vertaler, waarbij het belangrijkste doel is om de opgedane kennis bij deze en volgende vertaalopdrachten in de praktijk te brengen.

Ontwikkelingstrajecten

In 2022 zijn 34 ontwikkelingstrajecten aangevraagd door **vertalers in en uit het Nederlands**, waarvan er acht zijn toegekend. Daarvan is een project ook in 2022 afgerond*. Van de aangevraagde ontwikkelingstrajecten kwamen er achttien van vertalers in het Nederlands (vijf toegekend) en zeventien van vertalers uit het Nederlands (drie toegekend):

vertalers: Roebi Heinst en Jan Moens*

mentor: Elbrich Fennema

titel: *mori no oku no ochakai he*

auteur: Akiko Miyakoshi

brontaal: Japans

vertaler: Rasa Mikalauskaite

mentor: Aušra Gudavičiūtė

titel: *Lijmen/Het been*

schrijver: Willem Elsschot

doeltaal: Litouws

vertaler: Eveline Mineur

mentor: Katelijne De Vuyst

titel: *Κάτι θα γίνει, θα δεις*

schrijver: Christos Ikonomou

brontaal: Grieks

vertaler: Paula van Rooijen

mentor: Lisette Graswinckel

titel: *The Death of Vivek Oji*

schrijver: Akwake Emezi

brontaal: Engels

vertaler: Natasja le Roux

mentor: Dorien de Vries

titel: *Hy kom met die skoelappers, 'n Elegie aan verlore liefde*
schrijver: Valda Jansen
brontaal: Afrikaans

vertaler: Aïda Verstraeten
mentor: Lies Lavrijsen
titel: *Winter's Orbit*
schrijver: Everina Maxwell
brontaal: Engels

vertaler: Erika Winkler
mentor: Orsolya Varga
titel: *De pater en de filosoof. De redding van het Husserl-archief*
schrijver: Toon Horsten
doeltaal: Hongaars

vertaler: Axel Fabrizio Zanella
mentor: Laura Pignatti
titel: *Het smartlappenkwartier*
schrijver: Philip Snijder
doeltaal: Italiaans

Mentoraten

In 2022 zijn door **vertalers in het Nederlands** veertien **mentoraten** aangevraagd bij het ELV waarvan er elf i.s.m. het Nederlands Letterenfonds zijn toegekend (twee aanvragen zijn afgewezen en één is ingetrokken). Van die elf zijn er in 2022 zeven afgerond*.

vertaler: Anna Helmers-Dieleman*
mentor: Ine Willems
titel: *The Wedding*
schrijver: Dorothy West
brontaal: Engels
uitgever: Cossee

vertaler: Annemart Pilon*
mentor: Pietha de Voogd
titel: *Malacqua*
schrijver: Nicola Pugliese
brontaal: Italiaans
uitgever: Van Oorschot

vertaler: Fannah Palmer*
mentor: Huub Stegeman
titel: *Capitalism and Slavery* (non-fictie)
schrijver: Eric Williams
brontaal: Engels
uitgever: Van Oorschot

vertaler: Tessa van Dooren*
mentor: Barbara de Lange
titel: *Eastern Approaches* (non-fictie)
schrijver: Fitzroy MacLean
brontaal: Engels
uitgever: Van Oorschot

vertaler: Brenda Lelie*
mentor: Arthur Langeveld

titel: *Mātes piens*
schrijver: Nora Ikstena
brontaal: Lets
uitgever: Koppernik

vertaler: Mattho Mandersloot*
mentor: Silvia Marijnissen
titel: *Ik zeg geen vaarwel*
schrijver: Han Kang
brontaal: Koreaans
uitgever: Nijgh & Van Ditmar

vertalers: Marlies Weyergang en Arwin van der Zwan*
mentor: Kitty Pouwels
titel: *Age of Vice*
schrijver: Deepti Kapoor
brontaal: Engels
uitgever: Prometheus

vertaler: Koen Boelens
mentor: Janneke Vermeulen
titel: *Fatherland* (non-fictie)
schrijver: Burkhard Bilger
brontaal: Engels
uitgever: Ambo/Anthos

vertaler: Elise Kuip
mentor: Aleid van Eekelen-Benders
titel: *A Tangle of Spells* (KJB)
schrijver: Michelle Harrison
brontaal: Engels
uitgever: Gottmer

vertaler: Laila de Miranda
mentor: Astrid Huisman
titel: *Afterlives*
schrijver: Abdulrazak Gurnah
brontaal: Engels
uitgever: Meulenhoff

vertaler: Madelon Janse
mentor: Astrid Huisman
titel: *Freshwater*
schrijver: Akwaeke Emezi
brontaal: Engels
uitgever: Podium

Daarnaast heeft het Letterenfonds drie **mentoraten** georganiseerd voor **vertalers uit het Nederlands**, waarvan twee in samenwerking met het ELV. Op één na zijn deze projecten afgerond.

vertaler: Anar Rahimov
mentor: Anne Thompson
titel: *Bezonden rood*
schrijver: Jeroen Brouwers
doeltaal: Azerbeidjaans (mentoraat in het Engels)

vertaler: András Szőnyei
mentor: Tamás Balogh
titel: *Tsjakovskistraat 40*

schrijver: Pieter Waterdrinker
doeltaal: Hongaars

vertaler: Irina Kappelhof-Costea
mentor: Alexa Stoicescu
titel: *Aleksandra*
schrijver: Lisa Weeda
doeltaal: Roemeens

Algemeen reglement

In het kader van doel 2, literair vertalen in het Nederlands of Fries, zijn vier bijdragen verstrekt (onder meer voor deskundigheidsbevordering):

VertalersVakschool (Opleiding Literair Vertalen),
€ 23.750

Uitgeverij Meulenhoff voor het honorarium van een mentor bij de vertaling door drie beginnende vertalers van *The Love Songs of W.E.B. Du Bois* van Honorée Fanonne Jeffers, € 4.000

Crossing Border Festival voor het talentontwikkelingstraject *The Chronicles*, € 6.000

Leeuwarden City of Literature voor het project *Uitgesteld geluk* waarbij acteurs en vertellers (in opdracht geschreven korte verhalen) op 100 locaties in Friesland verhalen voordragen in het Nederlands, Fries of Engels. Ook worden alle verhalen en vertalingen online gepubliceerd, € 40.000.

Doel 3: Internationaal

Translation Grants for Foreign Publishers / Vertaalsubsidies buitenland

Internationale uitgevers kunnen een aanvraag indienen voor een bijdrage (van maximaal 70%) in de vertaalkosten van een oorspronkelijk Nederlands literair werk. Aanvragen kunnen in principe voor de eerste drie vertalingen van het werk van een bepaalde auteur worden ingediend. Bij de beoordeling van de aanvraag spelen de literaire kwaliteit van zowel het boek als van het werk van de beoogde vertaler alsmede de professionaliteit van de buitenlandse uitgever een rol.

Naast de Translation Grants worden incidenteel ook productiesubsidies aan buitenlandse uitgevers verleend en zogenoemde aanvullende honoraria aan literair vertalers uit het Nederlands. Binnen het ICB-budget konden middelen worden vrijgemaakt om dertien extra subsidies toe te kennen; deze zijn in onderstaand overzicht opgenomen.

Aan aanvragen voor Translation Grants gaat doorgaans een uitgebreid adviestraject vooraf. In de praktijk worden daardoor vrijwel uitsluitend kansrijke aanvragen ingediend. In 2022 kwamen 359 aanvragen van buitenlandse uitgevers binnen; het merendeel (329) voldeed aan alle voorwaarden en kon worden gehonoreerd. Hieronder zijn alle besluiten gegroepeerd op genre. Daarbij worden achtereenvolgens de aanvragende uitgeverij (land, taal), de oorspronkelijke titel, de vertaler van het werk en het verleende bedrag genoemd.

Beeldverhaal

Besna Kobila (Servië, Servisch) Sasha Jovanovich
Het Konijn - Draver 1, Sasha Jovanovich, € 1.333

Coconino/Fandango (Italië, Italiaans) Aimée de Jongh
Dagen van zand, Laura Pignatti, € 2.907

Kadensha (Japan, Japans) Dido Drachman
Zwanendrifters, Natsumi Kawano, € 2.800

Lilienfeld Verlag (Duitsland, Duits) Floris Tilanus
Zoals het is, Christiane Kuby, € 2.003

Living the Line (Verenigde Staten, Engels) Erik Kriek
De balling, Sean M. Robinson, € 3.038

Nool Books (Frankrijk, Arabisch) Tobias Tycho
Schalken Eldorado, Barbara Bracke, € 3.080

Nool Books (Frankrijk, Arabisch) Barbara Stok
De filosoof, de hond en de bruiloft, Barbara Bracke, € 3.932

Nouveau Monde éditions (Frankrijk, Frans) Marcel Ruijters
Jheronimus, Laurent Bayer, € 3.453

Paquet (Zwitserland, Frans) Barbara Stok
De filosoof, de hond en de bruiloft, Philippe Nihoul, € 2.822

Salamandra Graphic (Spanje, Spaans) Barbara Stok
De filosoof, de hond en de bruiloft, Maria Rosich Andreu, € 3.850

SelfMadeHero (Verenigd Koninkrijk, Engels) Aimée de Jongh
Dagen van zand, Christopher Bradley, € 2.800

SelfMadeHero (Verenigd Koninkrijk, Engels) Barbara Stok
De filosoof, de hond en de bruiloft, Michele Hutchison, € 4.865

System Comics (Servië, Servisch) Yuri Landman
1991, Barbara Garčević, € 788

Timof I Cisi Wspólnicy (Polen, Pools) Typex Andy, Maria Lengren, € 3.465

Presses de la Cité (Frankrijk, Frans) Francine Oomen
Oomen stroomt over, Noëlle Michel, € 4.080

Fictie

ACME Publishing (Taiwan, Complex Chinees) Hanna Bervoets
Wat wij zagen, Jerry Kuo, € 1.077

Adam Marszałek (Polen, Pools) Elisabeth Maria Post
Het land in brieven, Jan Urbaniak, € 0

Aks Publications (Pakistan, Urdu) Louis Couperus
Eline Vere, Farooq Khalid, € 3.200

Al Arabi (Egypte, Arabisch) Gerwin van der Werf
Een onbarmhartig pad, Hend Adel, € 1.588

Alatoran (Azerbeidzjan, Azeri) Jeroen Brouwers
Bezonken rood, Anar Rahimov, € 1.005

Albatros (Polen, Pools) Thomas Olde Heuvelt
Echo, Ryszard Turczyn, € 2.100

Albatros (Tsjechië, Tsjechisch) Lisa Weeda
Aleksandra, Blanka Juranová, € 1.540

Aleph Klub (Albanië, Albanees) Marjolijn van Heemstra
En we noemen hem, Irena Rama, € 1.127

Alfaguara (Portugal, Portugees) Multatuli
Max Havelaar, of De koffij-veilingen der Nederlandsche Handel-Maatschappij, Patrícia Couto, € 4.544

Aquarius (Bulgarije, Bulgaars) Anjet Daanje
De herinnerde soldaat, Maria Nechkova-Raven, € 6.928

Aquelarre (Mexico, Spaans) Louis Couperus
Eline Vere, Amsterlitz, € 0

Arco Verlag (Duitsland, Duits) Jan Wolkers
Zomerhitte, Ulrich Faure, € 2.952

Arco Verlag (Duitsland, Duits) Paul Binnerts
Het leugenlabyrint, Ulrich Faure, € 10.000

Arco Verlag (Duitsland, Duits) Heere Heeresma
Een dagje naar het strand, Ulrich Faure, € 2.400

ArtRage (Polen, Pools) Dola de Jong
De thuiswacht, Jerzy Koch, € 1.275

Aschehoug (Noorwegen, Noors) Tobi Lakmaker
De geschiedenis van mijn seksualiteit, Hedda Vormeland, € 3.616

Aska (Zweden, Zweeds) Tip Marugg
De morgen loeit weer aan, Per Holmer, € 2.500

Augusti (Zweden, Zweeds) Ferdinand Bordewijk
Karakter, Urban Lindström, € 9.000

Aux forges de Vulcain (Frankrijk, Frans) Hanna Bervoets
Ivanov, Anne-Laure Vignaux, € 5.781

Booka (Servië, Servisch) Arnon Grunberg
Tirza, Mila Vojinović, € 5.334

Borabook (Noord-Macedonië, Macedonisch) Frederik van Eeden
De nachtbruid, Dejan Dimov, € 4.066

Borabook (Noord-Macedonië, Macedonisch) Jan Jacob Slauerhoff
Het leven op aarde, Ivica Zhuzhelevski, € 2.835

Bunker Books (Spanje, Spaans) Jente Posthuma
Waar ik liever niet aan denk, Catalina Ginard Féron, € 1.750

Buybook (Bosnië en Herzegovina, Bosnisch) Guido Snel *De mirreberg*, Goran Sarić, € 2.863

C.H. Beck (Duitsland, Duits) Simone Atangana Bekono *Confrontaties*, Ira Wilhelm, € 3.640

Cappelen Damm (Noorwegen, Noors) Lisa Weeda *Aleksandra*, Hedda Vormeland, € 5.902

Casa Cărții de Știință (Roemenië, Roemeens) Lisa Weeda *Aleksandra*, Irina Kappelhof-Costea, € 1.770

Clio Publishing House (Servië, Servisch) Dido Michielsen *Lichter dan ik*, Jelica Novaković-Lopušina, € 2.802

Colibri (Bulgarije, Bulgaars) Jente Posthuma *Waar ik liever niet aan denk*, Maria Encheva, € 1.015

dar El basheer for culture and science publishing house (Egypte, Arabisch) Esther Verhoef *De kraamhulp*, Mohamed Rabie el masry, € 0

De Conatus (Spanje, Spaans) Jeroen Brouwers *Clüent E. Busken*, Goedele de Sterck, € 2.407

Dituria (Albanië, Albanees) Elle van Rijn *De crèche*, Diana Çuli, € 2.415

Dituria (Albanië, Albanees) J. Bernlef *Hersenschimmen*, Oriana Tamburi, € 1.645

Dobrovský s.r.o. (Tsjechië, Tsjechisch) Elle van Rijn *De crèche*, Veronika Horáčková, € 1.550

Dom Quixote (Portugal, Portugees) Marieke Lucas Rijnveld *Mijn lieve gunsteling*, Maria Leonor Raven-Gomes, € 2.725

Droemer Knaur (Duitsland, Duits) Nancy Olthoff *De achtbaantester*, Steffen Haselbach, € 2.356

Edge Publishing House (Armenië, Armeens) Marente de Moor *De Nederlandse maagd*, Lusine Van Stappen-Gevorgyan, € 0

Éditions Leduc (Frankrijk, Frans) Susan Smit *De heks van Limbricht*, Marie Hooghe, € 5.026

Eren Media Group (Bulgarije, Bulgaars) Multatuli *Max Havelaar, of De koffij-veilingen der Nederlandse Handel-Maatschappij*, Abidin Aliev, € 0

Európa (Hongarije, Hongaars) Pieter Waterdrinker *Tsjaikovskistraat 40*, András Szőnyi, € 1.050

Európa (Slowakije, Slowaaks) Frans Kellendonk *Mystiek lichaam*, Adam Bžoch, € 1.425

Fabula (Azerbeidzjan, Azeri) Wytse Versteeg *Boy*, Imanyar Quliyev, € 1.761

Fayard (Frankrijk, Frans) Lale Gül *Ik ga leven*, Daniel Cunin, € 5.100

Fihrist (Turkije, Turks) Theo Thijssen *Kees de jongen*, Hasan Türksel, € 0

Foksal (Polen, Pools) Lisa Weeda *Aleksandra*, Iwona Maćzka, € 1.538

Fraktura (Kroatië, Kroatisch) Ernest van der Kwast *Ilyas*, Josipa Dvoraček, € 1.414

Gallimard (Frankrijk, Frans) Willem Frederik Hermans *Het behouden huis*, Daniel Cunin, € 1.656

Global Kids Books (Taiwan, Complex Chinees) Toon Tellegen *Het geluk van de sprinkhaan*, Minya Lin, € 525

Grada Publishing (Tsjechië, Tsjechisch) Simone van der Vlugt *De kaasfabriek*, Lenka Řehová, € 750

Granta (Verenigd Koninkrijk, Engels) Tobi Lakmaker *De geschiedenis van mijn seksualiteit*, Kristen Gehrman, € 3.616

Gutkind (Denemarken, Deens) Anne Eekhout *Mary*, Aino Roscher, € 3.969

Hakibbutz Hameuchad (Israel, Hebreeuws) Anna Enquist *Kwartet*, Ran HaCohen, € 3.500

Hayakawa Publishing (Japan, Japans) Marieke Lucas Rijnveld *De avond is ongemak*, Yumiko Kunimori, € 2.250

Hoffmann und Campe (Duitsland, Duits) Valentijn Hoogenkamp *Het aanbidden van Louis Claus*, Stefanie Ochel, € 2.582

Hohe Publisher (Ethiopië, Amhaars) Louis Couperus *De stille kracht*, Hailemeleket Tekesteberhan, € 4.400

Hohe Publisher (Ethiopië, Amhaars) Kader Abdolah *Het huis van de moskee*, Hailemeleket Tekesteberhan, € 3.235

Hohe Publisher (Ethiopië, Amhaars) Jan Jacob Slauerhoff *Het leven op aarde*, Asnake Tsegaw, € 2.520

Holland Park Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Arnold Jansen op de Haar *Schurft*, Susan Ridder, € 0

Ikaros (Griekenland, Grieks) Marieke Lucas Rijnveld *Mijn lieve gunsteling*, Maria Angelidou, € 0

Iperborea (Italië, Italiaans) Mathijs Deen *Het lichtschip*, Elisabetta Svaluto Moreolo, € 819

Iperborea (Italië, Italiaans) Kader Abdolah *Farao van de vliet*, Elisabetta Svaluto Moreolo, € 0

Iperborea (Italië, Italiaans) Willem Frederik Hermans *De donkere kamer van Damocles*, Claudia Di Palermo, € 3.250

Iperborea (Italië, Italiaans) Gerda Blees *Wij zijn licht*, Claudia Di Palermo, € 2.590

Kanon Verlag (Duitsland, Duits) Lisa Weeda *Aleksandra*, Birgit Erdmann, € 5.292

Klaus Wagenbach (Duitsland, Duits) J.J. Voskuil *De buurman*, Gerd Busse, € 7.000

Klett-Cotta (Duitsland, Duits) Lieke Marsman *Het tegenovergestelde van een mens*, Christiane Burkhardt, € 2.354

Le Bruit du monde (Frankrijk, Frans) Lisa Weeda *Aleksandra*, Emmanuelle Tardif, € 5.902

Les Argonautes (Frankrijk, Frans) Marente de Moor *De Nederlandse maagd*, Arlette Ounanian, € 5.764

Libri (Hongarije, Hongaars) Anne Eekhout *Mary*, Szabolcs Wekerle, € 2.486

Libri (Hongarije, Hongaars) Gerbrand Bakker *De kapperszoon*, Szabolcs Wekerle, € 840

Lind & Co (Zweden, Zweeds) Hella S. Haasse *Oeroeg*, Per Holmer, € 2.650

Literaturverlag Droschl (Oostenrijk, Duits) Fen Ver-
stappen *Moeder af*, Janine Malz, € 1.529

Makavej Dooel (Noord-Macedonië, Macedonisch) Multatuli *Max Havelaar, of De koffij-veilingen der Nederlandsche Handel-Maatschappij*, Eli Doežè (Eli Pujovska), € 0

Makavej Dooel (Noord-Macedonië, Macedonisch) Carry van Bruggen *Uit het leven van een denkende vrouw*, Eli Doežè (Eli Pujovska), € 2.693

Makavej Dooel (Noord-Macedonië, Macedonisch) Frederik van Eeden *Van de koele meren des doods*, Eli Doežè (Eli Pujovska), € 4.774

Makavej Dooel (Noord-Macedonië, Macedonisch) Carry van Bruggen *Eva*, Eli Doežè (Eli Pujovska),

€ 3.069

Mann, Ivanov and Ferber (Rusland, Russisch) Rob van Essen *De goede zoon*, Ekaterina Astakhova, € 1.443

Mare Verlag (Duitsland, Duits) Mathijs Deen *De duiker*, Andreas Ecke, € 0

Mare Verlag (Duitsland, Duits) Nina Polak *Gebrek is een groot woord*, Stefanie Ochel, € 3.538

Martina Commerce (Noord-Macedonië, Macedonisch) Louis Couperus *Langs lijnen van geleidelijkheid*, Martina Zhuzhelovska, € 3.852

Matthes & Seitz (Duitsland, Duits) Anjet Daanje *De herinnerde soldaat*, Ulrich Faure, € 14.000

Metis (Turkije, Turks) Gerbrand Bakker *De kapperszoon*, Gül Özlen, € 2.695

Mladinska knjiga (Slovenië, Sloveens) Lale Gül *Ik ga leven*, Stana Anželj, € 2.550

Mondadori (Italië, Italiaans) Lale Gül *Ik ga leven*, Francesca Sfondrini, € 2.718

Muza Botime (Albanië, Albanees) Gerda Blees *Wij zijn licht*, Irena Rama, € 2.205

Naklada Ljevak (Kroatië, Kroatisch) Marieke Lucas Rijnveld *Mijn lieve gunsteling*, Svetlana Grubić Samaržija, € 1.848

Neri Pozza (Italië, Italiaans) Anne Eekhout *Mary*, Laura Pignatti, € 3.500

New Vessel Press (Verenigde Staten, Engels) Anjet Daanje *De herinnerde soldaat*, David McKay, € 10.000

Philippe Rey (Frankrijk, Frans) Simone van der Vlugt *De lege stad*, Guillaume Deneufbourg, € 0

Piper (Duitsland, Duits) Ilja Leonard Pfeijffer *Monte-rosso mon amour*, Ira Wilhelm, € 1.570

Profile Books (Verenigd Koninkrijk, Engels) Simone Atangana Bekono *Confrontaties*, Suzanne Heukensfeldt Jansen, € 4.396

Qanun (Azerbeidzjan, Azeri) Marieke Lucas Rijnveld *De avond is ongemak*, Anar Rahimov, € 2.241

Qanun (Azerbeidzjan, Azeri) Jaap Robben *Biografie van een vlieg*, Atachan Abilov, € 1.026

Residenz (Oostenrijk, Duits) Astrid H. Roemer *Gebroken wit*, Bettina Bach, € 3.218

Sandorf Passage (Verenigde Staten, Engels) Bea Vianen *Suriname, ik ben*, Kristen Gehrman, € 5.183

Scritturapura (Italië, Italiaans) Astrid H. Roemer *Over de gekte van een vrouw*, Claudia Cozzi, € 3.985

Seagull Books (Verenigd Koninkrijk, Engels) Jacob Israël de Haan *Pathologieën*, Brian Doyle, € 7.500

Shinchosha (Japan, Japans) Sander Kollaard *Uit het leven van een hond*, Saki Nagayama, € 3.016

Siltala (Finland, Fins) Herman Koch *Een film met Sophia*, Mari Janatuinen, € 3.671

Stock (Frankrijk, Frans) Tommy Wieringa *De dood van Murat Idrissi*, Isabelle Rosselin, € 1.342

Storyfire (Bookouture) (Verenigd Koninkrijk, Engels) Elle van Rijn *De crèche*, Jai van Essen, € 0

Strawberry (Noorwegen, Noors) Hanna Bervoets *Wat wij zagen*, Hedda Vormeland, € 1.865

Text (Australië, Engels) Gerwin van der Werf *Een onbarmhartig pad*, David Colmer, € 3.971

Tranan (Zweden, Zweeds) Marieke Lucas Rijnveld *Mijn lieve gunsteling*, Olov Hyllienmark, € 6.812

Treći Trg (Servië, Servisch) Gerda Blees *Wij zijn licht*, Bojana Budimir, € 2.086

Treći Trg (Servië, Servisch) Tobi Lakmaker *De geschiedenis van mijn seksualiteit*, Bojana Budimir, € 1.808

Turbine (Denemarken, Deens) Lisa Weeda *Aleksandra*, Birthe Lundsgaard, € 3.788

Turia und Kant (Oostenrijk, Duits) Basuki Gunawan *Winarta*, Annette Wunschel, € 2.000

Two Lines Press (Verenigde Staten, Engels) Astrid H. Roemer *Over de gekte van een vrouw*, Lucy Scott, € 6.131

ViG Zenica (Noord-Macedonië, Macedonisch) Cees Nooteboom *Een keuze uit het werk*, Gligor Stojkovski, € 2.100

Vinter Forlag (Denemarken, Deens) Marieke Lucas Rijnveld *Mijn lieve gunsteling*, Birthe Lundsgaard, € 4.312

Wydawnictwo Literackie (Polen, Pools) Marieke Lucas Rijnveld *Mijn lieve gunsteling*, Jerzy Koch, € 2.216

Wydawnictwo Ossolineum (Polen, Pools) Aagje Deken *De historie van mejuffrouw Sara Burgerhart*, Jan Urbaniak, € 5.878

ZG Sovremenost (Noord-Macedonië, Macedonisch) Multatuli *Max Havelaar, of De koffij-veilingen der Nederlandsche Handel-Maatschappij*, Stefan Markovski, € 3.810

Znak (Polen, Pools) Saskia Noort *Nieuwe burens*, Bożena Czarnecka, € 850

Arius (Servië, Servisch) div. auteurs *Bloemlezing*, Jelica Novaković-Lopušina, € 810

Kinder- en jeugdliteratuur

Absynt (Slowakije, Slowaaks) Wilma Geldof *Het meisje met de vlechtjes*, Marta Manakova, € 1.393

Al Turjman (Egypte, Arabisch) Dolf Verroen *Droom-opa*, Ahmed Gad Elrab, € 750

Al Turjman (Egypte, Arabisch) Erna Sassen *Een indiaan als jij en ik*, Ahmed Gad Elrab, € 1.324

Alatoran (Azerbeidzjan, Azeri) Thea Beckman *Kruistocht in spijkerbroek*, Anar Rahimov, € 3.520

Albatros (Tsjechië, Tsjechisch) Ted van Lieshout *Wat is kunst?*, Jana Lekkerkerker (= Jana Mitacková), € 1.476

Albatros (Tsjechië, Tsjechisch) Tonke Dragt *De brief voor de koning*, Jana Pellarová-Irmannová, € 1.691

Antolog (Noord-Macedonië, Macedonisch) Pieter Koolwijk *Gozert*, Eli Doeze (Eli Pujovska), € 2.238

AS BIT (Estland, Estisch) Sanne Rooseboom *Het Ministerie van Oplossingen*, Vahur Aabrams, € 850

Beijing Everafter Culture Development Co., Ltd (China, Chinees) Tosca Menten *De wraak van Knor*, Yiding Deng, € 443

Can Çocuk (Turkije, Turks) Annie M.G. Schmidt *Jip en Janneke - Vriendjes voor altijd*, Mustafa Özen, € 724

Can Çocuk (Turkije, Turks) Annie M.G. Schmidt *Jip en Janneke - Kom je spelen?*, Mustafa Özen, € 760

Carlo Gallucci Editore (Italië, Italiaans) Reggie Naus *De ninja's van de overkant*, Davide Trovò, € 237

Cart'armata (Italië, Italiaans) Rico Hop *Dwars & co*, Valentina Freschi, € 700

Cart'armata (Italië, Italiaans) Sanne Rooseboom *Het Ministerie van Oplossingen*, Laura Pignatti, € 972

Chitarium (Oekraïne, Oekraïens) Jochem Myjer *De Gorgels*, Iryna Koval, € 1.404

Dwie Siostry (Polen, Pools) Joke van Leeuwen *Toen mijn vader een struik werd*, Jadwiga Jędryas, € 515

Foliant (Kazakhstan, Russisch) Martine Glaser *Zie me, hoor me*, Ekaterina Vekshina, € 1.221

Foliant (Kazakhstan, Russisch) Marlies Slegers *Briefjes voor Pelle*, Irina Leichenko, € 2.212

Format (Polen, Pools) Simon van der Geest *Het werkstuk*, Marta Talacha, € 2.264

Freies Geistesleben (Duitsland, Duits) Erna Sassen *Zonder Titel*, Rolf Erdorf, € 0

Freies Geistesleben (Duitsland, Duits) Janneke Schotveld *Avonturen van de dappere ridster*, Eva Schweikart, € 3.208

Gerstenberg (Duitsland, Duits) Annejan Mieras *Homme en het noodgeval*, Andrea Kluitmann, € 1.698

Gerstenberg (Duitsland, Duits) Enne Koens *Die zomer met Jente*, Andrea Kluitmann, € 1.813

Green Spinach Press (Zuid-Korea, Koreaans) Yorick Goldewijk *Films die nergens draaien*, Jin-Young Choi, € 2.800

Iwanami Shoten (Japan, Japans) Rindert Kromhout *Wie achter deze deur verdwaalt*, Yumi Nishimura, € 1.425

La Nuova Frontiera (Italië, Italiaans) Annet Schaap *De meisjes*, Anna Patrucco Becchi, € 952

L'école des loisirs (Frankrijk, Frans) Annet Schaap *Lampje*, Maurice Lomré, € 4.550

Levine Querido (Verenigde Staten, Engels) Maranke Rinck *Bob Popcorn in Amerika*, Nancy Forest-Flier, € 1.691

Meander (Tsjechië, Tsjechisch) Enne Koens *Ik ben Vincent en ik ben niet bang*, Pavla Marková, € 892

Mixtvision (Duitsland, Duits) Brenda Heijnis *Tikker*, Birgit Erdmann, € 1.428

Morfemplus (Slovenië, Sloveens) Selma Noort *Koningskind*, Stana Anželj, € 1.785

Nha Nam Publishing (Vietnam, Vietnamesees) Annet Schaap *Lampje*, Dinh Thi Thanh Huyen, € 1.867

Odiseja (Servië, Servisch) Edward van de Vendel *Rekenen voor je leven*, Nevena Kukoljac, € 2.372

Odiseja (Servië, Servisch) Guus Kuijer *Het boek van alle dingen*, Jelica Novaković-Lopušina, € 960

Pagès editors (Spanje, Catalaans) Annet Schaap *De meisjes*, Maria Rosich Andreu, € 980

Pastel (België, Frans) Toon Tellegen *De vuurzeevlieg en andere dierenverhalen*, Charline Peeters, € 3.360

Polyandria (Rusland, Russisch) Anna Woltz *Tien dagen in een gestolen auto*, Irina Leek (Trofimova), € 0

Prozoretz (Bulgarije, Bulgaars) Gideon Samson Zeb., Iglia Vassileva-van der Heiden, € 915

Pushkin Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Paul Biegel *De tuinen van Dorr*, Gillian Hume, € 1.634

Salamis (Turkije, Turks) Isolde Boers *Het geheim van het oude strandhuis*, Ünver Alibey, € 0

Sandorf (Kroatië, Kroatisch) Jan Terlouw *Koning van Katoren*, Radovan Lučić, € 2.171

Skaznuvka (Noord-Macedonië, Macedonisch) Toon Tellegen *De verjaardag van de eekhoorn*, Greet Riet Jans-Serafimovska, € 578

Taiwan Interminds Publishing Inc. (Taiwan, Complex Chinees) Annet Huizing *Hoe ik per ongeluk een boek schreef*, Minya Lin, € 779

Takatuka (Spanje, Catalaans) Tosca Menten *De wraak van Knor*, Gustau Raluy, € 728

Takatuka (Spanje, Spaans) Tosca Menten *De wraak van Knor*, Gustau Raluy, € 728

Terra Publica (Litouwen, Litouws) Jef Aerts *De blauwe vleugels*, Birutė Avižinienė-Mumėnaitė, € 0

Terra Publica (Litouwen, Litouws) Marloes Morshuis *Quotum*, Birutė Avižinienė-Mumėnaitė, € 2.118

The Old Lion Publishing House (Oekraïne, Oekraïens) Paul van Loon *Zilvertand*, Iryna Koval, € 995

Thienemann-Esslinger Verlag GmbH (Duitsland, Duits) Annet Schaap *De meisjes*, Eva Schweikart, € 2.218

Trebaruna (Portugal, Portugees) Linda Dielemans *Schaduw van de leeuw*, Susana Canhoto, € 2.403

Writers' Union Publishing House (Litouwen, Litouws) Tonke Dragt *De brief voor de koning*, Jolita Vosylienė-Urnikytė, € 3.800

Znanje (Kroatië, Kroatisch) Tonke Dragt *De brief voor de koning*, Radovan Lučić, € 6.300

Kinder- en jeugdliteratuur: non-fictie

Baobab Books (Zwitserland, Duits) Anne-Ruth Wertheim *De gans eet het brood van de eenden op*, Ingrid Ostermann, € 3.276

Can Çocuk (Turkije, Turks) Jesse Goossens *Spuitede slagaders & overstromende oceanen*, Seda Ateş, € 0

Editoriale Scienza (Italië, Italiaans) Marc ter Horst *Viruswereld*, Olga Amagliani, € 4.025

Koç University Press (Turkije, Turks) Jesse Goossens *Noord*, Erhan Güner, € 2.645

Marginesy (Polen, Pools) Sarah Garré *Het grote waterboek van zwetende planten tot verwoestende tsunami's*, Alicja Oczko, € 2.735

Prestel (Duitsland, Engels) Sarah Garré *Het grote waterboek van zwetende planten tot verwoestende tsunami's*, Anna Asbury, € 2.800

Publishing House of Electronics Industry (China, Chinees) Govert Schilling *Hadden de Grieken al raketten?*, Jiahui Jiang (Jacklyn), € 2.693

Ranok (Oekraïne, Oekraïens) André Kuipers *3, 2, 1, Go!*, Iryna Koval, € 3.088

Redkaya Ptitsa (Rusland, Russisch) Jesse Goossens *Noord*, Irina Leek (Trofimova), € 1.880

S. Fischer (Duitsland, Duits) Sarah Garré *Het grote waterboek van zwetende planten tot verwoestende tsunami's*, Verena Kiefer, € 2.800

Straarup & Co. (Denemarken, Deens) Jesse Goossens *Noord*, Birthe Lundsgaard, € 1.966

Ultramar Media (Duitsland, Duits) Linda Dielemans

Brons, Rolf Erdorf, € 3.830

Kinder- en jeugdliteratuur: poëzie

Freies Geistesleben (Duitsland, Duits) Milja Praagman *Magneetje*, Eva Schweikart, € 1.825

Susanna Rieder Verlag (Duitsland, Duits) Bette Westera *Uit elkaar*, Rolf Erdorf, € 5.521

Kinder- en jeugdliteratuur: prentenboek

Adriana Hidalgo (Argentinië, Spaans) Elle van Lieshout *De moestuin van Heer Hermelijn en Kereltje Konijn*, Cisca Corduwener, € 1.558

Al Turjman (Egypte, Arabisch) Ed Franck *Een vriend, wat is dat?*, Ahmed Gad Elrab, € 750

Al Turjman (Egypte, Arabisch) Ed Franck *Panda & Eekhoorn*, Ahmed Gad Elrab, € 750

Albus Corvus (Rusland, Engels) Loes Riphagen *Kom mee*, Kees, Sergey Petrov, € 1.324

Antolog (Noord-Macedonië, Macedonisch) Sanne te Loo *Dit is voor jou*, Zharko Kujundjiski, € 900

Artkonekt (Noord-Macedonië, Macedonisch) Gijs van der Hammen *Kleine wijze wolf*, Aco Peroski, € 1.275

Bertrand (Portugal, Portugees) Dieter Schubert *Woeste Willem*, Susana Canhoto, € 1.029

Cambourakis (Frankrijk, Frans) Dieter Schubert *Dikke vriendjes durven alles*, Laurent Bayer, € 1.459

Cambourakis (Frankrijk, Frans) Ingrid Schubert *Dikke vriendjes hebben een plan*, Laurent Bayer, € 1.459

Camelozampa (Italië, Italiaans) Daan Remmerts de Vries *Voor papa*, Anna Patrucco Becchi, € 1.940

Carlo Gallucci Editore (Italië, Italiaans) Harmen van Straaten *Retteketet, we gaan nog niet naar bed!*, Claudia Cozzi, € 725

Ditura (Albanië, Albanees) Janneke Schotveld *De kikkerbiljetjes van de koning en andere sprookjes*, Albana Shala, € 2.496

Éditions La Partie (Frankrijk, Frans) Elle van Lieshout *De moestuin van Heer Hermelijn en Kereltje Konijn*, Emmanuèle Sandron, € 2.275

Eerdmans (Verenigde Staten, Engels) Marc Veerkamp *Beer is nooit alleen*, Laura Watkinson, € 2.947

El salmón (Colombia, Spaans) Loes Riphagen *Coco kan het!*, Diego Puls, € 1.115

entreDos (Spanje, Catalaans) Linda de Haan *Koning & Koning*, Maria Rosich Andreu, € 775

entreDos (Spanje, Spaans) Linda de Haan *Koning & Koning*, Maria Rosich Andreu, € 1.000

Fatemi (Iran, Perzisch) Evelien Jagtman *Een ster voor iedereen*, Foad Sadeghian, € 588

Fatemi (Iran, Perzisch) Mark Janssen *Raar*, Sahar Tarhandeh, € 588

Fortellerforlaget (Noorwegen, Noors) Magnus Weightman *Eendje achterna*, Finn Valgermo, € 0

Freies Geistesleben (Duitsland, Duits) Stefan Wolters *Spoedniks zoekt een nieuwe planeet*, Rolf Erdorf, € 1.740

Freies Geistesleben (Duitsland, Duits) Octavie Wolters *Het lied van de spreeuw*, Eva Schweikart, € 2.475

Gecko Press (Nieuw-Zeeland, Engels) Ed Franck

Panda & Eekhoorn, David Colmer, € 3.171

IRHCLI (Iran, Perzisch) Pieter van den Heuvel *De verhuisdieren*, Sheida Akbari, € 2.275

IRHCLI (Iran, Perzisch) Yvonne Jagtenberg *Hup, Herman!*, Bahar Eshraq, € 1.775

IRHCLI (Iran, Perzisch) Gideon Samson *Ik wil een paard*, Zohreh Ghaeni, € 1.775

IRHCLI (Iran, Perzisch) Dieter Schubert *Dikke vriendjes durven alles*, Sheida Akbari, € 1.550

IRHCLI (Iran, Perzisch) Ingrid Schubert *Dikke vriendjes hebben een plan*, Sara YouseffPour, € 1.550

IRHCLI (Iran, Perzisch) Annabel Lammers *Der Hase ohne Nase*, Tuba Saberi, € 1.875

IRHCLI (Iran, Perzisch) Claudia Lagermann *Snip*, Victoria Fatehi, € 1.900

IRHCLI (Iran, Perzisch) Enzo Pérès-Labourdette *Melody en het Eiland van Muziek*, Bahar Eshraq, € 1.775

Kathalaya (Nepal, Nepalees) Yvon van Oel *Vergeet je knuffels niet!*, Rajeev Dhar Joshi, € 658

Kathalaya (Nepal, Nepalees) Mark Janssen *Altijd dichtbij*, Rajeev Dhar Joshi, € 827

Lata de Sal Editorial (Spanje, Spaans) Annie M.G. Schmidt *Floddertje*, Catalina Ginard Féron, € 2.500

Levine Querido (Verenigde Staten, Engels) Sieb Posthuma *Mannetje Jas*, David Colmer, € 2.544

Limonero (Argentinië, Spaans) Victor Engbers *Kapitein Knut en de stomme schaduw*, Micaela van Muylem, € 1.092

Maeva (Spanje, Spaans) Levina van Teunenbroek *De ridder zonder billen*, Goedeke de Sterck, € 0

Maeva (Spanje, Catalaans) Levina van Teunenbroek *De ridder zonder billen*, Mariona Vilalta, € 0

Meav Gayrimenkul Yatirim (Turkije, Turks) Edward van de Vendel *Vosje*, Erhan Güner, € 929

Moon1000 (Zuid-Korea, Koreaans) Linde Faas *Waar is Grote Broer?*, Hansang Lee, € 1.819

Moritz (Duitsland, Duits) Ed Franck *Een vriend, wat is dat?*, Andrea Kluitmann, € 2.150

Pushkin Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Octavie Wolters *Het lied van de spreeuw*, Michele Hutchison, € 2.950

Samokat (Rusland, Russisch) Olaf Koens *Aydin*, Anna Shirokova-Koens, € 1.508

Univers (Roemenië, Roemeens) Caren Peeters *Een baan voor Boris*, Alexa Stoicescu, € 765

Veronica Effect (Zuid-Korea, Koreaans) Fleur van der Weel *Knoeipoezen*, Shinjae Chung, € 1.900

Yeolmaehana (Zuid-Korea, Koreaans) Octavie Wolters *Het lied van de spreeuw*, Heejeong Kim, € 1.400

Non-fictie

Abada Editores (Spanje, Spaans) Frank Westerman *Wij, de mens*, Goedeke de Sterck, € 3.079

Actes Sud (Frankrijk, Frans) Caroline de Gruyter *Beter wordt het niet*, Olivier van Wersch-Cot, € 4.730

Al Arabi (Egypte, Arabisch) Teun Toebees *Verpleeg-Thuis*, Mohamed Abdel Aziz, € 1.479

Alatoran (Azerbeidzjan, Azeri) Johan Huizinga *Homo ludens*, Anar Rahimov, € 4.200

Albert Bonniers Förlag (Zweden, Zweeds) Geert Mak *Grote verwachtingen*, Joakim Sundström, € 10.000

Alexandria (Griekenland, Grieks) Huib Modderkolk *Het is oorlog maar niemand die het ziet*, Margarita Bonatsou, € 1.750

Argo (Tsjechië, Tsjechisch) Johan Huizinga *Nederland's beschaving in de zeventiende eeuw*, Radka Smejkalová, € 1.420

Aufbau (Duitsland, Duits) Sanne de Boer *Mafiopoli*, Gerd Busse, € 5.600

Bloomsbury (Verenigd Koninkrijk, Engels) Michiel Panhuysen *In de ban van de Barkley*, Tanya Behiels, € 3.850

Bloomsbury (Verenigd Koninkrijk, Engels) Karel Davids *De wereld en Nederland*, Vivien Collingwood, € 4.973

Botime Dudaj (Albanië, Albanees) Eddy de Wind *Eindstation Auschwitz*, Agim Doksani, € 3.750

Buchet Chastel (Frankrijk, Frans) Raoul de Jong *Jaguarman*, Myriam Bouzid, € 4.088

Burda Media Polska (Polen, Pools) Daan Heerma van Voss *De bange mens*, Olga Niziolek, € 1.853

C.H. Beck (Duitsland, Duits) Iris Sommer *Het vrouwenbrein*, Bärbel Jänicke, € 3.668

C.H. Beck (Duitsland, Duits) Etty Hillesum *Het werk*, Christina Siever, € 14.640

C.H. Beck (Duitsland, Duits) Ronald Leopold *Anne Frank*, Waltraud Hüsmert, € 2.730

Canbury Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Steven Derix *Zelensky*, Brent Annable, € 2.170

Carmel (Israel, Hebreeuws) Johan Huizinga *Homo ludens*, Yaniv Hagbi, € 6.950

Carpe Diem (Georgië, Georgisch) Baruch de Spinoza *Ethica*, Gvantsa Popkhadze, € 3.968

Chelsea Green (Verenigde Staten, Engels) Arjan Dwarshuis *Een bevlogen jaar*, Els Vanbrabant, € 0

Contraponto (Portugal, Portugees) Harrie Lemmens *Licht op Lissabon*, Maria Leonor Raven-Gomes, € 1.800

Corvina (Hongarije, Hongaars) Maarten Biezeveld *De hamster in je brein*, Tibor Bérczes, € 900

CSER Publishing (Hongarije, Hongaars) Milo van Bokkum *Grensstreken*, Tibor Bérczes, € 1.402

Dar Molhimon Publishing and Distribution (Verenigde Arabische Emiraten, Arabisch) Wouter Kusters *Filosofie van de waanzin*, Ghala Sameer Anas, € 0

De Conatus (Spanje, Spaans) Rebekka de Wit *Afhankelijkheidsverklaring*, Guillermo Briz Blanco, € 910

Diogenes (Zwitserland, Duits) Daan Heerma van Voss *De bange mens*, Gregor Seferens, € 4.910

Ditura (Albanië, Albanees) Roxane van Iperen *'t Hooge Nest*, Oriana Tamburi, € 2.646

Ditura (Albanië, Albanees) Jan Brokken *In het huis van de dichter*, Diana Çuli, € 2.492

Ditura (Albanië, Albanees) Jan Brokken *Baltische zielen*, Xhimi Lazri, € 3.148

Droemer Knauer (Duitsland, Duits) Teun Toebe *VerpleegThuis*, Bärbel Jänicke, € 2.205

Eden Books (Duitsland, Duits) Tamar Valkenier *Fulltime avonturier*, Janine Malz, € 3.360

Ediciclo Editore (Italië, Italiaans) Paolo Giuseppin *Carissimo figlio*, Stefano Musilli, € 1.610

Elisabeth Sandmann (Duitsland, Duits) Willem Jan Verlinden *De zussen Van Gogh*, Andreas Gressmann, € 6.964

Eren Media Group (Bulgarije, Bulgaars) Johan Huizinga *Herfsttij der Middeleeuwen*, Abidin Aliev, € 0

Fazi (Italië, Italiaans) Geert Mak *Grote verwachtingen*, Francesca Sfondrini, € 9.757

Foksal (Polen, Pools) Gerard Janssen *Hackers*, Iwona Mączka, € 1.443

Galaxia Gutenberg (Spanje, Spaans) Michiel Krielaars *De klank van de heilstaat*, Goedele de Sterck, € 4.130

Gallimard (Frankrijk, Frans) Geert Mak *Grote verwachtingen*, Guillaume Deneufbourg, € 10.000

Garret Publications (Finland, Engels) Jurriaan Benschop *Waarom een schilderij werkt*, Susan Ridder, € 4.425

Garzanti (Italië, Italiaans) Anne Frank *Een keuze uit het werk*, Claudia Di Palermo, € 0

Giunti (Italië, Italiaans) Aglaia Bouma *Insectenrijk*, Martina Dominici, € 2.332

HVG (Hongarije, Hongaars) Frank Krake *De laatste getuige*, Tibor Bérczes, € 1.100

Il Saggiatore (Italië, Italiaans) Caro Verbeek *Een kleine cultuurgeschiedenis van de (grote) neus*, David Santoro, € 1.694

Jota (Tsjechië, Tsjechisch) Thomas Rueb *Laura H.*, Blanka Juranová, € 1.549

Kastaniotis (Griekenland, Grieks) Menno ter Braak *Het nationaal-socialisme als rancuneleer*, Margarita Bonatsou, € 400

Kastaniotis (Griekenland, Grieks) Eva Meijer *Dierentalen*, Irini Papakyriakou, € 1.295

Keter (Israel, Hebreeuws) Etty Hillesum *Het verstoord leven*, Irith Bouman, € 672

Knesebeck Verlag (Duitsland, Duits) Eveline Helmink *Niet vergeten*, Mirjam Madlung, € 3.167

Knesebeck Verlag (Duitsland, Duits) Mathijs Deen *De grenzeloze rivier*, Andreas Ecke, € 4.255

Komunitas Bambu (Indonesië, Indonesisch) Norbert Peeters *Rumphius' Kruidboek*, Yulia Irma Pattopang, € 1.791

Kristeligt Dagblads Forlag (Denemarken, Deens) Arthur Brand *De paarden van Hitler*, Ole Lindegård Henriksen, € 2.897

Linia (Polen, Pools) Bregje Hofstede *Slaap vatten*, Robert Pucek, € 1.449

Loco Rabia (Argentinië, Spaans) Maaïke Hartjes *Burn-out dagboek*, Andrés Accorsi, € 1.942

Lopinita (Zweden, Zweeds) Caroline de Gruyter *Beter wordt het niet*, Urban Lindström, € 4.900

MacLehose Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Daan Heerma van Voss *De bange mens*, David Doherty, € 7.219

Makavej Doel (Noord-Macedonië, Macedonisch) Benedictus de Spinoza *Ethica*, Eli Doežè (Eli Pujovska), € 4.615

Makedonika Litera (Noord-Macedonië, Macedonisch) Selma van de Perre *Mijn naam is Selma*, Darko Cvetanoski, € 1.890

Martina Commerce (Noord-Macedonië, Macedonisch) Johan Huizinga *Homo ludens*, Martina Zhuzhe-lovska, € 3.825

MCC Press (Hongarije, Hongaars) Luuk van Middelaar *De nieuwe politiek van Europa*, Tibor Bérczes, € 1.935

Michigan Publishing (Verenigde Staten, Engels) Alfred Birney *Een keuze uit het werk*, Marjolein van Pagee, € 1.583

Misuzu shobo (Japan, Japans) Rian Verhoeven *Anne Frank was niet alleen*, Jiro Mizushima, € 3.010

National Museum (Servië, Servisch) Karel van Mander *Het schilder-boeck*, Jelica Novaković-Lopušina, € 3.500

Norton (Verenigde Staten, Engels) Marjolijn van Heemstra *In lichtjaren heeft niemand haast*, Jonathan Reeder, € 3.167

Notes de nuit (Frankrijk, Frans) Bas von Benda-Beckmann *Na het Achterhuis*, Daniel Cunin, € 6.904

Oktaven (Duitsland, Duits) Bregje Hofstede *Slaap vatten*, Janine Malz, € 2.871

Pax (Noorwegen, Noors) Luit van der Tuuk *Katla*, Hedda Vormeland, € 4.194

Penguin Random House Grupo Editorial (Spanje, Spaans) Anne Frank *Verzameld werk*, Diego Puls, € 4.284

Plataforma (Spanje, Spaans) Elke Wiss *Socrates op sneakers*, Maria Teresa Palomas, € 1.725

Polity (Verenigd Koninkrijk, Engels) Roanne van Voorst *Met z'n zessen in bed*, Liz Waters, € 7.441

Replika (Polen, Pools) Bas von Benda-Beckmann *Na het Achterhuis*, Paweł Kruszyński, € 1.358

Routledge (Verenigd Koninkrijk, Engels) Wim Blockmans *Medezeggenschap*, Michiel Horn, € 2.500

Samfundslitteratur (Denemarken, Deens) Stefan Buijsman *Al: Alsmaar Intelligent*, Anders Bay, € 2.100

Scolar (Hongarije, Hongaars) Nico de Haan *De gewiekste vogelgids*, Szabolcs Wekerle, € 0

Scolar (Hongarije, Hongaars) Eva Bronsveld *Temperamentvolle kinderen*, Andrea Rádai, € 0

Shobun sha (Japan, Japans) Arnold van de Laar *On der het mes*, Kumiko Fukui, € 3.185

Siruela (Spanje, Spaans) Marjan Slob *De lege hemel*, Carmen Clavero Fernández, € 1.707

Spartacus (Noorwegen, Noors) Steven Derix *Zelensky*, Guro Dimmen, € 3.640

Storyside (Zweden, IJslands) Selma van de Perre *Mijn naam is Selma*, Ragna Sigurdardottir, € 4.200

Tafelberg, NB Publishers (Zuid-Afrika, Afrikaans) Annemarië van Niekerk *Om het hart terug te brengen*, Daniel Hugo, € 4.362

The Experiment, LLC (Verenigde Staten, Engels) Eveline Helmink *Niet vergeten*, Laura Vroomen, € 3.623

UMco (Slovenië, Sloveens) Frank Westerman *Wij, de mens*, Mateja Seliškar Kenda, € 2.566

Unicorn (Verenigd Koninkrijk, Engels) Bas von Ben-

da-Beckmann *Na het Achterhuis*, Tony Langham, € 6.904

United Sky (China, Chinees) Ivo van Vulpen *De melodie van de natuur*, Ning Yu, € 1.163

ViG Zenica (Noord-Macedonië, Macedonisch) Johan Huizinga *Herfsttij der Middeleeuwen*, Biljana Mojs-ovska, € 6.500

w_orten & meer (Duitsland, Duits) Maurits de Bruijn *Ook mijn Holocaust*, Lisa Mensing, € 2.590

Wallstein (Duitsland, Duits) Abram de Swaan *Tegen de vrouwen*, Bärbel Jänicke, € 4.550

Waxmann (Duitsland, Duits) Friso Wielenga *Op zoek naar stabiliteit*, Gerd Busse, € 7.801

Yad Vashem (Israël, Hebreeuws) David Koker *Dagboek geschreven in Vught*, Inbal Silberstein, € 9.240

Yayasan Pustaka Obor Indonesia (Indonesië, Indonesisch) Henk Schulte Nordholt *Merdeka*, Maya Sutedja-Liem, € 7.140

Yayasan Pustaka Obor Indonesia (Indonesië, Indonesisch) Jan Breman *Kolonialisme en racisme*, Susi Moeimam, € 3.697

Yayasan Pustaka Obor Indonesia (Indonesië, Indonesisch) Wim van den Doel *Snouck*, Maya Sutedja-Liem, € 10.000

Iperborea (Italië, Italiaans) Cees Nooteboom *Saigoku*, Laura Pignatti, € 1.120

Poëzie

Agenda (Duitsland, Duits) n.n. *Het Tubingse Sint-Geertruihandschrift*, Kordelia Nitsch, € 3.707

Agenda (Duitsland, Duits) n.n. *Den droefliken strijt die opten berch van Roncevale in Hispanien gheschiede*, Bart Besamusca, € 3.840

Agenda (Duitsland, Duits) *Beatrijs*, Geert Claassens, € 2.702

Alatoran (Azerbeidzjan, Azeri) Hadewijch *Liederen*, Anar Rahimov, € 3.800

Broken Sleep Books (Verenigd Koninkrijk, Engels) F. van Dixhoorn *Een keuze uit het werk*, Astrid Alben, € 7.900

Circumference Books (Verenigde Staten, Engels) Judith Herzberg *Landschap*, Jake Goldwasser, € 0

Copper Coin (India, Engels) Elmar Kuiper *Een keuze uit de gedichten*, David Colmer, € 4.938

Edition Howeg (Zwitserland, Duits) Giovanni della Chiusa *Brief aan mijn vader / Brief aan mijn moeder*, Andrea de Koning, € 0

Fidan Editörlük ve Yayıncılık Hizmetleri (Turkije, Turks) Simon Vinkenoog *Een keuze uit het werk*, Mustafa Özen, € 5.483

Green Integer (Verenigde Staten, Engels) Lucebert *Een keuze uit het werk*, Diane Buttermann, € 1.400

Joker (Italië, Italiaans) Hendrik Marsman *Een keuze uit het werk*, Giorgio Faggin, € 3.020

Kintsugi (Argentinië, Spaans) Lieke Marsman *In mijn mand*, Micaela van Muylem, € 2.268

Literarische Arena (Duitsland, Duits) div. auteurs *Bloemlezing*, Stefan Wieczorek, € 321

offenes feld (Duitsland, Duits) Bianca Boer *Vaste grond*, Ralf Thenior, € 0

Parole d'auteur (Frankrijk, Frans) Kees Ouwens

Mythologieën, Elke de Rijcke, € 319

Poezibao (Frankrijk, Frans) Kees Ouwens *Mythologieën*, Elke de Rijcke, € 323

Protea Boekhuis (Zuid-Afrika, Afrikaans) n.n. *Van den vos Reynaerde (Reynaert I)*, Henning J. Pieterse, € 997

Prototype Publishing (Verenigd Koninkrijk, Engels) Sasja Janssen *Virgula*, Michele Hutchison, € 3.949

Ravenswood Books Editorial (Spanje, Spaans) div. auteurs *Bloemlezing*, Antonio Cruz Romero, € 760

Ravenswood Books Editorial (Spanje, Spaans) Maria Barnas *Een keuze uit het werk*, Alejandra Szir, € 280

Sarzamin-i-Ahurai press (Iran, Perzisch) Martinus Nijhoff *Een keuze uit het werk*, Amir Afrassabi, € 1.400

Shoestring Press (Verenigd Koninkrijk, Engels) Han-ny Michaelis *Een keuze uit het werk*, Judith Wilkinson, € 3.927

Unes (Frankrijk, Frans) Lucebert *Een keuze uit het werk*, Daniel Cunin, € 8.715

Verlag Daniel Osthoff (Duitsland, Duits) Judith Herzberg *Een keuze uit het werk*, Christiane Kuby, € 1.700

Daarnaast is er aan de volgende vertalers van Nederlandse literatuur voor in totaal twaalf vertalingen een financiële bijdrage verstrekt als aanvullend honorarium.

Olga Amagliani, € 996

Ekaterina Assoian, € 1.999

Magda de Bruin-Hüblóvá, € 5583

Irina Leek-Trofimova, € 603

Irina Leichenko, € 3.174

Radovan Lucic, € 2.153

Diego Puls, € 3.621

Hasan Türksel, € 796

Promotiereizen (Reiskosten buitenland)

In 2022 waren buitenlandse reizen grotendeels weer mogelijk. Met de regeling Reiskosten buitenland stelt het Letterenfonds bijdragen in de reiskosten beschikbaar voor de deelname van Nederlands- of Friestalige schrijvers aan literaire programma's, manifestaties en/of promotionele activiteiten in het buitenland ter promotie van vertaald eigen werk. Ook voor literair vertalers uit het Nederlands kunnen ter promotie van deze werken reiskosten worden vergoed. De subsidies worden aangevraagd door de buitenlandse organisator. Omwille van de herkenbaarheid van het doel van de promotiereis zijn hieronder de namen van de auteurs vet gezet (in plaats van die van de aanvrager).

In 2022 is over 49 aanvragen voor een promotiereis besloten; 42 organisaties ontvingen een bijdrage:

3–6 februari 2022: deelname **Jan Brokken** aan het lokale literatuurfestival *Una montagna di libri* in Cortina d'Ampezzo (Italië), € 0

9–13 februari 2022: **Ilja Leonard Pfeijffer** presenteert de Noorse vertaling van *Grand Hotel Europa* op het Internationale Literatuurfestival in Bergen (Noorwegen), € 363,40

11–13 maart 2022: **Frank Westerman** neemt deel aan het Libri Come literatuurfestival in Rome (Italië), € 459

21–23 maart 2022: **Anna Woltz** gaat met Anna Becchi, haar Italiaanse vertaalster, in gesprek over *Alaska* tijdens de kinderboekenbeurs in Bologna (Italië), € 379

25 maart – 6 april 2022: **Olivier van Beemen** geeft lezingen aan verschillende universiteiten in de Verenigde Staten en Canada om de Engelse vertaling van *Bier voor Afrika* te promoten, € 1.500

9–13 april 2022: **Babs Gons** is gastspreker op de Studiedag Nederlands van de ELTE Universiteit te Boedapest (Hongarije), € 300

25 april – 2 mei 2022: **Linda de Haan** en **Stern Nijland** nemen deel aan de internationale boekenbeurs in Bogotá (Colombia) om de Spaanse vertaling van *Koning en koning* te presenteren, € 1.920,60

30 april – 1 mei 2022: **Frank Westerman** reist naar Milaan (Italië) om de Italiaanse vertaling van *Wij, de mens* te presenteren op het literatuurfestival I Boreali, € 215

1–18 mei 2022: **Thomas Olde Heuvelt** gaat op tour door Noord-Amerika om de Engelse vertaling van *Echo* te promoten, € 750

7–14 mei 2022: **Nachoem M. Wijnberg** bezoekt verschillende Italiaanse steden (Napels, Rome, Bologna) om de vertaling van *Afscheidswedstrijd* te promoten, € 300

13–15 mei 2022: **Nyk de Vries** neemt deel aan het Tartu Internationale Literatuurfestival (Estland). Een selectie van zijn gedichten in Estische vertaling verschijnt in een lokaal tijdschrift, € 283

18–25 mei 2022: **Enne Koens** gaat op tour door

Italië om de vertaling van *Ik ben Vincent en ik ben niet bang* te presenteren, € 500

19–24 mei 2022: **Gerda Blees** presenteert de Italiaanse vertaling van *Wij zijn licht* op de Turijn internationale boekenbeurs, € 399

21 mei – 9 juli 2022: **Simon(e) van Saarloos** gaat op tour door Europa om de Engelse vertaling van *Herdenken herdacht* te promoten, € 1.500

25–28 mei 2022: **Frank Westerman** neemt deel aan het Internationale Literatuurfestival in Venetië (Incontri di Civiltà), € 369,91

26–29 mei 2022: **Simone Atangana Bekono** neemt deel aan het Debutantenfestival in Kiel (België) met voormalig redacteur Jasper Henderson, € 550

27–29 mei 2022: **Eva Meijer** presenteert de Kroatische vertaling van *Het vogelhuis* in het kader van het internationale literatuurfestival in Zagreb, € 237,26

15 juni – 3 juli 2022: **Mark Janssen** en **Yvon van Oel** reizen naar Nepal voor de boekpresentatie van de Nepalese vertalingen van *Altijd dichtbij* en *Vergeet je knuffels niet*. Daarnaast bezoeken ze verschillende scholen en geven workshops, € 1.000

17–20 juni 2022: **Aimée de Jongh** neemt deel aan het Toronto Comic Arts Festival (Canada) om de Engelse vertaling van *Dagen van zand* te presenteren, € 1.253,69

18–19 juni 2022: **Babs Gons** neemt deel aan het festival Poetry on the Road in Bremen (Duitsland), € 133,39

24 juni – 2 juli 2022: **Dido Michielsen** reist naar Indonesië ter promotie van de Indonesische vertaling van *Lichter dan ik*, € 1.318

23–28 juli 2022: **Marije Langelaar** neemt deel aan het Gerard Manley Hopkins poëziefestival in Ierland, € 327,23

23 juli – 30 april 2022: **Ester Naomi Perquin** neemt deel aan het Medellín International Poetry Festival (Colombia), € 1.889,60

24–27 augustus 2022: de Friese dichter **Syds Wiersma** neemt deel aan het Festival of Poetry and Wine in Ljubljana (Slovenië), € 400

4–9 september 2022: **Ernest van der Kwast** neemt samen met zijn Kroatische vertaalster Josipa Dvoraček deel aan het Festival of World Literature in Zagreb, € 297,20

8–11 september 2022: **Miek Zwamborn** reist op uitnodiging van Literaturhaus Freiburg naar Neues Kunsthaus Ahrenshoop in Duitsland ter promotie van de vertaling van *Wieren*, € 1.032,46

9–16 september 2022: **Mark Janssen** neemt deel aan het Fiesta del Libro (en andere evenementen) in Medellín (Colombia), € 1.694,21

16–18 september 2022: **Aimée de Jongh** en **Barbara Stok** nemen deel aan het Amerikaanse stripfestival Small Press Expo. Zij presenteren de Engelse vertalingen van respectievelijk *Dagen van zand* en *De filosoof, de hond en de bruiloft*, € 2.500

16–18 september 2022: **Hanna Bervoets** reist naar Berlijn om de Duitse vertaling van *Wat wij zagen* te presenteren, € 220

26–27 september 2022: de Friese dichter **Sytse**

Jansma neemt deel aan het Transpoesie festival in Brussel. Hij draagt gedichten voor in het Fries, die voor het evenement ook in het Nederlands en Frans worden vertaald, € 153

28 september – 1 oktober 2022: **Tobi Lakmaker** neemt deel aan het European First Novel Festival in Boedapest (Hongarije), waar hij ook een lezing geeft aan de ELTE Universiteit, € 266,60

2–3 oktober 2022: **Jan Brokken** gaat op het festival Torino Spiritualità (Italië) met een historicus in dialoog over *De rechtvaardigen*, € 414

12–17 oktober 2022: **Eva Hilhorst** neemt deel aan het Lakes International Comic Art Festival (LICAF) om haar werk tentoon te stellen, € 290,96

20–25 oktober 2022: verzoek tot online-promotie van de Turkse vertaling van een selectie uit het werk van Simon Vinkenoog, € 0

25–31 oktober 2022: **Frank Westerman** geeft een lezing en een vertaalatelier aan de Universiteit van Stockholm. Het evenement wordt i.s.m. de Taalunie en de Nederlandse ambassade georganiseerd, € 301,99

25–28 oktober 2022: vertaalster **Claudia di Palermo** maakt een promotietour voor de Italiaanse vertaling van *De donkere kamer van Damokles*, € 434,53

4–6 november 2022: **Maartje Smits** neemt deel aan het International Shamrock-Festival of Women Poets in Wenen, Oostenrijk, € 350

17–28 november 2022: **Mark Janssen** reist naar de Guadalajara Book Fair (Mexico) ter promotie van drie van zijn in het Spaans vertaalde boeken: *iAlto! iMonstruos!*, *La isla* en *Siempre cerca*, € 300

21–26 november 2022: **Rutger Bregman** reist naar Japan om de vertaling van *De meeste mensen deugen* te promoten, € 1.500

26–28 november 2022: **Anne Vegter** neemt deel aan het Kolkata International Poetry Festival in India om een recente Engelse vertaling van haar poëzie te promoten, € 1.701,68

26–28 november 2022: **Erik Lindner** neemt deel aan het Kolkata International Poetry Festival in India om een recente Engelse vertaling van zijn poëzie te promoten, € 1.575,25

26 november – 15 december 2022: **Marcia Luyten** gaat naar Buenos Aires (Argentinië) voor de promotie van de Spaanse vertaling van *Máxima Zorreguieta. Moederland*, € 2.734,16

28 november – 2 december 2022: **Manon Uphoff** doet mee aan het programma Echoes of FIL in Guadalajara (Mexico) ter promotie van de Spaanse vertaling van haar boek *Vallen is als vliegen*, € 973,30

7–9 december 2022: **Kader Abdolah** treedt op tijdens de boekenbeurs in Rome ter promotie van de Italiaanse vertaling van *Farao van de Vliet*, € 357

Algemeen reglement

ProBiblio ontvangt een jaarlijkse subsidie voor de Airport Library op Schiphol, waar internationale reizigers kennis kunnen maken met Nederlandse literatuur en cultuur, € 155.000

Internationale Vereniging voor Neerlandistiek voor het Colloquium Neerlandicum dat augustus 2022 wordt georganiseerd, € 5.000

Doel 4: Overig

Algemeen reglement

Vanuit het algemeen reglement zijn tot slot nog acht subsidies toegekend, merendeels in het kader van leesbevordering. Ook is een toekenning uit 2021 in 2022 lager vastgesteld/afgerekend.

Stichting CPNB voor de Boekenweek voor jongeren 2022, zowel de campagne in september als de schooltournee begin 2023 Literatour: € 25.000

Stichting CPNB als bijdrage aan een campagne die gericht is op meer lezen en kopen bij de boekhandel (voortbouwend op #steunjeboekhandel) tijdens de lockdown begin 2022: € 12.500

Stichting CPNB als bijdrage aan het realiseren van een op jongeren gericht vervolg in 2022 en 2023 op de pilot *Readification*: € 50.000

De Grote Vriendelijke Stichting voor het seizoen 2022 van de Grote Vriendelijke Podcast: € 12.000

De Grote Vriendelijke Stichting voor het seizoen 2023 van de Grote Vriendelijke Podcast: € 12.000

De Leescoalitie als extra bijdrage voor een jubileumuitgave in het kader van de 10de Nationale Voorleeslunch 2022: € 8.878

De Leescoalitie voor vertalingen Arabisch, Turks, Oekraïens en Pools van het Prentenboek van het Jaar 2023. Hiervan worden (gratis) papieren mini boekjes gemaakt voor in Nederland wonende gezinnen: € 5.500

PEN Nederland voor de viering van 100 jaar PEN Nederland met een vertaalsubsidie, en in het bijzonder het stipendium voor de vertaler: € 7.750

HR-vouchers

Om de verdere professionalisering van de HR-expertise in de culturele en creatieve sector te stimuleren, boden de rijkscultuurfondsen ook in 2022 aan ondersteunde organisaties de mogelijkheid een HR-voucher aan te vragen. De voucher hangt samen met de in 2020 gepresenteerde Arbeidsmarktagenda voor de culturele sector, is een initiatief van de zes rijkscultuurfondsen en wordt bekostigd door OCW. Het Letterenfonds is penvoerder voor deze regeling namens de rijkscultuurfondsen. De uitvoering werd verzorgd door CAOP.

In 2021 kon de HR-voucher door meerjarig ondersteunde organisaties aangevraagd worden voor een bedrag van € 6.000 incl. btw. In 2022 is zowel de groep mogelijke aanvragers als het budget verruimd. Naast de meerjarig ondersteunde organisaties konden nu ook anders ondersteunde organisaties, die eerder bijvoorbeeld een projectsubsidie ontvingen van een van de zes rijkscultuurfondsen, een beroep doen op de regeling. Daarbij is de HR-voucher verhoogd naar maximaal € 20.000 incl. btw. Ook eerdere aanvragers die al een HR-voucher ontvingen, konden van de extra ruimte gebruikmaken; uiteraard werd het maximaal aan te vragen bedrag (€ 20.000) daarbij verminderd met het in 2021 toegekende bedrag.

In 2022 waren er twee aanvraagrondes, de eerste opende in januari en de tweede in september. CAOP organiseerde voor potentiële aanvragers op beide momenten onder meer online spreekuren. In totaal kon CAOP 131 aanvragen in behandeling nemen, waarmee 141 instellingen gemoeid waren. Eén aanvraag werd ingediend namens VLAM21, het samenwerkingsverband van meerjarig gesubsidieerde literaire festivals en productiehuisen.

Het merendeel van de ingediende projectplannen betrof verzoeken tot ondersteuning bij implementatie van de Fair Practice Code, met name op het gebied van eerlijke beloning van makers en zzp'ers. In andere gehonoreerde aanvragen stond de transitie van een project- en freelance-georiënteerde organisatie naar een organisatie met vaste medewerkers centraal. Ook werden verschillende aanvragen gehonoreerd die tot doel hadden afspraken uit de Code Diversiteit & Inclusie in de organisatie in te bedden. Tot slot werden de vouchers ingezet voor het versterken van de HR-functie door opleidingsplannen te maken of de HR-cyclus goed te organiseren. Omdat het maximaal aan te vragen budget was opgehoogd van € 6.000 naar € 20.000 ontstond ruimte om meer aandacht te besteden aan het formuleren van uitgangspunten van goed werkgever- en opdrachtgeverschap. Daarmee heeft een verdieping plaatsgevonden van de implementatie van instrumenten naar meer fundamentele gesprekken over het waarom en het hoe van die instrumenten. Daarop volgend konden passende

instrumenten worden geïmplementeerd. Ten opzichte van 2021 is er door organisaties meer ingezet op het versterken van de sociale veiligheid.

In 2022 is aan de volgende organisaties een HR-voucher verleend:

Stichting Architectuur Instituut Rotterdam, € 11.543
Stichting Amsterdam Museum, € 14.192
Gemeente Eindhoven inzake Van Abbemuseum, € 18.150
Stichting Amersfoort Jazz, € 15.000
Stichting Amsterdam Roots, € 15.414
Stichting de Appel, € 14.000
Stichting l' Alleanza delle Ragazze, € 20.000
Stichting Bekijk 't, € 20.000
Stichting De Bibliotheek Deventer, € 19.663
Boost Producties, € 18.150
Bijlmer Parktheater, € 20.000
Black Sheep Can Fly, € 20.000
Stichting Bambie, € 20.000
Stichting Boogaerdt/VanderSchoot, € 7.500
Stichting Creative Coding Utrecht, € 14.000
Casco Art Institute, € 6.000
Club Gewalt, € 5.445
Stichting Cultureel Clubhuis Amstel, € 20.000
Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam, € 20.000
Stichting Het Cultuurgebouw Haarlemmermeer, € 19.874
Stichting Cultuureducatie, € 14.240
Stichting Cinedans, € 20.000
Stichting CPRT, € 14.000
Club Classique, € 18.090
Stichting Cement, € 20.000
Stichting Concordia Kunst & Cultuur, € 20.000
Stichting Cultuur Kwartier Sneek, € 19.965
Stichting Cultuur Oost, € 20.000
RHC Drents Archief, € 18.755
Stichting Het Dolhuys / Museum van de geest, € 15.972
ECI Cultuurfabriek, € 17.061
Stichting Eusebius Arnhem, € 2.592
Stichting Extra Extra, € 14.000
Stichting Euphoria, € 19.693
Stichting FIBER, € 20.000
Forum Groningen, € 20.000
Factorium Cultuurmakers Tilburg, € 13.564
Stichting FDFA, € 9.680
Stichting Frontaal Podium, € 18.150
Stichting Female Economy, € 20.000
Go Short - International Short Film Festival Nijme, € 14.000
Stichting GeoFort, € 14.065
Stichting Le Guess Who, € 10.890
stichting Garage TDI, € 12.000
St. George en Eran Producties, € 11.616
Stichting Gouden Haas, € 7.260
Stichting Grasnapsky Festivals, € 6.171
Stichting Haags Historisch Museum, € 20.000
Stichting ICU2 / Zone2Source, € 14.000
Stichting Imagine Film Festival, € 9.900

St If I Can't Dance I Don't Want To Be Part Of Your Revolution, € 20.000
 Stichting Instituut voor Kunst & Cultuur, € 19.874
 Stichting ICO partner in kunst en cultuur, € 19.965
 ISH Dance Collective, € 20.000
 stichting Jan Vos, € 20.000
 Kunst Centraal, € 14.066
 Stichting de Kubus, € 15.972
 Kunstbende, € 18.150
 Stichting Kunst in de Heilige Driehoek, € 7.260
 Kunstgebouw, € 20.000
 Kunstenlab, € 15.500
 Stichting Kalpana Arts Reimagined (Kalpanarts), € 20.000
 Kunsthuis SYB, € 10.599
 Stichting Leeuwarden Fryslân 2018-2028, € 19.760
 Stichting Lindenberg Cultuurhuis, € 19.058
 Stichting Limburg Festival, € 11.500
 Meneer Monster, € 9.755
 Stichting Muzelinck centrum voor de kunsten, € 9.257
 Stichting de Museumfabriek, € 18.392
 Stichting Museum Jan Cunen, € 15.730
 Stichting Museum Arnhem, € 17.000
 Mediamatic, € 13.976
 Hotel Maria Kapel, € 10.440
 Stichting Matangi Strijkkwartet, € 19.360
 Stichting Moving Futures, € 20.000
 Stichting New Dutch Connections, € 14.000
 Stichting NB projects, € 20.000
 NEOS Cultuuronderwijs, € 19.894
 Stichting Noordstaat, € 14.000
 Stichting Natuurmuseum Brabant, € 14.000
 Stichting Next Nature Network, € 19.800
 Stichting Nowhere, € 12.100
 Stichting NUT (Nieuw Utrechts Toneel), € 6.750
 Current Obsession, € 14.850
 Stichting OSCAM, € 20.000
 Stichting Ongewoon Onbegrensd, € 19.965
 Onomatopée Projects, € 13.595
 Orkest van de achttiende eeuw, € 20.000
 Stichting Plein C, € 12.000
 Fundashon Plataforma Kultural, € 20.000
 Stichting Poëzieclub, € 7.260
 Stichting Project Space 1646, € 9.855
 Stichting Popmuziek Limburg, € 20.000
 Stichting Podiumpartners/ Plein Theater, € 20.000
 Stichting Rotterdamse Dakendagen, € 10.000
 Stichting Roffa Mon Amour, € 8.712
 Stichting Rib Art Space, € 13.998
 Stichting Brainwash, € 12.000
 Stichting Read My World, € 14.537
 Ryan Djojokarso (Stichting LIBI), € 16.335
 Stichting Rose, € 2.790
 Stichting Studio Peer, € 12.000
 Stichting Story Academy, € 12.342
 Stadspodia en Jongeren Cultuurcentrum Vlaardingen, € 19.058
 Stichting STRP, € 5.808
 STIP theaterproducties, € 20.000
 Stichting The Hmm, € 19.977
 Stichting Theatergroep Aluin, € 12.500

Theaterproductiehuis Zeelandia, € 14.000
 Stichting Theaterwerkplaats Tiuri, € 12.753
 Stichting Typhoon, € 20.000
 Stichting Theater Zuidplein, € 20.000
 TENT Circustheater Producties, € 14.000
 Stichting Tafel van Vijf, € 20.000
 Stichting tgECHO, € 20.000
 Stichting Theater Bellevue, € 14.000
 Untold, € 14.000
 Stichting Unfold, € 19.965
 Stichting Unfair Amsterdam, € 20.000
 Stichting Urwald, € 7.066
 Stichting VHDG, € 14.123
 Wishful Singing, € 14.665
 Stichting Wedowe, € 20.000
 Stichting Wijkcollectie, € 8.250
 Writers Unlimited, € 14.537
 Stichting W139, € 20.000
 Stichting The Watershed, € 16.093
 Stichting Wintertuin namens VLAM21, € 72.576
 Stichting YoungGangsters, € 20.000
 Zaantheater, € 7.079
 Stichting Zaans Museum, € 20.000

Stage Cultuur Inclusief

Het Nederlands Letterenfonds is penvoerder namens de gezamenlijke rijkscultuurfondsen voor de subsidies in het kader van de Arbeidsmarktagenda. Hieronder valt ook de regeling Stage Cultuur Inclusief (naast de HR-vouchers). De regeling Stage Cultuur Inclusief wordt uitgevoerd door Binoq Atana.

Culturele organisaties kunnen gebruikmaken van het platform Stage Cultuur Inclusief voor het plaatsen van vacatures voor stage- en startersplekken. Het platform is bedoeld om de instroom van divers talent te bevorderen. Organisaties die via het platform succesvol stageplekken invullen, kunnen per stagiair een subsidie van maximaal € 1.000 ontvangen (afhankelijk van de duur van de stage). De regeling Stage Cultuur Inclusief is verlengd tot 1 november 2023. In 2022 zijn de eerste zeven subsidies toegekend aan de volgende culturele organisaties:

Circus Andersom voor twee stagiairs grafisch ontwerpen, € 2.000

The Grey Space In the Middle voor twee stagiairs events & communicatie, € 2.000

Stichting Resonate Productions voor drie stagiairs musical journalism, € 3.000

Steunfonds Oekraïense makers

Via het Steunfonds Oekraïense makers zijn professionele kunstenaars (in alle disciplines) die na 24 februari 2022 voor de Russische agressie in Oekraïne naar Nederland gevlucht zijn, tijdelijk ondersteund in de uitvoering van hun kunstenaarschap. Het ministerie van OCW en BuZa stelden gezamenlijk € 945.000 beschikbaar. Het Letterenfonds voerde de regeling uit namens de zes rijkscultuurfondsen.

In 2022 zijn in totaal 67 aanvragen van 49 culturele organisaties in Nederland gehonoreerd. Hiermee worden 156 makers ondersteund. In totaal is € 941.156,54 toegekend. Er kon per maker maximaal € 9.900 worden aangevraagd. Van dit bedrag was € 9.000 bestemd voor de maker en maximaal € 900 voor uitvoeringskosten door de aanvragende organisatie. Van de 69 ingediende aanvragen is er één afgewezen. Eén aanvraag is na ontvangst van een positief besluit ingetrokken door de aanvrager.

In totaal zijn 144 Oekraïense makers ondersteund die na 24 februari 2022 naar Nederland zijn gevlucht of naar Nederland komen voor een tour, residentie of tentoonstelling. Daarnaast was er ook een aanvraagmogelijkheid voor onafhankelijke makers die een Russisch paspoort hebben en na 24 februari 2022 als vluchteling naar Nederland kwamen. Voor twaalf dissidente Russische makers is een subsidie toegekend.

In 2022 zijn 67 aanvragen gehonoreerd die namens de kunstenaars door 48 organisaties uit Nederland zijn ingediend. Als volgt:

ArtEZ Hogeschool voor de Kunsten
Basement Press Diepenheim
Dakh - Ukrainina hub in Rotterdam
De Balie
De Toneelmakerij (voor twee makers)
DG Theaterproducties (voor een collectief)
FORUM Groningen
Hogeschool der Kunsten / Koninklijk Conservatorium
Jan van Eyck Academie (voor acht makers)
KADE40
Kamerorkest van het Noorden (voor een collectief)
Kunstenhuis Idea
Lucrative Dumpster Dives
M4gastatelier (voor drie makers)
Music for Peace Stichting (voor een collectief)
NOBS Entertainment (voor een collectief)
Participe Amstelland
ProActs BV (voor een collectief)
Rinkel Film
SEA Foundation
Stichting AGA LAB
Stichting Architectuur Instituut Rotterdam (voor drie makers)
Stichting Art East Art West (voor drie makers)
Stichting Atelier van Peppen
Stichting WG-atelier (voor drie makers)

Stichting BSM (voor vier makers)
 Stichting Classical NOW!
 Stichting Cultuurhuis Kuiperspoort
 Stichting Davidsbündler Foundation (voor twee makers)
 Stichting Europees Keramisch Werkcentrum
 Stichting Flower Art Museum
 Stichting FOTODOK (voor twee makers)
 Stichting International Mandolin & Guitarmeedings (voor twee makers)
 Stichting Kitsunya (voor twee makers)
 Stichting Mime Wave
 Stichting Oxygen Academy of Dance
 Stichting Radar WMO Diensten
 Stichting Sonic Acts (voor twee makers)
 Stichting Speciale Internationale Producties (voor een collectief)
 Stichting Van Eyck (voor acht makers)
 Stichting Worm
 Stichting Zemtsov (voor een collectief)
 Studio Simone Post
 Universiteit Leiden
 Valiz Foundation (voor twee makers)
 Valk Productions (voor drie makers)
 Verhalenhuis Belvédère
 Welzijn West Betuwe
 Zeppers Film & TV

Coronasteunpakketten

Vierde aanvullende ondersteuningsmaatregel meerjarig gesubsidieerde instellingen

Op verzoek van het ministerie van OCW ontvingen veertien meerjarig door het Letterenfonds ondersteunde organisaties vanuit het steunpakket extra budget. Voor deze bedragen gold een vaste verdeelsleutel, gebaseerd op de gemiddelde eigen inkomsten in 2018-2019. In totaal is € 432.500 verdeeld met de bedoeling de literaire infrastructuur overeind te houden en de werkgelegenheid te bevorderen – inclusief opdrachten aan makers en andere zzp'ers.

De volgende twee- of vierjarig ondersteunde organisaties ontvingen aanvullende steun:

Boekids, Brainwash Amsterdam, Crossing Border Den Haag, Noordwoord Groningen, Nowhere, Passionate Bulkboek Rotterdam, Poetry International Rotterdam, Read My World Amsterdam, Stichting Samenleving & Kunst, School der Poëzie, Tilt Tilburg, Watershed, Wintertuin, Writers Unlimited Den Haag.

Algemeen reglement

In overleg met en via De Schrijverscentrale is in de aanloop naar de Boekenweek 2022 een vierde tijdelijke coronamaatregel ingericht om schrijvers een extra steun in de rug te geven (zie ook paragraaf 2.2 van dit jaarverslag). Bibliotheken, scholen, boekhandels, maar ook culturele en literaire organisaties kregen 50% korting op schrijversbezoeken die via De Schrijverscentrale plaatsvonden tussen 21 maart en 1 oktober 2022. Er zijn meer dan 820 bemiddelingen tot stand gekomen dankzij de steunmaatregel, waardoor 392 schrijvers, dichters, spoken word-artiesten en illustratoren hun lezers konden ontmoeten: € 250.000.

Van maker tot lezer 2022

Met de tijdelijke regeling Van maker tot lezer 2022 steunde het Letterenfonds literaire schrijvers, performers, graphic novelists, illustratoren en vertalers in het Nederlands. Met de beurs wilde het fonds makers een helpende hand bieden bij het bereiken van hun publiek in deze coronatijden. Het bedrag kon naar eigen inzicht worden benut voor de promotie van eigen werk: zo werden er aanvragen ingediend voor het maken van boektrailers, podcasts, lesmateriaal of (het uitbreiden van) een eigen website. De regeling werd opengesteld voor een brede groep van makers, die recent direct of indirect in binnen- of buitenland door het Letterenfonds zijn ondersteund.

Er zijn dit jaar 135 aanvragen gehonoreerd met een bedrag van € 3.000. Van de aanvragers is 43% nieuw; 57 aanvragers ontvingen voor het eerst een Van maker tot lezer-beurs van het Letterenfonds. Eén aanvrager ontving € 1.000 in plaats van € 3.000. De volgende makers ontvingen de beurs:

Ralph Aarnout
Alara Adilow
Mischa Andriessen
Karin Anema
Frouke Arns
Yi Fong Au
Tommy van Avermaete
Zanyar Aziz
Floor Bal
Maria Barnas
Patrick Bassant
Olivier van Beemen
Tamar Berends
Basje Boer
Bianca Boer
Fleur Bourgonje
Désanne van Brederode
Annet Bremen
Chrétien Breukers
Hans Maarten van den Brink
Ricus van de Coevering
Brigitte Coopmans
Michiel Cox
Marron Das
A.H.J. Dautzenberg
Julia de Dreu
Nikki Dekker
Peter Delpeut
Stefan van Dierendonck
Dorien Dijkhuis
Evelien van Dort
Randy van Ee
Falun Ellie Koos
Hasret Emine
Djenné Fila
Tiny Fisscher
Lucie Fortuin
Babeth Fotchind

Jorik Amit Galama
Wilma Geldof
Elke Geurts
Reintje Ghoos
Liesbeth Goedbloed
Frank Gunning
Esha Guy
Daan Heerma van Voss
Thomas Heerma van Voss
Nike van Helden
J. Heymans
Ingmar Heytze
Emma van Hooff
Liesbeth Huijer
Milan Hulsing
Auke Hulst
Massih Hutak
Luuk Imhann
Christel Jansen
Janneke Jansen
Suzanna Jansen
Saskia de Jong
Asha Karami
Adwin de Kluyver
Emy Koopman
Willemijn Kranendonk
Pim Lammers
Ilse Josepha Lazaroms
Meike Legêne
Rutger Lemm
Ted van Lieshout
Erik Lindner
Anne Lopes Michielsen
Jan van der Mast
Mariët Meester
Cis Meijer
Lars Meijer
Jennefer Mellink
Nhomy Mettendaf
Emma van Meyeren
Jasper Mikkers
Myrte van der Molen
Simon Mulder
Alexander Nieuwenhuis
Selma Noort
Annel de Noré
Fannah Palmer
Mijke Pelgrim
Irma Pieper
Barber van de Pol
Anna van Praag
Fabienne Rachmadiev
Floor Rieder
Ineke Riem
Alexis de Roode
Charlotte van Rooden
Ebissé Rouw
Alex Rutten
Jowi Schmitz
Alexander Schwarz

Alyssia Sebes
Anat Segal
Anja Sicking
Machteld Siegmann
Coen Simon
Merel van Slobbe
Nicolette Smabers
Maartje Smits
Jori Stam
Lotte Stegeman
Jan Pieter van der Sterre
Herman Stevens
Arita Baaijens
Harmen van Straaten
Naema Tahir
Michael Tedja
Jan van Tienen
Floor Tinga
Arienne van den Dries
Elianne van Elderen
Edward van de Vendel
Ilona Verhoeven
Bauke Vermaas
Fen Verstappen
Femke Vindevogel
Dirk Vis
Suzanne Voets
Ludwig Volbeda
Joost Vormeer
Nadia de Vries
Nyk de Vries
Fleur van der Weel
Stephan de Weert
Niña Weijers
Jibbe Willems
Michal van Zelm
Gwen van der Zwan

Bijlage 4

Publicaties, websites, sociale media, voorlichting en de vertalingendatabase

Publicaties

- *Jaarverslag 2021*, twee edities, een beknopte gedrukte versie (62 p, 250 ex.) en een uitgebreide digitale versie inclusief alle subsidiebesluiten en links naar video's en achtergrondinformatie (132 p.)
- *New Dutch Fiction - Spring 2022* (24 p., 2.200 ex)
- *Dutch Non-Fiction - Spring 2022* (28 p., 2.400 ex)
- *Dutch Children's Books - Spring 2022* (28 p., 1.600 ex)
- *Daan Remmerts de Vries, voorjaar 2022* (4 p., 2.200 ex)
- *New Dutch Fiction - Autumn 2022* (24 p., 2.200 ex)
- *Dutch Non-Fiction - Autumn 2022* (28 p., 2.400 ex)
- *Windows and Mirrors. Books that Celebrate Diversity and inclusion (Children's Books) - Autumn 2022* (26 p., 1.000 ex.)

Websites

www.letterenfonds.nl
www.vertalingendatabase.nl/en.vertalingendatabase.nl
www.schwob.nl
www.vertalershuis.nl
www.europeseliteratuurprijs.nl
www.vertalersgeluk.nl
www.writerinresidence.nl
www.slowwritinglab.nl
www.newdutchwriting.co.uk

YouTube-kanaal Nederlands Letterenfonds

Video's in het kader van de **schrijversresidentie in Amsterdam** i.s.m. en tevens gepubliceerd op **Why I Love This Book**:

- Maxim Osipov over *A School for Fools* van Sasha Sokolov
- Maxim Osipov over zijn verhalenbundel *De wereld is niet stuk te krijgen* (Van Oorschot; vertaling Yolanda Bloemen en Seijo Epema)
- Michel Faber over *God Bless You, Mr Rosewater* van Kurt Vonnegut
- Michel Faber over zijn roman *D, Een geschiedenis van twee werelden* (Podium, vertaling Harm Damsma en Niek Miedema)

Video's in het kader van de **Toneelschrijfprijs**, gemaakt door Robbie van Zoggel:

- Genomineerd voor de Toneelschrijfprijs 2022: *Trojan Wars* van Peer Wittenbols

- Genomineerd voor de Toneelschrijfprijs 2022: *TAL* van BOG.
- Genomineerd voor de Toneelschrijfprijs 2022: *Rosa* van Koen Boesman
- Genomineerd voor de Toneelschrijfprijs 2022: *Het waarom beantwoord* van Mathieu Wijdeven & Raoul de Jong

Livestreams in het kader van de Europese Literatuurprijs:

- Vertalersgeluktournee met Andreas Dijkzeul over het vertalen van Hervé Le Tellier, Pavle Trkulja over Lana Bastašić en Jan van der Haar over Antonio Scurati, 19 mei 2022 op Spui25
- Bekendmaking shortlist Europese Literatuurprijs 2022, 22 juni 2022 op Spui25
- Ontmoeting met de winnaars van de Europese Literatuurprijs 2022: Agustín Fernández Mallo en vertaler Adri Boon, 6 november 2022 op Spui25

Bereik

De tweetalige Letterenfonds-website werd in het vierde kwartaal van 2022 134.886 keer bezocht door gemiddeld 18.947 unieke bezoekers per maand (in 2021 gemiddeld 26.500 unieke bezoekers per maand). Dit is *exclusief* het bezoek aan de vertalingendatabase.nl. Door het verlies van eerdere cijfers is onduidelijk in welke mate Q4 representatief is voor een kalenderjaar en of er sprake is van een daling in het aantal unieke bezoekers.

In 2022 zijn negen algemene nieuwsbrieven verstuurd, zeven Nederlandse en twee Engelse. Het aantal abonnees van deze nieuwsbrieven steeg in 2022 met 36% respectievelijk 42%. Daarnaast zijn vier Highlights-nieuwsbrieven verstuurd om internationale uitgeverijen te informeren over nieuwe Nederlandse titels in verschillende genres. In het najaar zijn deze verstuurd aan 1.747 (non-fiction), 838 (fiction) en 568 (children's books) adressen/uitgeverijen.

De pers in Nederland en Vlaanderen werd via 21 persberichten geïnformeerd over de coronasteunmaatregelen, het Steunfonds Oekraïense Makers, het aanstaande Vlaams-Nederlandse gastlandschap in Leipzig 2024, de nieuwe editie van het Slow Writing Lab, de debutantenbeurzen, de schrijvers die in de verschillende schrijversresidenties in Amsterdam verbleven en over meerdere prijzen en de bijbehorende nominaties en/of activiteiten (Toneelschrijfprijs, Europese Literatuurprijs, Letterenfonds Vertaalprijs, Vondel Translation Prize). Daarnaast zijn vanuit het fonds enkele Engelse persberichten verstuurd, onder meer over prijswinnaars.

Eind 2022 telde het Nederlandse Twitteraccount **@Letterenfonds** 4.338 volgers (4.242 in 2021). Het aantal views was gemiddeld 20.437 per maand.

Het aantal volgers van de Nederlandse Facebook-pagina **@Letterenfonds** steeg met 17,5% naar

7.704 (6.557 in 2021). In totaal werden 49.043 unieke mensen bereikt. Het gemiddelde aantal maandelijkse impressies daalde naar 17.228 (18.658 in 2021).

Het YouTube-kanaal van het Nederlands Letterenfonds had anno 2022 96.766 views (85.408 in 2021). Het aantal abonnees steeg naar 364.

Het Engelstalige Twitteraccount **@DutchLiterature** had eind 2022 1.807 volgers (1.654 in 2021). Het aantal views was gemiddeld 10.572 per maand.

De gelijknamige Engelstalige Facebookpagina steeg in volgers naar 5.524 (5.100 in 2021); het aantal impressies daalde naar gemiddeld 3.267 per maand (4.573 in 2021). Er werden in totaal 55.497 unieke mensen bereikt, mede dankzij de New Dutch Writing-campagne.

Het nieuwe Instagramaccount **@newdutchwriting** had eind 2022 precies 1.000 volgers.

Het aantal volgers van het Instagramaccount **@dutchliteratureintranslation**, waarop nieuwe vertalingen van Nederlandse literatuur worden gedeeld, groeide dit jaar naar 1.672.

De Facebookpagina van het **Vertalershuis Amsterdam** kwam uit op 1.004 volgers en 884 vind-ik-leuks (852 in 2021).

De website **europeseliteratuurprijs.nl** werd in 2022 34.906 keer bezocht. Het aantal volgers op de Facebookpagina van de **Europese Literatuurprijs** steeg in 2022 met 22% naar 2.063 (1.687 in 2021). De posts werden in totaal 54.537 keer gezien door 21.694 unieke mensen.

De Facebookpagina van **Schwob** had eind 2022 3.498 volgers (3.300 in 2021). Het Twitteraccount werd niet benut. Op Instagram steeg het aantal volgers van **@Schwobbooks** met 23% naar 1.477 (1.200 in 2021).

Voorlichting

Het Letterenfonds verzorgt regelmatig presentaties voor nieuwe generaties letterkundigen, zowel in huis, online als op locatie. Zo gingen fondsmedewerkers in 2022 in gesprek met circa zeventig studenten van vier verschillende universiteiten. Daarnaast is flink geïnvesteerd in het informeren van ruim 55 nieuwe vertalers in en uit het Nederlands, zowel via universiteiten, talentontwikkeltrajecten en de vakbond, over welke mogelijkheden het Letterenfonds en partners zoals het ELV voor hen hebben; dat uiteraard ook in het kader van de nieuwe regeling ontwikkelbeurzen voor startende, beginnende en ervaren literair vertalers die eind 2021 werd geopend.

15 maart: *Wat kan het fonds voor (beginnende) literair vertalers in en uit het Nederlands betekenen?* (online) voorlichting door het Letterenfonds

i.s.m. Literatuur Vlaanderen voor CELA, circa 10 aanwezigen.

25 april: gastcollege door Hanneke Marttin voor 8 (internationale) studenten en 2 docenten van het MA-college Vertaalwetenschap (Neerlandistiek/Dutch Studies) o.l.v. Prof. dr. Wim Anrooij, Universiteit Leiden.

3 november: voorlichting over de regelingen Project-subsidies voor literaire vertalingen en Ontwikkelbeurzen vertalers aan studenten Scandinavische talen (Bachelor) aan de UvA, circa 15 studenten.

10 november: live presentatie over de mogelijkheden voor vertalers in en uit het Nederlands bij het Letterenfonds (en het ELV) door Camilla Pargentino en Anne Swarttouw voor de 9 deelnemers en mentoren van De Vertalersfabriek.

5 december: gastcollege aan het University College (UU) over het internationale werk van het Letterenfonds en de promotie van Nederlandse literatuur in het buitenland door Camilla Pargentino; tevens presentatie van het eigen vergelijkende (stage)onderzoek naar *nation literary branding* over het Nederlandse-Vlaamse gastlandschap op de Frankfurter Buchmesse (2016) en het Noorse gastlandschap (2019), circa 15 studenten.

15 december: jaarlijks behandelt de master Redacteur van de UvA in een college de vergeten klassieker, waarbij een dertigtal studenten zelf beoordelen of ze een boek opnieuw zouden uitgeven. Bij de afsluitende presentatie gaf Alexandra Koch voorlichting over het werk van het Letterenfonds en specifiek van Schwob, en over de achtergrond en de uitdagingen binnen de vertaalde literatuur.

13 december: voorlichting door Lisa Thunnissen en Hanneke Marttin voor 21 (beginnende) vertalers in het Nederlands i.s.m. de Auteursbond en de Verenigde Literair Vertalers.

13 december: gastcollege in het kader van de Master Literair bedrijf (o.l.v. prof.dr. Jos Joosten) aan de Radboud Universiteit in Nijmegen door Suzanne Meeuwissen voor 15 studenten.

Overige presentaties

Op 21 april 2022 gaf Victor Schiferli een presentatie bij de **Friese Schrijversbond** in Tresoar (Leeuwarden), op uitnodiging van voorzitter Willem Verf. Hij heeft daarbij de werkwijze van het fonds uitgelegd en de banden aangehaald voor een zeer gewenste verdere samenwerking. Bijvoorbeeld bij het maken van een nieuwe brochure, zoals eerder is gedaan in 2013 en 2016.

Op 25 augustus 2022 was het Letterenfonds aanwezig op de Infomarkt van het 21e **Colloquium Neerlandicum** (georganiseerd door de IVN), om

kennis te maken met aspirant vertalers uit het Nederlands, informatie te verstrekken over de accreditatieprocedure voor deze doelgroep en contact te onderhouden met de aanwezige neerlandici.

Deelname op 10 juni 2022 door Barbara den Ouden aan het rondetafelgesprek over Nederlandse literatuur in vertaling tijdens het symposium 'Binnenlandse vogels, buitenlandse nesten' aan de KU Leuven in Brussel, voor circa 75 academici, studenten en vertalers.

Aan de op 29 september door de Akademie van Kunsten georganiseerde (live en online) marathon-lezing uit Salman Rushdie's werk werd bijgedragen door vele schrijvers; ook Letterenfonds-directeur Tiziano Perez en andere leden van het voormalig Rushdie-comité lazen voor. De middag was onderdeel van een 'Worldwide Reading' als signaal voor de vrijheid van meningsuiting en als blijk van solidariteit met de auteur.

Deelname op 8 december door Barbara den Ouden aan het online panelgesprek 'Literaire vertalingen en de interculturele transfer' in de reeks rondom het thema 'Uitgeven van een literair werk', georganiseerd door de Prince-Academie, circa 100 toehoorders.

Vertalingendatabase.nl

In het jaar 2022 verschenen, voor zover eind januari 2023 bekend, in totaal 569 vertalingen uit het Nederlands in 44 verschillende talen, inclusief 18 heruitgaven.

Zie ook hoofdstuk 6 over de vertalingendatabase en paragraaf 5.1 voor de verdeling over genres. De vertalingen verschenen in de volgende talen (tussen haakjes het aantal vertalingen dat met een zogenoemde Translation Grant van het Nederlands Letterenfonds dan wel een subsidie van Literatuur Vlaanderen|Flanders Literature tot stand kwam):

	2021	2022	waarvan subsidie (uit Nederland resp. Vlaanderen)	
Afrikaans	5 (4)	6	(2)	(3)
Albanees	5 (4)	10	(9)	(1)
Amhaars	4 (2)	4	(3)	(1)
Arabisch	5 (5)	17	(13)	(3)
Azeri	4 (1)	7	(5)	(3)
Bosnisch	3 (3)	1	(1)	(0)
Bulgaars	9 (5)	6	(4)	(2)
Catalaans	5 (5)	3	(1)	(0)
Chinees	16 (6)	9	(5)	(0)
Compl.Chin.	9 (3)	3	(1)	(0)
Deens	16 (7)	5	(2)	(2)
Duits	97 (50)	95	(52)	(16)

	2021	2022	waarvan subsidie (uit Nederland resp. Vlaanderen)	
Engels	76 (42)	56	(33)	(5)
Estisch	2 (1)	4	(3)	(0)
Fins	3 (2)	5	(3)	(0)
Frans	61 (19)	52	(22)	(14)
Georgisch	-	1	(1)	(0)
Grieks	3 (2)	6	(4)	(2)
Hebreeuws	4 (1)	5	(5)	(0)
Hongaars	18 (14)	15	(11)	(0)
Indonesisch	1 (1)	2	(1)	(0)
Italiaans	47 (29)	67	(33)	(13)
Japans	11 (5)	8	(3)	(0)
Koerdisch	-	1	(0)	(0)
Koreaans	7 (4)	5	(2)	(0)
Kroatisch	8 (7)	8	(5)	(3)
Lets	2 (1)	-		
Litouws	7 (6)	3	(2)	(0)
Macedonisch	10 (10)	11	(11)	(0)
Nepalees	-	2	(2)	(0)
Noors	5 (5)	9	(8)	(0)
Odia	1 (1)	-		
Oekraïens	4 (2)	5	(4)	(1)
Oezbeeks	1 (1)	-		
Papiamentu	1 (1)	-		
Perzisch/Farsi	7 (7)	3	(1)	(0)
Pools	13 (10)	15	(10)	(1)
Portugees	6 (4)	14	(9)	(0)
			5 van de 14 vert. Braz. Portugees	
Roemeens	6 (5)	2	(2)	(0)
Russisch	27 (11)	17	(10)	(2)
Servisch	2 (0)	3	(2)	(1)
Sloveens	7 (4)	9	(3)	(4)
Slowaaks	5 (5)	1	(1)	(0)
Spaans	27 (19)	31	(22)	(7)
			- 2 x subsidie beide fondsen	
Tsjechisch	12 (8)	18	(12)	(1)
Turks	14 (9)	12	(6)	(3)
Urdu	-	1	(1)	(0)
Zweeds	9 (5)	11	(4)	(5)
Totaal	585 (336), 44 talen		569 (336) (94), 44 talen	

Toneelschrijfprijs 2022 toegekend aan Mathieu Wijdeven en Raoul de Jong

Toneelschrijfprijs Mathieu Wijdeven en Raoul de Jong hebben de Toneelschrijfprijs 2022 gewonnen. Een talentvolle en een meesterlijke geconstrueerde, beeldende theatertekst.

Ron Righard • 2 september 2022 • Leestijd 2 minuten

Het Parool

Mathieu Wijdeven en Raoul de Jong

Wouter le Duc wint Rabo Photographic Portrait Prize met foto van spkenwoordartiest Daniëlle Zawadi

Wouter le Duc (1989) heeft met zijn foto van schrijver en spkenwoordartiest Daniëlle Zawadi de prijs voor het beste fotoportret van het afgelopen jaar gewonnen. De jury had de keuze uit ruim 700 inzendingen.

Jan Pieter Elcker • 30 november 2022 18:00

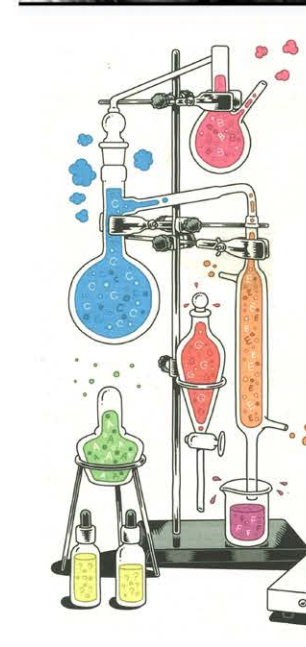

Het veldende portret van spkenwoordartiest Daniëlle Zawadi. De fotograaf haat ons letterlijk en figuurlijk heel dicht bij de geportretteerde komen, aldus de jury. (C) Wouter le Duc

de Volkskrant

Cultuur & Media

Waarom het belangrijk is dat literair vertalers zichtbaar zijn

DE GROENE AMSTERDAMMER Dichters & Denkers Shortlist Europese Literatuurprijs 2022 bekendgemaakt

23 juni 2022

De Telegraaf

Arnon Grunberg wint Johannes Vermeer Prijs 2022

27 sep. 2022 10:03:08

Arnon Grunberg is dit jaar de winnaar van de Johannes Vermeer Prijs, een statuette voor de kunsten. De schrijver ontving de prijs wegens „zijn uitzonderlijke betekenis voor de Nederlandse literatuur“, en is daarmee bekendgemaakt.

de Volkskrant

Cultuur & Media

BOEKEN INTERVIEW

Agustín Fernández Mallo en zijn vertaler Adri Boon over hun bekroonde Nocilla-trilogie: 'Die zin van zeventig pagina's moest natuurlijk intact blijven'

De Spaanse schrijver Agustín Fernández Mallo en zijn vertaler Adri Boon krijgen dit weekend de Europese Literatuurprijs uitgereikt voor de gewaagde *Nocilla-trilogie*. Hoe is het boek ontstaan? Een vertaling wordt altijd iets anders dan het origineel.

Maarten Steenmeijer • 3 november 2022 16:52

NOS Nieuws

Agustín Fernández Mallo

NOS Nieuws • Dinsdag 27 september 2022, 11:38

Arnon Grunberg wint Johannes Vermeer Prijs 2022

Schrijver Arnon Grunberg wint dit jaar de Johannes Vermeer Prijs, de Nederlandse Staatsprijs voor de kunsten. De jury was unaniem in het besluit. Grunberg heeft namelijk „met zijn literaire bijdragen veronwachtbare grote invloed gehad op zijn generatie“.

Interview

Roeren in de taal

De Spaanse schrijver Agustín Fernández Mallo en zijn vertaler Adri Boon krijgen dit weekend de Europese Literatuurprijs uitgereikt voor de gewaagde *Nocilla-trilogie*. Hoe is deze roman ontstaan? En wat is er gebeurd met die zin van zeventig pagina's?

Door Maarten Steenmeijer Illustratie: Olivier Heiligers

Een jaar geleden verscheen de Nocilla-trilogie van de Spaanse schrijver Agustín Fernández Mallo. Het boek, dat bestaat uit drie delen, is een experimenteel werk dat de grenzen van de literatuur uitdaagt. Het boek is een mix van poëzie, proza en documentaire. Het is een werk dat de lezer uitnodigt om te spelen met taal en betekenis. Het is een werk dat de lezer uitnodigt om te denken over de manier waarop we taal gebruiken. Het is een werk dat de lezer uitnodigt om te ontdekken wat taal kan.

In heel Amsterdam zitten kunstenaars verstopt: 'Een residentie haalt je uit je context'

Verspreid door de stad bieden oude drukkerijen, bouwketen en schoolgebouwen tijdelijke residenties voor kunstenaars. Schrijver Maroes Kemming brengt zes broedplaatsen en hun bewoners in beeld. Als je de kracht van kunstenaars wil inzetten, moet je ze ook koesteren.

Maroes Kemming • 2 januari 2021, 03:00

Michael Tedja (51) resideert bij het NIAS in de Korte Spinhuissteeg. Het kantoor van schrijver Michael Tedja straalt niet direct creativiteit uit. Toch is de Letteren Fellow van het Nederlands Instituut for Advanced Studies (NIAS) enorm productief in zijn kamer vol universiteitsmeubilair. Met uitzicht op een tekening van dichter-schilder Lucebert werkt hij aan zijn vijfde roman.

deVerdieping Trouw

'Wie alleen Engelstalige boeken leest, doet zichzelf tekort'

Lezen • Engelstalige boeken rukken op, ten koste van Nederlandse, ziet de stichting die het Nederlandse boek promoot. Is dat erg? Ja, zeggen de directeur van het Letterenfonds, een vertaler en literatuurwetenschapper.

Interviews Marco Visser en Nienke Schipper

Het Parool

Interview

Vertaaldagen maken de vertaler zichtbaar: 'Mijn naam op het omslag? Daar zeg ik geen nee tegen'

Vrijdag en zaterdag vinden in Amsterdam de literaire vertaaldagen plaats. Drie vertalers uit en naar het Nederlands over hun vak. 'Het mag er anders uitzien, maar moet toch hetzelfde aanvoelen.'

Het Parool

Interview

Schrijver Hengameh Yaghoobifarah: 'De liefde tussen zussen vind ik interessanter dan verhalen over romantische liefde'

Hengameh Yaghoobifarah (1991) schreef in hun debuutroman *Het minste van de dingen* over zussenliefde, queerouderschap en seksueel en extreemrechtse geweld. 'Ik vind het interessanter om te onderzoeken wat iemand identiteit is vanuit een relatie.'

Droevighe Marlies • 19 augustus 2022

Hengameh Yaghoobifarah (1991) is een in België geboren journaliste en schrijfster. Het eerste boek van haar debuutroman *Het minste van de dingen* is een roman over zussenliefde, queerouderschap en seksueel en extreemrechtse geweld. Het boek is een mix van poëzie, proza en documentaire. Het is een werk dat de lezer uitnodigt om te spelen met taal en betekenis. Het is een werk dat de lezer uitnodigt om te denken over de manier waarop we taal gebruiken. Het is een werk dat de lezer uitnodigt om te ontdekken wat taal kan.

Hengameh Yaghoobifarah (1991) is een in België geboren journaliste en schrijfster. Het eerste boek van haar debuutroman *Het minste van de dingen* is een roman over zussenliefde, queerouderschap en seksueel en extreemrechtse geweld. Het boek is een mix van poëzie, proza en documentaire. Het is een werk dat de lezer uitnodigt om te spelen met taal en betekenis. Het is een werk dat de lezer uitnodigt om te denken over de manier waarop we taal gebruiken. Het is een werk dat de lezer uitnodigt om te ontdekken wat taal kan.

BOEK BLAD

Nieuwe impulsen maar nog zorgen genoeg

Het boekenvak maakt de coronabalans op

Tiziano Perez (Nederlands Letterenfonds): 'Het is nu het moment om te kijken wat wij als vak, binnen de regels van de overheid, kunnen doen om de fysieke boekhandel te behouden'

nrc

Kabinet maakt 1 miljoen euro vrij voor uit Oekraïne gevluchte kunstenaars

Casper van der Veer • 25 mei 2022 • Leestijd 1 minuut

Günay Unlu, staatssecretaris Cultuur en Media, Foto Sem van der Woude/NIP

Het kabinet stelt een bedrag van 1 miljoen euro beschikbaar om kunstenaars te ondersteunen die uit Oekraïne naar Nederland zijn gevlucht vanwege de Russische inval. Dat meldt het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) woensdagmiddag. Ook onafhankelijke Russische kunstenaars die noodgedwongen hun land hebben moeten verlaten komen in sommige gevallen in aanmerking.

DeMorgen.

Dubbelinterview Agustín Fernández Mallo & Adri Boon

Agustín Fernández Mallo en vertaler Adri Boon over 'hun' Nocilla-trilogie: 'Misschien is de vertaling wel beter dan het origineel'

Bijlage 5

Balans & exploitatierekening

Balans

na resultaatbestemming

	12/31/2022	12/31/2021		12/31/2022	12/31/2021
	€	€		€	€
Vaste activa			Eigen vermogen		
Materiële vaste activa	3.349.813	3.112.723	Stichtingskapitaal	45	45
			Algemene reserve	664.884	631.930
Totaal vaste activa	3.349.813	3.112.723	Bestemmingsreserves	1.364.600	1.429.669
			Bestemmingsfonds OCW	1.024.977	1.226.072
			Overige bestemmingsfondsen	282.936	282.936
			Totaal eigen vermogen	3.337.442	3.570.652
			Voorzieningen	139.057	91.494
			Langlopende schulden		
			Subsidieverplichtingen	1.684.874	3.119.092
			Nog te verlenen subsidies	9.526.863	17.887.180
			Nog te realiseren apparaatskosten	4.038.030	6.694.624
			Overige langlopende schulden	3.642.989	3.664.601
			Totaal langlopende schulden	18.892.756	31.365.497
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Vorderingen			Kortlopende schulden		
Vorderingen subsidies OCW	29.630.118	40.967.736	Subsidieverplichtingen	10.463.772	11.076.322
Overige vorderingen	166.240	173.148	Nog te verlenen subsidies	11.311.143	19.381.495
Totaal vorderingen	29.796.358	41.140.884	Nog te realiseren apparaatskosten	4.378.030	3.347.312
			Overige kortlopende schulden	597.759	1.359.811
			Totaal kortlopende schulden	26.750.704	35.164.940
Liquide middelen	15.973.788	25.938.976	Totaal vlottende passiva	26.750.704	35.164.940
Totaal vlottende activa	45.770.146	67.079.860	Totaal passiva	49.119.959	70.192.583
Totaal activa	49.119.959	70.192.583			

Exploitatierkening

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
	€	€	€
Baten			
Directe opbrengsten:			
Lager vastgestelde subsidies	22.903	0	59.305
Ingetrokken subsidies	50.659	0	81.897
Overige inkomsten	329.245	329.245	327.853
Indirecte opbrengsten	0	0	0
Totale opbrengsten	402.807	329.245	469.055
Subsidies/Bijdragen			
Subsidie OCW	16.134.345	19.885.484	34.073.674
Overige subsidies en bijdragen publiek	37.007	0	9.268
Bijdragen privaat	46.843	0	33.445
Totale subsidies en bijdragen	16.218.195	19.885.484	34.116.387
Totale baten	16.621.002	20.214.729	34.585.442
Lasten			
Apparaatskosten			
Personeelslasten	2.580.197	2.837.842	2.353.206
Materiële lasten	896.899	1.251.000	804.619
Totale apparaatskosten	3.477.096	4.088.842	3.157.825
Activiteitenlasten			
Programma's en projecten	3.928.271	4.513.460	12.424.927
Verleende subsidies	8.978.872	10.726.940	17.799.351
Overige activiteitenlasten	532.944	885.487	892.241
Totale activiteitenlasten	13.440.087	16.125.887	31.116.519
Totale lasten	16.917.183	20.214.729	34.274.344
Saldo uit gewone bedrijfsvoering	-296.181	0	311.098
Rentebaten	62.971	0	0
Exploitatieresultaat	-233.210	0	311.098
Onttrekking bestemmingsfondsen	0	0	-243.316
Dotatie algemene reserve	85.874	0	59.305
Onttrekking algemene reserve	-52.920	0	0
Onttrekking bestemmingsreserves	-32.838	0	-7.062
Bestemmingsfonds OCW dotaties	176.777	0	2.568
Bestemmingsfonds OCW onttrekking	-377.872	0	0
Bestemmingsfonds OCW RAOCCC 2021/2022	0	0	377.872
Bestemmingsreserve OCW RAOCCC 2021/2022	-32.231	0	121.731
	-233.210	0	311.098

Bijlage 6

Private stichtingen

De Stichting Nederlands Letterenfonds voert met publiek geld een publieke taak uit, in de voorafgaande pagina's werd hiervan verslag gedaan. Los daarvan draagt het Letterenfonds verantwoordelijkheid voor twee stichtingen die privaat geld beheren: de Stichting Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur (Steunfonds) en het Bert Schierbeekfonds (BSF). De directeur-bestuurder van het Letterenfonds en de leden van de Raad van toezicht zijn q.q. tevens directeur- bestuurder respectievelijk lid van de Raad van toezicht van deze twee stichtingen. Het Steunfonds en het BSF zijn door de fiscus erkend als culturele Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Steunfonds Stimulering Nederlandse Literatuur

Het Steunfonds beheert een nalatenschap van de Engelse dichter, vertaler en criticus James Brockway (Birmingham, 21 oktober 1916 – Den Haag, 15 december 2000). Met zijn vertalingen gaf hij een Engels lezerspubliek toegang tot de poëzie van Rutger Kopland, Hans Lodeizen, M. Vasalis, Gerrit Achterberg en vele andere Nederlandstalige dichters. In 1966 werd hem voor zijn verdiensten als vertaler de Martinus Nijhoff Prijs toegekend en in 1997 ontving hij om dezelfde reden een ridderorde. Brockway liet de helft van zijn financiële nalatenschap na aan een rechtsvoorganger van het Nederlands Letterenfonds. De andere helft liet hij na aan het Literatuurmuseum in Den Haag.

Het Steunfonds kent eens in de drie jaar de Brockway Prize – € 5.000 groot – toe aan een bijzondere en excellente poëzievertaling uit het Nederlands, per editie wisselt het doeltaalgebied. In 2024 zal de James Brockway Prize voor een vertaling in het Duits worden uitgereikt.

De eerdere laureaten zijn David Colmer (2021, Engels), Daniel Cunin (2018, Frans), Ard Posthuma (2015, Duits), Judith Wilkinson (2013, Engels), Francisco Carrasquer Launed (2011, Spaans; †2012), Jan H. Mysjkin en Pierre Gallissaires (2009, Frans), Gregor Seferens (2007, Duits) en Francis R. Jones (2005, Engels).

De Geert Van Oorschot Stichting besloot in 2017 een jaarlijkse bijdrage ter beschikking te stellen waarmee het Steunfonds in de periode van 2017 tot en met 2023 aanvullende vertaalarhonoraria kan verlenen aan excellente vertalers uit Midden- en Oost-Europa, de Baltische staten, Rusland en Armenië voor vertalingen van oorspronkelijk Nederlandstalig literair werk. In 2022 heeft het Steunfonds twaalf honoraria verleend. Vijf honoraria gingen naar vertalers in het

Pools: Olga Niziolek voor *De bange mens* van Daan Heerma van Voss en Gerard Janssen Hackers, Alicja Oczko voor *Het grote waterboek* van Sarah Garre, Jerzy Koch voor *De thuiswacht* van Dola de Jong en Robert Pucek voor *Slaap vatten* van Bregje Hofstede. Ook zijn vier honoraria aan vertalers in het Hongaars verleend: Tibor Berczes voor *De laatste getuige* van Frank Krake en samen met samen met Krisztina Soos voor *De nieuwe politiek van Europa* van Luuk van Middelaar, en Szabolcs Wekerle voor *De kapperszoon* van Gerbrand Bakker. Voorts twee honoraria voor vertalingen in het Tsjechisch aan Radka Smejkalova voor *Nederlandse beschaving in de 17de eeuw* van Johan Huizinga en Blanka Juranova voor *Aleksandra* van Lisa Weeda, en tenslotte een honorarium voor een vertaling in het Litouws aan Jolita Urnikyte voor *Brief voor de koning* van Tonke Dragt.

Het Steunfonds droeg ook in 2022 bij aan de instandhouding van schrijversresidentie het Roland Holsthuis in Bergen door de Stichting Bert Schierbeekfonds.

Het op 5 januari 2021 ontvangen bedrag van € 35.000 van de gemeente Amsterdam kon in verband met een andere prioriteitsstelling als gevolg van coronamaatregelen nog niet worden besteed aan een activiteitenprogramma van een samenwerkingsverband van de drie Nederlandse vluchtsteden (Rotterdam, Leiden en Amsterdam) voor schrijvers, journalisten en kunstenaars binnen het International Cities of Refuge Network (ICORN).

Bert Schierbeekfonds

Het BSF is in 1998 door een rechtsvoorganger van het Nederlands Letterenfonds opgericht in aanwezigheid van Thea en Michiel Schierbeek, de echtgenote en de zoon van de in 1996 overleden dichter. Het vermogen van de stichting (dat onder meer afkomstig is uit de erfenis van schrijver en docent Barend Rijdes, 1910-1975) werd aanvankelijk aangewend om een variatie aan bijzondere literaire projecten die door overheidssubsidies niet bediend kunnen worden, op vlieghoogte te brengen. In 2002 is (in samenwerking met de Stichting Adriaan Roland Holst Fonds) het A. Roland Holsthuis geopend waar schrijvers, dichters en vertalers sindsdien tegen een geringe huurprijs in "betrekkelijke ballingschap" aan hun oeuvre kunnen werken. Gelet op het budget, beperkt het BSF zich sinds 2009 tot de exploitatie van het Roland Holsthuis in Bergen. In beginsel wordt het huis telkens voor één maand verhuurd.

In 2022 waren er twaalf huurders. De volgende dichters, schrijvers, biografen en vertalers bewoonden tijdelijk het huis: Florette Dijkstra, Henry Sepers, Jan van der Mast, Ronit Palache, H.C. ten Berge, Arjen Fortuin, Martijn Simons, Bregje Hofstede, Lisette Graswinckel, Jeska Verstegen, Job Degenaar en Ilse Josepha Lazaroms.

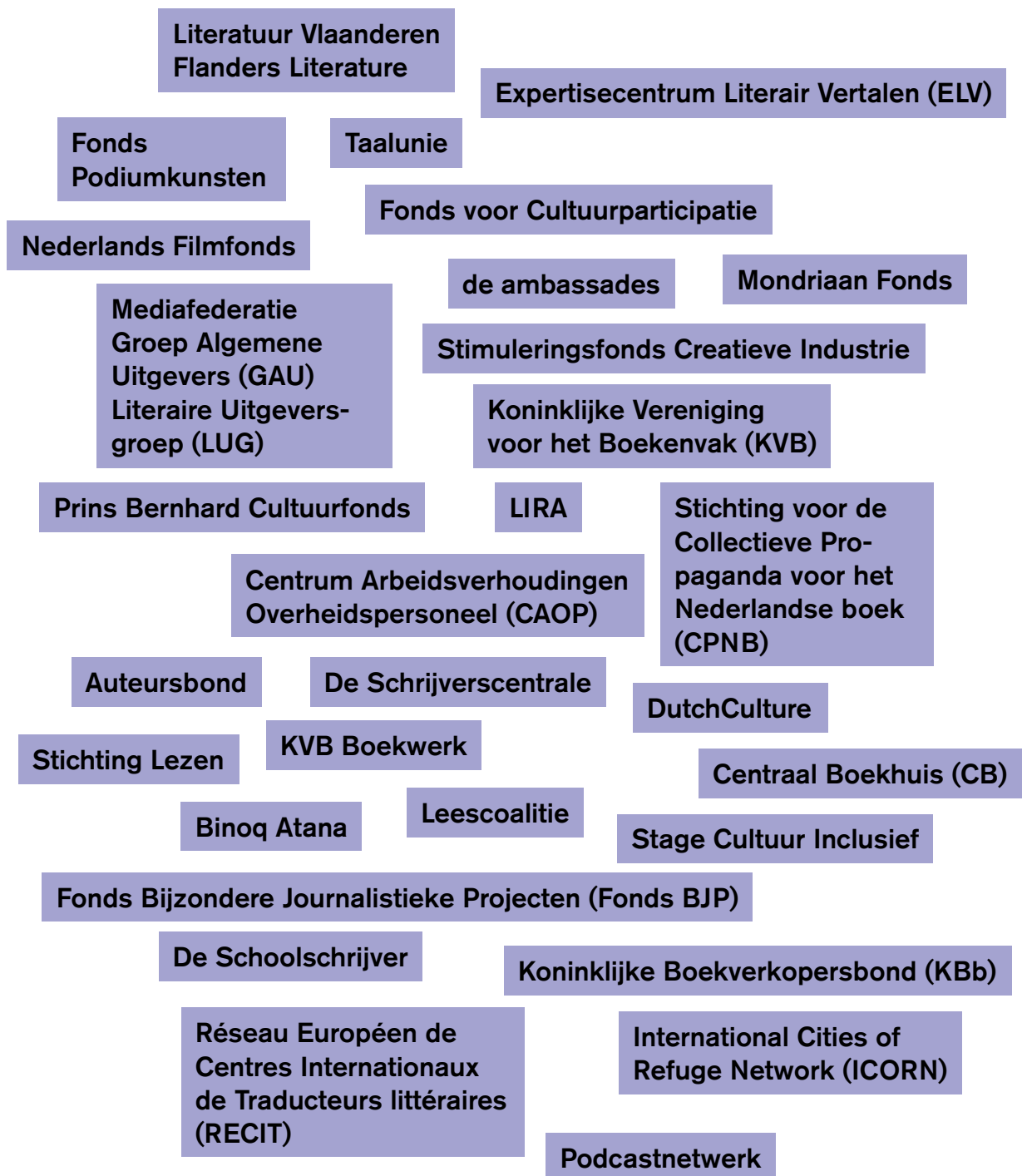
Arjen Fortuin, Martijn Simons en Ronit Palache leverden een bijdrage aan de jaarlijkse open dag van het Roland Holsthuis, die op zondag 30 oktober tijdens de Bergense Kunst10daagse is georganiseerd.

Het Bert Schierbeekfonds heeft een samenwerkingsverband met het BNG Cultuurfonds.

De jaarlijkse prijswinnaar van de Lezersprijs van de BNG Bank Literatuurprijs krijgt een verblijf van een maand naar keuze in het Roland Holsthuis in het jaar erop, BNG betaalt het Bert Schierbeekfonds daarvoor een vergoeding. In 2021 ging de prijs naar de verhalenbundel *Vaders die rouwen* van Carmien Michels. Zij zal in 2023 een maand in het Roland Holsthuis verblijven.

Institutionele partners

** inclusief verklaring van de gebruikte afkortingen*

& bedankt ook

de uitgeverijen en boekhandels in Nederland, de Koninklijke Bibliotheek, Vereniging Openbare Bibliotheken, Probiblio, Huis van Alle Talen, ArtEz, Rietveld Academie, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, het Bijlmer Parktheater, Stichting El Hizra, One World, Poetry Circle, ROSE stories, Theater Zuidplein, de Van Eyck Academie, het NIAS-KNAW, de Anne Frank Stichting, Conservatorium Antwerpen, RITCS Brussel, Filling the Gap, Mensen Zeggen Dingen, Stichting Nowhere, Stichting Lira Fonds, de De Lancey & De La Hanty Foundation, Passa Porta, Ons Erfdeel, De Brakke Grond, Stichting Lezen & Schrijven, SPUI25, Het Parool, Boekblad, De Groene Amsterdammer, Bazarow, Hebban, Poëziecentrum, Athenaeum Boekhandels, Explore the North, deBuren, en vele andere partners in het veld.

Fotoverantwoording

Pagina 2

Foto Anjet Daanje: ANP

Foto Libris Literatuur Prijs: Bart Grietens.

Foto Lisa Weeda: Vincent van Wesemael Catchlight Photography.

Foto Martinus Nijhoff Vertaalprijs: Luc Wittebol.

Foto De Johnny: Rosa Quist.

Pagina 14

De Slow Writing Lab portretten zijn gemaakt door de volgende fotografen. Julia de Dreu: Vera Cornel; Tamar Berends: Roosje Verschoor; Sam Hoeck: Jannes Van den Wauwer; Betül Sefika: Marianne Hommersom; Zanyar Aziz: Cris Toala Olivares; David Huyge: Jurgen Delnaet; Karim Ellouta en Suehaylee Vergouwen: Jalisa Oudenaarde.

Pagina 17 en 28

Vormgeving brochures door Philip Stroomberg, Amsterdam.

Pagina 26

Illustratie New Dutch Writing: Office Of Craig, Manchester, VK.

Pagina 51

Beeld: 'Giselle' uitgevoerd door The United Ukrainian Ballet.

Pagina 64

Foto Årets Prijs: Victor Schiferli.

Foto Bienek Preisverleihung: BAdSK.

Colofon

Jaarverslag 2022

Nederlands Letterenfonds

Ontwerp

Kummer & Herrman, Utrecht.

Drukwerk

Platform P, Rotterdam.

© Nederlands Letterenfonds, maart/april 2023

Volledige of gedeeltelijke overname is alleen toegestaan met bronvermelding

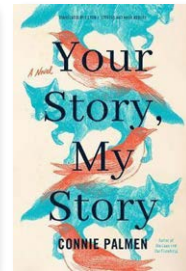
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

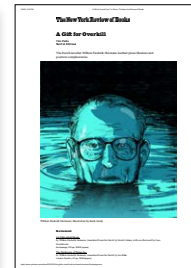
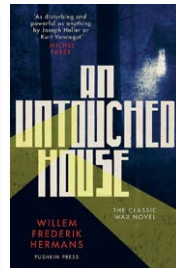
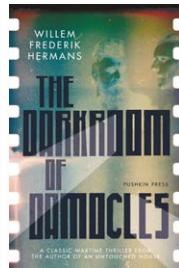
Ministerie van Buitenlandse Zaken

De NGT-video *Imaginations* van regisseur Anja Hiddinga en Geelprodukt Filmproducties is op het Zebra Poëzie Festival in Berlijn (Duitsland) bekroond met de Ritter Award en ontving de publieksprijs op het Ouaga Côté Court festival in Ouagadougou (Burkina Faso).

Your Story, My Story van Connie Palmen (vertaling Eileen J. Stevens and Anna Asbury) en *In Search of a Name* van Marjolijn van Heemstra (vertaling Jonathan Reeder) genomineerd voor de longlist van de Dublin Literary Award 2022.

Het 100 jaar-Willem Frederik Hermans-jaar bracht een internationale doorbraak voor Hermans. Zijn werk trok de aandacht van grote namen. Schrijver Tim Parks besprak op 24 maart in de *NY Review of Books* vier romans (in vertalingen van David Colmer en Ina Rilke). Francine Prose wijdde begin augustus in *Harpers Magazine* een essay aan Hermans.

Judith Herzberg ontvangt in de Bayrische Akademie der Schönen Künste in München de Horst Bienek Preis voor haar poëzie. Ter gelegenheid hiervan verscheen het bundeltje *Mit Wonne / Zelf verzonnen*, vertaald door Christiane Kuby, bij Uitgeverij Daniel Osthoff.

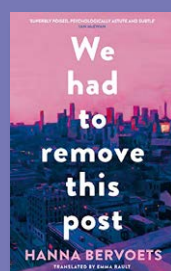
De september LUCHS-Preis ging naar Anna Woltz en vertaler Andrea Kluitmann.

Olov Hyllienmark kreeg in Zweden de Årets Prijs voor het beste vertaalde boek van het jaar voor zijn vertaling van Marieke Lucas Rijneveld *De avond is ongemak* (uitgegeven bij Tranan).

In de media

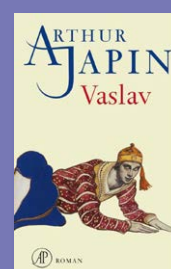
'superbly poised, psychologically astute and subtle'
Ian McEwan

'a taut, psychologically lush, and utterly fulfilling novel, with narrative echoes of an old Icelandic saga. Sharply translated by David Colmer, this is that rare beast: a work of literary fiction that will also satisfy the lovers of thrillers and crime fiction.'
Glamadelaide, juli 2002.

'The Dutch Literature Foundation commissioned two years of sample translations to promote titles and help translators make ends meet. [...] One of the most ingenious projects in translation funding.'
Publishing Perspectives, februari 2022.

Ruim tien jaar lang werd er in Rusland gewerkt aan een uitgave van *Vaslav* van Arthur Japin. Maar door de daar nieuw ingevoerde lhbtq+-wet is de vertaling definitief van de baan.
Nu.nl, december 2022.

Een krijgszuchtige tijd

Steeds gedacht: één soldaat maakt nog geen oorlog.
Maar nu met man en macht gezocht naar geruststelling,
naar de winter in een zwaluw zien overgaan, of de boter

op het aanrecht bestuderen en hoe snel zacht, dat iets nog
zacht kán worden in deze wereld en we allemaal zo smeerbaar,
maar de kou spat van beeldschermen, uit radiostemmen.

Ze zeggen dat de veldslag is begonnen, dat anderhalve
rus en een paardenkop dit wilden, terwijl wij toch weten dat
vrede meer aanzien geeft dan geweld, dat alleen menslievendheid

je een stoel in de geschiedenis geeft. En ook: een vechtersjas of een
ijzervreter is geen identiteit, het is een mal waar je jezelf in giet.
Wie het zwaluwnest bevuult, broedt uiteindelijk zijn eigen ei kapot.

Het volgende moeten we onthouden: dat we allemaal als
vluchteling geboren worden, op zoek naar de juiste plek,
naar veiligheid en wat voorspoed, een liefkozende blik.

Dus maak vrij baan in het hart, want daar is een onmeetbare
ruimte. En bedenk dit: in ieder welkom zit een schuilkelder.

Marieke Lucas Rijneveld
De Volkskrant, 3 maart 2022

Om het belang van vreedzame uitwisseling van ideeën te onderstrepen
liet het Nederlands Letterenfonds dit gedicht vertalen in het Oekraïens
(Jaroslav Dovhopolyy), Russisch (Anna Sidorova), Duits (Ruth Löbner),
Frans (Daniel Cunin) en Engels (Michele Hutchison) en publiceerde
deze onder meer op zijn.

